

Polem. 2671.

P. Canonicus Briget.

SYNOPSIS POLEMICA
POTIORES
FIDEI QUÆSTIONES, IMMO LÆSIONES
DISQUIRENS,
QUÆ INTER
ORTHO- ET HETERODOXOS,
SEU INTER
CATHOLICÆ FIDEI
PROFESSORES,
ATQUE EOS,
QUI SEU LUTHERUM, SEU ZWINGLIUM, ET
CALVINUM ANTESIGNANOS SECUTI
CIRCA FIDEM
NOSTRIS TEMPORIBUS NAUFRAGAVERUNT:
DISQUISITORE
QUODAM MONACHO ORDINIS CISTERCIENSIS,
IN VALLE B.V.M. DE CAMPO LILIORUM
INFER. AUSTRIÆ
EXPRESSE PROFESSO.

ANNO CHRISTI MDCCLIX.

V I E N N Æ,
TYPIS JOANN. THOMÆ TRATTNER, CÆS. REG.
AULÆ TYPOGRAPHI ET BIBLIOPOLÆ.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

REVERENDISSIMO, ILLUSTRISSIMO,
AC AMPLISSIMO

DOMINO DOMINO
EUGENIO

EX

ILLUSTRISSIMA FAMILIA
SACRI ROM. IMP. COMITUM

DE INZAGHI

SS. THEOL. DOCTORI,

DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA LIBERI
AC EXEMTI MONAST. AD S. LAMBERTUM,
ET CELLAS MARIANAS IN STYRIA
ORD. S. BENEDICTI

ABBATI VIGILANTISSIMO,
PRÆPOSITO

IN
AFFLENZ, PIBER, ET VEITSCH,

NEC NON

DOMINO IN STEIN,

MISSIONUM APOSTOLICARUM PER AUSTRIAM,
STYRIAM, ET CARINTHIAM

PRÆFECTO PERPETUO,

SACRÆ CÆSAREÆ REGIÆQUE MAJESTATIS
CONSILIARIO &c. &c.

DOMINO DOMINO

AC

MÆCENATI SUO GRATIOSISSIMO.

REVERENDISSIME, ILLUSTRISSE,
^{A C}
AMPLISSIME
DOMINE DOMINE
PRÆSUL
MÆCENAS GRATIOSISSE.

*Cum primum ea animum subiisset
meum cogitatio, qui aliquam
quantulamcunque nostris in
Vinea Domini Operariis afferrem opel-
lam, circumspicere una cæpi de genui-
nis pampinis, qui Muniminis umbram
opusculo, quod meditabar, præbere qui-
rent, ut a livoris ardoribus, & zoilo-*

rum morsibus tutum in lucem prodiret.

Omnem enimvero hæitationem animo absterfit, qui prima se se fronte obtulit Illustrissimus ejus vitis palmes, cui se Christus conferre nihil dubitavit ajens : Ego sum Vitis vera - - vos Palmites.

Joan. XV. 1. & 5. secundum humanam utique naturam, secundum quam Caput Ecclesiæ, vitis adinstar homogeneæ cum palmitibus Capiti, Vitique per fidem insertis, esse consensit. Nobilissimus hic Palmes TU es Reverendissime ac Illustrissime Domine Domine ! pluribus id qui-

*quidem e Capitibus : primum , quia ex
Illustrissima DD. S. R. I. Comitum de
INZAGHI Prosapia oriundus , filius es
Sanctorum , qui Viti Christo jugiter
insiti fidem suam nunquam muta-
verunt ab eo. Tobiae II. 18. uti nec
a Cæsare in rebus politicis Reipublicæ bo-
num concernentibus , cum Excellentissimus
Genitor TUUS tribus continuo Augu-
stissimis , LEOPOLDO videlicet , JOSE-
PHO , & CAROLO VI. gloriosissimæ
memoriæ Imppp. ab intimis Consiliis fuisse
nostræ ætati compertissimum esse constet.*

*Deinde, quia geminæ Abbatia, ad S.
Lambertum unius, ad Cellas Marianas
alterius, dignitate, pro vitæ merito, sub-
limis sic efflorescis, ut amplius honoris il-
lis impertiare, quam recipias ab iisdem.
Quin ipsa etiam Mundi Domina Roma
non TE altius extulit, quando TE
Theologica laurea pridem decoratum Apo-
stolico Protonotariatu insignivit, ut ipsa
etiam, cum in subiectum usque adeo di-
gnum hæc decora contulit, suum hono-
rem a Fidei Universitate sibi debitum, mi-
rum in modum amplificaret. Denique
sti-*

*stimulos mihi non modicos illud addidit , ut
tenue hoc opusculum sub umbram pampi-
norum TUORUM mitterem , quod
meminerim , Reverendissimam Illustrissi-
mam AMPLITUDINEM
TUAM Missionibus Apostolicis per
partes præfectam ; cum quippe pampini
TUI , palmite per Apostolicum sarculum
subactō , ariditatis cujusvis inexperti per-
petuum virorem tueantur , opusculum ist-
hoc tuto iis inumbrabitur , confotumque
protegetur. Tutum igitur mihi arbitror
Illustrissimo & amplissimo NOMINI
TUO*

TUO pagellas has inscribere, ut **NO-**
MEN TUUM auspiciū illis fa-
ciat ad exeundum in Vineam Domini, le-
gendas uvas, eliminandas labruscas, ac
singularem ferum depascere eam pa-
ratum, fortiter religandum, & aprum
de sylva exterminandum, Psal. 79. ad
Domini praelia praelianda.

Tacitus vero prætereo insignia illa be-
nefacta, ac gratias illas singulares, quas
in me & meos plenis pridem manibus &
animis ubertim effudisti, quas memori sem-
per & grata mente recolere nullo ævo
desinam.

Susci-

*Suscipe itaque Reverendissime & Illu-
strissime DOMINE hunc qualemcun-
que conatum meum, quem Reverendissi-
mis Pedibus TUIS toto animo advol-
vo, eumque Illustrissimi NOMINIS
TUI clypeo tuere; Deus vero propter
nos homines, & propter nostram salutem
homo factus Reverendissimam ac Illustris-
simam AMPLITUDINEM
TUAM diutissime incolumem velit,
& post exactos in Vineâ sua labores pro-
missam laboribus mercedem reddat, ac in
gaudium suum per felicem æternitatem
pro-*

*propagandum introducat. Ita vovet ,
cupit , & obsecrat , qui pagellas hasce di-
cat & consecrat*

REVERENDISSIMÆ
AC
ILLUSTRISSIMÆ
AMPLITUDINIS TUÆ

SERVORUM MINIMUS ET DEVOTISSIMUS
P. CANDIDUS BRIGER
MONACHUS CAMPILILIENSIS.

E L E N C H U S

Q U Æ S T I O N U M.

- Quæstio I. De Autonomia.
II. De Judice Controversiarum.
III. De vera Christi Ecclesia.
IV. De Fide.
V. An sola Fides salvet.
VI. De Scriptura Sacra.
VII. De Traditionibus.
VIII. De Romano Pontifice.
IX. De Justificatione.
X. De Sacramentis novæ Legis.
XI. De Sacramento Ordinis.
XII. De Augustissimo Eucharistiæ
Sacramento.
XIII. De Communionem sub utraque
specie.
XIV. De Sacrificio Missæ.
XV. De Indulgentiis.
XVI. De Purgatorio.
XVII. De Cultu Sanctorum.
XVIII. De Imaginibus & Reliquiis.
XIX. De Apotheosi Sanctorum.
XX.

XX. Septem Quæstiones compendio
evolvens,
Quarum prima est, miracula vera veræ
Religionis esse argumenta ;
Secunda, liberum arbitrium peccato esse
attenuatum, non extinctum ;
Tertia, ad meritum non sufficere liber-
tatem a coactione, sed requiri liber-
tatem a necessitate ;
Quarta, gratiam victricem Jansenii nec
sufficere, nec ullam esse ;
Quinta, Dei Præcepta nulli esse im-
possibilia ;
Sexta, de Præceptis Ecclesiæ, ut de
Quadragesima ;
Septima, quomodo Judæi revincendi ?
Sequitur Epilogus Opusculi.

PRO-

PROLOGUS.

In modico, quod meditor, opus-
culo non mihi omnino propo-
situm est, parvulam Cymbam
meam vastissimo controversiarum fi-
dei pelago committere; hanc enim
immeni laboris operam, *nec facilem*
laborem, immo vero negotium plenum
vigiliarum & sudoris, ut verbis utar

Auctoris LL. Machabb. lubens, vo-
lensque illis cedo, qui *descendunt ma-*

II. Ma-
chabb. II.

28.

PROLOGUS.

Psalmo
106. 23.

*re in navibus , facientes operationem in
aquis multis , ipsi viderunt opera Do-
mini , & mirabilia ejus in profundo ;
Sancto videlicet Augustino , quem*

Sermone
XXX. in
Cant. n. 7.

*S. Bernardus jure optimo validissimum
malleum hæreticorum appellat ; S. Tho-
mæ Aquinati , Baronio , & Bellarmino ,
aliisque magnis Navarchis. Mea
id duntaxat confilia spectant , ut
novellis in Vinea Domini Opera-
riis epitomen præbeam , qua ad Dei
Optimi Maximi gloriam , & anima-
rum ab errore viæ revocandarum
salutem , aquam de Calice salutaris
prælibent salientem in vitam æter-
nam , qua oviculis , non tam spon-
te , quam nascendi infelicitate er-
rantibus , subveniant , & sitibundis
sitim depellant.*

Unde

PROLOGUS.

Unde neque mecum in animo constitui, navali illos prælio aggredi, qui suapte sponte, & ultro impietatem profitentur, nec alieno, sed proprio nutu, & quia volunt, increduli esse contendunt, cujusmodi inter antiquos censentur *Celsus, Julianus, Porphyrius*, ab *Augustino, Basilio, Justino* Philosopho & Martyre, aliisque elisi, & in profundum maris demersi. Inter hodiernos *Spinoza, la Peyrere, Baillus*, quibus accensueris *Puffendorffium*, in scribendi protervia famosum, in historicis & moralibus perniciosum, in multis mendacissimum, Hierarchiæ Ecclesiasticæ, & toti Clero, quin & toti Imperio, ejusque Statibus, ac cumprimis Augustissimæ Domui Austriacæ injuriosum. Quos & ejus-

PROLOGUS.

modi farinæ homines nostri Sacrae Scripturae interpretes in suis doctissimis dissertationibus plene suffocaverunt. Adversus eos inspicere potest Clariss. Vir P. *Vitus Pichler* Soc. Jesu, quia præ omnium manibus est, in suo *cursu Theologiæ Polemicæ universæ* tertium edito 1719. Augustæ Vindelicorum sumptibus Georgii Schlütter, & Martini Happach.

Parte prior
re ab Art.
I. usque
ad 9. in-
clusive.

Convenit enimvero nos inter Romano - Catholicos, & hodierni temporis Protestantes, seu Lutheri- seu Calvinicolas existere in Mundo Religionem aliquam *revelatam* a Deo hominibus: Deus quippe, perfectissimus utique, summusque Spiritus, infinite Sapiens, simulque Omnipotens, Cœli, terræque, & quæ

PROLOGUS.

quæ iis continentur, visibilibus & invisibilibus Conditor, suæque voluntatis nutu Creator, creaturis intellectu & libertate donatis pro sapientiæ & bonitatis suæ consilio revelare constituit *unam & uniformem* I. ad Hebræos 3.
Religionem, cumque *portans* omnia verbo virtutis suæ universum Providentia sua gubernet, jure suo exigit a creaturis suis intellectu & voluntate præditis sincerum & verum cultum, tanquam debitum sibi homagium; ex æquitate & bonitate vigilat super omnes, de eorum sorte decidit in tempore & æternitate bonorum prorsus *Remunerator*, & *Vindex* malorum. Quod soli nuperime allegati, eorumque similes negant *increduli*, quia tales esse volunt quos S. Bernardus vocat, *prudentes*, Serm. 2. in palmis

PROLOGUS.

non bonos, seu iniquos sapientes, ut faciant mala. Et alibi sic eos depingit: Oves sunt habitu, astu vulpes, actu & crudelitate lupi; hi sunt, qui boni videri, non esse: mali non videri, sed esse volunt. Mali sunt, & boni videri volunt, ne soli sint mali: mali videri timeant, ne parum sint mali.

Matth.
XV. 64.

Ceteri, qui Christiano nomine censentur, nobis consentiunt, *unam veram Religionem a Christo Domino Ovibus, quæ perierunt de Israel, annuntiatam, per Apostolos in die Pentecostes adveniente Spiritu Sancto promulgatam, & in universo mundo per ipsos, eorumque Successores prædicatam, hancque a septemdecim, & eo amplius, seculis adhuc in mundo vigere Catholici*

PROLOGUS.

ci omnes confirmant, quam quovis seculo homines superno lumine illustrati, & Spiritu Dei ducti amplexi sunt, qui usque hodie adversum supplantationes & fraudes cauti suam fidem superstruunt DEI Verbo fallere & falli omnino impotenti; huic, ejusque vero sensui innixi Mysteria a seculis abscondita, & humanæ menti incomprehensa credunt & profitentur, videlicet *unum Deum, in Personis Trinum*: ^{ad Rom. I. 3.} *Verbum Carnem factum, Filium Dei factum Deo ex semine David secundum carnem: Hominem Deum, secundum quod definitum est a Patre, pro salute* ^{Lucæ XXII. 22.} *humani generis in Cruce immolatum.* Credunt deinde peccatum originis a primis Parentibus in omnes posteros, sola Dei Genitrice

PROLOGUS.

excepta, transfusum, quod per Baptismum a Christo institutum ex aqua, & Spiritu Sancto deleatur; recipiunt septem Novæ Legis Sacramenta, homines adusque adoptivam Dei Filiationem elevantia, quæ continent & operantur Dei gratiam, eandemque perditam recuperant: panem etiam & vinum in Corpus & Sanguinem Christi transubstantiari, & Sacrificio incruento Deo Patri offerri hominem Deum in terris, qui sedet ad dexteram Patris in Cœlis: gratiam Dei ad omnia & singula opera meritoria esse omnino necessariam: postremo resurrectionem carnis, & universale Judicium, peccatum lethale momento perpetratum æternis plecti suppliciis in inferno, aliaque quamplu-

PROLOGUS.

plurima rationem naturalem super-
gressa.

Hæc porro *Religio una & vera* plus quater mille annis, antequam promulgaretur, & mundo prædicaretur, est prædicta, & pluribus antea seculis præfigurata, tot, tantisque evidentibus signis confirmata; prædictiones vero & Prophetiæ in plenitudine temporis ad literam impletæ (Prophetiæ autem antiquæ revera adimpletæ, sicut & *vera* miracula in confirmationem istius Religionis patrata, ipsissima sunt Dei loquela) denique tot millionum Martyrum sanguine consignata, ut evidenter, evidentia inter morales summa, credibilis fiat, sitque præ omnibus superstitionibus, a Christi-
stia-

PROLOGUS.

stiana Religione distinctis, *credenda.*
Quænam vero inter Christianos sit
illa *una & vera* a Deo revelata Re-
ligio, modo dispiciendum venit,
prius tamen esto

QUÆ.

QUÆSTIO PRIMA.

DE

AUTONOMIA.

Autonomiæ nomine venit libertas *pro libitu credendi*, quodque abinde sequitur, *agendi*, prout quisque vult; id quod de pictoribus atque poetis dici solet, aptari hisce libertinis potest: quælibet audendi semper fuit æqua potestas; unde rectius diceretur effrenata & intemperans licentia quidvis credendi & agendi, ut S. Bernardo teste quanto licentius, tanto securius, & quo securius, eo periculosius peccarent, & mysterium iniquitatis eo licentius, quo latentius novo maleficii genere operarentur. Libertas itaque Christiana non stat in impotenti illa libidine credendi, pro libitu & agendi; verum in Conscientia recta per Christi gratiam a peccati jugo libera, Divinis & humanis legibus conformi, ut enim S. Paulus ait:

A

Et

I.

epist. VII.
n. 9.
Serm.
LXV. in
cant. n. 2.

I. ad Tim.
III. 16.

I. 22. de
Civ. Dei
Cap. 8.

Matth.
XVI. 18.

*Et manifeste magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in Carne, justificatum est in Spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in Gloria. Nostræ quippe religionis My-
steria prædicata sunt universo Mundo a Solis ortu usque ad occasum, ad meridiem & aquilonem, per Apostolos, rudes ho-
mines, armis, omnique humano præsi-
dio nudos, atque credita, non a vulgo
solum, sed a Viris Sapientissimis, præ-
judicium nativitatis & educationis ha-
bentibus, sanguine attamen suo ea si-
gnantibus; hinc bene Augustinus : quis-
quis adhuc prodigia, ut credat, inquirit, ma-
gnum est ipse prodigium, qui mundo credente
non credit. Credit porro Mundus omni-
gena scientia excultissimus adversus
omnem rationis naturalis apparentiam
Mysteria oppido obscura, & humanæ
rationi impenetrabilia, sensibusque mul-
tum repugnantia ; quale est illud de
cruce sua tollenda, de mortificatione
Christi in Corpore nostro circumferen-
da &c. &c. Suumque sensum, ac ratio-
nem submittit in obsequium fidei, oppo-
nentibus se nequicquam inferni, & in
maligno positi mundi potestatibus, in-
vicem foederatis : portæ inferi non præva-
lebunt. Prorsus igitur necesse est agno-
scere potentiam quandam natura natu-
rata superiorem, quæ Providentia sua
infi-*

infinita hoc suum opus conducit, ut tam generaliter, tam unanimiter, promte & constanter a mille septingentis quinquaginta, & amplius annis Myſteria tam abscondita credantur, & ad usque Seculi Consummationem sint credenda; at I. ad Cor. videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc XIII. 12. autem facie ad faciem.

Autonomia igitur hydria est multi- II. ceps, quibusdam obscuris terræ angulis conclusa, & in eis latitans plerumque. Est vero planissima ad omnem laxitatem via, ad hæreses omnes, ad indifferentissimum, & ipsum Atheismum per avia, devia recta deducens. Cum enim vero naturæ lumine notum omnibus sit, existere aliquod supremum Ens, atque Summum bonum, quod propter semetipsum condidit omnia: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus*; & condi- Prov. ta gubernat, atque conservat; ipso quo- XVI. 4. que naturæ lumine certum sit omnibus, oportet, huic supremo Enti, universorum conditori & Conservatori deberi ab homine *ad imaginem & similitudinem suam*, Gen I. *ad imaginem Dei* Creato, aliquem con- 26. 27. gruam cultum, Deo probatum & acceptabilem; & quidem cum corpore & anima constet homo, qua externum, qua internum, in Spiritu & veritate exhibendum: *Spiritus est Deus, & eos, qui* Joan. IV. *adorant, in Spiritu & Veritate oportet adorare.* 24.

- I. ad Cor. II. 6. 7. *Nos interim sapientiam loquimur, sapientiam vero non huius seculi, neque principum huius seculi, qui destruuntur, sed sapientiam in My-
sterio, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante Secula in gloriam nostram. Hæc sapientia est Christus Dominus, novi & Deo placidi cultus institutor & Auctor;*
- I. ad Cor. I. 23. 24. *hunc prædicamus Christum Crucifixum, judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam; nihilominus tamen judæis atque græcis Dei virtutem, & Dei Sapientiam. Horribile autem auditu est, quod præmittit Apo-
stolus: Verbum Crucis pereuntibus quidem stultitia est, iis autem, qui salvi fiunt, id est, nobis, Dei virtus est. En horroris antidotum! quibus vero horror assur-
gat, ii profecto sunt Autonomistæ, alii-
que in fide errantes, quos sic graphice*
- I. ad Tim. IV. 1. 2. 3. *depingit Apostolus: in novissimis tempori-
bus discedent quidam a fide, attendentes Spiri-
tibus erroris! & doctrinis dæmoniorum, in hy-
pocrisi loquentes mendacium, & cauteriatam
habentes suam conscientiam, prohibentes nubere,
abstinentes a cibis, quos Deus creavit. En
Manichæos & Albigeneses! ad percipien-
dum cum gratiarum actione fidelibus, & iis,
qui cognoverunt veritatem. Et iterum: no-
vissimis diebus instabunt tempora periculosa,
erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati,
superbi, blasphemi -- ingrati, scelesti. Et S.
Petri Petrus: erunt Magistri mendaces, qui intro-
ducent sectas perditionis -- & multi sequentur eo-*

eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur. Et profecto Autonomia omni religioni patrocinator, seu veræ, seu falsis, cum certum tamen sit, falsam religionem nullam esse religionem. Et sicut sine fide, vera utique, quæ sola est Divina, impossibile est placere Deo; sic in ^{ad Hebr. XI. 6.} *sola religione salus haberi potest, & in falsa religione impossibile est venire ad Deum, & æternam obtinere salutem.*

Præ cæteris detestabilis Autonomiæ III. partus est *indifferentissimus*, quem alii dicunt *Adiaphorismum, Syncretismum, Libertinismum*, qui sive universalis, sive particularis spectetur, sana ratione sustineri neutiquam potest; non ille universalis, tametsi unum DEum credat; cum etiam *dæmones credant, & contremiscant;* Jacobi II. 19. neque enim quævis religio credens Deum est à Deo, sed plures sunt a diabolo, quæ nimirum proponunt articulos rectæ rationi adversos, ad scelera omnia viam sternentes, & Divina Majestate prorsus indignos, ut videre est in superstitione Machometana, quæ in *Alcorano* suo plurima docet, & seu præcipit, seu permittit Christianæ Religionis e Diametro opposita, quæ ad Deum ducere non possunt, sed a Deo abducere sunt nata. Non itidem indifferentissimus particularis eorum, qui in Christum se credere profitentur, seque di-

cunt Christianos: nam isti etiam valde inter se adversa, contrarie & contradictorie opposita sustinent, quorum Deum esse Auctorem tam impossibile est, quam eandem simul rem affirmare, & simul negare Deum summe veracem, & summe sapientem possibile nullo modo est; cum nec falli infinita Sapientia, nec fallere infinita veracitas aut velit, aut possit: alioquin enim omnes, qui a *Simone Mago*, *Cerintho*, *Ebbione*, *Mane*, *Arrio*, *Nestorio*, *Eutychete* &c. suos ducunt natales, salvi & salvati fuissent; cum tamen hodierni Protestantes omnes hos hæreticos inter numerent. Identica autem ratio pugnat adversus *Lutheranos*, *Calvinianos*, *Socinianos*, *Anabaptistas*, & sexcentos alios, quos sola *Lutheri* schola per hausta inde dogmata, ac principia, immo venena protruserat, quorum solus *P. Gretserus*, vir plane apostolicus, septuaginta quinque sectas enumerat: siquidem & isti inter se se oppido dissentiant, & se mutuo errorum accusant; quorum Deus, qui non est dissensionis Deus, sed pacis, sicut & in omnibus Ecclesiis Sanctorum docet Apostolus, Auctor esse nequaquam potest. Et fane Christus plane frustra præmonuisset, eum reputandum ut ethnicum & publicanum, qui Ecclesiam non audiret. Frustra etiam illam cautelam posuisset: attendite a falsis Pro-

in iubilo
quinti
Evangelii.

I. ad Cor.
XIV. 33.

Matth.
XVIII.
17.

Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces; a fructibus eorum cognoscetis eos. Matth. VII. 15. 16. Incassum V. IV. rursus arguisset Apostolus Judas, quosdam Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, hoc est, libertatem Evangelicam in libertatem carnis & ventris, de quibus ait: *hi sunt in epulis suis maculae, convivantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quae a ventis circumferentur, arbores autumnales, infructuosae, bis mortuae eradicatae.* At de materia huic quaestioni p. priori. a. 9. subjecta consulatur laudatus supra P. *Pichler*, vel obvius omnibus vir Eru- p. IV. q. 7. diffimus P. Ignatius Schwarz, Soc. Jesu in suis Collegiis historicis, ubi Autonomi- cam licentiam Imperio Romano-Germanico fatalem diffuse & dilucide exponit.

Inane enimvero eorum est commen- IV. tum, qui discrimen ponunt inter articulos *Substantiales* seu *essentiales*, & inter *adiaphoros*, seu *accidentales*; quippe quae Deus *Omniscius*, & summe *verax* revelare dignatur, aequaliter vera, & certissima sint, oportet, quia *Authoritate Divinae* & *falli* & *fallere* nesciae aequaliter innituntur, & peraeque verum est, quod *Sichem filius Hemor Hethaei* Gen. XXXIV. *tristem* *Di-* 3. 4. *nam deliniverit blanditiis*; atque quod *canis* Tobiae *Tobiae* XI. 9. *quasi nuntius adveniens blandimento suae* *caudae* gaudebat; eaque propter aut nulla omnino, aut omnia a Deo revelata re-

cipere & credere est necesse. Quid?
 quod nec ipsi commenti hujus fabrica-
 tores determinare valeant, quinam,
 articulos inter credendos, substantia-
 les sint, qui accidentales. Alii paucio-
 res, plures alii designant; quidam so-
 los, qui *Symbolo Apostolorum* continentur,
 volunt esse substantiales, & ex debito
 credendos, cum *Augustinus* dicat: *Sym-*
bolum est regula fidei, brevis & grandis, bre-
vis numero verborum, grandis pondere senten-
tiarum. Quod fane verum est de Sym-
 bolo Apostolico universaliter intellecto
 juxta *Ecclesiæ sensum*, ita, ut fidelis quis-
 que sic animo sit comparatus, ut velit
 credere omnia, quæcunque *Ecclesia*
 credenda, ut a Deo revelata, propo-
 fuerit; quod ægre fecerint indifferen-
 tistæ. Quidam Apostolorum Symbolo
 adjiciunt Symbolum: *quicumque*, quod
 alii cum *Baronio S. Athanasio*, alii *Vigilio*
Tapsensi, qui sub finem Seculi V. floruit
 in Africa, adscribunt; uti etiam articu-
 los in Concilio Nicæno I. seu illo Ma-
 gno, expressos adjiciunt; quibus illud
 S. Augustini oggeri potest: *fieri potest, ut*
aliquis perversus integra teneat verba Symboli,
& Symbolorum ac CC. & tamen non re-
cte credat, si nempe ad sensum proprium
 contra mentem *Ecclesiæ* verba detor-
 queat. Contra ejuscemodi *S. Paulus* non
 absque re instruit Titum suum dicens:
 hære-

Serm. 135.
 de temp.

de fide &
 Symb. c. I.

ad Tit. III.
 Io. II,

hæreticum hominem post unam & secundam monitionem devota, sciens, quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Verum est, ipsos inter Doctores Catholicos nondum convenire, qua revelata sint credenda necessitate medi, quæ necessitate præcepti.

Verumtamen convenit inter ipsos, V.
omnia, secluso omni dubio ac in oppositum formidine, credenda *necessitate præcepti*, & firmissime tenenda esse, quæ à Deo sunt revelata, ea etiam, quæ nondum aperte sunt definita tanquam a Deo revelata: hæc siquidem implicita fide tenent, priusquam definiantur fide credenda; ubi vero definita fuerint, credunt etiam fide explicita. Quodsi primos inter fideles nonnullæ sunt dissensiones obortæ, illæ circa moralia duntaxat erant, aut circa res nondum clare definitas: qualis illa erat Paulum inter & Barnabam nata, quæ non erat de rebus fidei, sed de persona cujusdam Marci: nam Barnabas volebat secum assumere Act. XV.
& Joannem, qui cognominabatur Marcus; ^a 37.
Paulus autem rogabat eum (ut qui discessisset ab eis de Pamphylia, & non isset cum eis in opus) non debere recipi: facta est autem dissensio, ita, ut discederent ab invicem; & Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum; ubi quæstio non erat de Marco Evangelista, individuo S. Petri Comite, sed de Joan-

ne Marco viduæ cujusdam nomine Mariæ, apud quam *S. Petrus* per Angelum e Carcere eductus diverterat, filio, *S. Barnabæ* confobrino, quem Christo genuit *S. Petrus*. Ubi nulla de fide dissensio, sed de solo Marco, quem Barnabas retineri, Paulus contenderat debere dimitti, tanquam delicatioris naturæ juvenem, ferendis Apostolicis laboribus minime parem; quæ sane innocens dissensio circa personam, & citra res fidei, nihil nobis negotii facessit. Sicut nec illud *Petrum* inter & *Paulum* obortum tantisper dissidium; præterquam enim, quod non defint, quibus videtur, Petro Apostolorum Principi nunquam astitisse Paulum, sed alteri cuidam *Cephæ*, qui e primis discipulis simul cum quodam *Jacobo* & *Joanne* associatus est Paulo & Barnabæ ad prædicandum judæis & gentilibus Evangelium; quia *Cephas* ille, forte *Cleopham*, itineris in *Emaus* olim socius (nisi socius ille fuerit Lucas) adhuc judaizabat, & prius quidem cum fidelibus incircumcisis communicabat, ac manducabat, postea sese ab eis immerito separabat; quam simulationem Paulus improbavit ac reprehendit, cum agebat: cum venisset *Cephas* Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat; prius enim, quam venirent quidam a *Jacobo*, cum gentibus

ad Gal.
II. 9.

Luc.
XXIV. 18.

ad Gal.
II. 11. &c.

bus

bus edebat: cum autem venissent, subtrahebat & segregabat se, timens eos, qui ex circumcissione erant, & simulationi ejus consenserunt ceteri judæi, ita, ut & Barnabas duceretur ab eis in eam simulationem; sed cum vidissem, quod non ambularent ad veritatem Evangelii, dixi Cephæ coram omnibus: si tu, Judæus cum sis, gentiliter vivis, & non Judaice, quomodo gentes cogis judaizare? Quod factum est, antequam decisiones Concilii Jerosolymitani I. perlatae essent Antiochiam; vel mox ubi perlatae sunt, coepit ista simulatio ad vitandum Scandalum judæorum Antiochenorum. Si autem S. Petro se Paulus opposuit, non agebatur inter eos lis de rebus ad fidem pertinentibus, sed de nudo facto & quadam simulatione in selectu ciborum, quam simulationem recte improbare potuit Paulus non jus dicendo, & judicalem sententiam proferendo; cum nulla in Petrum jurisdictione gauderet, sed fraternam correctionem adhibendo, quod utique inferiori in suum Superiorem e Christi mandato licet, modo sancta intentione, recto Zelo, & debita cum reverentia suscipiatur.

Post hæc tantisper prælibata quis VI.
jam solo rationis naturalis lumine ductus tuto assequatur modum illum, quo coli velit Deus, & quanam illi cultus sit acceptior? næ primus homo, totius hu-

Gen. II,
16. 17.

Gen.
XVII. II.
ad Rom.
IV. 11.

ad Hebr.
XI. 6.

humani generis Proto-Parens, tametsi præcipuis naturæ dotibus præ posteris instructissimus, ignoravit, Deum cœli coli velle fructus vetiti abstinencia, priusquam Deo id sibi revelante didicisset: *præcepitque ei Deus dicens: ex omni ligno Paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas, in quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Sic pariter Abraham Patrem credentium latebat omnino, quod Deus circumcissione carnis coli velit, donec Divina id revelatione comperisset: *Circumcidetis carnem præputii vestri.* Et ut S. Paulus loquitur: *Signum accepit circumcissionis, signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio, ut sit Pater omnium credentium.* Quis ergo nisi consumptæ mentis homo negaverit, Religionem revelatam in mundo dari oportere? quænam vero ea sit, postea palam fiet, cum de Ecclesia vera, veræ fidei Depositaria, atque de Fide ipsa, ejusdemque Fidei unitate, agendi se se locus aperiet. Interea opportune hic admonendi, quibus infelix illa fors obtigit, ut in erronea secta nasci contingeret & educari, salvos eos fieri posse, si optima fide ac sincera & errore invincibili esse se existiment in vera fide. Non valent quidem salvari vi erroneæ suæ sectæ, cum sine fide vera & supernaturali impossibile sit placere Deo: credere enim oportet accedentem ad Deum, quia

quia est, & quia inquirentibus se remunerator sit; sed vi baptismi legitime suscepti, si ab omni se personali culpa contineant; maxime cum juxta Doctorem Angelicum ejusmodi hominibus facientibus, quod in se est, Deus non deneget gratiam ulteriorem de tenebris evadendi in admirabile fidei lumen; hominem enim non facit hæreticum solus error in fide, sed *pertinacia* obstinato animo permanendi in errore: quivis enim homo, quatenus homo, errore labi, & decipi potest etiam circa fidem, & propositionem, doctrinamque fidei principiis adversam; at propositio talis erronea, immo hæretica hæreticum tum demum facit, cum *cervicosa contumacia* errorem quis suum tuetur; si autem animo sic comparatus est, ut Ecclesiæ tribunali quæstionem definienti se submittere velit, nullatenus hæreticus est censendus, nisi duntaxat *materialis*. Neque enim error, sed *pertinacia* in errore hæreticum probat: unde, cum Ecclesia doctrinam aliquam damnat, non continuo doctrinæ Auctorem damnat, nisi cum *contumax* fuerit repertus, & *pertinaciter* agnito & damnato errori institerit. Sic plerumque rebus ipsis in civilibus non nocere solet simplex cujusdam opinio, sed obstinatio in præconcepta opinione, & proprii cerebri obfirmata tuitio sæpe sæpius

2. 14. de
Verit.
quæstiunc.
11. ad 1.

pius qua publico, qua privato bono nocumenta tulisse est comperta: ita pariter in fidei rebus non nudus error, sed pertinacia in errore tantos sæpe in Ecclesia motus, tantosque tumultus a tot retro seculis concitavit. Consulatur Ecclesiastica Historia de turbis ab *Arrio*, *Nestorio*, *Iconoclastis*, & ante bina, amplius, secula a *Luthero* in nostra Germania, a *Calvino* in Gallia caufatis, ut quisque merito exclamet:

Obstupui, steteruntque comæ,
vox faucibus hæsit.

QUÆSTIO II.

DE

JUDICE CONTROVERSIARUM.

- VII. **Q**uemadmodum humanis in rebus aliquod supremum tribunal constitutum est, quod lites, quæ inter partes oboriuntur, dirimat, & super nata lite decretoriam sententiam ferat, a cujus ultima decisione neutri litigantium parti appellare ulterius fas sit, sed utraque pars acquiescere latæ sententiæ habeat necesse; ita quoque in rebus fidei & morum doctrina ad Divinam Providen-

dentiam spectabat, de aliqua Regula infallibili & irrefragabili Authoritate prospicere, quæ summo jure, & incontestabiliter decideret, atque si quæ de fide & moribus, oboriretur controversia, e Cathedra veritatis jus diceret, catagoriceque definiret, quid ubique, seu in fidei, morumque doctrina, tenendum sit, quid respuendum; secus namque non salvaret, sed perderet homines sui perpetuo incertos benignissimus Deus, ut prudentissime conjicit S. Augustinus ita scribens: *si Providentia Dei non præsidet rebus humanis, nihil est de Religione satagendum: si autem præsidet; non est desperandum, ab Eodem ipso Deo auctoritatem aliquam constitutam esse, qua velut gradu certo attollamur, ad Deum. Porro in rebus supernaturalis fidei, quæ est argumentum non apparentium utpote sperandarum substantia rerum, inter omnes, qui Christiani appellantur, convenit in hac questione juris, quod universa, quæ a Deo nobis sunt revelata, certissima, verissima, & indubitata fide sint credenda; dissident vero ab invicem in questione facti: hocne, vel illud sit vere Verbum Dei? hæc scriptura sit, necne a Deo revelata & sacra? quæ rursus quæstio tria in se complectitur; primum: an hoc, quod dicimus Verbum Dei, & Scripturam Sacram, revera sit Scriptura a Deo dictata & revelata? alterum: an*

L. de utilitate credendi c. 16.

ad Hebr. XI. 5.

ver-

versiones, &, quæ ad nos pervenerunt, exemplaria cum suis Originalibus fontibus concordent, neque corruptionis quidquam & falsificationis illis obrepserit? *tertium*: quis fit *genuinus sensus* & verus unius, alteriusve scripturæ? quousque enim in horum trium alterutro quis hæret, ambiguitatis e labyrintho se non evolvit prius, quam fidelis ariadnæ filum apprehendat, ejusque ductum sequatur; norit enim, oportet, non solum, *quod loquatur*, sed præterea *quid loquatur* Deus: neque enim unam, eandemque rem affirmare, simulque negare, dicere & non dicere, si bique contradicere Deus *Omniscius*, & summe *Veridicus*, falli & fallere nescius, ullatenus valet.

VIII.

Ut itaque discernere homines possent inter id, quod est *vere Verbum Dei*, & inter id, quod mere *putatur*, esse Verbum Dei; inter sensum *verum*, & *falsum*, fictumque, Providentia Divina, quæ se ad minima quæque extendit, cui *cura est de omnibus*; & *æqualiter cura est illi de omnibus*; & major certe illi est cura de hominibus, quos cum reverentia disponit: *subest enim illi: cum voluerit, posse.* Et: *nunquid de bobus cura est Deo?* an propter nos utique hoc dicit? nam propter nos scripta sunt. *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.*

Sap. XII.

13. & VI.

8.

Sap. XII.

18.

I ad Cor.

IX. 9 10.

I. Petri

V. 7.

vobis. Præterea omnes homines vult sal- I ad Tim.
vos fieri, & ad agnitionem veritatis ve- II. 4.
nire, idque quidem efficaciter, non
efficacia absoluta, sed tamen conditionata,
si & ipsi salvi velint fieri, hoc est:
si sint ad veram fidem (quæ est hu-
manæ salutis initium, fundamentum & ra-
dix omnis justificationis, sine qua impossibile
est placere Deo, & ad filiorum ejus con-
sortium pervenire (ut ait: Concilium Tri-
dentinum) dispositi & præparati per
animi docilitatem, & Christianam simpli- Sess. VI.
citatem, quam pagani olim Philoso- Cap. 8.
phi vocabant stupiditatem, sed qui
pridem a Christianis Apologistis con-
futati sunt, & confusi, quos inter
eminent Justinus Martyr, Tertullianus,
Lactantius, & alii; hæc, inquam, Di-
vina Providentia certam hominibus
Cynosuram statuere, & de Regula ali-
qua, ac Authoritate infallibili pro-
videre debuit, qua citra omne er-
randi periculum dirigerentur in viam
veritatis & salutis; alioqui in or-
dine ad salutem & vitam æternam
male consultum ivisset hominibus:
quia quisque pro suo arbitrio, utque
sibi videtur, scripturam vel recipiet,
vel rejiciet, & sensum illi pro libi-
tu suo affinget, ut recte eidem ob-
jici posset, quod S. Bernardus Petro
Abaelardo impropert: hoc plane ne-
mi-

Tract. de
errorib.
Abaelardi
C. 5.

ibid. in
præfat.

Epist. 189.

mini, te excepto, videtur; tu videris, ubi videris, non enim hoc a sapiente, non a propheta, non ab Apostolo, non denique ab ipso Domino accepisti. Magister gentium accepit a Domino, quod & tradidit nobis. Magister omnium fatetur suam doctrinam non esse suam - - tu vero de tuo nobis tradis, & quod a nemine accepisti. Qui loquitur mendacium, de suo loquitur; tibi proinde sint, quæ tua sunt: ego Prophetas & Apostolos audio, obedio Evangelio, sed non Evangelio secundum Petrum. Ipse vero S. Bernardus deferri vult ad Apostolicam S. Petri Cathedram omnia scandala emergentia in regno Dei, ea præsertim, quæ de fide contingunt; dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Et plane indignum judicat, rationem fidei humanis committi ratiunculis agitandam, quam certa ac stabili veritate constat esse subnixam. Tu, O successor Petri! judicabis, an debeat habere refugium, Petri sedem, qui Petri impugnat fidem. Ita ille ad Innocentium Papam II.

IX. Infallibilis jam isthæc & certa Regula esse nequit sola ipsa Scriptura sacra, seu purum & solum Verbum Dei, eo quod Scriptura sacra nusquam dicat, hoc, illudve esse purum Dei verbum; neque etiam Scri-
ptu-

ptura, *sua se luce propria atque splendore*,
 usquam manifestet; unde enim alias
 tot de Scripturis sacris controver-
 siæ? fit, necne hæc vel illa Scri-
 ptura authentica? iste, vel ille ve-
 rus illius sensus? ut enim ex in-
 numeris enumerem pauca, textum il-
 lum: *Ego & Pater unum sumus*; atque Joan. X.
 istum alium: *Vado ad Patrem*, quia 30.
Pater major me est; aliter Arrianus & Joan.
 Socinianus, aliter Catholicus, quin & XIV. 29.
 ipse protestans, intelligunt: illi de Uni-
 tate *accidentali*, & concordia volun-
 tatum; isti de Unitate *substantiali* ad
 probandam Filii *consubstantialitatem* cum
 Patre accipiunt priorem textum; po-
 steriorem illi de unitate; isti de
 diversitate *naturarum* interpretantur. Pa-
 ri ratione *Operatorium* illud Christi
 dictum: *Hoc est Corpus meum*, in sensu Matth.
obvio & naturali intelligunt cum Ca- XXVI.
 tholicis ipsi Lutherani, quem cum 26. Marci
 Zwinglio Calvinus ad sensum *figuralem* XIV. 22.
 detorquet. Inane vero diverticulum luc. XXII.
 est agentium, solis *fidelibus & Electis* 19. I. ad
 manifestum fieri, quæ vera sit Scri- Cor. XI.
 ptura, quive verus illius sensus; 24.
 hoc quippe effugio quisque se facile
 tuebitur cujuscunque sectæ Alumnus;
 unus enim quisque fideles inter &
 electos seaccensebit, atque iste ita
 in hac, ille in altera secta sensum

Ezechiel
XIII. a
v. 5.

illi assertorio Christi effato tribuet
suæ sectæ, vel potius proprio iudicio
visum, eoque pacto pro Regula in-
fallibili astruet spiritum privatum. Hic
tamen ipse pro Regula statui neuti-
quam potest alioquin quot capita, tot
sententiæ, hacque ratione errores sine
numero pullulabunt, & accersita per-
tinacia hærefes absque fine multi-
plicabuntur; de quibus bene Pro-
pheta: *væ prophetis insipientibus, qui se-
quuntur spiritum suum (privatum) &
nihil vident; vident vana, & divinant
mendacia, ait Dominus, cum Dominus non
miserit eos; & perseverarunt confirmare
sermonem suum: propterea hæc dicit Domi-
nus Deus, quia locuti estis vana, & vi-
distis mendacium, ideo ecce ego ad vos, di-
cit Dominus Deus, & erit manus mea su-
per Prophetas, qui vident vana, & divi-
nant mendacium.* Optime igitur anim-

Tract. 18.
in Joan. &
l. 7. de
Genesi ad
lit. c. 9.

advertit S. Augustinus: neque enim non
omnes hæretici Scripturas sacras Catholicas
legunt, neque ob aliud hæretici sunt, nisi
quod eas non recte intelligentes suas fal-
sas opiniones contra earum veritatem per-
tinaciter asserant, & Unitatem fidei peni-
tus convellant. Monet inde Evangeli-

I. Joan.
IV. 1.
II. Joan. 7.

sta: nolite omni spiritui credere, sed pro-
bate spiritus, si ex Deo sint: quoniam
multi Pseudo-prophetæ exierunt in mun-
dum, & multi seductores exierunt in mun-
dum;

dum ; indeque forte est , quod hodierni Protestantes spiritum istum privatum jam respuant , eumque erubescant ; Quippe , ut festive & ad hominem , ut opinor , argumentatur *Lochius* , homo doctus , & magni inter suos nominis Anglus , tametsi impius ipse *Deista* , in opere , quod inscribit : *Le Christianisme raisonnable* : si Sacra Scriptura ex se *muta* unica est fidei regula , nullus in terris reperiatur Sacrae Scripturae interpres infallibilis , quin etiam cuilibet Christiano æquale competet jus Sacram Scripturam interpretandi , indeque eveniet , ut eadem penitus doctrina respectu unius sit articulus fidei , & respectu alterius non sit talis , prout videlicet unus eam repererit in Scriptura suo sensu intellecta , non item alter : Nestorianus , Eutychianus , Pelagianus suo sensu ; Socinianus , Anabaptista , Arminianus alio sensu eandem videbit ; unus autem quisque eorum in suo sensu abundabit , sibi pro regula statuet mutam Scripturam tanquam judicem controversiarum , neque ullus eorum præ alio potius afferet fundamentum. Si Protestans a Sociniano exigat , ut credat *consubstantiationem* detegi in Scriptura , quo id fundamento evincet , si

Socinianus , post diligens Scripturæ studium , eam minime repererit in Scriptura ? anne credet Authoritate ductus ipsius Protestantis , Doctoratu fortasse insignis , & Orientalium linguarum peritissimi ? verum , ut hujus authoritati deferat , necessum est , ut ipse protestans probet se legitime missum , suamque interpretationem haud minus , ac textus ipsos , authenticam esse commonstret & genuinam , quod non perficiet , nisi signis & miraculis , quæ sint illis paria , quæ Apostoli patrauerunt ; vel econtra Socinianus suum sensum Protestanti eodem modo confirmet , quod neuter in æternum alteri est præstiturus ; additque Romanenses , hoc est , Catholicos , magis sibi constare in ratiocinio , qui infallibilem Controversiarum judicem recipiunt omnem veritatem ad salutem necessariam a Christo edoctum

- X. At neque *traditio sola* pro infallibili credendi norma recipi potest : præterquam enim , quod Protestantes quaslibet traditiones verbotenus saltem rejiciant ; tametsi quasdam , ut videbimus , re ipsa retineant , Traditio se ipsa non innotescit , sitne pure humana , an Divina , vel Apostolica ; cum plures somnia sua pro Apostolicis traditionibus ven-

venditare queant ; ut palam faciunt tot
 apogryphi libri, inter quos est proto-
Evangelium Jacobi, sicut etiam *Papiae*, S.
Polycarpi discipuli Apostolorum tempo-
 ribus tam vicini, *Commentarius* de ser-
 monibus Domini, cujus fragmentum
Eusebius his verbis profert : non placet, L. 3. hist.
 quod passim sit audire illos, qui multa dicunt, c. 33.
 sed eos, qui vera proferunt, ex ore veritatis
 prodeuntia, quæ nimirum a Christo Domino per
 ejus discipulos proveniunt : si occurrit quispiam
 de senioribus & presbyteris, eos solícite inter-
 rogavi, quid ab illis audierint, scire cupiebam,
 quid *Andreas*, *Petrus*, *Philippus*, *Thomas*,
Jacobus, *Joannes*, vel *Matthæus* - - edixe-
 rint ; non enim ea solum credidi, quæ in libris
 leguntur, sed etiam ea, quæ ex ore Virorum
 istorum didici, qui tunc adhuc vivebant. Et
 tamen *Papias* iste, per traditionem de-
 ceptus, commentus est errorem *Millena-*
riorum ab Ecclesia processu temporis
 damnatum. Multo vero omnium minus
 hæc regula & infallibilis in recipiendis
 & explicandis scripturis autoritas in-
 vestigari, aut reperiri potest apud *secu-*
larem potestatem : da enim geminos supre-
 mos Principes, quorum unus *Evangelicæ*,
 ut ajunt, alter *reformatæ*, si superis
 placet, religioni sit addictus ; alter-
 uter, cum doctrinas sibi e diametro op-
 positas sustineant, vel uterque potius,
 cum uterque veritati contradicat, suæ

communione subditos non ad salutem ducet, sed ad perditionem æternam præcipitabit; nusquam enim potestati seculari, quantumvis supremo, & independente jure subditos suos gubernanti, concessum est decernere de rebus fidei, & Ecclesiasticis se negotiis miscere; planeque oppositum docet sacra historia, cum refert regem Oziam, quod Deo vero incensum adolere attentaret, mox lepra ad usque diem mortis duratura a Deo fuisse percussam: statimque post eum ingressus Azarias Sacerdos, & cum eo Sacerdotes Domini octoginta viri fortissimi restiterunt regi, atque dixerunt: non est tui officii, Ozia! ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum - qui consecrati sunt ad hujusmodi ministerium. Egredere de Sanctuario, ne contemseris - - statimque est orta lepra in fronte ejus - - - fuit igitur Rex leprosus usque ad diem mortis suæ, & habitabat in domo separata plenus lepra. Quod idem Ecclesiastica confirmat historia: nam Constantinus M. renuit esse judex in causa Donatistarum inquiring: petitis a me in seculo judicium, cum ipse a Christo judicium expectem; quod narrat Optatus Millevitanus; cumque Catholicos & Donatistas audire cœpisset, statim advertit, potestatis se suæ limites prætergressum, veniamque apud Episcopos est precatus (a SS. Antistitibus postea veniam petiturus Augustino teste) ac utramque

II. Paralip.
XXVI. a
v. 17.

L. I. de
Schismate
Donatist.

Epist. 162.

que partem ad Concilium *Arelatense*, hoc est, causam spirituales & Ecclesiasticam ad competentes iudices misit.

Eapropter verus controversiarum XI.
 Judex est vera Ecclesia a Christo in suo sanguine fundata, ab Apostolis per universum mundum propagata, quæ sola est Ecclesia *Romano-Catholica* conjuncta suo legitimo, & *visibili* capiti, quod est Summus Pontifex *S. Petri* Successor, in *Petri* Cathedra *Romæ* sedens, & ex ea omnes fideles docens, *verus Christi Vicarius*. Hæc igitur Ecclesia est *Regula* certa & infallibilis, quam securi hodiedum sequimur ad dignoscendum id, quod Deus dixit, & quid dixit, seu quo in sensu accipiendum sit omne, quod Deus revelavit; hæc siquidem, sicut primis Christi in carne *ex Semine David* nati annis, sic non obstante sua octodecim prope seculorum ætate, hodie quoque & perpetuo est *Virgo*, atque castissima Christi *Sponsa*, nullo unquam adulterino affectu, minusque effectum corrupta, aut transversum acta: unde quod olim a die desponsationis suæ a suo Sponso Domino Jesu Christo docta est, & didicit, illud, neque aliud, hodiedum sua membra edocet, hocque ipsum ad usque consummationem seculi suos docebit: sicut namque ad Dei Providentiam pertinuit, castam & inviolatam Christo Sponsam,

seu ejus veram Ecclesiam, primitus con-
 stituere; sic ad eandem Dei Providen-
 tiam pertinuit, Ecclesiam suam facere
indefectibilem, & in decidendis, si quæ
 oborirentur, dubiis reddere *infallibilem*,
 ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non
 habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hu-
 jusmodi, sed ut sit sancta & immaculata; nam
 Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradi-
 dit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans la-
 vacro aquæ in verbo vitæ. Constituit eam
 idcirco Organum Spiritus S. quo median-
 te nobis loqueretur Deus; cum enim
 hodie nobis non loquatur *per se immédia-
 te*, sicut quondam Prophetis, & Apo-
 stolis, uti etiam Paulo Apostolo, qui E-
 vangelizavit Evangelium, quod non ac-
 cepit ab homine, neque didicit, sed per reve-
 lationem Jesu Christi; sed loquitur nobis
 mediate per Ecclesiam suam visibilem
 Spiritus S. assistentia munitam, ut ab ho-
 minibus nobis intelligi, & citra aber-
 randi periculum possit audiri: si quis
 autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut eth-
 nicus & publicanus, seu publicus peccator
 & excommunicatus, a cujus consortio
 omnes abhorreant, quia hoc ipso a ca-
 pite Christo divulsus est; nam Christus
 ipse est Caput Corporis Ecclesiæ, qui est prin-
 cipium, primogenitus ex mortuis, ut sit ipse in
 omnibus primatum tenens, quia in ipso placuit
 omnem plenitudinem inhabitare.

Hanc

Hanc porro Ecclesiæ in dirimendis XII.
dogmatum ac morum dubiis authorita-
tem non primum e Sacris Scripturis,
neque has *Sacras*, vel *Authenticas* esse ex
Ecclesiæ autoritate assero: hoc enim
non progredi foret, sed in circulum
reverti; verum dico hanc *infallibilitatem*
deduci ex Divina Providentia attingen- Sap. VIII.
te a fine usque ad finem fortiter, & disponen- I.
te omnia suaviter, suamque Ecclesiam sa-
pienter fundante. Sicut enim vera Ec-
clesia cœpit cum origine mundi, & ab
Adamo anno mundi 930. defuncto ad
Abel, anno mundi & Patris secundo na-
tum, & a fratre Cain anno mundi 130. Gen. V. a
occisum, hocque invidia fratris præ- v. 5.
mature sublato ad Seth an. m. & Patris
131. natum, & post Patrem an. m. &
ætatis 930. mortuum, ipsum vero anno
ætatis 912. denatum: ab Setho ad Enos
105. Patris anno natum, & post 905.
annos denatum; ab hoc ad Cainan 90.
Patris anno natum, & post 900. ætatis
annos denatum; ab isto ad Malalæel an-
no Patris 70. natum, & post annos æta-
tis 895. denatum; rursus ad Jared 65.
Patris anno natum, & anno ætatis 962.
denatum; & ab hoc Henoch 162. Patris
anno natum, post 365. annos transla- Eccl.
tum: nam Henoch placuit Deo, & transla- XLIV.
tus est in paradisum. Et: Fide translatus est 16.
Henoch, ne videret mortem, & non invenie- ad Hebr.
batur; XI. 5.

Gen. V.
26. IX.
29.

Gen. IV.
20.

batur; servatur enim ad ultima tempora
futurus legis naturalis testis & pœniten-
tiæ præco. Dehinc ad *Mathusalem* 65.
Patris anno natum, & 969. ætatis dena-
tum; tum ad *Lamech* 175. Patris anno
natum, & anno ætatis 777. denatum;
denique ad *Noë* anno Patris 182. na-
tum, & post ætatis annos 950. denatum.
Sicut, inquam, ab *Adamo*, & luculen-
tius ab *Enos*, de quo scriptum est: *iste*
cæpit invocare nomen Domini, eo, quod pri-
mus e Patriarchis dictaverit fidelibus
Dei adoratoribus in unum congregatis
methodum firmam & uniformem Deum
publico Religionis exercitio colendi & ado-
randi. Sicut ergo Ecclesia, & cum ea
vera religio ad usque diluvium per con-
tinuam traditionem absque ulla scri-
ptura, indeque per *Sem*, *Arphaxad*, &
ceteros Patriarchas post-diluvianos ad
Abraham, *Isaac*, & *Jacob* pervenit, an-
tequam per *Moysem* & *Prophetas* de vete-
ri testamento scriptum quippiam fuif-
set; ita pariformiter Christi Ecclesia
fuit in mundo, priusquam *novum Testa-*
mentum aliqua scriptura fuisset compre-
hensum; *Matthæus* quippe suum Evan-
gelium anno demum Christi 39. vel 40.
hebraice scripsit; *Marcus* anno 43. vel
45. *Lucas* anno 53. vel 56. *Joannes* de-
nique anno 96. vel 99. ut ex *Eusebio* &
Baronio referunt R. R. D. *Petrus Ludovicus*
Da-

Danes, & Clariff. P. Ignatius Schwarz Soc. Instit. J. in sua institutione historica. Sanctus itidem Paulus suas quatuordecim epistolas non scripsit ante annum Christi 52. quo anno primam & secundam ad Theſſalonicenſes dedit; illam ad Galatas anno 56. ad Romanos, ſicut & primam, ac ſecundam ad Corinthios anno 57. ad Philippenſes, Philemonem, Coloffenſes, Ephesios, & Hebræos anno 62. primam ad Timotheum, uti & ad Titum anno 66. ſecundam ad Timotheum paulo ante mortem, cum Eccleſia fundata jam & ſatis eſſet diſfuſa tam inter Judæos, quam alias gentes, quæ de circumciſione non erant.

Quod liquidius inde ſeſe aperit, quia nuſquam Chriſtus Dominus legitur Apoſtoliſ præcepiſſe, ut ſcriberent; neque enim dixit: ſcribite, ſed: euntes docete omnes gentes. Et iterum: euntes in mundum univerſum prædicare Evangelium omni Creaturæ; indeque factum eſt, quod primi fideles Hieroſolymis, Antiochiæ & Damafci, qui naſcentem ac primævam Eccleſiam componebant, agnoverint veram Eccleſiam, non per Apoſtolorum ſcripta, ſed per vivæ vocis prædicationem; ſique hac eadem via per ipſos ad nos, ſicut evenire poterat, veræ religionis agnitiō perveniſſet, nos eandem abſque ſcriptura agnoviſſemus, Catholicam videlicet etiamnum eſſe veram, ſicut in primæ-

Inſtit. doctr. Xtianæ p. I. Sect. I. c. 2. pag. 33. c. VII p. 17-

XIII.

Matth. XXVIII. 19. Marci XVI. 15.

mæva institutione talis fuerat, & qualis ante factam ab ea per *Lutherum*, *Calvinumque* separationem in mundo agnita & recepta erat; vera videlicet a Christo instituta; cum sola tunc in mundo Catholica, nullaque alia fuisset; hinc illa *S. Bernardi* Confessio: Ego, quod ab ea acceperim, securus & teneo & trado; quia nempe una est in cælo & in terra, licet ex parte peregrinans, & ex parte regnans; qui autem ab ea se separarunt, tanquam putrida membra sunt rescissa, & tanquam arida farmenta ignibus deputantur cremanda sempiternis, quia ut advertit *S. Joannes*: ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum. Ast inauspicato se a nobis separarunt, hoc est, ab Ecclesia Catholica, quæ, quod ab omnibus, quod ubique, quod semper creditum est, credebat, ut ait *Vincentius Lirinensis*, quodque ab Apostolis, *S. Petro*, ac Pastoribus eidem non interrupta serie succedentibus, ut evidenter evidentia facti compertum est, accepit, firmissime tenebat, & adhucdum tenet. Quoniam ut *S. Bernardus* expendit: Ecclesia secum habet Consilium, & Spiritum Sponsi & Dei sui, cui dilectus inter ubera commoratur, ipsam cordis sui sedem principaliter possidens & conservans; nimirum ipsa est, quæ vulneravit cor ejus, & in ipsam abyssum secretorum Dei con-

Epist. 174.
Serm. 53.
in cant.
n. 6.

1. Joan. II
19.

contra hæ-
ret. c. 3.

Serm. 3. in
vigil. na-
tiv. n. 3.

contemplationis oculum immerſit, ut & illi in ſuo, & ſibi in ejus Corde perennem faciat manſionem. Cum ergo ipſa in Scripturis Divinis verba vel alterat, vel alternat, fortior eſt illa compoſitio, quam poſitio prima verborum, & fortassis tanto fortior, quantum diſtat inter figuram & veritatem, inter lucem & umbram, inter Dominam & Ancillam. Cui nolle primas dare, addit S. Auguſtinus, vel ſummæ L. de util. profecto impietatis eſt, vel præcipitis arrogan- cred. c. 16.
tiæ. Sane poſt infelicem illam ſeparationem, Evangelicam intonante tubam S. Franciſco Xaverio Indiarum Apoſtolo, vidimus, ut Bernardi me explicem verbis, velociter currere Verbum Dei, & populos nationum ad Dominum in omni facilitate converti, concurrere in unitatem fidei tribus & Serm. 78. linguas, atque in unam colligi Matrem Catho- in cant. licam terminos terræ. n. 5.

Conſulto enim vero dixi: Eccleſiam ſuo XIV.
viſibili capiti &c. Quod caput hodie eſt Clemens Papa XIII. univerſalem Eccleſiam ſapientiffime gubernans: Providentiæ enim & Sapientiæ Dei maxime intererat, ut Chriſto Domino ad Patrem abeunte Eccleſia non derelinguereſtur Acephala, ſed præeſſet illi viſibilis Chriſti Vicarius, Succellor Petri, qui illam ut univerſa- Quæſt. VIII.
lis Paſtor paſceret; qua de re infra; hic interim obiter noto: cum Eccleſia Dei in ſcripturis ſanctis modo Regnum Dei vocetur, modo exercitui ordinato, nunc

Matth.
X. 2.

luca
XXII. a
31.

Epist. 198.

Epist. 239.

Epist. 240.

Epist. 337.

nunc Ovili, iterum domui, vel navi affimiletur, opus habet Rege Uno Monarchice, Spirituali videlicet, non seculari potestate, eam regente: Duce uno, toti exercitui imperante: uno Pastore ad salutaria pascua oves ducente: uno Patre familias domum, uno Navarcho navim gubernante; hinc Christus Dominus Petrum Apostolorum Principem constituit: primus Simon, qui dicitur Petrus; sicut & omnes Petri Successores, quibus omnibus primatum in Ecclesia contulit; & oves jure ordinario pascendas commisit, & quodcunque ligandi, quodcunque solvendi potestatem fecit. Aliis Apostolis, horumque successoribus potestatem idem faciendi delegatam dedit; neque enim alii, nisi soli Petro dixit: Simon, Simon ' ecce.' Sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Hac de causa S. Bernardus scribit ad Mediolanenses: plenitudo potestatis super universas Orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ sedi donata. Et rursus: Constat summam rerum ad vestram potissimum respicere summam auctoritatem, & plenariam potestatem; ita ille ad Innocentium Papam II. Iterum ad Eugenium Papam III. alii multi vocati sunt in partem sollicitudinis, solus ipse (Papa) habet plenitudinem, potestatis; quem ea de cau-

causa appellat orbis Episcopum, nullique dubium esse, quod ea, quæ Apostolica firmantur auctoritate, rata semper existant. Et Inno-
centium Papam II. alloquens: Tibi Domine commissa est Ecclesia a solis ortu usque ad occasum; tu debes ei esse murus & antemurale a facie inimici persequentis. Et ad Papam Cælestinum scribit: Sedi Apostolicæ incumbit sollicitudo omnium Ecclesiarum, ut omnes sub illa & in illa uniantur. En centrum Catholicæ unitatis & in fide uniformitatis! Prorsus vero eleganter primatum ipsum ita describit: Tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel, Gubernatu Noë, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, judicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus; Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Ad-
ditque: appellatur de toto mundo ad te; id quidem in testimonium singularis Primatus tui. Ex quo non immerito inferitur, Papam esse supra Concilium, quia ipse est Pastor universalis; Episcopi etiam in Concilio congregati sunt Oves, quas necesse est subdi Pastori, eique obedire, vocemque ejus audire, cum ab herbis noxiis eas arcet, & ad salutare, illas ducit; est etenim in quæstionibus juris (secus facti particularis cum quæstione juris incon-
nexi) infallibilis propter Ecclesiam tanquam causam finalem; quia Ecclesiæ id

Epist. 218.

Epist. 358.

L. 2. de
Consid. c.
2.L. 3. de
Consid. c.
2.

exposcit utilitas, ut Doctor ejus e *Cathedra* loquens sit ab omni errore immunis; ipsa vero Ecclesia est *infallibilis* propter seu per Papam tanquam *causam efficientem*; cum sit Ecclesiæ *Rektor & Pastor*, qui propter Ecclesiam accepit a Domino infallibilitatem, & in fidei, ac morum doctrina indefectibilitatem, non in Concilio duntaxat, sed extra Concilium quoque e *Cathedra* loquens.

XV.

II. ad Cor.
X. 5.

Eccl.
XIX. 5.
I. Petri
III. 15.

Isthic enim vero animadverto, Deum a nobis exigere nostri submissionem intellectus, ut videlicet *in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*, Mysteria a Christo revelata *prudenter & rationabiliter credamus*, præmonente nos Spiritu S. atque dicente: *qui credit cito, levis est corde, & minorabitur.* Et iterum per S. Petrum: *parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est Spe.* Credimus equidem Mysteria mire sublimia SSS. Trinitatis, & Incarnationis Verbi, quæ humano intellectui sibi soli relicto sunt omnino impervia & arcana, summo pere obscura, viresque intellectus naturalis valde transcendentia, & principiis lumine naturæ notis, ut illi: *quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se; visa opposita; credimus attamen ista Mysteria fide Divina, cui falsum subesse non possit; credimus, inquam, unice*
eo

eo ducti argumento : *quia Deus dixit ; quia Omniscius & veracissimus , nec falli potens, nec fallere sciens, nobis illa revelavit ; quod unicum unicissimum supernaturalis nostræ fidei est motivum.* Verumtamen antequam hujusmodi fidei, & firmissimi assensus actum eliciamus, intellectus prius debet disponi & præparari per alia prævia motiva, qualia sunt : irreprehensibilis in Christo hæc Mysteria annuntiante *Vitæ Sanctitas, incredibilis prædicationis efficacia, incomprehensibilis copia miraculorum & Majestas &c. &c.* Quibus ex omnibus, & ejuscemodi aliis prudenter illam ducimus conclusionem : Vera sunt igitur ea omnia, & a Deo proveniunt, ac credi debent, firmiterque teneri, quæ Christus locutus est ; ut cum se a Deo missum, & Messiam esse dixit : *nisi enim fuisset missus, nemo nostrum esset ab iniquitate dimissus*, inquit S. Augustinus. Sic pariter, cum se toties *Dei Filium* nominaret, non utique adoptivum, qualis est omnis justus ; sed verum & naturalem, qui factus est *Ei ex semine David secundum carnem ;* hinc simpliciter profiteamur cum Symbolo Nicæno, *Filium Dei Unigenitum, & ex Patre natum ante omnia secula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, qui propter nos homines, & propter nostram*

Tract. 44.
in Joan.
I. ad rom.
3.

salutem descendit de cælis, & Incarnatus de Spiritu S. ex Maria Virgine, & homo factus est. Quia igitur ipse se Messiam dixit, ipse Filium Dei naturalem, credimus hoc totum, quia ipse dixit.

XVI.

Ps. 18.

Argumenta itaque illa, quæ intellectum præparant, ac prævie disponunt, sunt *Sanctitas* Institutoris, *Puritas* & *Virtus* cœlestis doctrinæ ejus; nam *lex Domini convertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis; præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* Deinde admiranda est Ecclesiæ ejus institutio, qua fundata, & per mundum universum a piscatoribus rudibus, sine litteris, sine armis, sine arte, sine eloquentia, sine ceteris humanis præfidiis est propagata. Accedit doctissimorum juxta, ac sanctissimorum sine numero virorum fidem amplectentium eminens scientia, unanimis Patrum consensus, constantia demum & fortitudo cujusvis ætatis & sexus, Martyrum Chilades, immo Myriades exæquantium. Ut vero res exemplo amplius elucescat, unum, alterumve ob oculos ponere exemplum affatim fuerit: sic Christus Dominus illum, quem Barthimæum vocant, a nativitate cæcum, & miraculo curatum, hoc ipso miraculo disposuit ad fidem: *a seculo, inquit ille, non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati;*

Joan. IX.
a 32.

ti; nisi esset hic a Deo, non poterat facere quidquam. Postea cum invenisset eum Jesus e Synagoga foras ejectum, dixit ei: tu credis in Filium Dei? cui iste: quis est Domine, ut credam in eum? & dixit ei Jesus: & vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. Isto modo dispositus, & recepti visus miraculo est præparatus ad firmiter credendum omnia, quæ Christus diceret a Deo provenire, & elicuit actum fidei, & credidit propter Verbum Dei, seu quia Deus per Christum revelavit, & dixit; unde ait: Credo Domine; & procidens adoravit eum. Alterum exemplum suppeditat mulier Samaritana; cum enim Christus Dominus venisset in Civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar, mulierem per hoc, quod secretiora muliebris conscientiae arcana panderet mulieri, & facta, reliquum hominum vulgus latentia, aperiret, ad fidem disposuit, ut palam profiteretur:

Scio, quia Messias venit (qui dicitur Christus) cum ergo venerit ille, nobis annuntiabit omnia. Dicit ei Jesus: Ego sum, qui loquor tecum. Mox mulier rediens in Civitatem dixit illis hominibus: venite & videte hominem, qui dixit omnia, quaecunque feci, nunquid ipse est Christus? exierunt ergo de civitate, & veniebant ad eum; atque adeo per mulierem disposuit Dominus incolas civitatis Sichar: ex civitate autem illa

Joan. IV.
5. & a 25.

v. 42.

multi crediderunt in eum Samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis; quia dixit miki omnia, quæcunque feci. Cum autem rogatus mansisset apud eos duos dies, multo plures crediderunt in eum propter sermonem ejus; & mulieri dicebant: quia jam non propter tuam loquelam credimus, ipsi enim audivimus & scimus, quia hic est vere Salvator mundi. Ita multi ex circumcissione per impleta Prophetarum oracula, accedentibus supra totius naturæ vires prodigiis; plurimi item ex gentibus idololatræ per miracula, & alia credibilitatis & credenditatis motiva ad veram fidem propter Verbum Dei recipiendam & tenendam omni sunt ævo adducti.

XVII.

Ipsi profecto Apostoli per suam admirabilem prædicationem, junctis, quæ per ipsos Deus absque numero patrabat, miraculis (vera quippe miracula, sicut & Prophetica oracula, magna jam parte impleta sunt ipsa loquela & Verbum Dei) per suam, inquam, prædicationem tot, tantisque miraculis roboratam mundum disposuere, ut manus victas daret penitus convictus, & Mysteria naturali rationis lumini visa incredibilia promptus crederet, & vera esse ideo assentiretur, quia Deus dixit, quæcunque per Apostolos suos, tanquam sua & Spiritus S. Organa, ipsis loque-

quebatur. Et sicut ferme usu venit apud supremas seculi hujus potestates, quibus in more positum est, ut subditos suos summi Principes, non per se ipsos, sed per suum supremum tribunal alloqui consueverint; ita mos & consuetudo Dei est, nobis hominibus non per se immediate arcana fidei Mysteria revelandi, sed in istis proponendis solet nobis per Ecclesiam loqui, eamque jubet audiri, quam ob hoc ipsum fecit *infallibilem*, & Organum Spiritus S. constituit; indeque est, quod primitiva Ecclesia in primis comitiis Apostolorum congregata, vel magis Apostolorum Princeps S. Petrus, *primus* ubique locutus, nomine totius Ecclesiæ, tanquam *visibile* ejusdem *caput* dixerit: *Visum est Spiritui S. & nobis. Spiritui S. Act. XV.* per nos, tanquam Organum & instrumen- 28. tum suum loquenti; & nobis per Spiritum S. tanquam *causam Principalem* loquentibus; cum ipse Spiritus S. nos moveat, & principaliter, & *infallibiliter doceat*, quid & quomodo loqui nos oporteat: *Nobis*, ajo, *cum reverentia* erga infinitam ejus veracitatem audientibus, quæque nos docet, verissima esse nihil dubitantibus, sed *cum humilitate* ea quoque, quæ non satis intelligimus, venerantibus, & *cum docilitate* nostrum sensum ipsius judicio submittentibus, ea-

C 4

que

quepropter Scripturam *adversus unan-*
mem PP. consensum minime interpretanti-
 bus, sed cum *Augustino* fidenter dicenti-
 bus: *Ego Evangelio non crederem, nisi me*
Ecclesiæ Catholicæ commoveret *authoritas.*
 Epist. con- *Est quidem lucerna pedibus meis Verbum*
 tra Ma- *tuum, & lumen semitis meis; est lampas*
 nich. c. 5. *splendidissima dirigens nos in viam sa-*
 pf 118. *lutis; at tum duntaxat, cum ponitur*
 Matth. V. *supra candelabrum infallibilis Ecclesiæ au-*
 15. *thoritatis, ut luceat omnibus, qui in domo*
sunt; neutiquam vero, si in abscondito,
& sub modio oppido modico judicii no-
stri & judicii privati ac opinionis in-
certæ collocetur. Quod si tamen post
stabilitam semel Ecclesiæ infallibilita-
tem, eam ipsam pariter eruamus e
 I ad Tim *Scripturis Sanctis, velut ex illa: Ec-*
 III. 15. *clesia Dei vivi, columna & firmamentum ve-*
 Matth. *ritatis. Et ex illa alia: portæ inferi non*
 XVI. 18. *prævalebunt adversus eam. Et rursus:*
 Matth. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque*
 ult. 20. *ad consummationem seculi. Denique: alium*
 Joan. *Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum*
 XIV. *in æternum, Spiritum veritatis; hoc alia*
 2 16. *jam via rescimus, perque aliam lucem*
videmus, & novam rei ejusdem cogni-
tionem citra omnem circulum nobis
comparamus.

XVIII.

Denique, ut in quæstionis hujus li-
 mine innui, pluriesque per decursum
 ejus iteravi, quemadmodum supremi
 terra-

terrarum Principes quædam tribunalia
 ac summa Dicasteria statuunt, per quæ
 jura sua, legesque ferendi potestatem
 exercent, atque latas a se leges subdi-
 tis annuntiant & promulgant, obortas-
 que dirimunt lites; sic plane supremum
 Catholicæ Reipublicæ, veræque Eccle-
 siæ caput Christus Dominus summum
 senatum, seu unum inter se cum capi-
 te visibili *unitum ministerium*, idque publi-
 cum, authenticum, visibile, & in per-
 petuas ætates duraturum constituit, &
 personas primitus illud componentes,
 duodenario numero comprehensas, suos
 veluti legatos instituit, qui initum cum
 Deo reconciliato pacis fœdus, ac testa-
 mentum novum cunctis populis afferrent,
 eaque propter *in omnem terram exiret so-* ^{ps. 18.}
nis eorum, & in fines orbis terræ verba eo- ^{Lucæ VI.}
rum. Quos & Apostolos, seu missos suos, ^{13.}
nominavit, qui sortiti sunt sortem ministerii ^{Act. I. 17.}
huius; atque adeo pro Christo legatione fun- ^{II. ad}
gerentur, tanquam Deo exhortante per ipsos. ^{Cor. V.}
^{20.}

Voluit enim vero ministerium isthoc
 immortale esse, & infallibile, *omnem*
veritatem edoctum a Spiritu S. cum quo
 ministerio usque ad consummationem
 seculi permanenter esse statuit, veraci-
 terque est pollicitus, ut ita præsentia
 ejus, & Spiritus S. assistentia infallibi-
 le & prorsus indefectibile efficeretur.
 Inde etiam providentissime factum est,

ut prævaricante Ischariothe *Mathias* sub-
 Aët. I. 26 legeretur, & annumeraretur cum undecim
discipulis, sicut pariter post singulorum
 e duodecim decessum alii surrogati, &
 surrogandi erant ad usque mundi finem;
 sicut fere alii & alii *Excelsum regimen* in
 Austria constituentes *Consiliarii* dece-
 dentibus substituuntur, ne in guberna-
 tione politica & civili tribunal hoc
 excelsum deficere unquam valeat. Ita
 equidem legatio ista a Christo fundata
 in omne ævum & in seculum seculi per-
 sistet immobilis & immortalis; utpote
 miraculorum copia sine numero, gra-
 tia curationum, donoque linguarum,
 credentialibus veluti litteris, semel
 ad Ephes. firmata, perpetuo unum corpus, & unus
 IV. 4. *Spiritus erit*; quia Christus mortuus est,
 Joan. XI. non tantum pro gente hebræa, sed ut filios, qui
 a 51. dispersi erant, congregaret in unum, nimi-
 ad Ephes. rum in ædificationem corporis Christi, unius
 IV. 12. sane, non diversi; illudque, quod sem-
 per, quod ubique, ut ex *Vincentio* *lirinen-*
si nuper aiebam, nobis, posterisque
 omnem veritatem uniformiter prædicaturi
 sunt, ut *Depositum* a Spiritu S. sibi creditum
 I. ad Tim. fideliter custodiant, devitantes profanas vo-
 VI. 20. cum novitates, eoque pacto in quavis or-
 ad Ephes. bis terrarum parte unitatem fidei & agni-
 IV. 13. tionis Filii Dei uniformiter citra collusio-
 nem annuntient, quod semper, quod ubique;
 primæ jugiter *Cathedræ* tanquam centro uni-
 tatis

tatis conjuncti totum corpus compactum & ad Ephes.
 connexum per omnem juncturam subministrationis IV. 16.
 forment, efficiantque. Jure igitur S. ubi supra
 Bernardus scribit: Sedi apostolicæ incumbit
 sollicitudo omnium Ecclesiarum, ut omnes sub
 illa, & in illa uniantur; unde Stephanus
 Papa I. S. Cypriano est Author: nihil in- Epist. inter
 novetur, nisi quod traditum. Et S. Augustinus Cyprianas
 pro Regula habet: quod universa tenet Ec- 73.
 clesia, nec Conciliis institutum, sed semper re- L. 4. de
 tentum est, nonnisi auctoritate Apostolica tradi- bapt. c.
 tum certissime creditur. Hinc Hymenæus & 24.
 Philethus de resurrectione ex principiis
 Philosophicis perperam opinantes a pri-
 mis Christianis propterea sunt explosi,
 quod Ecclesiæ, S. Pauli doctrinæ inhæ-
 rentes, Domini resurrectionem quotan-
 nis unanimiter celebrarent. Ex quo
 manat illud Augustini monitum: nec ob- Epist. 137.
 jiciatis hæreticis, nisi quia non sunt Catholici.
 Ex quibus omnibus hæc fuit conclusio:
 quicumque a publico isto, authentico,
 & immortalis ministerio ultro sese segre-
 gant, pseudo-apostoli & ministri Satha-
 næ sunt censendi, ut qui potestatem scri-
 pturas interpretandi superbe sibi arro-
 gant, quam nusquam acceperunt a Chri-
 sto, a cujus Ecclesia suapte se sponte
 segregarunt.

QUÆSTIO III.

QUÆNAM VERA SIT
CHRISTI ECCLESIA.

XIX. **E**cclēsiā Romano-Catholicā solā
esse *veram* Christi sponsā, & Ec-
clēsiā, Divinis affatim docemur Ora-
culis; cum de hac solā, non de alia ad-
versa, vel ab illa diversa, prædici po-
tuerit, & prædictum sit: *sponsabo te mihi
in sempiternum, & sponsabo te mihi in fide,*
illaque sola sit Christo sponso fœderata:
hoc est fœdus meum cum eis, dicit Dominus;
Spiritus meus, qui est in te, & verba mea,
quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo,
& de ore seminis tui, & de ore seminis seminis
tui amodo & usque in sempiternum. De ipsa
loquitur *Augustinus*, cum ait: *ipsa est Ec-*
clēsia sancta, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica
contra omnes hæreses pugnans, additque pu-
gnare eam posse, vinci non posse;
omnes ex ea hæreses exisse tanquam
sarmenta inutilia de vite præcisa, ipsam
autem manere in vite sua, in radice sua,
in dilectione; portas inferi nunquam
prævalituras adversus eam. Ipsa est
Sedes David Patris Christi secundum car-
nem, quam daturum se suo, & B. V. M.
Filio promisit Deus Pater, & Filium
Altissimi Regnaturum *in domo Jacob in*
æternum, neque regni ejus finem fore:
&

Osee II.

19.

Isaiæ LIX.

24.

de Symb.
ad Cathe-
chum.

I.

Lucæ I. a
32.

& regni ejus non erit finis, hoc est, in vera Ecclesia manebit, & regnabit in æternum. Quod ipsum quinque prope seculis antea vaticinatus est *Daniel*, qui & annum & annorum hebdomadam, in cujus medio occidendus erat Christus, prænunciando designavit; sicut etiam in diebus illis suscitandum esse regnum, quod in æternum non dissipabitur, hoc est, Christi Ecclesiam fundandam, contra quam nec seculi, nec inferni potestates prævalebunt, quia ad usque mundi finem durabit, hoc est: ad usque 1335. dies ante consummationem seculi, ubi posita fuerit abominatio in desolationem, hoc est: auferetur jure Sacrificium, ut paucis illis diebus publice non celebretur. Quamvis enim *Antichristus* impio suo edicto abrogaturus sit Missæ sacrificium, minime deerunt tamen probi sacerdotes, qui clam & in abditis locis Deo offerant quotidie Sacrificium Missæ, sicut olim persecutionis tempore, seu primis tribus seculis in Cryptis offerebant; posteaquam vero post tempus, & tempora & dimidium temporis; seu ut alias exprimitur: civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus, & missi fuerint hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure (*antichristus* videlicet, & propheta ejus) & universalis *Antichristi* monarchia evertetur, tum beatus, qui expectat &

Daniel.
 II. 44.

Daniel.
 IX. 27.
Daniel.
 XI. 31. &
 XII. 11.

Daniel.
 VII. 25.
Apoc.
 XIX. 20.

Daniel.
 XII. 12.

per-

Apoc.
XX. 12.

pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque ; tum rursus Altaris jure sacrificium reincipiet publico ritu & solemni pompa celebrari ad usque extremum Judicii diem, cum libri aperti fuerint ; & alius liber apertus est, qui est vitæ, & judicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum, vel damnandi ut rei, vel ut fortes, & in bono perseverantes absolvendi & coronandi.

XX.

Ad hæc : characteristica illa signa seu notæ veram Ecclesiam designantes tam singulariter soli Ecclesiæ Romano-Catholicæ sunt propriæ, ut nulli extra illam alteri queant adaptari, quod videlicet *Una* sit, & *Sancta*, *Catholica* atque *Apostolica* ab Apostolis per mundum universum ad nos usque propagata ; ubi tamen nomine *Romano Catholicæ* non venit particularis Ecclesia Romæ suo sub Episcopo congregata, sed ejus nomine venit Ecclesia *Universalis* illa, toto terrarum orbe diffusa, quæque hoc ipsum, quod Romæ creditur, credit Viennæ in Austria, Parisiis in Francia, Madriti in Hispania, idemque ipsum in Japonia, utrisque Indiis, atque adeo in America, Asia, Africa & Europa eandem fidem unanimiter tenet, & confitetur Ecclesia sic inter omnes gentes dispersa. Ista sic per totum orbem dilatata Ecclesia

fia Una prorsus est, Columba mea, perfecta Cant. VI.
 mea; ipsa plane est unum Corpus & unus 8.
 Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocatio- ad Ephes.
 nis vestræ: Unus Dominus, una fides, unum IV. a 4.
 baptisma, unus Deus & Pater Omnium, qui est
 super omnes, & per omnia, & in omnibus no-
 bis. Ipsa est unum Ovile ovium sub Pa-
 store bono, qui animam suam dat pro ovibus Joan. X.
 suis; de quibus Ipse: alias oves habeo, quæ^a I.
 non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me ad-
 ducere; & vocem meam audient, & fiet unum
 Ovile, & unus Pastor. Una postremo est
 Arca, in qua non pauci, id est, octo ani- I. Petri
 mæ salvæ factæ sunt per aquam, sed in qua III. 20.
 omnes in eaque sola salvi possunt fieri, L. de Unit.
 & extra quam omnes perire est necesse. Eccl. c.
 Hinc S. Fulgentius seculi sexti scriptor 19.
 verissime animadvertit: firmissime tene, &
 nullatenus dubites, non solum omnes paganos,
 sed etiam omnes judæos, hæreticos ac schismati-
 cos, qui extra Ecclesiam Catholicam præsentem
 finiunt vitam, in ignem æternum ituros; sicut
 enim universalis diluvii tempore, qui
 in Arcam recepti non sunt, omnes per-
 ierunt, ita qui extra illam Unam, Ve-
 ram Ecclesiam manent, omnes ad unum
 sunt perituri; ut recte quippe scribit
 S. Augustinus: ad ipsam salutem & vitam æter- de Unit.
 nam nemo pervenit, nisi qui habet Caput Chri- Eccl. c.
 stum; habere autem Caput Christum non poterit, 19.
 nisi qui in ejus corpore fuerit, quod est Eccle-
 sia. Et iterum: non habebit Deum Patrem,
 qui

qui Ecclesiam noluit habere Matrem, illam utique Ecclesiam, quæ Una est, & sola habet unitatem Fidei, doctrinæ & Sacramentorum; non enim est dissensionis Deus, sed pacis: nequit sibi ipsi contradicere, & contradictorie inter se opposita revelare; sicut novatoribus revelasse prætenditur innumeras, quas protrudunt Antilogias; hinc Bernardus: plus, quam oportet sapis, & plus, quam dici potest, desipis - - non enim inter vos omnes concordatis per omnia, etsi a nobis omnes dissentiat. Si cui placet, Lutheri unius Antilogias videre poterit apud Jodocum Coccium in thesauro catholico, & apud alios passim, qui hoc argumentum tractarunt ex professo.

I. ad Cor.
XIV. 33.
Serm. 65.
in cant. n.
3.

Tom. I.
§. a. 7.

XXI.

Joan.
XVII.
17. 19.
20. 21.

Catholicæ itidem Ecclesiæ propriissimam esse notam sanctitatis, nec ipsos adversarios inficias ire arbitror posse: Sanctifica eos in veritate, sermo tuus veritas est, inquit veritas ipsa. Et pro eis ego Sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate; non pro eis autem oro tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint; Christus namque dilexit Ecclesiam, ut illam sanctificaret, & exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliud huiusmodi, sed ut sit sancta & immaculata. Ratio in pro-

propatulo est, quia doctrinam proponit undequaque sanctam, e qua conscientiae dictamina formantur sanctitatem spirantia: qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram. Si vis perfectus esse, vade, vende, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me; eaque ratione a peccatis abducit, vitiorum, scelerumque horrorem ingerit, & ad servanda examussum Dei, ac Seniorum, Ecclesiæque præcepta, regia via ducit, eaque propter in membris quoque suis tota sancta est, & legem immaculatam animas convertentem suis tradit. Et quæ alia sectariorum extra catholicam Ecclesiam, ab hac divisa congregatio numerat tantos viros sanctitate conspicuos, Cyprianos, Ambrosios, Augustinos? nulla omnino. Næ Lutherus suis ingratis fatetur, in papatu nucleum esse Christianitatis, multos ac Magnos Sanctos, ibi haberi vera Sacramenta, & omne bonum, mundumque admirari Sanctitatem Benedicti, Gregorii, Bernardi; & sine equuleo agnoscit, Romanam Ecclesiam præ omnibus a Deo esse honoratam, in eaque fuisse S. Petrum, S. Paulum & primos 46. Sanctos Papas. De suis econtra a nostra communione propria culpa avulsis ultro testatur in *Postilla domestica* Jenæ impressa ita perorans: mundus ex hac doctrina quotidie redditur deterior;

ad Gal.
V. 24
Coloss.
III. 5.
Matth.
XIX. 21.

ps. 18.

Epist. de 2.
de Ana-
bapt.

Conc. 2.
Dominicæ
I. Adventus.

in Ca ut
II. Daniel.
v. 34.

Cap. 13.

terior ; jam homines singuli septennis diabolis obsidentur ; cum antea unico tantum diabolo obsessi fuissent. Diabolus jam catervatim in homines ingreditur , ut nunc in tam splendida (scilicet) Evangelii luce sint avariores , calidiores , injustiores , crudeliores , proterviores , multo denique deteriores , quam prius in papatu fuerunt. Nihil a mente Lutheri discrepat sententia Calvinii de suis ita pronuntiantis : in exiguo illorum numero , qui se se ab idololatriis papatus subduxerunt , major pars plena est perfidia & dolis ; præclarum quidem Zelum simulant , si tamen intus excutias , reperies plenos esse fraudibus. Si hoc in ipsis sectarum exordiis ; quid opinandum est de modernis sectariis , sua jam quali quali vetustate tepescentibus ? quale jam a vera pietate divortium est suspicandum ? Nihil memoro de S. S. Martyribus usque hodie in Abyssinia Sanguinem pro nostra fide fundentibus : prætereo etiam innumeros priori seculo animas suas in Japonia ponentes , qui S. Xaverio , vero Apostolo , suam conversionem ad fidem in acceptis ferunt ; de quo Philippus Baddeus in sua historia Indica Amstelodami 1672. impressa scribit : si Xaverius fuisset nostræ religionis , etiam apud nos (Calvinistas) ut alter Paulus cum veritate esset æstimandus & colendus. Nihil simile proferre possunt Sectarii ; si enim aliqui eorum occisi sunt , propter alia
cri-

crimina, ut rebellionis, tanquam Rei-publicæ perturbatores sunt enecti; quia non pæna Martyrem facit, sed causa, inquit in ps. 34. S. Augustinus.

Pari modo ad oculum patet Roma-XXII.
nam Ecclesiam esse Catholicam, hacque
eam nota privative designari; quia de
sola ipsa, quod est prædictum, verifi-
catur: prædicabitur hoc Evangelium regni Matth.
in universo mundo, in testimonium omnibus gen- XXIV. 14.
tibus, & tunc erit consummatio. Euntes ergo XXVIII.
docete omnes gentes. Oportebat Christum pati, 19. Lucæ
& resurgere a mortuis tertia die, & prædi- XXIV.
cari in nomine ejus pœnitentiam & remissionem 46. 47.
peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab
Jerusalem. Atque de Discipulis Christi
affirmatim dicitur: Illi autem profecti præ- Marci
dicaverunt ubique, Domino cooperante, & ser- XVI. 20.
monem confirmante sequentibus signis, seu pro-
digiosis factis & miraculis totius naturæ
vires supergressis; quod regius Psaltes
præcinuit dicens: reminiscantur & conver- ps. 21.
tentur ad Dominum universi fines terræ, &
adorabunt in conspectu ejus universæ familiæ
gentium. Et sane, quia Christus verus
Messias a Patre missus venit abrogare
Testamentum vetus, & novum statuere, ne-
cessaria indidem sequela ducitur, eam
veram esse Ecclesiam, quæ veræ olim
Judæorum Ecclesiæ est surrogata; nam
in Testamento vetere novum latet, & in no- L. 2. QQ.
vo vetus patet, ait S. Augustinus. Et alias in Exo-
dum q. 73.

eandem in vetere & novo Testamento esse
 L. 4. QQ. Ecclesiam, ibi obumbratam, hic revelatam:
 in Nume- ibi præfiguratam, hic manifestatam asserit.
 ros q. 33. Illa porro successit, & veteri est sub-
 rogata, quæ in toto mundo fuit præ-
 dicata: hæc igitur universalis est &
 Catholica; nam post Christi ascensionem,
 & Spiritus S. missionem in universo
 mox orbe est annuntiata, per Prophetas
 Joël. II. vero prius prænuntiata, per Verbum Pa-
 23. tris Caro factum tanquam Doctorem justitiæ,
 novissime diebus istis locutus est nobis in Filio,
 quem constituit hæredem universorum, per quem
 ad Hebr. I. fecit & secula; qui cum sit splendor gloriæ,
 2. 3. & figura substantiæ ejus, portansque omnia
 verbo virtutis suæ, purificationem peccatorum
 faciens, sedet ad dexteram Majestatis in ex-
 celsis. Judæis fuit prædicata; non enim
 Matth. XV 24. est missus, nisi ad oves, quæ perierunt, do-
 L. de unit. mus Israel. Accomode & ad rem S. Cy-
 Eccl. prianus: Ecclesia Domini luce perfusa per
 totum orbem radios suos porrigit, unum ta-
 men lumen est, quod ubique diffunditur; quod
 perinde est, ac esse Catholicam. Exin
 L. 2. con- urget Gaudentium S. Augustinus: si tibi
 tra Gau- hoc non placet a testimonio Cypriani, ille
 dentium namque contra te loquitur; qui vides, quid
 c. 2. dicat: per orbem totum dicit, & per univer-
 sam terram porrigi, expandique Catholicam,
 Græco ejus nomini ac definitioni consentiens;
 tu aliter tenere, sentire, dicere reperiris, &
 dum Cypriano testi inniteris, Cypriano teste
 men-

mentiris. De se vero ipso loquens inquit: tenet me in Ecclesia Catholica ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut, cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino cuidam, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus hæreticorum vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere. Abinde est, quod Doctor gentium fidem, quæ credita est ipsi secundum præceptum Salvatoris, vocet communem fidem; & de Romanorum fide dicat: *Fides vestra annuntiatur in universo mundo, Romanamque fidem & suam afferat esse eandem: per eam, quæ invicem est, fidem vestram, atque meam; postea utens Psalmi 18. verbis addit: nunquid non audierunt? & quidem in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.*

Sponte jam isthinc fluit, Romano-Catholicam Ecclesiam pariter esse Apostolicam, ædificatam super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu, in quo omnis ædificatio constructa crescit in Templum sanctum in Domino. Hanc ab Apostolis traditam & acceptam fidem tenuit, ac docuit Ecclesia quinto adhuc, sexto, & septimo Seculo, quod evincunt Clodovæus Francorum Rex anno Christi 499. Christi fidem amplexus; rursus Anglia, quæ

circa annum 600. *Germania* & præcipue *Saxonia* a *Carolo M.* domita, & cum Duce suo *Witikindo* circa annum 780. fidem susceperunt. Quo igitur *Sectariorum* clamores? qua fronte vociferantur, *Romanam Ecclesiam* errasse, & seculo quarto, aut quinto defecisse a fide? demonstrent, sub quo Pontifice, & quo Authore in errorem sit abducta? quodque Caput est, ostendant, quis veterum nascenti se se errori opposuerit? nam dicere, quod nemo omnium reclamarit, amentis magis est somnium, quam viri prudentis assertum; cum certo compertum habeamus, ceteris in Fide novitatibus *Ecclesiæ Pastores* tam in Oriente, quam in Occidente actutum opposuisse se se, & gliscentes errores uno ore damnasse; cum præterea noverimus, quo unaquæque hæresis seculo, quo authore, quo anno, & prope modum die suum duxerit ortum: sic quippe ad primum seculum referuntur *Simon Magus, Nicolaitæ, Cerinthus, & Ebionitæ.* Ad secundum *Marcionitæ, & Montanistæ,* in quorum *Casles* incidit doctissimus *Tertullianus.* Ad tertium *Novatiani, Sabelliani, & Manichæi.* Ad quartum *Donatistæ, & in Hispania Priscillianistæ,* ac *Jovinianus* osor & hostis virginitatis. Ad quintum *Vigilantius* venerationem & intercessionem *Sanctorum* respuens cum virgi-

Aëtiorum
VIII. à 18.
Apoc. II.
6. 15.

ginitate, quo etiam seculo exorti sunt *Nestoriani*, & *Eutychiani*. Ad sextum pertinent trium Capitulorum defensores. Ad septimum *Monothelitæ*, & insignis impostor *Machomet*. Ad octavum *Iconoclastæ* sub *Leone Isaurico*; *Felix* & *Elipandus Hispani* Episcopi. Ad nonum *Photius* Constantinopolitanæ Sedis invasor, & primus schismatis Græcorum author. Seculum decimum rudissimum, nullius tamen hæresis origo. Ad undecimum spectat *Michael Cerularius* Græcorum schismatis propagator. Ad duodecimum *Albigenses*, novi *Manichæi*, quos *S. Bernardus* confutavit; quibus addi possunt *Waldenses* seu *pauperes de Lugduno*. Ad decimum tertium *Beguardi* & *Beguinae*. Ad decimum quartum *Wicleffus* presbyter anglus. Ad decimum quintum *Joannes Huss*, & *Hieronymus de Praga*, *Wicleffi* successores, & *Lutheri* antecessores. Ad decimum sextum *Martinus Lutherus*, *Zwinglius*, & *Calvinus*; *Lutherus* quippe anno 1517. *Zwinglius* an. 1525. *Calvinus* an. 1535. cristas erigere, & sua erronea dogmata spargere cœperunt. Sub dimidium seculi decimi septimi exorta, totiesque damnata est hæresis *Janseniana*, quam innovavit *Paschasius Quesnellus*, sed sub initium seculi decimi octavi pariter damnatus 1713. per bullam: *Unigenitus*, quæ tantarum est causa nostro etiam tempore in Gallia turba-

rum, quas brevi sopiendas confidimus per reſcriptum datum Clero Gallicano a Summo Pontifice *Benedicto* Papa XIV. die 16. Octobris 1756. Et per litteras ad *Christianiſſimum Regem* datas, quæ incipiunt: *Litteras ad Maieſtatem tuam tranſmittimus*; confidimus, inquam, caput *Fanſenianæ hydræ* integre contritum iri.

XXIV.

Matth. V.
14. L. 2.
contra litt.
Petiliani
c. 32.
Micheæ
IV. 1. 2.

Iſaiæ II.
2. 3.

pf. 18.

Hom. 4.
in verba
Iſaiæ.

Ex hucusque dictis conſequitur ulterius Chriſti Eccleſiam fuiſſe ſemper, eſſe adhuc, & perpetuo fore *viſibilem*, quia videlicet Civitas eſt ſupra montem poſita: non poteſt autem abſcondi Civitas ſupra montem poſita; ex quo inferit S. Au- guſtinus: hinc fit, ut Eccleſia vera neminem lateat, ut quæ eſt Mons domus Domini præparatus in vertice montium, & ſublimis ſuper colles; & fluent ad eum populi, & properabunt gentes multæ, & dicent: venite, aſcendamus ad montem Domini - - & docebit nos de viis ſuis, & ibimus in ſemitis ejus, quia de Sion egredietur Lex, & Verbum Domini de Jeruſalem. Quod fere de verbo ad verbum vaticinatus etiam eſt Iſaias dicens: Et erit in noviffimis diebus præparatus mons Domini in vertice montium, & elevabitur ſuper colles (Romam intellige ſepticollem) & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi. Et Dominus in ſole poſuit tabernaculum ſuum, ſeu Eccleſiam ſuam; unde bene S. Chryſoſtomus: *facilius eſt ſolem extingui, quam Eccleſiam obſcurari.*

Et

Et S. Augustinus : Quid illis prodest , qui vi- L.3. contra
dere nolunt ; vident ; velint , volint. Veritas epist. Par-
& clausos oculos ferit. Quid amplius dicturus meniani c.
sum , quam cæcos , qui tam magnum montem 5.
non vident. Ecclesia supra montem posita ab-
scondi non potest. Ecclesia quidem stat in
vera fide , neque tamen , sicut fides ,
sic ipsa invisibilis est ; quia fideles con-
stituunt Ecclesiam tamquam ejus mem-
bra ; aliud enim est credere , & aliud
esse credentem : credere , seu fides , est
actus intellectus ; Ecclesia est autem
congregatio fidelium , seu vere creden-
tium ; & quomodo alias illud Christi
præceptum : dic Ecclesiæ ; impleri pos- Matth.
set , si ipsa videri non posset ? sed ais : XVIII.17.
comparatur Thesauro abscondito. Ita sa- XIII.44.
ne : non quod thesaurus iste lateat , sed
quod detectus invenientes ditet , simul-
que detegat veram salutis semitam ad
æternas divitias recta ducentem. Et
multo frequentius assimilatur lucernæ ac- Lucæ XI.
censæ , non in abscondito , neque sub modio po- 33.
sitæ , sed super candelabrum , ut , qui ingre-
diuntur , lumen videant. Rursus corpori : ad Ephes.
ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam , I. 22. 23.
quæ est corpus ipsius. Et ipse est Caput cor- ad Coloss.
poris Ecclesiæ. Multi unum corpus sumus , I. 18.
singuli autem alter alterius membra ; corpus I. ad Cor.
autem variis e membris compactum , XII. 5.
conspicuum esse oportet. Si nonnun-
quam comparatur Lunæ , non ea de cau-

sa fit, quasi sicut luna possit eclypfari, sed quod, sicut luna splendens totum suum splendorem a sole mutuatur, sic Ecclesia suum splendorem totum trahit a Christo, qui est lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Neque dixeris: forma Ecclesiæ est vera fides, quæ, utpote actus intellectus, est invisibilis; hinc dicitur: induite vos armaturam fidei, ut possitis stare adversus insidias diaboli; & jubetur colluctari Ecclesia contra spiritualia nequitie in cælestibus; ergo est invisibilis. & Minime id infertur; quia pariter jubetur dimicare adversus carnem & sanguinem, qui visibiles sunt. Non minus homo ratiocinatur secundum animam, quæ est forma hominis, & præcipua pars spiritualis; quia tamen & corpore constat, totus homo est visibilis. Unde hoc argumentum est sophisma, quia arguit a secundum quid ad esse simpliciter, ab una parte ad totum, ergo male concludit.

XXV.

Cum itaque Romana Ecclesia omnes veræ Ecclesiæ notas complectatur; cum sit una: Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Multæ quidem numero Ecclesiæ, inquit S. Cyprianus, fide vero una est omnium Mater, quæ magna fecunditate prædita, quia manet non nisi una lux fidei, licet radios spargat in universum. Ante ipsum Apostolus: unum corpus, & unus spiritus, & ipse,

ipse, videlicet Christus, est Caput corpo-^{ad Coloss.}
 ris Ecclesiæ. Cum deinde sit Sancta : ^{I. 18.}
 Vidi Civitatem Sanctam Jerusalem, novam ^{Apocal.}
 descendentem de Cælo; docet namque illa ^{XXI. 2.}
 sobrietatem & prudentiam, & justitiam, & vir-^{Sap. VIII.}
 tutem, quibus utilius nihil est hominibus in ^{7.}
 vita. Cum rursus sit Catholica & uni-
 versalis: Euntes docete omnes gentes; & ^{Matth.}
 quærenti, ubi ad Catholicam conve- ^{XVIII. 19.}
 niatur, nemo ab Ecclesia Romana alie-
 nus, suam seu Ecclesiam, seu domum
 ostendere aufit, sed contra voluntatem suam, ^{Epist. con-}
 Romanam monstrabit Ecclesiam, atque hoc etiam ^{tra Funda-}
 pueri in platea ludentes. Cum denique sit ^{mentum}
 Apostolica juxta illud S. Petri: Viri fra- ^{c. 4.}
 tres! vos scitis, quoniam ab antiquis diebus ^{Act. XV. 7.}
 Deus in nobis elegit per os meum audire Ver-
 bum Evangelii & credere. Et S. Paulus vo-
 cat se Gentium Apostolum ob suam commu-^{ad Rom.]}
 nem cum Romana fidem; palmari & ir- ^{XI. 13.}
 refragabili argumento concluditur, so-
 lam Romanam, veram perpetuo fuisse,
 & adhucdum esse Christi Ecclesiam.
 Id, quod omnium SS. Patrum confir-
 mat consensus, & speciatim S. Hieronymi
 sensus ita loquentis: Brevem tibi, aper-^{Dialogo}
 tamque animi sententiam profero, in illa Ec- ^{contra Lu-}
 clesia esse permanendum, quæ ab Apostolis ^{ciferianos.}
 fundata usque ad hanc diem durat; sicubi
 audieris eos, qui Christiani dicuntur, non a
 Domino Jesu Christo, sed a quoquam alio
 nuncupari, ut puta, Marcionitas, Valentinia-
 nos,

nos, Montenses, sive Campitas, scito non
 esse Ecclesiam Christi, sed Antichristi Synago-
 gam. Par ob parem, immo eandem ra-
 tionem feres iudicium de iis, qui à Lu-
 thero, Zwinglio, Calvino, Socino dicuntur
 Lutherani, Zwingliani, Calviniani, Sociniani;
 neque enim unam isti Ecclesiam con-
 stituere possunt, quia in multas sectas
 e diametro inter se oppositas sunt di-
 visi: quia a centro unitatis Romanæ
 avulsi. Neque sanctam, quia præcepta
 Dei servari non posse contendunt; &
 in Oseam. ut observat S. Hieronymus: per dulces ser-
 mones decipiunt infelices; cum enim viderint
 aliquos delinquentes, aiunt: nihil aliud quæ-
 rit Deus, nisi fidei veritatem, quam si cu-
 stodieritis, non curat, quid agatis. An non
 hoc nostri temporis Novatorum vivis
 coloribus commentum est expressum,
 qui solam fidem sufficere ad salutem di-
 cunt adversus S. Paulum aliter longe
 sentientem, ac dicentem: non coronabi-
 tur, nisi qui legitime certaverit. Et: ser-
 ves mandatum sine macula irreprehensibile.
 Multi enim in Dominum credent, qui
 in nomine ejus prophetarunt, & dæ-
 monia ejecerunt, quibus Dominus re-
 ponet: non novi vos, discedite a me, qui
 operamini iniquitatem. Neque Catholicam
 se Ecclesiam esse, vel fingere possunt,
 quia paucos intra Europæ angulos vi-
 dent conclusam; non per mundum uni-
 ver-

II. ad Tim.
 II. 5.
 I. ad Tim.
 VI. 14.

Matth.
 VII. 23.

versum prædicatam, aut propagatam. Neque demum *Apostolicam* prætere
valent, qui non solum diversam ab
Apostolis, sed etiam adversas Aposto-
licæ doctrinæ opiniones adinvenere, ut
mox antea visum est.

Rebus ita constitutis, quomodo Ec-XXVI.
clesia Romana reformatione eguit,
quæ in fide ne latum quidem unguem
unquam aberravit? si unico duntaxat
die, in minimo fidei puncto, aberras-
set, jam Christi promissa abiissent in
ventum, recessisset ab ea Spiritus S.
& portæ inferi prævaluissent adver-
sus eam; ubi vero verificaretur tum
Christi sponsio pollicentis: *Ego rogabo* Joan. XIV.
Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, 16. 17.
ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum
Veritatis, quem mundus non potest accipere.
Et iterum: *Cum venerit ille Spiritus ve-* Joan. XVI.
ritatis, docebit vos omnem veritatem - - & 13. 15.
quæ ventura sunt, annuntiabit vobis - - quia
de meo accipiet, & annuntiabit vobis, non
unam, alteramque, sed omnem veritatem;
idque non uno, alterove die, tribus,
vel quatuor seculis, sed omnibus diebus Matth.
usque ad consummationem sæculi, seu in æter- XXVIII.
num. Nunquid vero exorti ante sesqui- 20.
tertium, non integrum, seculum re-
formatores, immo deformatores, aut
æquævi istorum sectatores appropria-
re sibi possunt propheticum illud:
ecce

- Jerem. XVI. 16. *ecce ego mittam piscatores multos, & piscabuntur eos, & post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cavernis petrarum.*
- Ezechiel. XLVII. 10. *Et illud: stabunt super illos piscatores ab Engaddi usque ad Engallim, hoc est, ab una maris extremitate ad alteram; & Christus ipse vocans Apostolos ait: faciam vos fieri piscatores hominum. Nunquid isti piscati sunt in Asia, Africa & America? nunquid in Japonia, China, & Ægypto? nunquid prædicarunt ab uno maris, immo mundi extremo ad alterum? an non Europæ angulis ut rana suis lacunis, se continuerunt? atque ad has Europæ Angustias a quo sunt missi prædicare novum suum & quintum Evangelium? evolvant missionem suam, seu Ordinariam per legitimam Ecclesiæ Pastorum Apostolis succedentium ordinationem; seu extraordinariam, quam vitæ sanctitate, & veris miraculis confirmant, quod in æternum præstare nunquam poterunt. Unde illis longe luculentius convenit illud*
- Act. XX. 29. 30. *Apostoli gentium: intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non parcentes gregi, & ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se. Et illud ejusdem: in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum.*
- I. ad Tim. IV. 1. *Qui-*

Quibus consonat S. Petrus ajens : in vobis erunt Magistri mendaces, qui inducent sectas perditionis - - & multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur ; qui post carnem in concupiscentia II. Petri immunditiæ ambulant, dominationemque con- II. 1. 2. 10. temnunt, audaces sibi placentes sectas non metuunt introducere blasphemantes. Vocat eos deinceps irrationabilia pecora, oculos habentes plenos adulteriis, & incessabilis delicti. Dominationes & Magistratus, præsertim Ecclesiasticos spernunt, & insatiabili libidine animas instabiles pelliciunt ; & ideo sunt filii maledictionis. Quibus consimilia refert S. Apostolus Judas in sua epistola Catholica. Judæ 10. Porro cum missionem suam Lutherus, Zwinglius, Calvinus, & horum pares probare non possint : quomodo prædicabunt, ad Rom. nisi mittantur ? sicut scriptum est : quam speciosæ X. 15. pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona ! isti evangelizant dissensiones, prælia, Ecclesiæ & Reipublicæ perturbationes, & rumores.

Et amabo, quæ & qualis est reformation, domum evertere, & aliam penitus novam, a priori non modo diversam, sed & eidem adversam, construere ? anne hoc est meliorare, & reformare tabulam pictam ; si eam totam aboleas, & oppositam pingas ; ut si pro Christo Antichristum, vel lucife-

ferum pro S. Michaelē effigies? hoccinē vestem est reficere, si eam funditus discerpas, & ejus loco aliam e veteribus centonibus, anathemate pridem rescissis, conficias novam, at vetustate maxime squallidam? quid enim egerunt aliud Novatores, *Lutherus*, *Calvinus*, *Sociniani*, & hujusmodi fursuris alii, qui ante bina, & paulo amplius secula, atque nostris etiam temporibus surrexerunt? qui sectatoribus suis novitate delusis, & infeliciter seductis veteres hæreses ab Ecclesia primorum, sequentiumque seculorum damnatas obtruserunt? Qua de re inspicere potest Vir Apostolicus *Georgius Scherer* in suo *Lutherischen Bettler-Mantl.* Unde sicut veteres illi non erant Ecclesiæ veræ membra, ut quos *hæresis*, *schisma*, vel *anathema* a congregatione fidelium, & adunatione in rebus fidei consentientium ab orthodoxa Ecclesia semovit; sic hodierni, qui ejuscemodi majorum suorum vestigiis insistent, & cum iisdem male de fide sentiunt, atque a veræ Ecclesiæ sensu divertunt, ab orthodoxa Ecclesia, quæ est vere sentientium cætus, pariformiter necessum est esse extorres; nam, ut ait S. *Augustinus*: quicumque ab hac Catholica Ecclesia fuerit segregatus, quantumlibet se laudabiliter vivere existimet, hoc solo scelere, quod a Christi unitate

Epist. contra Donatum.

tate sejunctus est, non habet vitam, sed ira Dei manet super illum. Et ille, alias inter sermones S. Bernardi: Si fidei cohærentia sine morum conformitate nequaquam salvat adultos, longe minus salvare poterunt opera sine fide; facilius enim membrum inhærens capiti, si deforme est, reformatur, quam divulsus, quamvis simili, copulatur; Ecclesia autem unum est Christi Corpus propter fidei unitatem: qui non est in unitate fidei, non est in Corpore Christi: qui in Corpore Christi non est, non vivificatur a Spiritu Christi; unde optime S. Bernardus: Quomodo Civitatis illius participatio est in idipsum; sic & nos idipsum sentiamus, idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata, sed magis omnes simul unum corpus simus in Christo, singuli autem alterius membra; datque postea hanc rationem: videre est animam - quemadmodum - membra vivificet cohærentia sibi-separa ergo quodvis a junctura ceterorum, & vide, an de cetero illud vivificet; sic est omnis - qui ab unitate dividitur, nec dubites, quin ab eo recesserit Spiritus vitæ - qua ratione nobis cohæreant, qui dissident a se ipsis. Nam ut idem alias citatus scribit: Non enim inter vos omnes per omnia concordatis, etsi a nobis omnes dissentiat. Neque ideo hæretici sunt, quia errant, sed quia pertinaciter errant, & errori intellectus jungunt pertinaciam voluntatis;

Serm. 18.
de diversis
n. 3.

Serm. I.
in festo S.
Michaelis
n. 5.

ad Titum
III. 2.

& hos vitandos post unam & secundam monitionem hortatur *Apostolus*, quia inquit: *sciens, quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinguit, cum sit proprio judicio condemnatus. Quia sensum suum & proprium judicium infallibilis Ecclesiæ sensui præfert, ideo delinguit, & proprio suo judicio est condemnatus; non esset autem condemnatus, si sensum suum fallibili sensui præferret: delinguit autem, & proprio judicio est condemnatus, quia infallibili Ecclesiæ sensui refragatur.*

XXVIII

I. ad Cor.
I 10. 13.

Hinc Christiana compassione motus *Apostolus* obsecrat, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia - divisus est Christus? nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? non enim dissensionis est Deus, sed pa-

I. ad Cor.
XIV. 33.
ad Gal. V.
15.

cis. Quodsi invicem mordetis & comeditis, videte, ne abinvicem consumamini; nam omne regnum in se ipsum divisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Præterea Chri-

Lucæ XI.
17.

stus est veritas: ego, inquit, sum via & veritas & vita; nemo venit ad Patrem, nisi per me. Explicat id Bernardus: Qui vult,

Joann.
XIV. 6.
Serm. 62.

veniat post me - - quia veritas sum; per me, quia via sum; ad me, quia vita sum. Et

de divers.
de grad.
humil. c. 1.
n. 1.

alias: Ego sum via - - quæ ducit ad veritatem. Denique: Sequamur Te per Te ad

Serm. 2. de
ascens. n. 5.
Psal. 116.

Te, quia tu es via - - in exemplo, veritas in promisso, vita in præmio. Et veritas Do-

mini

mini manet in æternum. Est autem Deus ve- ad Rom. III. 4.
rax, omnis autem homo mendax; homo enim
decipi potest, & in errores labi, Deus
autem nec falli, nec fallere valet; un-
de qui in uno puncto discredit, & a
Verbo Dei dissentit, infidelis est, & a
Corpore Christi, quod est Ecclesia,
recusus, & ab Ovili Christi rejectus;
quia quicumque totam legem servaverit, &
totam fidem receperit, offendat autem in Jacobi II. 10.
uno, factus est omnium reus; sicut enim
in uno, ita in omnibus impossibile est men- ad Hebr. VI. 18.
tiri Deum. Et qui in unico non est mecum, Luce XI. 23.
contra me est, & qui non colligit mecum,
dispergit. Galatæ profecto credebant in
Christum, cum tamen in solo circum-
cisionis articulo errarent, non erant
cum Christo, sed contra Christum, Pau-
lo ajente: quoniam si circumcidamini, Chri- ad Gal. V. 2.
stus vobis nihil proderit; nam ut ait Au-
gustinus: in his paucis, in quibus non mecum, Epist. 48.
non eis profunt multa, in quibus mecum. Un-
de Apostolus: qui Spiritum Christi non ha- ad Rom. VIII. 9.
bet, hic non est ejus, id est, non est ge-
nuinus Christi discipulus, sed diaboli
mancipium. De sola Catholica Eccle-
sia affirmat Augustinus, quod sit Corpus Epist. 10.
Christi, extra hoc Corpus neminem Spiritus ad Bonifa-
vivificat; non habent itaque Spiritum Christi, cium Co-
qui sunt extra Ecclesiam; omnes enim fi- mitem.
deles sumus unum corpus, & propter
mutuam consensionem quasi unus ho-

mo, qui a seipso dissentire non potest,
 ad Ephes. *Sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ,*
 IV. 4. *seu in unam spem gloriæ cœlestis, ha-*
bentes unum Dominum Jesum Christum;
unam fidem, in qua colligati & uniti
amamus, & colimus unum, eundemque
Dominum. Ob hoc in Symbolo: Qui-
cunque, uno ore & animo profitemur
omnes: quicunque vult salvus esse, ante omnia
opus est, ut teneat Catholicam fidem, quam
nisi integram, inviolatamque servaverit, abs-
que dubio in æternum peribit. Et quam nisi
quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus
esse non poterit, ut in principio & fine
eiusdem Symboli scribitur, quod five
S. Athanasium, five Vigilium Tapsensem,
qui sua adversus sui temporis hæreti-
cos scripta plerumque sub nomine S.
Athanasii vulgavit, habeat authorem,
 Critici disquirant.

XXIX.

Verum hic oggeritur, miseris illis
 Lutheri temporibus varios in Eccle-
 siam irrepsisse abusus, a quibus ut re-
 purgaretur, *reformatione* opus habuisse;
 at regero, Catholicos non ire inficias,
abusus quosdam non solum plebis, sed
 ipsius etiam *Cleri mores* quadantenus cor-
 rupisse; sed a veritate absonum peni-
 tus est, in Germanam seu *fidei*, seu *mo-*
rum doctrinam vel unicum se se abusum
 insinuasse; abindeque consequitur, non
 morum, fideique *doctrinam*, sed ipsos
 dun-

duntaxat corruptos mores reformari oportuisse. Complures tum scelerati homines a via mandatorum Dei degeneres itinera diaboli calcarunt, & *rebelles lumini* in corruptissimos mores abierunt; Ecclesia nihilominus *Sancta* in fide & doctrina perseveravit, & immaculata; nam cœlestis Patrisfamilias ager bono est semine satus: *Nonne bonum semen seminasti in agro tuo?* unde ergo *habet zizania*; & ait illis: *inimicus homo hoc fecit - - vis, imus, & colligimus ea?* & ait: *non*; ne forte colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum; *sinite utraque crescere usque ad messem.* Tempore enim messis alliganda sunt in fasciculos, & æternis ignibus ad comburendum deputanda. Ecclesia est *Civitas supra montem posita*, & domus supra solidam petram ædificata, tametsi per malos cives bonis admixtos, & per domesticos partim bene, partim male moratos, & a nobilitate Patris degeneres incolatur. *Regnum Dei ipsa est*, & *Regnum cœlorum*, in quo fures & latrones optimis incolis infesti tolerantur ad tempus, sed *cum acceperit tempus*, qui *ipfas justitias dijudicabit*, foras ejiciendi *sunt in tenebras exteriores*, ubi erit *fletus & stridor dentium.* Et mittent eos in *caminum ignis.* Non modo mali credentes, sed mali etiam operarii sunt, quibus *judicium*

Matth.

XIII. 27.

28. 29. 30.

Psal. 74.

Matth.

VIII. 12.

XIII. 42.

II. Petri

jam II. 3.

jam olim non cessat, & perditio eorum non dormitat. Sicut enim ait S. Bernardus, vigilat super nos indefessus & pervigil ille singularis clementiæ oculus, non dormit, neque dormitat, qui custodit Israel - - non enim dormit, neque dormitat, qui impugnat Israel. Christi Ovile, quod est vera Ecclesia, unum manet, & unitum, licet morbidas pecudes adnumeret sanis, donec supremo illo die a bonis & integris ovibus segregatæ malæ inter hædos abjiciantur. Sane si Ecclesia ob parvos quorundam mores a sua integritate ruens periisset, Cælum pariter Cælum esse pridem desiisset, quia tertia pars stellarum cecidit: Cauda ejus (draconis magni rufi, seu diaboli) trahebat partem tertiam stellarum Cæli, & misit eas in terram. Ipsum etiam Apostolorum Collegium interiisset, quia Judas Iscariotes defecit: unus ex vobis diabolus est. Denique in primitiva Ecclesia exortæ sunt contentiones apud Corinthios inter se litigantes & dicentes: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, ego vero Christi; quos corripit Apostolus ajens: nunquid divisus est Christus? Et incestuosum inter illos Paulus tradidit sathanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini. Ecclesia non cessavit esse vera, & nihil innovatum est in Fide, aut reformatum. Quocirca

no-

Serm. II. in Psal. 5. n. I. ex Psal. 120.

Apocal. XII. 4.

Joan. VI. 75.

I. ad Cor. I. 12. 13.

I. ad Cor. V. 5.

novissimorum ac pene nostrorum temporum Novatores, si abusus reformare intenderent, nunquam a Catholica se Ecclesia separare, sed in ea debuissent permanere.

Sic equidem & Elias, & Prophetæ XXX. corruptos emendare studuerunt, sed nequaquam a *judaica*, tum *vera*, Ecclesia diverterunt, nec ejus esse membra destiterunt. Sic S. *Joannes Baptista*, quin & *Christus* ipse, Dominus ac Salvator, qui Testamentum *vetus* abrogaturus advenerat, ab *judaica* Ecclesia se non sejungere, ideo ipse Dominus Samaritanæ de urbe *Sichar* dixit: *nos adoramus*, Joann. IV. quod scimus, quia *salus ex Judæis est*; & 22. apud Judæos mansit Ecclesia *vera*, & non apud Samaritanos; tametsi isti ædificato in monte *Garizim* templo Deum verum adorarent, in venturum Messiam crederent, eique præscripta sacrificia offerrent, a vera tamen Ecclesia schismate erant separati: multo igitur verius ævi nostri *Protestantes* a genuina, veraque Christi Ecclesia sunt sejuncti, ut qui in præcipuis fidei articulis toto cœlo a nobis divertunt: jure proinde & merito Clarissimus, & omni eruditionis genere excultissimus J. U. Doctor D. *Josephus Antonius Bandl* hunc annuo cur- in ipsos syllogismum ipsis insolubilem in- fu 1756. torquet: *Illam Ecclesiam vera non est, sed* pag. 336.

falsa, quæ doctrinam recoquit, quam primorum seculorum hæretici ab universali Ecclesia primis quatuor seculis damnati tradiderunt; at enim Protestantes tenent, quod illi; ergo horum Ecclesia est in illis veteribus prædamata. Major propositio continetur in Confessione Augustana, in qua nominatim antiqui illi hæretici condemnantur. Minorem probat, dum ordine Chronologico enucleatim ostendit, crambem, ab illis coctam, recoqui ab istis: quia primo seculo Simon Magus arbitrii libertatem, & bona opera damnarat. Secundo Gnostici Christo Divinitatem & omniscientiam abnegabant, sicut & Prodicus quidam orationes quasque inutiles esse volebat. Postea Cerdonem & Marcionem Apocalipsim S. Joannis e sacro librorum Canone expunxisse, & Florinum, peccati auctorem esse Deum, blasphemasse ostendit. Tertio seculo Montanistas pœnitentiam, Novatianos Confirmationem e Sacramentorum numero eliminasse. Quarto Arrianos Verbo Divino Consubstantialitatem disputasse, Donatistas Transubstantiationem panis in Corpus Christi negasse, & in Papa finxisse Antichristum; denique Eustathianos sacras Reliquias abominatos, Aërium suffragia pro defunctis, & certorum dierum a carnibus abstinentiam sustulisse; atque ita de aliis per singula quæ-

quæque secula sensate & sapienter pro more suo discurrit. *Minorem eandem* probat laudatissimus P. Ignatius Schwarz In Colle-
Soc. Jesu ex Augustissimo Carolo V. ma- giis histo-
ximo, fortissimoque Imperatore, qui ricis p.IV.
de unanimi consensu S. R. I. Electorum, Q. IX.
Principum & Ordinum Imperii dicit,
Lutheri errores jam antehac per SS. Con-
cilia vere damnatos & rejectos fuisse, scri-
pta illius non novis, sed jam olim re-
probatis erroribus, blasphemisque scatere, ac
complurium fanaticorum errores jam diu ob-
soletos in unam quasi Lernæam paludem coe-
gisse; additque Carolus V. Lutherum In Edi-cto
non hominem esse, sed diabolum sub hominis Wormati-
specie, ad perniciem humani generis missum, ensi.
quem alii judicarent partim dementem, par-
tim aliquo malo spiritu obsessum - - - in sua
obstinata perversitate obduratum. Qua de
re vide Schwarzius loco citato. Clau-
do cum S. Bernardo ita dicente: Ne-Serm. 65.
que enim in cunctis assertionibus eorum (nam in Cant.
multæ sunt) novum quid & inauditum audisse n. 8.
me recolo, sed quod tritum est, & diu ven-
tilatum inter antiquos hæreticos, a nostris au-
tem contritum & eventilatum. Quia ve-
ro Ecclesia veræ est Fidei Deposita-
ria; fit

QUÆSTIO IV.

DE FIDE.

XXXI. **Q**uoadusque mortalem vitam peragimus, in via sumus, & ad Patriam tendimus, quia *dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino*; hæc via non est alia, quam Divina & vera fides: *per fidem enim ambulamus, & non per speciem.*

II. ad Cor. V. 6. 7. *Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. Unum corpus, & unus spiritus, unus Dominus, una Fides, unum Baptisma.* Si quis in unico aberrat, tota excidit fide: *si quis offendant in uno, factus est omnium reus.* Nulla alia extra hanc unicam veram fidem superest ad Cœlum via, nam *sine fide impossibile est placere Deo*, puta: sine vera fide, quia *falsa fides nulla est fides: credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Serio ad æternam animæ suæ salutem contendenti hæc via toto animi sui nisu est vestiganda; *secus errabit in invio, & non in via.* Unde Apostolus: *vosmet ipsos tentate; si estis in fide ipsi vos probate.* Quomodo autem se probabunt? utique per Verbum Dei; quia *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.* Non per hominis verbum obnoxii deceptioni & errori; nam *omnis homo mendax, sicut scri-*

ad Hebr. XI. 1. ad Ephes. IV. 4. 5. Jacobi II. 10. ad Hebr. XI. 6. Psal. 106. II ad Cor. XIII. 5. ad Rom. X. 17. ad Rom. III. 4.

Scriptum est: ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas, cum judicaris: est autem Deus verax, & verbum illius infallibile: acce- I. ad Theff.
pistis illud non ut verbum hominum, sed sicut II. 13.
est vere, Verbum Dei; hinc Sancti Pro-
phetæ ad Verbum Domini perpetuo re-
currunt: hæc, inquiunt, dicit Dominus;
locutus est ad me Dominus &c. quem pro-
fe Domini sermonem pseudo-prophetæ
necquicquam allegant, quia istos deci-
pit spiritus mendax, ut conceptis ipse
verbis Domino super folium, circum-
stante exercitu cœli, sedenti fatetur pa-
lam dicens: egrediar, & ero spiritus men- III. Reg.
dax in ore omnium Prophetarum ejus, Acha- XXII. 22.
bi Regis Israel; Et dixit Dominus: deci-
pies & prævalebis, egredere, & fac ita. Nunc
igitur ecce dedit Dominus spiritum mendacii in
ore omnium Prophetarum tuorum, qui hic sunt
& Dominus locutus est contra te malum. Hinc
Moyfi legationem subterfugienti ille
metus, & excusationis prætextus: non Exodi
credent mihi, neque audient vocem meam, sed IV. 1.
dicent: non apparuit tibi Dominus. Domi-
nus autem signis & portentis eum in-
struxit, quibus suam missionem proba-
ret, ut nempe projiceret virgam in co-
lubrum versam, & apprehenderet cau-
dam colubri, reversam in virgam; ut
mitteret manum in finum, & leprosam
retraheret; cumque rursus in finum
mitteret, proferret mundam, & alia
signa

- signa patraret, ut se a Deo missum probaret: ut credant (inquit) quod apparuerit tibi Dominus Deus Patrum suorum; &
- v. 5. 12. adjungit: perge igitur, & ego ero in ore tuo, doceboque te, quod loquaris. Pari metu correptus Jeremias tergiversatur in-
- Jerem. I. 6. quiens: A, A, A, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum; & Dominus ad eum: ad omnia, quæ mittam te, ibis, & universa, quæ mandavero tibi, loqueris - - ecce dedi verba mea in ore tuo,
7. 9. & constitui te super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Et Isaïæ væ ingeminantis, quia tacuit, Seraphim
- Isaïæ VI 6. calculo, quem forcipe tulerat de altari, labia mundavit, ut Domino vestiganti, quem missurus sit, & quis sit iturus, promptus reponeret: ecce ego! mitte me.
8. Ezechiel I. 3. Sic plane factum est verbum Domini ad Ezechielem. Sic in aliis Prophetis passim: Osee I. 2. principium loquendi Domino - & dixit Dominus. Verbum Domini, quod factum est ad Joël I. I. Joël. Sic alii Prophetæ: hæc Dicit Dominus; hæc ostendit mihi Dominus; factum est Verbum Domini; Verbum Domini, quod factum est ad Michæam &c. &c.
- Michææ I. I.

XXXII. Fidem istam Dei Verbo nixam Romano-Catholicam esse, quæstione hanc præeunte affatim videtur demonstratum; solam enim istam S. Paulus annuntiatam in universo mundo, eamque cum sua fide

com-

communem edocuit, a qua Spiritus Veritatis non recedet in æternum; non enim *Matth. X. 20.*
vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris, qui loquitur in vobis; quia juxta S. Bernardi *Sermon. LIV. in Cant. n. 2.*
Isagogen: loquitur in Prophetis, operatur in justis, cum illis verba, & istis opera tribuit. Et quidem loquitur Spiritus Veritatis veritatem seu omnimodam conformitatem cum objecto, quæ in indivisibili consistit, majus peræque respuens, ac minus, atque ab omni difformitate abhorrens; propter quod nemini mortalium licuit, aut licet, articulis fidei aut addere aut demere quidquam: Non ad- *Deuter. IV. 2.*
detis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Quin si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas *Apocal. XXII. 18.*
in libro isto; & si quis diminuerit de verbis Prophetiæ hujus, auferet Deus partem ejus de libro vitæ. Unde S. Paulus: licet nos, aut *ad Galat. I. 8.*
Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit, quia scilicet verbum Domini nostri manet in æternum, & veritas Domini manet in æternum. *Isaiæ XL. 8.*
Cum enim Deus natura sua immutabilis sit, verbum ejus mutari non potest: Ego Dominus, & non mutor. *Malachiæ III. 6.*
Et alibi: non est Deus quasi homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur; dixit ergo, & non faciet? locutus est, & non implebit? *Numeror. XXIII. 19.*
Et ipse Christus Dominus: Cælum & terra transibunt, verba autem mea *Matth. XXIV. 35.*
non

non præteribunt. Nunquam igitur ab antiqua fide erat abeundum, vel ad eam tanquam unicam æternæ salutis viam est quantocyus redeundum; nam hæc dicit Dominus: *state super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & invenietis refrigerium animabus vestris.* Qui viam hanc unicam & bonam terere negligunt, aut contemnunt, per avia, devia in præcipitium, & irreparabilem interitum ruunt; quique se semel a vero Christi ovili damnabiliter proripuerant, ad caulam Christi revocari damnabilius recusant, obfirmato in malum animo & obstinato dicentes: *non ambulabimus.*

Jerem. XVI. 16. *Instat Dominus dicens: Constitui super vos speculatores, audite vocem tubæ; & dixerunt: non audiemus. Propterea hæc dicit Dominus: ecce ego dabo in populum istum ruinas, & ruent. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos. At enim replicant veterem cantilenam: non ambulabimus, non audiemus; erupimus, evasimus, viam a Majoribus nostris tritam non relegemus.*

Ibidem. 17. *Quid ergo, cum audire oportuerit, quod dissimulare non licebit: discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus? Neque vero nos damnamus quemquam bene illius memores: nolite condemnare, & non condemnabimini; sed ille sententiam la-*

Matth. XXV. 41. *la-*

Luca VI. 37.

laturus est, qui Apostolis ad prædicandum missis ajebat: qui non crediderit, Marci
condemnabitur; certum autem est, quod XVI. 16.
non omnium est fides, & ideo dicitur: ve- II. ad Thes-
rum tamen filius hominis veniens, putas, in- sal. III. 2.
veniet fidem in terra? turmatim adeo a Lucae
 vera fide recedent homines, & ad fa- XVIII. 8.
 bulas convertentur, proptereaue tan-
 quam increduli & infideles ad æterna
 supplicia detrudentur: qui non credit, Joan. III.
jam judicatus est, quia non credit in nomine 18.
Unigeniti Filii Dei; quia quomodo cataclyf- Ecclesiast.
mus aridam inebriavit, sic ira illius gentes, XXXIX.
quæ non exquisierunt eum, hæreditabit, quæ 28.
non exquisierunt illum, per veræ fidei
 lumen cognoscere, istoque lumine ma-
 nuducti amare & laudare.

Frustra istis illud S. Dionysii Areo- XXXIII.
 pagitæ inculcatur: Primi illi Sacerdotali de Ecclef.
 munere Duces summa illa & supersubstantialia Hierarch.
 partim scriptis, partim non scriptis institutio- c. I.
 nibus suis tradiderunt. S. Irenæus II^{di} Se-
 culi scriptor: ad hanc (Romanam Eccle- L. 2. c. 3.
 siam) propter potentio-rem Principalitatem ne-
 cesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est
 eos, qui sunt undique, fideles; in qua sem-
 per ab his, qui sunt undique, conservata est
 ea, quæ ab Apostolis est traditio. Rursus
 S. Hieronymus in fine quarti, & initio
 quinti seculi scribens: Ego nullum pri- Epist. 59.
 mum, nisi Christum, sequens Beatitudini Tuæ, ad Dama-
 id est, Cathedræ Petri Communionem consocior, sum P.
 su-

super illam petram ædificatam Ecclesiam scio ; quicumque extra hanc domum Agnum comed-
 rit , profanus est ; si quis in Arca Noë non
 fuerit , peribit regnante diluvio. Denique
 S. Bernardus duodecimi Seculi scriptor :
 Epist. 174. Ego , quod ab illa (Ecclesia) accepi , se-
 curus & teneo , & trado. Et in fine : Roma-
 næ Ecclesiæ auctoritati atque examini totum
 hoc , sicut & cetera , quæ ejusmodi sunt ,
 universa reservo. Congerunt hoc loco ad-
 versæ partis sectatores textus scripturæ ,
 quibus evincere autumant , salvari om-
 nes , qui in Christum credunt , cum
 Apostolus dicat : reputata est Abrahamæ fides
 ad justitiam. Nihil ergo damnationis nunc est
 iis , qui sunt in Christo Jesu. Et rursus :
 ideo ex fide , ut secundum gratiam firma sit
 promissio omni semini , quia videlicet unus
 pro omnibus mortuus est , ergo omnes mortui
 sunt ; & pro omnibus mortuus est Christus ;
 gratis enim estis salvati per fidem , & hoc
 non ex vobis ; Dei enim donum est , & qui-
 dem fidei donum est Electum quoad prin-
 cipium , quoad progressum & consum-
 mationem. Nimirum : sic Deus dilexit
 mundum , ut filium suum Unigenitum daret , ut
 omnis , qui credit in eum , non pereat , sed
 habeat vitam æternam : hæc est autem vita
 æterna , ut cognoscant Te solum Deum verum ,
 & quem misisti Jesum Christum. Nosse enim
 Te consummata justitia est : & scire justitiam
 & virtutem tuam , radix est immortalitatis.
 Ve-

ad Rom.
IV. 9.ad Rom.
VIII. 1.ad Rom.
IV. 16.II. ad Cor.
V. 14. 15.ad Ephes.
II. 8.Sap. III.
14.Joann.
III. 16.Joann.
XVII. 3.

Sap. XV. 3.

Verum regero; cum aperte *Apostolus* dicat: idoneos nos fecit *Ministros* novi Testa-
 menti, non *litera*, sed *spiritu*; *litera* enim occidit, *spiritus* autem vivificat; palam est, omnes prolatos, consimilesque textus intelligi debere secundum *spiritum* seu *verum sensum*, prout a vera Ecclesia perpetuo intelligebantur; hæc autem intelligebat, & hodie intelligit de *fide*, tanquam *justificationis radice*, quæ per
 charitatem operatur. Verum etiam est, nihil damnationis esse iis, qui sunt in Christo Jesu; verum, inquam, id est in communi & generatim; quis enim vero novit in particulari, esse se in Christo Jesu, nisi per specialem id revelationem a Deo fuerit edoctus? Sola Christi Ecclesia, sicut sacram Scripturam, ita *verum Scripturæ sensum* possidet; qui autem a vera Ecclesia sejuncti sunt, uti certi non sunt de vera Scriptura, ita de vero illius sensu sunt incerti; hoc enim ipso, quod ab ea separati sunt, renuunt ab ea doceri, nec ejus membra, nec de Corpore Christi sustinent esse, nec Spiritum Christi habere volunt. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus. Oppor-
 tune S. Augustinus: ad ipsam salutem & vitam æternam nemo pervenit, nisi qui habet Caput Christum; habere autem Caput Christum nemo poterit, nisi qui in ejus Corpore fuerit,

II- ad Cor.

III. 6.

ad Galat.

V. 6.

ad Rom.

VIII. 9.

de unit.

Ecclesiæ

c. 19.

L. I. de
Trinitate
c. 22.

quod est Ecclesia ; nobis autem orthodoxis , inquit Tertullianus , curiositate opus non est post Christum , nec inquisitione post Evangelium , sed quia Ecclesiam docentem securi audimus , cum Richardo a S. Vi-
ctore ex Augustino fidenter dicimus : Domine ! si error est , quod credimus , a Te de-
cepti sumus ; ista enim nobis sunt tantis signis & prodigiis confirmata , quæ nonnisi per Te fieri potuerunt.

QUÆSTIO V.

NUM SOLA FIDES SALVET?

XXXIV.

Circa præsens punctum nihil a Catholicis Protestantes dissentiunt , sed eadem sententia statuunt , fidem pure *historicam* , quin & *Dogmaticam* , qua vera creduntur esse , quæ narrantur , aut a Deo revelata esse noscuntur , fidem , inquam , istam *solam* , insufficientem esse ad salutem ; sed tamen in hoc differunt a nobis , quod petant fidem *specialem* , quam *confidentialem* appellant , seu talem , qua quis credat , peccata sibi per Christum esse remissa . Verum quis , seclusa peculiari revelatione , quæ quibusdam SS. obvenit , nosse valet , dimissa sibi esse peccata , seque de numero esse Electorum ? arbitramur , ait Apostolus , hominem ju-

ad Rom.
III. 28.

justificari per fidem sine operibus legis; legis, inquam, veteris, puta; sine circumcissione, esu Agni Paschalis, & hujusmodi; non autem justificari sine operibus novæ legis, qualia opera sunt sincera pœnitentia: pœnitentiam agite, appropinqua- Math. III.
vit enim regnum cœlorum; facite ergo fru- 2. 8.
ctum dignum pœnitentiæ. Et cum primis sunt opera Charitatis: Si habuero omnem fidem, I. ad Cor.
ita ut montes transferam, charitatem autem XIII. 2. 3.
non habuero, nihil sum; nihil mihi prodest. Opera ista seu pœnitentiæ, seu charitatis fides præcedit ut causa suum effectum, ut Mater filium, sol lucem, ignis calorem, ut rivum scaturigo; demum ut radix & fundamentum justificationis, quod explicat Tridentinum iis verbis: Cum Apostolus dicit justificari homi- Sess. VI.
nem per fidem & gratis, ea verba in eo sensu Cap. 8.
intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiæ sensus tenuit, & expressit, ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire; gratis autem justificari ideo dicamur, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promerentur. Et addit, inanem eorum esse fiduciam, qui credunt remissa sibi esse peccata, neque absolutos esse, & justificados: nam sicut nemo pius de Dei

ibidem
Can. 9.

ad Ephes.
III. 12.
in C. I.
Micheæ.
in Oseam.
Sess. VI.
Cap. 7.

miserericordia, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute & efficacia dubitare debet, sic quilibet, dum seipsum, suamque propriam infirmitatem & indispositionem respicit, de sua gratia formidare, & timere potest; cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum; hinc postea ita definit: si quis dixerit, sola fide impium justificari, ita, ut intelligat, nihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse, eum suæ voluntatis motu præparari, atque disponi, anathema sit. Neque igitur aut sola fides, quæ est actus intellectus, aut hæc cum fiducia de Dei Misericordia, quæ est actus voluntatis a fide intellectuali distinctus justificat, sed fides viva aliis virtutibus, præsertim Charitati, juncta præparat, disponit, atque perducit ad justificationem. Habemus quidem in Christo Jesu Domino nostro fiduciam & accessum in confidentia per fidem Ejus; nullatenus vero fidei certitudinem, omnimodamque securitatem. Hinc S. Hieronymus ait: dulcia sunt hæreticorum Carmina, & dulci voce decipientia populum. Et quod alias adduxi: nihil aliud quærit Deus, nisi fidei firmitatem, veritatem, quam si custodieritis, non curat, quid agatis. Hoc dicentes ait: per dulces sermones decipiunt infelices; nam fides, inquit Tridentinum, nisi ad eam spes accedat

dat & charitas, neque unit perfecte cum Christo, neque Corporis Ejus vivum membrum efficit; qua ratione verissime dicitur, fidem sine operibus mortuam & otiosam esse, & in Christo Jesu neque circumcisionem aliquid, neque præputium, sed Fidem, quæ per Charitatem operatur. Fides quidem parit nobis fiduciam, ut intrepide accedamus ad Deum, non tamen parit securitatem; ad Hebr. & adeamus cum fiducia ad Thronum gratiæ. IV. 16. Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. In hoc est perfecta Dei charitas nobiscum, ut fiduciam habeamus in die judicii. I. Joann. III. 21. I. Joann. IV. 17.

Et profecto si de serua, & æterna XXXV. mea salute sum certus, cur Apostolus ait: cum metu & tremore salutem vestram ad Philipp. operemini? cur S. Jacobus clarissimis verbis: quid proderit, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat, nunquid poterit fides salvare eum? & mox: fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa. Ostende mihi fidem tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Vis autem scire homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est. Abraham Pater vester nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? Vides, quoniam fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides consummata est. Et apertissimis terminis concludit: videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum;

26. tum ; sicut enim corpus sine spiritu mortuum est , ita & fides sine operibus mortua est. Cur deinde Salvator ipse loquens ad turbas dixit : a diebus autem Joannis Baptistæ usque nunc Regnum Cælorum vim patitur , & violenti rapiunt illud ? cur prius affirmativum asseruit ? angusta porta & arcta via est , quæ ducit ad vitam , & pauci sunt , qui inveniunt eam , attendite a falsis Prophetis. Opportune igitur ait S. Augustinus : Quid est credere in eum , qui justificat impium ? est credendo amare , credendo diligere , credendo in eum ire , & ejus membris incorporari : ipsa est ergo fides , quam de nobis exigit Deus , & non invenit , quod exigat , nisi donaverit , quod inveniat ; non qualiscunque fides , sed fides , quæ per dilectionem operatur. Et rursus : Fides quidem sine charitate potest esse , sed non prodesse ; etiam dæmones credunt , & contremiscunt. Alio itidem loco : Si mandatis non observatis ad vitam venire potest per solam fidem , quæ sine operibus mortua est , illud deinde quomodo verum erit , quod eis , quos ad sinistram positurus est , dicet : ite in ignem æternum ; nec increpat , quia in eum non crediderunt , sed quia bona opera non fecerunt. Adstipulatur S. Bernardus ita scribens : Rectum revera te dixerim , si recte in omnibus sentias , & factis non dissentias , - - non concilias Deum tibi discors tecum , non placas , sed peccas - - fidem tuam dilectio animet , probet actio - mors fidei est separatio cha-
- Matth. XI. 12.
- Matth. VII. 14. 15.
- Tract. 29. in Joann.
- L. 15. de Trin. c. 18.
- L. de fide, & operibus c. 15.
- Serm. 24. in cant. n. 7. & 8.

charitatis - non facit hominem rectum fides etiam recta, quæ non operatur ex dilectione; neque enim opera sine fide, neque fides sine operibus sufficit ad animi rectitudinem. Lutherus e contra solam fidem justificare astruit, & secludit omnia opera non solum veteris legis (de quibus Apostolus: arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus legis, cui textui Lutherus affuit illam particulam sola, per solam Fidem) sed etiam opera novæ legis, seu charitatis; sic enim ipse se explicat: *Fides*, Tom. I. nisi sit sine ullis etiam minimis operibus, non Gen. Lat. justificat, immo non est fides. Ita ipse in fol. 435. disputatione: utrum bona opera faciant ad justificationem? addit Cornelius a Lapide: Comment. Audisti luciferum Lutheri ore loquentem. Non in Epist. ad addidit Apostolus *ly sola*, tametsi memin- Rom. c. erit solius fidei, quia videlicet tum III. v. 28. maxime inculcanda erat tam Judæis, quam Gentilibus, & quia ipsa est radix justificationis, bona opera & charitatem includit juxta illud Jacobi: Tu Jacobi II. credis, quoniam unus est Deus: bene facis - 19. 21. & dæmones credunt & contremiscunt. Abraham Pater vester nonne ex operibus justificatus est? Et Paulus: ubi est ergo gloriatio tua? exclusa ad Rom. est. Per quam legem? factorum? non: sed per III. 27. 29. legem fidei. An Judæorum Deus tantum? nonne & gentium, immo & gentium; ubi veteris legis opera, circumcisionem, Agni Paschalis esum, & similia secludit a justi-

ad Galat.
V. 6.

ficatione; non vero opera novæ Legis, spem & charitatem, aliaque opera bona; nam ut alio se loco explicat: *in Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ per charitatem operatur; per charitatem animatur & perficitur ad bona opera exercenda, & ideo fidei jungit dilectionem: formam habet sanorum verborum, quæ a me audisti in fide & dilectione.*

II. ad Tim.
I. 13.

XXXVI.

Actorum
XIII 37.

38.

39.

ad Rom.
III. 22.

II. Regum
XII. 13.

Non igitur fides mortua, vel pure speculativa vivificare potest & salvare, sed fides viva & practica perducit ad salutem; unde quando per hunc, quem Deus suscitavit a mortuis, nec vidit corruptionem, vobis remissio peccatorum annuntiatur, & ab omnibus, quibus non potuistis in Lege Moysi justificari; quando etiam dicitur: *in hoc omnis, qui credit, justificatur; quando item repetitur: justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes & super omnes, qui credunt in eum: non enim est distinctio &c.* Totum id intelligi debet de fide viva, quæ per dilectionem operatur, non vero de fide mortua, vel de fide oppido ambigua, qua quis credat remissa sibi peccata, quod indubitate, & absque formidine de opposito nemo credere potest, nisi qui specialem de peccato dimisso nactus fuerit revelationem, qualis obtigit Davidi toto contriti cordis dolore dicenti: *Peccavi Domino; dixitque Na-*

Nathan ad David : Dominus quoque transtu-
lit peccatum tuum ; non morieris. Et illi
mulieri , quæ erat in civitate peccatrix , quæ- Luc. VII.
que ex ore veritatis audire meruit : 48.
remittuntur tibi peccata tua. Et : remittuntur 47.
ei peccata multa , quoniam dilexit multum.
 Quis autem sine consimili oraculo hoc
 præsumat? Fateor, conclusionem posse
 esse de fide, si e binis præmissis, qua-
 rum altera sit de fide, altera naturali-
 ter evidens, & irrefragabiliter vera,
 legitime ducatur: quod in præsentī,
 quod tractamus argumento, neutiquam
 detegitur. Pone namque duas has præ-
 missas: Omnis, qui credit sibi remissa esse
 peccata, illi sunt remissa; ego credo remissa
 mihi esse peccata; paradoxa prorsus hinc
 fluit illa illatio: ergo mihi, quidquid deli-
 qui, remissum est. Quis enim dixit mihi:
 omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me? Matth.
 & talis quidem, qui habet Potestatem in terra XIX. 32.
 dimittendi peccata. Major Syllogismi, seu Marci II.
 prior præmissa, in qua idem est credere, 10.
 ac putare seu sine fundamento opinari,
 neque de fide est, neque evidens, im-
 mo & falsa est de homine, peculiari reve-
 latione destituito. Minor seu secunda præ-
 missa iterum evidens non est, minus de fide:
 nescit enim homo, utrum amore, an odio dignus EccI. IX.
 sit, sed omnia in futurum servantur incerta: I.
 ergo deducta ex illis conclusio oppido
 est incerta; quemadmodum ex hoc al-

Matth.
VII. 8.
Matth.
XXI. 22.

tero confilimi Syllogismo elucescit:
*Omnis, qui petit, accipit, & qui quærit, invenit, & pulsanti aperietur; quia omnia, quæcunque petieritis in oratione Credentes, accipietis; ego peto sanitatem, aliamve rem transitoriam & temporalem; anne recte inferam: ergo rem desideratam certo accipiam; non equidem existimaverim. Nam licet Major de fide sit, si recte & debitis circumstantiis petam; Minor est valde ambigua & incerta: num legitime, & prout oportet, petam, ergo titubat pariter Consequentia. Syllogismus est priori paralellus; sicut ergo in isto, sic in priore nihil omnino certi inferri potest; quis enim seclusa peculiari revelatione Divina sibi peccata credat esse remissa? aut si hoc certa, & cui subesse falsum nequeat, fide credit, cur quotidie orare compellitur: *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Næ enim non petimus, ut filius Dei carnem sumat humanam, & in cruce subeat mortem. Judæus hoc & infidelis exposcat, qui verbi Incarnationem & Passionem non credit; non vero fidelis & Christianus, qui hæc Mysteria fide tenet, jam peracta, & filium Dei credit Incarnatum, Crucifixum ac in cruce mortuum, etiam a mortuis surrexisse, ac in coelos ascendisse. Ita plane, qui fide Divina crederet,*

Matth.
VI. 12.

deret, remissa sibi peccata, supervacanea sollicitudine ureretur de illis sibi dimittendis; propterea Tridentinum merito hos canones format: *si quis dixerit, Sess. VI. fidem justificantem nihil aliud esse, quam fiduciam Divinæ Misericordiæ peccata remittentis propter Christum: vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur, anathema sit. Si quis Can. XII. dixerit, hominem a peccatis absolvi, ac justificari ex eo, quod se absolvi, ac justificari certo credat: aut neminem esse vere justificatum, nisi qui credat se esse justificatum, & hac sola fide absolutionem & justificationem perfici, anathema sit. Quoniam vero fides habetur per verbum Dei, sit.* Can. XIV.

QUÆSTIO VI.

DE

SCRIPTURA SACRA:

Verbum Dei Sacra contineri scriptura-XXXVII.
 rà in confesso est apud omnes, qui Christiano consentur nomine & Christiani vocantur; ad Divinam autem Providentiam pertinebat, *Scripturam Sacram* in ipsis etiam versionibus authenticis Ecclesiæ probatis servasse incorruptam, ne videlicet Christianæ fidei fundamentum tolleretur e mundo, eaque ratione fides Divina tota pessum iret exindeque consentaneum pariter fuera
Eccle.;

*Ecclesiam veram conservari debuisse, puram & incorruptam; at hanc fuisse olim, & primis minimum quatuor seculis Romano-Catholicam diffiteri adversarii ipsi non audent; igitur talis est usque adhuc; secus namque Spiritus veritatis, qui cum mendacio componi, simulque consistere neutiquam potest, ipsam non docuisset omnem veritatem, nec mansisset apud eam in sempiternum, si ab ea post aliquot, seu pauciora, seu plura, secula recessisset. Eaque propter S. Ecclesia de sua aberrandi immunitate secuta in Synodo Tridentina congregata nihil hæsitans declarat, atque statuit, ut *vetus & vulgata editio*, quæ longo tot seculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus & expositionibus pro authentica habeatur. - decernitque ut posthac S. Scriptura, potissimum vero hæc ipsa *vetus, & vulgata editio* quam emendatissime imprimatur, apposito tamen authoris nomine, ab ordinario examinata prius & probata. Et eadem Sessione in decreto, mox dictum decretum de usu SS. librorum, antecedente, omnes libros tam veteris, quam novi testamenti, cum utriusque unus Deus sit Author, tanquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu S. dictatos, & continua successione in Ecclesia Catholica conservatos pari pietatis affectu & reverentia suscipit ac veneratur; & statim Indicem sacrorum librorum adscri-*

Joann.
XVI. 12.
Joann.
XIV. 16.

Sess. IV. in
decreto de
edit. & usu
SS. libr.

in decreto
de Canoni-
cis scriptu-
ris.

scribit, & universim enumerat septuaginta duos Canonicos libros, 45. videlicet veteris, & 27. novi testamenti; hoc autem eos ordine ponit; in veteri testamento sunt quinque Moyfis: *Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium*. *Josue* liber unus, *Judicum* unus, *Ruth* unus, quatuor *Regum*, duo *Paralipomenon*, *Esdrae* duo, quorum secundus dicitur *Nechemias*, *Tobiae* unus, *Judith* unus, *Hesther* unus, *Job* unus, *Psalterii* 150. psalmorum *Davidici* unus, *Parabolarum Salomonis*, seu *Proverbiorum* unus, *Ecclesiastis* unus, *Cantici Canticorum* unus, *Sapientiae* unus, *Ecclesiastici* unus. *Prophetæ Majores* quatuor, *Isaias, Jeremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel*. *Prophetæ Minores* duodecim, id est; *Oseas, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nachum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias*. *Machabæorum* duo, primus & secundus. *Jeremias* igitur cum *Baruch* non unus, sed ut duo computantur. *Novi testamenti* libros canonicos recipit septem supra viginti, quos hoc ordine collocat: Quatuor *Evangelia* secundum *Matthæum, Marcum, Lucam & Joannem*; *Actuum Apostolorum* liber unus a *Luca Evangelista* conscriptus; quatuordecim *epistolæ S. Pauli* Apostoli ad *Romanos una, ad Corinthios duæ, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philippenses una, ad Colosenses una, ad The-*

Theſſalonicenſes duæ, ad *Timotheum* duæ, ad *Titum* una, ad *Philemonem* una, ad *Hebræos* una; *Petri* Apoſtoli duæ; *Joannis* Apoſtoli tres; *Jacobi* Apoſtoli una; *Judæ* Apoſtoli una; & *Apocalypſis* *Joannis* una. *Anathema* poſthac dicit illis, qui libros iſtos integros cum omnibus ſuis partibus pro ſacris & Canonicis non ſuſceperint, & traditiones prædictas, ſcientes & prudentes contempſerint.

XXXVIII. Omnes igitur recenſiti hucusque libri apud Catholicos recipiuntur ut *Canonici*; verumtamen alii ex his vocantur *Proto-Canonici*, quod in canonem ab omnibus ſemper Eccleſiis fuerint recepti; alii dicuntur *Deutero-Canonici*, quod non ſtatim initio ab omnibus Eccleſiis particularibus, ſed temporis ſucceſſu tandem in canonem ſunt adnumerati; hujusmodi ex teſtamento veteri ſunt libri *Tobiæ*, *Judith*, *Sapientiæ*, *Eccleſiaſtici*, *Baruch* & duo *Machabæorum*, quia nimirum in *Canone* judæorum ab *Eſdra* cinnato non extiterunt, ſicut neque quædam partes libri *Esther* & *Danielis*; at in *canone* Catholico locum acceperunt. Ita pariter in novo teſtamento ad *Deutero-Canonicos* pertinent initium *Capitis* octavi *Evangelii* ſecundum *Joannem*, *Episto*la ad *Hebræos*, *Episto*la *Jacobi*, ſecunda *Petri*, ſecunda & tertia *Joannis* & *Apocalypſis*, quos tamen omnes *Tridentinum* probat ut *Canonicos*.
Hunc

Hunc autem Canonem acceperat a Concilio Florentino generali XVI. ab Eugenio IV. Pontifice an. 1438. habito, Florentinum a *Gelasio* Papa I in concilio Romano an. 994. celebrato; istud ab *Augustino*; ipse rursus a Concilio Carthagenensi III^{to} (aliis V^{to} aliis VI^{to}) & ab *Innocentio* I. in epistola ad *Exuperium*, qui *Innocentius* vixit circa annum 402. iste a temporibus Apostolorum, quorum sententia per continuam traditionem deducta ad ipsum pervenit. Sensus porro scripturæ alius est *immediatus*, qui per verba significatur, & dicitur *literalis*, seu *historicus*; alius *mediatus*, qui per res ipsas, quas verba significant, indicatur, diciturque *Mysticus*, seu *Spiritualis*, ut explicat Angelicus Doctor ita scribens: *hoc habet proprium ista scientia scripturarum, quod ipsæ res significatæ per voces etiam significant aliquid: illa ergo prima significatio, qua voces significant res, pertinet ad primum sensum, qui est sensus historicus vel literalis; illa vero significatio, qua res significatæ per voces iterum res alias significant, dicitur sensus spiritualis, qui super litteram fundatur, eamque supponit.* Quia vero voces dupliciter significare aliquid possunt, *proprie* & *figurate*, ideo duplex potest esse sensus *litteralis*, *proprius* videlicet, & *figuratus*, seu *metaphoricus* aut *parabolicus*, ut

L. 2. de
doctr. xti-
ana c. 4. & 5.

S. Th. I. p.
q. I. a. 10.

Joan. XV. iis in verbis: *Ego sum vitis vera. Ego sum vitis, vos palmites.* Dividitur pariter

I. 5.

Myfticus trifariam in *allegoricum*, quo res *credendæ*, seu ad fidem & Ecclesiam pertinentes; in *Anagogicum*, quo res *sperandæ*, futuram vitam spectantes; & in *tropologicum* five *moralem*, quo res *agendæ*, seu ad rectam morum institutionem facientes significantur; quod totum exprimunt decantati illi versus:

Littera gesta docet; quid credas

Allegoria:

Moralis, quid agas: quo tendas Anagogia.

Qui triplex proinde sensus tribus Theologicis virtutibus correspondet, *Fidei, Spei & Charitati*, seu rebus, *credendis sperandis & agendis*; seu ut habet

I. p. q. 9^a. S. Thomas, quia lex vetus est figura novæ legis, & lex est figura futuræ gloriæ; secundum ergo quod ea, quæ sunt veteris legis, significant ea, quæ sunt novæ legis, est sensus allegoricus: secundum vero quod ea, quæ in Christo sunt facta, vel in iis, quæ Christum significant, sunt signa eorum, quæ nos agere debemus, est sensus moralis: prout vero significant ea, quæ sunt in æterna gloria, est sensus anagogicus; quia vero sensus litteralis est, quem auctor intendit, auctor autem scripturæ Deus est, qui omnia simul suo intellectu comprehendit, non est inconveniens, si etiam secundum literalem sensum una in littera scripturæ plures sint sensus. Ad dogmata fidei stabilienda ad-

adhibendus est sensus literalis, quamvis & Mysticus tunc adhiberi & valeat & debeat, quando ex alio scripturæ loco, vel ex Ecclesiæ testimonio, aut Constanti SS. PP. traditione constat eum esse a Spiritu S. intentum & revelatum. Documentum rei hujus suppeditat S. Paulus utrumque & literalem, & Mysticum afferens illis verbis: *Abraham* ad Gal. IV. *duos filios habuit, unum de ancilla, & unum* 22. *de libera; en! sensum literalem! quæ* 24. *sunt per allegoriam dicta; hæc enim sunt duo testamenta. En! sensum Mysticum!*

Consulto prætereo alium adhuc XXXIX. Sacræ Scripturæ sensum, qui dicitur *accomodatitius*, verbi Divini præconibus usitatum, qui de se confirmare, aut infirmare nihil potest; si nihilominus conformis est pietati & Religioni, adhiberi recte poterit, sicut eo frequenter cum fructu usus est S. Bernardus, qui in illo mirifice excelluit, ut dicta ejus & scripta faciunt manifestum. Verum prior ille sensus triplex, allegoricus, Anagogicus, & Tropologicus non passim omnibus palam est lippis atque tonforibus notus, sed plerisque abditus, atque obscurus: alioqui enim ad quid daretur unicuique *manifestatio* I. ad Cor. XII 7. *Spiritus ad utilitatem, non propriam sane,* sed totius Ecclesiæ; alii *operatio virtu-* Io. *tum, seu stupendorum miraculorum;*

alii interpretatio sermonum obscuriorum
 S. Scripturæ? ad quid alias posuit Deus
 in Ecclesia Doctores - - interpretationes ser-
 monum? ubi per hebraismum ponitur
 abstractum pro concreto, ut advertunt
 Scripturæ interpretes Tirinus & alii.
 Nunquid omnes Doctores? - - nunquid omnes
 interpretantur? iccirco provide admonet
 I. Petri I. S. Petrus: hoc primum intelligentes, quod om-
 nis prophetia scripturæ propria interpretatione
 non fit. Atque de S. Pauli epistolis nomi-
 natim affirmat, quod in eis sunt quædam
 difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles de-
 pravant, sicut & ceteras scripturas ad suam
 ipsorum perditionem. S. etiam Hierony-
 mus in exponendis sacris Scripturis Do-
 ctor maximus de epistola S. Pauli ad He-
 bræos confirmare id ipsum nihil dubitat
 asserens: totus hic Apostolis locus in superio-
 ribus, & in consequentibus, immo omnis ejus
 epistola ad Romanos nimis obscuritatibus invo-
 luta est. Et Dominus ipse ac Salvator
 exhortatur dicens: scrutamini scripturas,
 quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere.
 Non ait: superficietenus duntaxat lega-
 tis, sed scrutamini, genuinum earum &
 verum sensum indagantes. Quem qui-
 dem verum sensum assequi pronissimum
 est in Ecclesia docente & interpretante,
 dicente Augustino: auctoritati credere mag-
 num compendium est, & nullus labor. Et certe
 Deus haud minorem nunc Ecclesiæ suæ
 curam

29.

30.

I. Petri I.

20.

II. Petri

III. 16.

Q.8 ad Al-
galias.

Joan. V.

39.

L de quan-
titate ani-
mæ.

curam gerit, ac olim Synagogæ gesserit judæorum: ficut igitur tunc constituto sic suo providit: *si difficile & ambiguum apud te iudicium perspexeris - venies ad Sacerdotes levitici generis - & facies, quodcumque dixerint, qui præsunt loco - qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio - morietur*; ita nunc Ecclesiam suam infallibilem reddit, ut in ambiguis, de fide & moribus, quæstionibus, quod verum est & iustum, irreformabiliter decernat: alioquin actum foret de unitate fidei, quæ facta, tectaque conservari minime posset; sed quot capita, tot sententiæ, quot opiniones, tot religiones quotidie nascerentur, & quisque pro libitu suam sibi fabricaret religionem, uti fecerunt omnes omnis ævi novatores; *Arrius* aliam; *aliam Nestorius*; *aliam Lutherus*; *Calvinus* aliam, unus quisque pro arbitrio novam, sibi que propriam & peculiarem; in quos jure optimo invehitur *S. Augustinus* inquiens: *Qui in Evangelio, quod vultis, creditis; quid non vultis non credis, vobis potius quam Evangelio creditis. Bene Apostolus: obscuratum est in inspiens cor eorum, dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et rursum: tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a via Dei, per ignorantiam, quæ est in illis, propter cæcinitatem cordis eorum.*

Deuter.

XVII. 8. q.

10. 12.

L. 13. contra

Fau-

stum c. 3.

ad Rom. I.

21. 22.

ad Ephes.

IV. 18.

At, inquiunt, scriptura undique clara est, & suomet se lumine prodit.

XL.

Lucæ
XXIII.
27.

45.

Act. VIII.
27. 1.

Isaïæ LIII.
7.

I. ad Cor.
XIII. 12.
Augusti-
nus Tract.
46. in Joan.
n. 3.
ad Hebr.
XI. 1.

Verum si hoc ita se habet, quam ob rem duo discipuli post Christi Anasta- sim ipso die euntes in *Emaus* non intel-lexerunt, quæ locuti sunt Prophetæ, donec Dominus interpretaretur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant, incipiens a Moyse, & omnibus Prophetis? cur etiam discipulis congregatis apparens Domi- nus aperuit illis sensum, ut intelligerent scri- pturas? cur etiam vir æthiops, Eunuchus potens Candacis reginæ æthiopie, vir prudens juxta, ac pius Philippo quærenti: putasne, intelligis, quæ legis? aperte est factus: & quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi? respondens autem Philippo Eunuchus dixit: ob- secro, de quo Propheta dicit hoc, an de se an de alio aliquo? locus autem scripturæ, quam legerat, erat hic: tanquam ovis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tondente se sine voce sic non aperuit os suum. Ex quo apparet, ma- gnā in viro fuisse & comitatem & hu- militatem, quod & ingnorantiam suam fateatur, & erudiri petat ab ignoto homine, cui sciolus aliquis dixisset: siue intelligam, siue non; quid ad te? vade tuas vias. Si ubique clara est scriptura, suoque se Splendore pandens, quare per speculum nunc videmus in ænigmate? & quomodo fides est credere, quod non vides? seu quomodo fides est argumentum non apparen- tium? Si suo se Splendore scriptura prodit, cur Splendor ille non verbe- ravit

ravit oculos Doctorum legis ad unquem
 peritorum, qui Christo ab ipsis sciscitan-
 ti: *quid vobis videtur de Christo? Cujus filius* Matth.
est? dicunt ei: *David*; ait eis: *quomodo ergo* XXII. 42.
David in Spiritu vocat eum Dominum dicens: &c.
Dixit Dominus Domino meo; sede a dextris
meis - - si ergo David vocat eum Dominum;
quomodo filius ejus est? qui, inquam, in-
 terroganti Christo nihil ad rem faciens
 poterant afferre: & nemo poterat ei re-
 spondere verbum. Ubi Christus ex Davide
 afflante Spiritu S. loquente, probat,
 Messiam non esse purum hominem, sed
 simul se esse Deum, a dextris sedentem,
 hoc est, regnantem, ac Filium Dei secun-
 dum Divinam naturam Patri natura, Maje-
 state, & imperio æqualem esse, paremque,
 quam dedit ipsi Pater eandemque cum Pa-
 tre exercere potestatem: *donec ponam inimi-* Ps. 109.
cos tuos scabellum pedum tuorum; ubi particula:
donec, non finem indicat, sed continua-
 tionem; ita enim ponit tempus præ-
 sens, ut non excludat subsequens; si-
 cut cum dicitur: *non cognoscebat eam, do-* Matth. I.
nec peperit filium suum primogenitum; ubi il- 25.
lud, donec, idem est, ac *nunquam*; quia
 apostolica traditione compertum, cer-
 tumque habemus, Dei Matrem etiam
 post partum perpetuo Virginem per-
 mansisse; quod Ipsa B. V. Maria insi-
 nuat dicens: *quoniam Virum non cognosco,* Luc. I. 34.
id est, cognoscere non possum; sicut

non bibere vinum, idem est, ac: vinum bibere non possum; ne ridicula sit virginis excusatio, cui angelus possit replicare: etsi modo non cognoscas, postea cognoscas. Postremo si cuivis, de stiva, sacra Scriptura est pervia, rudissimus quisque futor, vel sartor intelliget in illo Joannis loco, *propterea*

Joan. VII. 22. *Moses dedit vobis circumcisionem; Eclypsim esse, & subaudiri: audite, ut vult Grotius, vel juxta alios particulam: propterea, non esse illativam & causalem, sed adversativam, idemque significare, ac: interea, vel attamen; quemadmodum sumitur in illo textu: propterea omnes, qui comedunt te, devorabuntur.*

Jerem.
XXX. 16.

XLI.
Matth.
XIX. 11.
Lucæ
XXIV.
45.

Verissimum proinde liquet esse, quod non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est; & quibus Dominus aperuit sensum, ut intelligerent scripturas; qui autem privato fidunt arbitrio, ipsi se decipiunt, & secum alios in labyrinthum inextricabilem pertrahunt, unde extrahi ægerrime possint, quod quotidiana experientia confirmat; neque per hoc juvantur, quod bona fide existiment, se verum sensum attigisse, sicut non juvantur viatores, qui putant, veram se viam ingressos, dum viam latronibus infestam adeunt; neutri namque præstitutum terminum attingunt, sed incidunt in latrones, & a præfixo ter-

termino, mirum quantum! aberrant. Istihinc quoque liquidissime apparet, quam provide Sancta Ecclesia, & quam prudenti Consilio agat, dum indoctam plebem, non fane ex opibus & nobilitate, sed ex imperitia metiendam, arcet a promiscua biblicorum & sacrarum Scripturarum in vulgarem & vernaculam linguam traductarum lectione, idque ob præsens periculum, ne detrimenti amplius, quam emolumenti indocta legentium simplicitas abinde trahat, utque loquitur S. Ambrosius, magis vulnus, quam salutem Comment. in c. 2. Lucæ. L. I. doctr. xianæ c. 39. ex lectione sentiat; nam perhibente S. Augustino: homo fide, spe, & Charitate subnixus, eaque inconcusse retinens non indiget Scripturis, nisi ad alios instruendos; imperitiæ enim plebi lacte magis opus est, quam solido cibo: omnis, inquit Apostolus, qui ad Hebr. V. 13. 14. lactis est particeps, expers est justitiæ; parvulus enim est, perfectorum autem est solidus cibus. Provida propterea Mater Ecclesia capacitati fidelium se accomodans sollicitè curat, ut panis ille fortium, qui est Verbum Dei, ministerio Sacerdotum frangatur, & parvulis distribuatur, ne lanquentibus stomachis noxius evadat. O piissime, orat S. Bernardus, frange panem tuum, meis quidem, si dignaris, manibus, sed tuis viribus. Quia ante carnem - edomitam, ante spretam - seculi pompam indigne ab impuris lectio sancta præ-

I. ad Cor. *sumitur ; quomodo nempe lux incassum circum-*
 II. 14. *fundit oculos cæcos , vel clausos , ita animalis*
homo non percipit ea , quæ sunt Spiritus Dei.

I. ad Cor. Et iterum ait *Apostolus ; lac vobis potum*
 III. 2. *dedi , non escam ; nondum enim poteratis , sed*
nec nunc quidem potestis. Hinc etiam Ec-
clesia non vetat eos S. Scripturam le-
gere , qui aliquam e sacris linguis cal-
lent , Hebraicam , Græcam , vel Latinam ,
quoniam mitigato literis animo ad le-
gendum aptiores judicat & discendum ;
nam ex historia Ecclesiastica scimus
S. Fabiolam , & S. Cæciliam sacras Scri-
pturas legisse , sic tamen , ut iudicium
suum iudicio Ecclesiæ perpetuo subdi-
derint. Cum enim vero complures
editiones in vernacula lingua corru-
ptæ prodierint & hæreticæ , ab his
tanquam a pestifero toxico filios suos
merito Ecclesia arcet. Quæ autem
versiones a Catholicis authoribus sunt
typo datæ , has legi permittit ab ipsis
plane bonæ & docilis indolis femi-
nis , sed ejusmodi duntaxat , quæ Ordi-
narii , vel Inquisitoris , vel Parochi , aut
etiam confessorii iudicio idoneæ fuerint
repertæ & capaces legendi hujusmodi
versiones. Quin in nostra Germania
permisâ est laicis Catholicorum biblio-
rum lectio in idiomate vulgari , eo
quod librorum prohibitorum Index in
germania nunquam sit usu receptus ,
 seu

seu verius, quod Summus Pontifex
 ciens praxim legendi in nostris terris
 vernacula biblia diffimulet, taciteque
 consentiat. Magna nihilominus hic
 cautela opus esse certum est, neque
 indiscriminatim omnes ad eam lectio-
 nem admittendos, neque ab ea omnes
 arcendos, quia constat, simplices &
 rudes ea biblia sæpe cum *præsumptione*,
 frequenter cum *obstinatione*, atque hæ-
 resi legere, nec ea intelligere. Idcir-
 co jure merito inter 101. proposi-
 tiones Quesnellianas, 79. 80. 81. 82. 83.
 84. & 85. propositiones sunt damnatæ
 hoc nostro primum ævo seu anno 1713.
 Consultius longe & securius egerit vul-
 gus, si absque periculosa sibi Scriptu-
 rarum lectione Concionibus audiendis,
 libris Ascetarum legendis, aliisque pie-
 tatis exercitiis obeundis sanctificare
 studuerit Dominicos & festos dies fori.
 Nam *Christianus* ille etiam fuerit, qui
 surdus est & cæcus, nec legere va-
 lens, nec legentes audire; quanto ma-
 gis obtusi & hebetis ingenii homo, qui
 proinde a legendis Scripturis Sacris,
 atque ipsi nocituris prudentissime ar-
 ceri & poterit & debet.

Bulla ;
Unigenitus

QUÆSTIO VII.

DE

VERBO DEI NON SCRIPTO.

XLII.

Verbum Dei non *scriptum* seu *traditum* dicitur, quod in nullo *Canonico* libro reperitur scriptum, quo cum consistit, quod in Conciliis, Monumentis Patrum, vel Historiis Ecclesiasticis calamo & atramento exaratum legatur, & ad Posteritatem feram propagatum; sic enim *traditiones* pergunt esse Verbum Dei non *scriptum*, a Canonico videlicet Authore, sed Verbum Dei de manu ad manum, de aure ad aurem traditum, atque hac ratione in Posteris conservatum, seu tale, quod Apostoli ex *Ore Christi* acceperunt, vel Spiritu S. *dictante* didicerunt, hique discipulis suis, isti successoribus suis immediatis, & per hos mediatis, sicque Posteritati tradiderunt; quas ea propter dicimus *traditiones Divinas*, seu *dogmaticas*, quibus recte adnumeraveris *Apostolicas* strictissime dictas, quarum unam nobis reliquit S. Paulus, cum inquit: oportet suscipere infirmos, ac meminisse Verbi Domini Jesu, quoniam ipse dixit: beatius est magis dare, quam accipere. Quod Domini dictum Evangelistæ, vitæ Christi historiam scribentes, nusquam scripto exararunt; quibus accensueris Ec-
cle-

Act. XX.
35.

clesiasticas illas, quæ non quidem ab Ecclesia exortæ, sed ab Ecclesia sunt conservatæ, & infallibili nobis Authoritate sunt propositæ, five demum sint *doctrinales*, hoc est: ad fidem & dogmata, seu res *credendas*; five sint *morales*, id est: ad *mores* & res *agendas* pertinentes. Firmissimum quippe, & extra dubitationis aleam positum esse oportet, omne, quod fide *Catholica* credendum, atque *Divino* est præcepto servandum, totum illud *Apostolis* divinitus fuisse revelatum, five scripto illud commiserint, five *viva voce*, & sine scripto tradiderint ad posteros transmittendum; nam Ecclesiasticas pressius dictas traditiones seu consuetudines & ritus antiquos ab Ecclesia introductos, qualis est illa *Veneris* & *Sabbathi* diebus, & apud *Græcos* diebus *Mercurii* & *Veneris* usitata a carnibus abstinencia, hic nihil moramur. Ad dignoscendas porro *Apostolicas* traditiones hanc suggerit Regulam *Augustinus*: Quod universa tenet Ecclesia, nec *Conciliis* constitutum, sed semper retentum est, nonnisi *Authoritate Apostolica* traditum rectissime creditur. Et alibi hoc indicio idem deprehendi affirmat: illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodiunt, quæ quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi vel ab ipsis *Apostolis*, vel a plenariis *Conciliis*, quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas,

L. 4. de
Bapt. con-
tra Dona-
tistas c. 29.
n. 31. novæ
edit.

Epist. 54.
ad Janua-
rium, olim
118. n. 1.

com-

commendata atque statuta retineri - - alia vero, quæ per loca terrarum, regionesque variantur - - totum hoc genus liberas habet observationes, nec disciplina ulla est in his melior gravi, prudentique Christiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Ecclesiam, ad quam forte devenerit. Ceterum ad solam veram, seu Catholicam Ecclesiam, tanquam ad Mysteriorum Divinorum Depositariam, columnamque & firmamentum veritatis proprie spectat, sicut de verbo scripto, sic de non scripto judicare, & sensum utriusque verum discernere a falso; sicut quippe infallibilitas essentialis soli propria est Deo, sic infallibilitas participata, seu per participationem soli data est a Deo Ecclesiæ docenti ex hominibus collectæ, seu Pastoribus Capiti suo conjunctis; neque enim ex seipsa Ecclesia ex hominibus composita est infallibilis, sed ex veracissima promissione Christi: alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum Veritatis. Cum venerit Spiritus ille Veritatis, docebit vos omnem veritatem, siue scripta illa fuerit, siue non.

I. ad Ti-
moth. III.
15.

Joann.
XIV. 16.
Joann.
XVI. 13.

XLIII.

Munus isthoc Dei Verbum scriptum & non scriptum, simulque verum utriusque sensum a falso discernendi Ecclesia, rebus multum exulceratis, exercere consuevit per Concilium Generale, & Oecumenicum, in Spiritu S. congregatum, uni-
ver-

versalem Ecclesiam repræsentans; ordinarie autem, & rebus nondum extreme perturbatis illud munus exercet per Ecclesiæ visibile Caput, Summum videlicet Pontificem Christi in terris Vicarium, & D. Petri Successorem; quod docet Doctor Angelicus inquitens: ad cu-

S. Th. 2.

jus Auctoritatem pertinet, finaliter determinare ea, quæ sunt fidei, ut ab omnibus incon-

2. q. 1. a

10. in ☉.

cussa fide teneantur; hoc pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores & difficiliore Ecclesiæ quæstiones referuntur; unde & Dominus Lucæ XXII. Petro dixit, quem Summum Pontificem constituit: Ego pro te rogavi, Petre! ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Et ratio hujus est, quia una fides debet esse totius Ecclesiæ secundum illud I. ad Cor. I. id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata; quod fieri non posset, nisi quæstio fidei exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest, sic ut ejus sententia a tota Ecclesia firmiter teneatur. Et S. Bernardus Doctor

mellifluus ad Innocentium Papam: Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quæque & scandala emergentia in regno Dei, ea præsertim, quæ de fide contingunt; dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum; cui enim alteri aliquando dictum est?

In Præfat.

Tract. de

erroribus

Abaëardi.

Ego rogavi pro te Petre! &c. Quis autem sensus S. Augustino fuerit de Romana

næ

Tom. V.
Serm. 2.
de verbis
Apostoli,
nunc 131.
n. 10.

Lib. 4.
ad Boni-
facium
Comitem
C. ult.

In fine
Libri.

Actione
5. & 7.
Canone
1. & 4.

næ Sedis infallibilitate, verba ejus palam faciunt, cum de *Pelagiana* Novitate agens dixit: jam *de hac causa* duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt; *causa finita est; error utinam finiatur!* Sciendum namque a Conciliis particularibus octodecim Episcopos Pelagianos inaudito ad id usque ætatis exemplo ad Concilium Oecumenicum appellasse, quos redarguit Augustinus iis verbis: *An vero Congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur? quasi nulla hæresis aliquando, nisi congregatione Synodi damnata sit? cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint, atque incomparabiliter plures, quæ, ubi extiterunt, illico improbari, damnarique meruerunt, atque inde per ceteras Ecclesias devitandæ innotescere potuerunt; verum illorum superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter eos Orientis & Occidentis Synodus congregetur.* Qui jam antea dixerat: & hæc execrabilia dogmata tenentes, & seminantes adhuc insuper flagitant audientiam; cum damnati debeant agere pœnitentiam. Quamvis vero postea in Synodo Ephesina Oecumenica damnati sint anno 431. ex illis tamen Augustini dictis clare consequitur, iudicium Summi Pontificis irreformabile esse, antequam etiam Ecclesiæ consensus accesserit; solus si-

qui-

quidem Summus Pontifex in *Cathedra Petri*, cui *Spiritus Veritatis* præsidet, sedens, & e plenitudine Potestatis Apostolica Authoritate loquens, *docet* universalem Ecclesiam, universasque fidei controversias dirimit, ita ut omnes per orbem fideles sententiæ illius fide inconcussa acquiescere obligentur; solus quippe ipse in *Cathedra Petri* sedet, atque solus est totius Ecclesiæ *Caput*, *Pastor*, & *Doctor*, qui solus totam Ecclesiam possit & debeat docere; cum solus ipse sit *Petri* successor, ceteri autem Episcopi successores sint ceterorum Apostolorum vocati in *partem sollicitudinis*, non in plenitudinem potestatis, ut loquitur S. Augustinus. In Ps. 44.

Porro Verbum Dei non scriptum XLIV. æqualis, ejusdemque Authoritatis esse, & infallibilitatis cum Verbo Dei scripto perspicuum fit ex ipso Verbo Dei scripto, seu ex sacris Scripturis, nam *Moses* veteris Testamenti scriptor omnium primus & Legislator: Lex enim per Moysen Joan. I. 17. data est, gratia & veritas per Jesum Christum facta est; hic, inquam, primus legislator remisit Israelitas non ad anteriores aliquas Scripturas, sed ad Majorum traditiones: interroga, inquit, Patrem tuum, & annuntiabit tibi; Majores tuos, & dicent tibi. Deuter. XXXII. Propheta Regius S. David⁷. pariformiter provocat ad Patrum traditionem.

Pfal. 43. tiones dicens: *Deus auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis; non ait: legimus, aut oculis nostris vidimus, sed: auribus nostris audivimus. Neuter exhortatur, ut Scripturas legant, sed ut Majores interrogent. Veteris Testamenti Patriarchæ Noë, Abraham, Isaac, & Jacob non ex Scripturis, quæ Moysen demum habebant auctorem, sed ex Patrum traditionibus Deo credebant, eumque Creatorem cœli & terræ confitebantur. Ipse Doctor Gentium dicit equidem (licet nos, aut Angelus de cœlo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit; sicut prædiximus, & nunc iterum dico, si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, anathema sit) sed ne verbulo quidem innuit, omnia, quæ evangelizaverat, scripto contineri; quin immo positive asserit, scripto non contineri; ait enim: *tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram; ubi dedita opera discernit sermonem inter traditum ipsis, & inter epistolam scriptam ad ipsos. Rursus suo Timotheo commendat: quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere; seu Ecclesiæ Presbyteris, qui eadem populum doceant. Et prius: formam habe sanorum verborum, quæ*
a me*

loco alias
citato.

II. ad
Thessal.
II. 14.

II. ad Tim.
II. 2.

DE VERBO DEI NON SCRIPTO. III

a me audisti in fide & in dilectione ; non modo, quæ in epistola mea legis, vel legisti, verum etiam, quæ audisti. Quare cogo in epitomen sequens argumentum : omne, quod in Scriptura est expressum, credere nos oportet, & firmissime tenere ; at traditiones in Scriptura sunt expressæ, ut mox vidimus ; ergo traditiones credere nos oportet, & tenere. Major est Novatorum ; Minorem probant immediate ante dicta ; Consequentia est in forma ; igitur argumentum prorsus est ad hominem. Præterea cum Ecclesiæ parere jubeamur : si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus ; hoc est, sicut publicus peccator & excommunicatus, a cuius consortio omnes abhorrent ; Ecclesia autem traditiones recipiat, & colat, eas quoque nos colere debemus ; unde Scriptura & traditiones mutuam sibi operam præstant, nam ex traditionibus habemus, scripturas esse scripturas, ut mox videbimus ; & ex Scripturis novimus, traditiones esse colendas & admittendas, idque sub amissione salutis æternæ ; unde cum Ecclesiam audimus, & docenti obedimus, utrumque præstamus, & scripturam & traditiones recipimus. Hinc Christus : qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit ; loquitur de Ecclesia, seu de Ecclesiæ Pastoribus : qui autem me spernit, spernit eum,

Matth.
XVIII.
17.

Lucæ X.
16.

I. Joan.
IV. 6.

eum, qui misit me. Et dilectus Christo discipulus: *nos ex Deo sumus; qui novit Deum, audit nos; qui non est ex Deo; non audit nos; in hoc cognoscimus Spiritum veritatis, & spiritum erroris; hoc est: dignoscimus Apostolos veros, in quibus est Spiritus veritatis, a pseudo-apostolis, in quibus sedem obtinet spiritus erroris.* Pari itaque reverentia Verbum Dei & *scriptum & traditum* suscipere debemus; pari humilitate, parique docilitate intellectum nostrum in obsequium fidei captivare; & profecto ad dignoscendum verbum *scriptum* necessarium omnino esse verbum *auditum* adhuc amplius elucescit.

XLV.

Nam nusquam scriptum esse deprehendes, aliquam existere Scirpturam sacram, vel hanc determinate, quæ pro sacra habetur, esse sacram Scripturam, eamque incorruptam; hanc legitimam illius versionem; hunc, qui ei tribuitur, genuinum ejus sensum esse, aut hoc Symbolum, quod Apostolorum dicimus, ab ipsis esse Apostolis compositum, priusquam in varias orbis partes dividerentur; ipsos formulam in commune contulisse, qua *fidei unitas* servaretur, & Christiani ab incredulis velut quadam illustri nota internoscerentur. Ubi, quæso, hæc, hisque similia conceptis terminis sunt in Scripturis expressa

pressa? nullibi certe. Et nunquid Christus post Anastasim suam plurima discipulos suos edocuit, quæ sanguine suo acquisitam Ecclesiam, ejus gubernationem, ejusque Sacramenta concernebant? quibus & præbuit se ipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis, & loquens de Regno Dei. De quo regno, nisi de sua Ecclesia? quam frequenter appellat Regnum Dei, uti: docens & prædicans Evangelium Regni. Quærite primum regnum Dei & justitiam Ejus. Appropinquavit Regnum Dei, pœnite mini & credite Evangelio. Misit illos prædicare Regnum Dei. Nisi quis renatus fuerit - - non potest introire in Regnum Dei. Cum præsertim Apostolus & Evangelista Joannes apertissime scribat: sunt autem & alia multa - - quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse, qui scribendi sunt, libros, hoc est, intellectu & mente capere mundus non posset libros scribendos; vel si, quod nonnulli volunt, hyperbolicus est sermo, eundem sensum facit, ac ille textus: Ecce mundus totus post eum abiit! hoc est, plurimi sequuntur Jesum; sic si acta omnia Domini & dicta conscriberentur, mundus impleretur libris; incredibile autem prorsus est, neque sanæ mentis homo persuadere sibi potest, ea intercidisse omnia, nec primis cum fidelibus ab Apostolis

Act. XX.

28.

Act. I. 3.

Matth.

IV. 23. &

VI. 33.

Marci I. 15

Lucæ IX.

2. Joann.

III. 5.

Joann.

XXI. 25.

Joann.

XII. 19.

- communicata fuisse illa, quæ post resurrectionem interpolatis tot vicibus apparens *Iesus* locutus est eis. Ad hæc: ut quid Dominus exhortatur: *omnia, quaecunque dixerint vobis, servate & facite?* si nempe Divinis Legibus non adversentur; & non ait: *quaecunque scripserint.*
- Matth. XXIII. 3. Ita pariter cum complerentur dies Pentecostes - - repleti sunt omnes Spiritu S. & cœperunt loqui; non cœperunt scribere; quia præceptum sibi datum recolebant iis verbis: *Euntes in mundum universum, prædicate omni creaturæ: qui crediderit, fide per dilectionem operante, nec fidei suæ factis contradixerit, salvus erit.* Non ait: *scribite, sed prædicate,* ait. Quem in sensum Corinthiis Apostolus scripsit: *Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus: manifestati, quod Epistola estis Christi ministrata a nobis & scripta non atramento, sed Spiritu Dei vivi: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, id est, carneis, non carnaliter, sed spiritu viventibus; manifestati ex fide & fidei operibus: ministerio nostro scripsit in vobis fidem, spem, & charitatem, & reliqua opera bona, non atramento, sed Spiritu Dei vivi, seu afflatu Spiritus Sancti. Verum eapropter manet, quod, sicut in lege naturæ & ante Moysem, & in ipsa quoque lege per Moysem scripta ad recte creden-*
- A&. II. I. 4.
- Marci XVI. 15.
- II. ad Cor. II. 2. 3.

dendum, recteque operandum fideles traditionibus vel omni, vel magna ex parte dirigebantur; sic in *nova* per Christum data *lege*, plurimi per vastissimas mundi partes diffusi fideles Evangelio sibi prædicato crederent, & juxta hoc Evangelium viverent, priusquam de novo testamento aliquippiam Scripturæ mandatum fuisset, quod superius jam memoravi; ut autem ex multis commemorem pauca: quare Christus Dominus peregrini specie comitatus duos discipulos euntes in *Emaus*, qui forte Prophetas non legerint, aut lectos non intellexerint, increpat dicens? *o stulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ!* Quare novissime recumbentibus undecim apparens *exprobravit incredulitatem eorum, quia iis, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt?* quare etiam *Thomas*, qui dicitur *Didymus*, arguitur incredulitatis, quod dicentibus Discipulis: *Vidimus Dominum,* crudum responsum dederit: *non credam;* qui frivola illa excusatione se tueri potuisset: *ubi scriptum est?* Nullibi.

Evangelistæ siquidem nihil tum ad huc scribere, nec nisi complures post annos sua de resurrectione scripta vulgarunt, & tametsi ad scribendum sint divinitus inspirati, nullo attamen præcepto ad scribendum sunt expresse adstricti. Deinde ubi in Scriptura clavis

verbis expressus est quartus Symboli Apostolici articulus : *descendit ad inferos, & ad quos inferos ? ubi quintus : Sedet ad dexteram Patris ?* non obstante , quod stantem viderit S. Stephanus Proto-Martyr ajens : *ecce ! video cælos apertos, & Filium hominis stantem a dextris Dei.* Ubi sextus : *inde venturus est judicare vivos & mortuos ?* cum post universalem resurrectionem nulli futuri sint mortui. Ubi nonus : *Communione Sanctorum ?* ubi legis, *IV. libros Regum esse Canonicos, non item duos libros Machabæorum, tametsi tam hi duo, quam illi quatuor sint historici ? an etiam nosti, S. Pauli epistolam ad Romanos, ejusdem ad Hebræos non esse seu Proto- seu Deutero- Canonicam ?* Denique ubi scriptum est, quod solemnitati Sabbathi surrogatus sit Dominicus dies, in quo, sicut Judæi Sabbatho, sic nos Dominico die a servilibus operibus vacamus, & non potius substituta sit feria quinta, uti diu contendit Calvinus, vel feria sexta, sicut Turcæ fecerunt. Quæ Scriptura docet, quod hodie liceat sanguine vesci & suffocatis, contra quam Apostoli assistente ipsis Spiritu constituisent : *Visum est Spiritui S. & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocatis - - a quibus custodientes vos bene agetis.* Et de ma-

Aët. VII.
§5.

Aët. XV.
28. 29.

magno, seu primo *Nicæno* Concilio, quod *Protestantes* nobiscum recipiunt, licet illius *articuli* meris nitantur *traditionibus*, ubi *sacra Scriptura* verba facit? ubi nam de *Confessione Augustana*, quam, ut fidei suæ *Symbolum*, *Carolo V.* 1530. obtulerant, *sacra Scriptura* loquitur? cum rursus quasdam nobiscum *traditiones* suscipiunt; ut illas de die *Dominico*, esu *suffocatorum*, cur alias rejiciunt? quid agunt aliud, nisi ut fidem quodlibeticam protrudant? quod volunt, credant; quod nolunt, non credant? longe sapientius *Catholica Ecclesia* in *Tridentino* congregata docet, *veritatem*, quam omni creaturæ prædicare *Christus* iussit *Apostolos*, tanquam fontem omnis & salutaris veritatis, & morum doctrinæ, ac disciplinæ, contineri in *libris scriptis*, & sine *scripto traditionibus*, quæ ipsius *Christi* ore ab *Apostolis* acceptæ, aut ab ipsis *Apostolis* *Spiritu S.* dictante, quasi per manus traditæ ad nos usque pervenerunt --- & *traditiones* ipsas tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus a *Christo*, vel a *Spiritu S.* dictatas, & continua successione in *Ecclesia Catholica* conservatas pari pietatis affectu ac reverentia suscipit & veneratur. Hinc sentate antiquissimus, & *Seculi II.* Doctor *Irenæus*: si de aliqua modica questione disceptatio esset, nonne oportebit in antiquissimas recurrere *Ecclesias*, in quibus *Apostoli* conver-

Sess. IV.
in decreto
de Canon.
Scripturis.

sati sunt, & ab eis de præsentī quæstione sumere, quod certum, & re liquidum est? quid autem, si neque Apostoli Scripturas tradidissent; nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quem tradiderunt illi, quibus committebant Ecclesias? cui ordinationi assentiunt multæ gentes barbarorum eorum, qui in Christum credunt, sine charactere & atramento scriptam habentes per Spiritum in cordibus suis salutem, & veterem traditionem diligenter custodientes. Sic mera traditio est, quod in Christo duæ sint naturæ, Divina & humana in unitate Personæ, quod habet articulus tertius Augustanæ Confessionis; & quod per Sacramenta, tanquam instrumenta, donetur Spiritus S. quod habet articulus quintus ejusdem. At inquires; quare præcipitur: non addetis ad verbum, quod loquor vobis, nec auferetis ex eo. Verum repeto: cur igitur Deuteronomio additus est liber Josue, libri Regum & Prophetarum, & illis veteribus addita sunt demum quatuor Evangelia, quatuordecim Epistolæ Pauli & aliorum? Igitur vetitum est addere, vel demere aliquid Verbo Dei rite intellecto adversum, seu oppositum, quod explicat Salvator ipse dicens: quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram. Et: irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Rescindentes Verbum Dei per traditionem vestram, quam tradidistis.

Deuter.
IV. 2.

Matth.
XV. 3. 6.

Marci
VII. 13.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

DE

ROMANO PONTIFICE.

Sancta Christi Ecclesia suum habet XLVII.
invisibile Caput in cœlis, Christum
 Iesum, qui sibi acquisivit eam Sanguine suo;
 quoniam vero ablati ab ea Sponsus;
 ad Divinam pertinuit Providentiam,
 nec derelinquere Sponsam absque Pa-
 ranympho, nec Ecclesiæ naviculam
 medios inter fluctus gubernatore desti-
 tuere, sed providere illi de *Capite visi-*
bili, ne ferret necessitas perpetuo recur-
 rendi ad Christum de Cœlo loquentem,
 atque in quibuslibet dubiis ab Ejus ore
 sine medio pendendi: igitur Ecclesiæ
 tam carò paratæ *Vicarium* reliquit S. Pe-
 trum, eique morte sublato subrogavit
 legitimos ejus in Cathedra Petri succe-
 sores, quorum ipse Christus fidem, & Proverb. XXI. 1.
cor in sua manu teneret: Quis, putas, est Matth. XXIV. 45
fidelis servus & prudens, quem constituit Do-
minus suus super familiam suam, ut det illis
cibum in tempore? Ne itaque quotidie,
 velut olim a discipulis, quibuscum ma-
 nebat, interpellandus esset: *ediffere no-* Matth. XIII. 36.
bis parabolam zizaniorum agri &c. Consti-
 tuit Petrum, primum & Principem Apo-
 stolorum; nam, ut ait Hieronymus: *pro-* L. I. in
pterea inter duodecim unus eligitur, ut Capite Jovinian.

constituto schismatis tollatur occasio. Quippe cum homines facti Christiani non desierint esse homines, evenire facile potest, ut in Ecclesia ipsos inter Episcopos oriantur turbationes, quæ unius alicujus judicio, & non aliter componi queant: omne enim regnum divisum contra se desolabitur, & omnis civitas, vel domus divisa contra se non stabit, nisi uno sub Capite uniatur. Jam autem Petrum in Caput Ecclesiæ ab ipso Christo positum, & primum, seu Principem Apostolis esse datum Scripturæ liquido sunt argumento, quia Primum non solo loco & numerandi ordine ponunt, sed signate vocant Primum: duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc: Primus Simon, qui dicitur Petrus, & Andreas frater ejus. Nihil obstante, quod Andreas prior, & ante Petrum ad Apostolatatum fuerit vocatus; nam invenit hic primum fratrem suum Simonem, & dixit ei: invenimus Messiam, & adduxit eum ad Jesum: intuitus autem eum Jesus dixit: Tu es Simon filius Jona; Tu vocaberis Cephias, quod interpretatur Petrus. ut manifeste indicaret, Primum eum dici, non ordine solo numerali & vocatione, sed esse primum Dignitate & Potestate; non alio, ac Christo ipso Ordinem hunc constituyente, quia, ut S. Hieronymus perspicaciter observat: ordinem Apostolorum, & meritum uniuscujusque, illius fuit

Matth.
XII. 25.

Matth. X.
2.

Joann. I.
41. 42.

In Caput
X. Matth.

fuit distribuere, qui cordis arcana rimatur. Igitur dignitate primus, seu Collegii Apostolici Princeps est à Christo designatus ad retinendam corporis compagem & perfectam unitatem. Neque offendat, quod alibi Cephas medius inter Jacobum & Joannem legatur; nam præterquam, quod in antiquissimo Manuscripto e græcia in Angliam allato id nomen absit, quod est indicio, à posterioribus græcis illud esse appositum, alias jam adverti, alium quendam Cephæ discipulum, non Apostolorum Principem designari. Primatus igitur Petri non præcedentiæ & honoris erat, sed Potestatis & Authoritatis, à qua ceteri apostoli penderent. Luculentius vero idem demonstrat ille Matthæi locus: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Quod ita explicat S. Leo: Tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut, quæ mihi Potestate sunt propria, Tibi participatione sint communia. Et S. Hilarius: o in nuncupatione novi Nominis felix Ecclesiæ fundamentum! cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur; cujus terrestre iudicium præjudicata authoritas sit in cælo, ut, quæ

ad Galat.

II. 9.

Q. I. n. 5.

Matth.

XXIII. 18

Serm. in

anniverfa-

ria assumt.

Comm. in

Matth.

cap. 16.

in

in terris aut ligata sint, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in cælo.

XLVIII.

Quid enimvero magis perspicuum, ac ille Joannis locus: *Simon Joannis diligis me?* ait illi: *etiam Domine, tu scis, quia amo*

Joan XXI
15. &c.

te; dicit ei: pascce oves meas - - pascce agnos meos. Pascce oves meas; id est: rege fide-

L. de unit.
Ecclesiæ.

les credentes in me tanquam primus & universalis Pastor; ubi S. Cyprianus: Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una monstretur. Ter-

tium vero Petrus de amore interrogatur ut Christus ostenderet, quanti suas oves faceret, quodque ad eas rite pascendas opus esset non vulgari, sed firmo, sta-

bili, exquisito, explorato, & perfecto erga Jesum amore, unde tertio de amo-

re sui quærit, & pascendarum ovium & agnorum suorum tertium Petro curam committit. Faceffat jam, qui dicit: Solus

Christus est Pastor ovium suarum, ipse enim dicit: Ego sum Pastor bonus; solus ipse est Ecclesiæ fundamentum, nam funda-

mentum aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus. Af-

sentior, quia Christus est Primarius Pastor natura sua bonus, cujus sunt oves pro-

priæ, quocum bene consistit, quod Petrus fit Pastor Vicarius Christi, Dei gratia per Jesum Christum bonus, qui non suas, sed Jesu Christi oves pascat verbo & exem-

plo, seu vita, doctrina & intercessione, ut ha-

bet

Joan. XI.
14.

I. ad Cor.
III. II.

bet S. Bernardus. Sermo quidem vivus & in Festo S.
 efficax exemplum est operis, plurimum faciens Bened.n.8.
 suadibile, quod dicitur, dum monstrat factibile, n. 7.
 quod suadetur. Et in declamationibus:
 tertio repetitum, tertio dictum: pasce, nec mu- in declam.
 ge, seu tonde, vel semel additum est. Eodem n. 12.
 modo fundamentum primarium solus est
 Christus, seu fundamentum fundamento-
 rum, summum, verum, non ab alio, sed
 à se ipso positum: ipso summo lapide angu- ad Ephes.
 lari Christo Jesu. Ipse nihilominus supre- II. 20.
 mus architectus stabilivit alia quoque
 secundaria fundamenta: superædificati su-
 per fundamentum Apostolorum & Prophetarum:
 & cum primis Petrum, cui speciatim &
 singulariter contulit claves & potestatem
 clavium, dum dixit: super hanc petram ædi- ubi supra
 ficabo Ecclesiam meam; tametsi quippe Pe-
 trus & petra differant generibus, recte ta-
 men Christus dicere potuit: Tu es Petrus,
 & super hanc petram &c. sicut dum Roma-
 nis quibusdam nomen erat faculæ, recte
 quis dixisset: Tu verus es facula, quia fa-
 cula tua totam rempublicam illustrat. Ratio hu-
 jus rei fundamentalis inde peti potest;
 quia circa Cæsaream Philippi illustrem illam
 confessionem suam edidit: Tu es Christus Matth.
 Filius Dei vivi: venit enim Iesus in partes Cæ- XVI. 13.
 sareæ Philippi, & interrogabat discipulos suos
 dicens: quem dicunt homines esse filium hominis?
 respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus 15.
 filius Dei vivi. Et Dominus ad eum: Tu
 es

18. *es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* In illis enimvero partibus lingua vulgaris erat Hebraica, vel Syriaca hebraicæ valde affinis, neque Petrus, utpote piscator tum adhuc dono linguarum nondum præditus, aliam præter has linguam noverat: in alterutra proinde suam confessionem protulit, & Christus Dominus in harum alterutra ei reposuit: *Tu es Cephass; Cephass* autem in illis linguis *Saxum* significat, seu *lapidem*, hoc est *petram*, & super hanc petram, id est, super hunc lapidem appromisit se suam ædificaturum Ecclesiam, neque adversus eam inferi portas prævalituras; hinc scientissimus earum linguarum Hieronymus ait: *Ipsa Petra Christus Petro donavit, ut petra sit.* Et alias: in Evangelio & in aliis Pauli epistolis, & in hac quoque ipsa modo *Cephass*, modo *Petrus* scribitur, non quod aliud significet Petrus, aliud *Cephass*, sed quod, quam nos latine & græce *petram* vocamus, hanc Hebræi & Syri, propter linguæ inter se viciniam, *Cephass* nuncupent. Ideo Matthæus, qui Evangelium suum hebraice scripsit, posuit *to Cephass*, ut ab Hebræis & Syris, in quorum gratiam suum Evangelium exaravit Hieronymo teste, intelligi posset; quod latinus interpres reddidit *per to petra*; at apud Joannem retinuit *to Cephass*: *Tu es Simon filius Jona, tu vocaberis Cephass; cujus nominis vim explicat*
Mat.

In Abdiæ
c. 2. in
epist. ad
Galatas.

Joan. I. 42.

Matthæus: super hunc Cepham, seu super hanc Matthæi
XVI. 17.
petram ædificabo Ecclesiam meam.

Nihil enim vero prærogativæ Petri XLIX.
per hoc derogat Dominus, quod idem
ipse, qui beati præconio eum insignivit;
beatus es Simon Barjona, idem eidem dixe- ut ante.
rit: vade post me Sathana, scandalum es mi-

hi. Quæ tam repentina conversio, ut
post tanta præmia Sathanas appelletur?
respondet enim S. Hieronymus: qui hoc quæ- in C. XVI.
Matthæi.
rit, Petro illam benedictionem, & beatitudinem

ac potestatem & ædificationem super eum Eccle-
sia, in futuro promissam, non in præsentī datam
intelliget: ædificabo - non prævalebunt - dabo tibi
claves - omnia de futuro; quæ si statim dedisset
ei, nunquam in eo prævæ confessionis error in-
venisset locum. Quare hæc ipsi potestas de-
mum Christi à mortuis resurrectionem
collata fuit, cum trina illa jussione: pas-
ce, pasce, pasce, Universalis Pastor consti- Joan. XXI
a 15.
tueretur. Nec quenquam moveat, quod

S. Ambrosius censeat, claves cæli Petro an- in cap. 24.
Lucæ.
te Christi passionem creditas, cum ait:

Petrus sine metu advenit ad Christi sepulchrum,
& constanter, qui posterior venerat, primus in-
greditur, quasi, qui claves regni, ut aliis aperi-
ret, acceperat. Ex qua opinionum va-
rietate nihil infertur aliud, ac SS. Pa-
tres de tempore nonnunquam ab invicem
discrepasse, de ipsa vero re, seu de col-
lata clavium potestate & Primatus præro-
gativa inter se omnino convenisse; hinc

S. Hie-

Epist. 57. S. Hieronymus ad Damasum Papam inquit:
Ego nullum Primum nisi Christum sequens Bea-

Epist. 162. titudini Tuæ, id est, Cathedræ Petri communione
consocior. Et S. Augustinus: in Romana Ec-
clesia semper Apostolicæ Cathedræ viguit Prin-
cipatus. Atque idem rursus: numerate Sa-

Psal. con- cerdotes ab ipsa Petri sede, ipsa est petra, quam
tra part non vincunt superbæ inferorum portæ. Verum
Donati. equidem est, dicere quoque Augustinum:

L. 1. re- Scio, me postea sæpissime sic exposuisse, quod a
tract. c. 31. Domino dictum: Tu es Petrus; ut, super hunc,

intelligeretur, quem confessus est Petrus dicens:
Tu es Christus Filius Dei vivi; ac si Petrus
ab hac Petra appellatus personam Ecclesiæ figu-
raret, quæ super hanc petram ædificatur, & ac-
cepit claves regni cælorum; non enim dictum
est illi: Tu est petra, sed: Tu es Petrus; Pe-
tra autem erat Christus, quem confessus Simon,
sicut eum tota Ecclesia confitetur, dictus est Pe-
trus. Supponit namque S. Augustinus Sum-
mi Pontificis Primatum & supremam Au-
thoritatem tum ex fide Ecclesiæ, ipsoque
usu, & ex aliis scripturis affatim probatum,
evictumque; dubius solum hæret, an
ex illo textu: Tu es Petrus, ineluctabili-
ter inferatur; existimat enim illum lo-
cum geminam admittere posse interpre-
tationem, ait enim: in hoc libro dixi quo-
dam loco de Apostolo Petro, quod in illo tan-
quam petra fundata sit Ecclesia, qui sensus etiam
cantatur ore multorum in versibus Beatissimi
Ambrosii, ubi de Gallo Gallinaceo ait: hoc ipsa
petra

ibid.

petra Ecclesiæ canente culpam diluit. Sed scio, me postea sæpissime &c. ut supra. mox autem subdit: harum autem duarum sententiarum, quæ sit probabilior, eligat lector. Arbitrio igitur & optioni lectoris relinquit, utram præ altera interpretationem seligere malit; quia enim scripsit ea ætate contra *Donatistas*, versutos & emunctæ naris homines, dubius hæsit, num Petrum dicere petram expediat: si enim petram eum diceret, verebatur, ne Donatistæ illaturi abinde essent, Ecclesiam niti fallibili fundamento; cum Petrus homo purus tum nondum in gratia confirmatus, nondum de Spiritus S. assistentia fuerit certificatus. Ideo, ut notat S. Doctor: *Petrus a petra, non petra a Petro; quomodo non a Christiano Christus, sed a Christo Christianus*; ut adeo *Primaria Petra* sit Christus, Petrus vero petra *secundaria*, & caput Ecclesiæ *Vicarium*. Sententiam porro illam, quæ id ex eo: *Tu es Petrus*, infert & concludit, probabiliorē esse inde patescit, quia alii passim SS. Patres cum S. Ambrosio, quem ipse laudat Augustinus, unanimiter amplectuntur. Testis omni exceptione major est Tertullianus, sui ævi hæreticis ita insultans: *Edant origines suarum Ecclesiarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successionem ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis Vi-*

L. de præ-
scription.
adversus
hæreticos.
cap. 32.
ris,

I

Lib. de
Unitate
Ecclesiæ

ris, qui tamen cum Apostolis perseveraverint, habuerit Auctorem, & antecessorem; hoc enim modo Romanorum Ecclesia Clementem a Petro ordinatum edit. Perspicue in nostram rem S. Cyprianus: Super illum unum (Petrum) ædificat Ecclesiam suam, illi pascendas mandat oves suas, & quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat: sicut misit me Pater, & ego mitto vos; accipite Spiritum S. tamen ut unitatem manifestaret, unam Cathedram constituit, & Unitatis ejus originem ab Uno incipientem sua authoritate disposuit. Hoc erant utique & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis; sed exordium ab Unitate proficiscitur, & Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una monstraretur -- hanc Ecclesiæ Unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? qui Ecclesiæ renititur, & resistit, qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit?

L.
Advers.
hæreses l.
3. c. 3.

Primas inter SS. Patres facile obtinet partes, S. Irenæus fere Tertulliano contemporaneus, & secundi peræque, vel certe inchoati tertii seculi scriptor, qui Romanam Ecclesiam appellat, maximam & antiquissimam & omnibus cognitam a Gloriosissimis Apostolis Petro & Paulo fundatam: ad hanc, inquit, propter potentiorum Principalitatem necesse est, omnem convenire Ecclesiam, hoc est,

eos

eos omnes, qui sunt undique fideles; in qua
 semper ab his, qui sunt undique, conservata est
 ea, quæ ab Apostolis est, traditio. Unde ve-
 ro illi potentior ista *Principalitas*? non
 fane a *Jure Canonico*; quia ea ætate age-
 batur, ut Episcopi e finibus Imperii pel-
 lerentur, deque vita ipsa dejicerentur,
 nec finebantur Episcopi convenire Ro-
 mam, & canones condere; immo coge-
 re cœtus pro crimine ipsis habebatur.
 Non a jure *Imperiali*, vel civili; quando-
 quidem Imperatores nihil de ordinan-
 da Ecclesia solliciti, sed in Ecclesia fun-
 ditus evertenda toti tunc erant, & uni-
 ce huic proposito intenti; Jure igitur
 Divino hæc ipsi *Principalitas* tributa fuit.
 Idem confirmat S. *Athanasius* quarti se-
 culi illustre lumen ita scribens: *Tu es*
Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ
 columnæ, id est, Episcopi, sunt confirmatæ. S.
Gregorius Nazianzenus Athanasio coævus
 sic scribit: *Petrus* petra vocatur, atque Ec-
 clesiæ fundamenta fidei suæ credita habet. De-
 nique quinto seculo S. *Augustinus* perspi-
 cue explicat se ipsum dicens: *tenet me*
in Ecclesia ab ipsa sede Petri, cui oves pasce-
 das commisit Dominus, usque ad præsentem Epi-
 scopum Successio Sacerdotum. Sicut enim in-
 ter *Julii Caesaris*, vel *Octaviani* dicti *Augu-*
sti e Germanis successores a *Conrado* primo
Franciscum I. hodie gloriosissime Imperan-
 tem, quartum supra quadragesimum, & a Ru-

Epist. ad
Felicem.

Orat. de
moderat.
fervoris in
disput.

Contra
fundamen-
ti Mani-
chæi Epi-
stolam.

dolpho I. Habsburgico septimum supra vicesimum numeramus; sic inter S. Petri successores novimus, & tanquam legitimum Christi vicarium tuemur & indubitanter censemus, hodie universalem Ecclesiam felicissime gubernantem Clementem XIII. ordine ducentessimum quinquagesimum septimum, quem Deus pro Ecclesiæ suo bono diutissime servet incolumem. Nihil vero huic nunquam interruptæ successioni officit, quod aliquando plures simul pro Papis seu Summis Pontificibus sese gererent, uti in Magnò Occidentis schismate evenerat, quod tempore Urbani VI. & pseudo-papæ Clementis dicti VII. alias Roberti Cardinalis Gebennensis Episcopi quondam Cameracensis, inchoatum ad quinquaginta fere annos perduravit; in simili enim infelici rerum eventu solus ille verus est Petri successor, qui legitime fuit electus, & ab universali Ecclesia acceptatus. Quod ipsum si liquido discerni nequeat, neutri fideles adhærere tenentur, quoad usque ab Ecclesia decidatur, quis eorum legitimus foret, uti factum est in Concilio Constantiensi an. 1414 inchoato, & an. 1418. terminato, in quo electus fuit Martinus Papa V. Sessione 41. & diuturno schismati finem dedit. Quemadmodum autem S. Petrus, ita successores ejus omnes constituti sunt Christi vicarii,
Ec-

Ecclesiæ Principes, & *fundamenta secundaria*,
 atque uti cum S. Petro, ita cum Petri
 Successoribus *vi officii* Clavium potesta-
 tem, inque *doctrina* fidei ac morum infal-
 libilitatem Christus *Primarius* Pastor com-
 municavit, atque pro omnibus & singu-
 lis Christus rogavit : *ut non deficiat fides* Lucæ
XXII. 32.
tua, & tu aliquando conversus confirma fratres
tuos. Cuique omnium curam ovium com-
 misit iis verbis : *pasce oves meas.* Per unum-
 quemque, quando ex Cathedra loquitur, Joan.
XXI. 15.
 Petrus loquitur, per Leonem, per Clemen-
 tem XII. per Benedictum XIV. per Cle-
 mentem XIII. unusquisque dicere potest :
Deus in nobis elegit per os meum audire gentes Act. XV.
17.
verbum Evangelii & credere. Alioqui Petro
 defuncto Ecclesiæ petra ruiisset, & portæ
 inferi prævaluissent adversus eam; con-
 tra quam Christus æterna veritas appro-
 misit.

Ex dictis hætenus apparet primum, LI.
 quam putida sit fabula de *Joanna Papissa*,
 quam odiosissime *Commenti* feruntur
Marianus Scotus, Martinus, non Crome-
 rus, sed *Polonus*, & *Platina* apertus Pon-
 tificum hostis, ab ipsis eruditioribus
Acatholicis, ut *Blondello*, & *Weislingo* Cal-
 vinistis, ac a Joanne Georgio *Kreisler*
 lutherano solide confutati, adeo, ut
 hoc jam putare sit plane delirare; quia
 nimirum tempus, Nomen & Patria,
 omnia labant in hac fabula; nam S.

Leo Papa IV. anno 855. decessit, cui post quindecim dies successit Benedictus Papa III. quomodo igitur hos inter duos intercessit *Joanna* annis duobus, mensibus quinque & tribus diebus? ut fabulantur Marianus seculi X. & Martinus seculi XIII. scriptores, & posterior quidem, ut in aliis bene multis, sic in hoc quoque erraticus; tametsi Innocentio Papæ IV. ab an. 1243. ad an. 1254. quo Papa decessit, a Confessionibus esset. Ad hæc: quidam vocant Agnetem, alii Joannam, omnes Anglam fuisse mentiuntur, & Moguntiaë natam volunt, cum tamen Moguntia in Germania, non in Anglia sit sita; nemo vero omnium de parentibus ejus, vel ejus familia in Anglia, seu Moguntiaë quicquam aut scivit, aut scripsit, ut adeo *Platina* ipse fabulæ vanitate adactus fateatur; hæc, quæ dici vulgo feruntur, incertis & obscuris Authoribus orta fuisse. Cum præsertim *Ado* seculi octavi egregius Scriptor, & *Anastasi* Bibliothecarius, Coævus, altum fileant de isto commentio. Tametsi enim vero *Samuel Maresius* Groeningæ in Frisia historiarum Professor hanc nuper Camerinam moveret, a *Philippo* attamen *Labbeo* Soc. Jesu eo est adductus, ut palinodiam caneret, & renitente conscientia, ut ipse scribit, fabulæ hujus patrociniū se suscepisse ultro confiteretur.

Me-

In vitis
Pontificum
post Leo-
nem IV.
in vita
Joannis
VIII. post
medium.

Meminerunt equidem fabulosissimæ hujus fabulæ inventores cujusdam *Sedis balneariæ* in balneo *Diocletiani* e porphyrio lapide inventæ, quæ hodie *stercoraria* dicitur; at neutiquam ob confictum *puerperium*, sed quia Neo-electo Papæ in ea sedenti illud occinitur: *suscitans de* Ps. 112. *terra inopem, & de stercore erigens pauperem*; hoc est: e fordibus, & infima conditione erigens pauperes in Principes & Reges, ut *Josephum* olim & *Davidem*; vel Tropologice, e fordibus peccatorum erigens homines ad Thronos Angelorum; ut videlicet electus in Principem & Caput totius Ecclesiæ nunquam sui nihili non meminerit, nec honore absorberi finat intellectum; nam *homo, cum in honore esset, non intellexit*; Ps. 48. & proclive est, ut *comparetur jumentis insipientibus, & similis fiat illis*; unde opportune suæ originis, sui que nihili admonetur. Denique quomodo fieri potuit, ut in Sede Petri petra scandali femina collocaretur? cum Christus Dominus falli aut fallere omnino nescius Petro claves Cœli contulerit, & super hanc petram, suam se ædificaturum Ecclesiam sponponderit, non super mulierem, quæ ab Apostolo tacere jubetur in Ecclesia: I. ad Cor. XIV. 34. *mulieres in Ecclesia taceant, non enim permittitur eis loqui; turpe est enim mulieri in Ecclesia loqui.* Verum tota isthæc fabula

Panvinus
in anno-
tatione ad
dictum lo-
cum Pla-
tinæ.

Cap. 23.

invictis pridem rationibus est explosa, inter quas non postremum locum illa habere debet, quod *Leo IX.* qui ducen- tis plus minus annis post vixit, Con- stantinopolitanum Patriarcham *Michae- lem Cerularium*, & *Leonem Acridonum* Epi- scopum in hæresim & schisma lapsos culpæ potuit in epistola illa magna, five libello adversus Græcorum hære- ses, quod Ecclesia Constantinopolitana feminam & Eunuchos in Patriarchatu suo collocasset (Nicetam & Ignatium intelligit) si femina etiam Romæ sum- mum Sacerdotium, quod longe pejus est, tenuisset?

LII.

I. Joan.

II. 18.

Tract. 3.
in Epist.
Joan.

v. 19.

Apparet ex dictis *secundo*, quam in- famis simul & ridicula sit calumnia Pa- pam appellare *Antichristum*, nam scribit quidem S. *Joannes*: *Antichristus venit, & Antichristi multi facti sunt*, sed ut explicat S. *Augustinus*: qui exeunt ab Ecclesia, & ab unitate Ecclesiæ præciduntur, *Antichristi sunt*, hoc est, hæretici & Schismatici, qui se ab Ecclesia separarunt, de quibus ipse *Joannes* ait: *ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum; sed ut manifesti sint, quoniam non sunt omnes ex nobis.* Ubi designat sui temporis hæreticos, *Ebbionem, Cerinthum, Basilidem, Menandrum*, aliosque, qui non erant ex no- bis, constantibus & solidis Christianis, alias permansissent nobiscum, sed ideo exie- runt,

runt, *ut manifesti sint*, totique orbi innotescat, illos non esse *ex nobis*, seu ex numero electorum & solidorum Christianorum. Certe S. Paulus de Antichristo antonomastice dicto ita loquitur: *nisi* II. Theſſal. *venerit discessio primum* (forte Romani II. 3. &c. Imperii interitus) & *revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis*, hoc est, tanquam Universalis Monarcha toto orbe imperium obtinuerit perditissimus ille homo, & exciso Romano Imperio revelatus fuerit. Qui *adversatur* & *extollitur supra omne*, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita, ut in templo Dei *sedeat*, ostendens se, tanquam sit Deus. Non retinetis, quod, cum adhuc essem apud vos, hæc dicebam vobis? & nunc quid detineat, scitis - - tantum ut, qui tenet nunc, teneat; Nero nimirum, donec de medio fiat, seu donec penitus Romanum Imperium evertatur. Hæc sane omnia *unum* in individuo hominem designant in mundi fine venturum, cum tamen Papæ connumerato Petro jam federint ducenti quinquaginta sex, & dies Domini seu mundi huius finis nondum advenerit. Quid autem detineat, Theſſalonicenses sciebant, quia hoc ab Apostolo, cum apud ipsos esset, viva voce docebantur; nos nescimus, quia Apostolum hoc docentem non audivimus; hoc enim vero probissime novimus, quod Papa non ex-

tollat se supra Deum, sed agnoscat, palamque profiteatur se esse *servum servorum Dei*. Novimus item, quod Judæi Papam pro *Messia* minime habeant, qui tamen illum ultimorum temporum hominem individuum pro *Messia* sunt recepturi juxta illud: *Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis; qui vero ipsi ad prædicationem Henoch & Eliæ in Christum credent, inque ejus Ecclesiam intrabunt: quia cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel salvus fieret; completo nempe eorum numero, qui ex gentibus sunt credituri, & ita post istos judæi intrabunt in Christi ovile, & reliquæ salvæ fient.* Novimus præterea, quod Papæ construant templa, antichristus illa destruet; illi consecrent altaria, quæ filius ille perditionis execrabitur; Papæ crucifixi effigiem & sanctorum imagines publicæ venerationi exponant, quas abominabitur antichristus. *Iste bellabit adversus sanctos, & prævalebit eis - sermones contra excelsum loquetur, & sanctos altissimi conteret, & tradentur in manus ejus usque ad tempus & tempora & dimidium temporis. hoc est: mensibus quadraginta duobus. Isti seu papæ cultum sanctorum & frequentant & promoveant, eorumque patrocinia implorant, Christi Evangelium per Missionarios prædicant & propagant ubique.* Denique

Joan. V.
43.

ad Rom.
XI. 25. 26.

ad Rom.
IX. 27.

Daniel.
VII. 21. 25

Apoc. XI.
2.

que nondum *abominatio desolationis* in tem- Daniel.
plo est posita; nondum obscuratus est IX. 25.
sol, nec stellæ de cælo cadunt, sicut sta-
tim post tribulationem dierum illorum sol obscu- Matth.
rabitur, & luna non dabit lumen suum & stellæ XXIV. 29
cadent de cælo & virtutes cælorum commove-
buntur. Verum obiter ista attigisse, decu-
manam illam calumniam abunde depu-
lisse est.

QUÆSTIO IX.

DE JUSTIFICATIONE.

Justificatio aliud non est, ac transi- LIII.
tus de statu peccati ad statum gratiæ,
hoc est, ex peccatore hominem fieri ju-
stum, Deoque gratum & acceptum; si-
cut calefieri non est aliud, ac de frigi-
do calidum fieri. Justificationis causa
finalis est gloria Dei & Christi, ac vita æter-
na, ut habet Tridentinum. Justificationis Sess. VI.
causa efficiens Misericors est Deus; causa cap. VII.
materialis anima est hominis justitiam in
se recipientis; causa instrumentalis sunt
Sacramenta, cum primis baptismus & pæ-
nitentia; causa meritoria & moralis est Do-
minus noster Jesus Christus, qui in lig-
no crucis nobis justificationem meruit,
& pro nobis Deo Patri satisfecit; cau-
sa formalis est justitia Dei, non qua ipse ju- ibid.
stus

stus est. sed qua nos justos facit ; qua videlicet ab illo donati renovamur spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed vere justi nominamur & sumus, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus S. partitur singulis, prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem. Verumtamen, tametsi Chri-

I. ad Cor.
XV. 3.

I. ad Cor.
I. 30.

stus nostræ justificationis sit causa moralis: quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris. Et: factus est nobis Sapientia a Deo & justitia, & sanctificatio & redemptio. Propterea nihilominus non sola fide justificamur, & per imputationem extrinsecam, sed per justitiam intime in anima nostra receptam; unde cum Apostolus dicit hominem per fidem & gratis justificari, ea verba intelligenda eo sensu docet Tridentinum, quem perpetuus Ecclesiæ Catholice consensus tenuit & expressit, ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo - gratis autem ideo, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promerentur. Quocirca præter fidem aliæ adhuc requiruntur dispositiones ad hoc, ut per internam gratiam justificemur, atque Filii Dei nominemur & simus; non enim teguntur duntaxat peccata, & per condonationem extrinsecam abolita censentur, sed

Cha-

I. Joan.
III. 1.

Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per ^{ad Rom.}
Spiritum S. qui datus est nobis ; qua charita- ^{V. 5.}
te in nos effusa constituimur filii Dei, &
amici, quia in cordibus nostris est dif-
fusa ; unde idem Apostolus inquit : abluti ^{I. ad Cor.}
estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in ^{VI. 2.}
nomine D. nostri Jesu Christi, & in Spiritu Dei
nostris. Vos autem in carne non estis, sed in Spi- ^{ad Rom.}
ritu, si tamen Spiritus Dei habitat in vobis, ^{VIII. 9.}
per fidem vivam & gratiam sanctifican-
tem. Si quis autem Spiritum Christi non ha- ^{ut alias cit.}
bet, hic non est ejus, non est genuinus Chri-
sti discipulus, sed diaboli mancipium. Sanctificationis vero & justificationis
formam esse internam gratiam exprimit iis
verbis : & vos cum mortui essetis in delictis --
convivificavit cum illo (Christo) donans vobis ^{ad Coloss.}
omnia delicta ; delens, quod adversus nos erat ^{II. 13 &c.}
chirographum peccati, quod erat contrarium no-
bis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cru-
ci ; vivificare enim quid est, nisi inter-
num ? vivit namque, qui vivificatur :
Spiritus autem vivificat, seu vivere facit ; ^{II. ad Cor.}
vivere autem est se ipsum movere ab intrin- ^{III. 6.}
seco. Quod si spiritus ejus - habitat in vobis -- ^{ad Rom.}
vivificabit & mortalia corpora vestra propter ^{VIII. 2.}
inhabitantem spiritum ejus in vobis. Hujus vi
spiritus inhabitantis & vivificantis ita
incipit vivere homo, ut ab esse intrinseco
peccatoris transeat ad esse intrinsecum ju-
sti ; cum itaque peccatum sit intrinsecum
homini, & non per solam imputationem
extrin-

extrinsecam ei infit; necesse prorsus est, ut *justitia* pariter ipsi infit, sitque *intrinseca*, & non nude imputetur eidem *extrinsece*.

LIV.

ad Rom.
V. 19.

Confirmat id ipsum Apostolus dicens: *sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per unius obeditionem justi constituentur multi.*

I. Joan.

III. 3. 7. 8. 9

Christus non extrinsece tantum fuit sanctus, ergo æque homo e Christi obedientia ampliorem fructum refert, quam ut extrinsece tantum dicatur esse justus; sed sanctificat se, sicut ille sanctus est; qui facit justitiam justus est, sicut & ille justus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat.

Cumque nativitas sit origo viventis a vivente: Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est per gratiam internam & sanctificantem, in cujus sensu composito peccatum consistere non potest. Et me hercle! isthinc confeceris, Christum per extrinsecam peccatorum nostrorum imputationem vere fuisse peccatorem, quod qui assereret, sume foret impius & blasphemus; siquidem, tametsi posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum. Et: justificabit ipse justus servos meos multos, & iniquitates eorum ipse portabit. Et juxta S. Paulum Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Attamen ipse est sanctus, innocens, im-

Isaïæ LIII.
6. II.

ad Gal.
XIII. 13.

ad Hebr.
VII. 26.

pol-

pollutus, segregatus a peccatoribus; qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. I. Petri II. 22.

Rursus: hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui (vel: bene complacui) ipsum audite. Matth. III 17. & XVII. 5.

Tametsi, inquam, Christus cum iniquis reputatus est; vel, ut habet Isaias: cum sceleratis reputatus est. Marci XV. 28.

Pro seductore habitus: seducit turbas, ipsique seditio imputata, & cum Barrabba fuerit collatus, Isaiæ LIII. 12.

qui cum seditiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium. Joan. VII. 12.

Licet itaque Christus vadimonium nostri, peccatorum loco obiret, ipse nullatenus erat peccator, Marci XV. 7.

nec actu proprio, nec contractu, ut loquitur

S. Bernardus, sed sanctissimus, nec, in quo crescere sanctitate & innocentia posset, habens; Feria IV. hebdomadae Sanctae n. 2.

pari modo homo non per justitiam Christi homini imputatam, sed per suam, sibi-

que intrinsecam justitiam est vere justus;

sicut fere Petrus albus est, non per al-

bedinem Pauli, sed per suam propriam

albedinem; & sicut per peccatum originis

sumus intrinsece peccatores, nobisque inest

hoc peccatum proprium, utpote a nobis

moraliter commissum, voluntatibus no-

stris voluntati Adami alligatis; ita per

Dei justitiam participatam nobis intrinse-

cam, nobisque propriam efficimur justi, hoc

solum discrimine, quod, cum esse pec-

catores fit denominatio moralis, ei suffi-

ciat intrinseceitas moralis; denominatio au-

tem justi fit physica, petat formam & mu-

tatio-

- tationem *physice intrinsecam* : homo igitur per imputationem foret justus secundum *dici*, non secundum *esse* ; solus equidem Christus Salvator noster est, & redemptor, solus sibi nos *acquisivit sanguine suo*, ad justificationem nihilominus nostram non solum sufficit *Opus operatum* Christi, aut sola de eo fides, sed multa prærequiruntur alia *Opera Operantis*, ut *Sacramenta* tanquam instrumenta, per quæ Christi nobis merita applicantur ;
- Act. XX. 28. *Credenti quidem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam veluti justificationis radix, quia disposito per fidem & bona Opera : tunc reddet unicuique secundum opera ejus Operantis, & non solum secundum opus operatum ;* five iis, qui in Christi vinea, hoc est, vera Ecclesia operantur, quibus ipse ait : *ite & vos in vineam meam, & quod justum fuerit, dabo vobis. Conventione facta cum operariis ex denario diurno misit eos in vineam suam, non in vineam alienam : qui enim non est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit ; unde non alienam, sed suam, id est Christi vineam excolentibus dicitur : Voca operarios, & redde illis mercedem.*
- ad Rom. IV. 5. *Matth. XVI. 27.*
- Matth. XX. 2. 4. *Matth. XX. 8.*
- Lucæ XI. 23. *Natth. XX. 8.*
- LV. *Qui profecto Matthæi locus perspicuum facit, & quasi ob oculos ponit, justorum opera meritoria esse, mercedemque illis deberi : non enim injustus est Deus,*
- ad Hebr. VI. 10. *ad-*

addit Apostolus, ut obliviscatur operis vestri
 & dilectionis. Et Christus ipse inquit :
si quis diligit me, sermonem meum servabit, Joann.
 & Pater meus diliget eum, & ad eum venie- XIV. 23.
 mus, & mansionem apud eum faciemus. Ipse Joann.
 Pater amat vos, quia vos me amastis & cre- XVI. 27.
 didistis, non solum quia credidistis, sed
 quia præterea amastis. Et S. Petrus: ma- II. Petri
 gis, magisque indies satagite, ut per bona I. 10.
 opera certam vestram vocationem, & electio-
 nem faciatis. Illa verba: per bona opera,
 expunxit Lutherus, sed illa intelliguntur
 ex contextu totius loci, & ex scopo,
 quem sibi S. Petrus proposuit, licet in
 plerisque Græcis exemplaribus defint.
 Nos cum vulgata illa retinemus, &
 cum Augustino fidenter dicimus: *feci,*
quod jussisti, da, quod promissisti; licet au-
 tem cum S. Bernardo in sola confidamus
 humilitate, & ingenue fateamur: *apud* Serm. 25.
Dominum, Fratres! jus habere non possumus; de divers
 si quis nihilominus veraciter cum Apo- n. 1.
 stolo dicere potest: *bonum certamen certa-* II. ad Tim.
vi, cursum consummavi, fidem servavi; cum IV. 7. 8.
 eodem non temere subinfert: *in reliquo*
reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet
mihi Dominus in illa die justus judex: non so-
lum autem mihi, sed & iis, qui diligunt ad-
ventum Ejus. Quærit hic Bernardus: quo
 pacto vocat coronam justitiæ? cum alio
 loco scribat: *neque talia sunt hominum me-* Serm. I.
rita, ut propterea vita æterna debeatur ex jure, de annunc.
 aut n. 2.

de gratia
& lib. ar-
bitr. n. 51.

Matth.
XXV. à
14.

S. Greg.
homil. 9.
in Evang.
I. ad Cor.
III. 8.
II. ad Cor.
V. 10.

ad Rom.
II. 6.
Matth.
XXV. à
34.

Joann. V.
29.

I. ad Tim.
II. 4.
II. ad Cor.
V. 15.
ad Rom.
VIII. 1.

aut Deus injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret; nam ut taceam, quod merita omnia dona Dei sunt &c. At quæstioni huic sibi a se ipso propositæ sic satisfacit: an quoniam juste jam ex debito requiritur, quodcunque vel gratis promittitur? - - promissum quidem ex misericordia, sed jam ex justitia persolvendum - - justum quippe est, ut reddat, quod debet; debet autem, quod pollicitus est; sicut homo peregre profecturus gratuito partitus est talenta, eos tamen, qui negotiando sunt lucrati, supra multa bona constituit, & in gaudium Domini introducit; servum autem a bono opere torpentem damnat: unus enim quisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem; omnes quippe nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum; nam reddet unicuique secundum opera ejus. Tunc dicet his, qui a dextris sunt: venite benedicti Patris mei - esurivi - sitiivi - nudus fui, & alia eorum opera bona ibidem enumerat. Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei, & procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ. Verum quidem est, quod Deus omnes homines velit salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, quia pro omnibus mortuus est Christus, pro Judæis æque ac Ethnicis. Et nihil damnationis est iis, qui

qui sunt in Christo Jesu. An tamen iccirco omnes Judæi & Ethnici ad agnitionem veritatis perveniunt & salvantur? an in individuo unusquisque certus est, se esse in Christo? an securus, suum nomen ascriptum esse in libro vitæ? excepto illo, qui speciali id revelatione divinitus est edoctus, ut adeo jure optimo omnes Propheta regius exhortetur: Psal. 2.

Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Et luculentius Apostolus: cum me- ad Philipp. tu & tremore salutem vestram operemini. Fi- II. 12.

duciam, quæ non ad fidem pertinet, sed ad spem, possumus habere: quia Advo- I. Joan. II. catum habemus apud Patrem, Jesum Christum I. 2.

justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; atque ob hoc ipsum possumus esse ad Rom. spe gaudentes; propter spem, quæ reposita est XII. 12.

vobis in cælis. Quibus Deus voluit notas facere divitias gloriæ Sacramenti hujus - quod est ad Coloss. I. 4. 28.

Christus in vobis spes gloriæ. At secure & sine metu agere nequimus, donec in vado salutis ponamur, antequam portum teneant, in tuto agere paucissimis obtingit, qui videlicet peculiari revelatione de attingendo salutis portu securi redduntur. Hac de causa S. Jacobus ita concludit: videtis, quoniam ex Jacobi II. operibus justificatur homo, & non ex fide tan- 24.

tum? ut enim corpus sine anima & spiritu 26. est mortuum, ita & fides sine operibus mortua est; esto & illic verum corpus, &

Serm. 24. *isthic vera maneat fides. Fidem tuam di-*
 in Cant. *lectio animet, inquit S. Bernardus, actio pro-*
 n. 8. *bet - - Mors fidei est separatio Charitatis.*

QUÆSTIO X.

DE

SACRAMENTIS NOVÆ
LEGIS.

LVI. *Sacramentum S. Bernardo est sacrum si-*
 Serm. in *gnum sive sacrum secretum ; seu Sacra-*
 Cœna Do- *mentum novæ legis est signum visibile in-*
 mini n. 2. *visibilis gratiæ a Christo institutum ; signum*
proinde practicum , non tantum signifi-
cans, sed etiam causans & conferens gra-
tiam, primario quidem sanctificantem, se-
cundario gratias actuales, idque ex opere
operato, id est, propter merita Christi
immediate, & non solum ex opere ope-
rantis, seu opus in se bonum, ac meri-
torium hominis bonum operantis ; quia
Sacramenta sunt moraliter actiones Chri-
sti, non obstante, quod ex parte susci-
ipientis quædam prærequirantur disposi-
tiones, præcipueque, ne Sacramento
ponatur obex, quod est peccatum lethi-
ferum, ut clarissime expressit Tridenti-
 Sess. VII. *num ita definiens : si quis dixerit, Sacra-*
 Can. VI. *menta novæ legis non continere gratiam, quam*
significant, aut gratiam non ponentibus ebicem
 non

non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ vel justitiæ, & notæ quædam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, anathema sit. Neque enim Sacramenta novæ legis testimonia duntaxat sunt, & sigilla promissiones Divinas confirman-
tia, sed sunt instrumenta, quæ obice sublato gratiam peccata remittentem & delentem conferunt & causant. Signa equidem sunt tum *rememorativa* Redem-
tionis nostræ per Christum, tum *demonstrativa* gratiæ præsentis: tum *prognostica* futuræ salutis & felicitatis æternæ. Ho-
rum porro signorum sensibilitas peti-
tur a *materia*, & *forma*, posita ac depen-
dente ab intentione *Sacramentali* Ministri
id ipsum facere intendentis, quod Chri-
stus instituit, vel quod vera Christi
Ecclesia facit. Res illa, quæ sensu, ut
visu vel auditu percipitur, dicitur *ma-*
teria, verba dicuntur *forma*, ut, *Ego te*
baptizo; *Ego te absolvo*; quem in sensum Tract. 80.
S. Augustinus de Baptismo loquens ait: in Joann.
accedit Verbum ad elementum, & fit Sacra- n. 3.
mentum, non quod in omni Sacramento
sit elementum peripateticum seu aqua,
sed quod in omni Sacramento novæ
legis aliqua reperiat *res sensibilis*, pu-
ta: oleum, panis, vinum &c. Quod
breviter ita complectitur Catechismus
Rom. ex decreto SS. CC. Tridentini &

P. II. de
Sacram. in
genere C.
I. 15.

ad Ephes.
V. 25.

26.

jussu S. Pii V. editus : duo sunt, ex quibus quodlibet Sacramentum conficitur, quorum alterum materiæ rationem habet, atque elementum dicitur; alterum formæ vim, & verbum communi vocabulo appellatur; sic enim a Patribus accepimus - - rei igitur sensibilis nomine tum materiam sive elementum intelligunt, ut in Sacramento Baptismi aquam, Confirmationis Chrisma, & Extremæ Unctionis oleum, quæ omnia sub aspectum cadunt; tum præterea verba, quæ rationem formæ habent, atque ad aurium sensum pertinent; utrumque vero ab Apostolo indicatum esse, cum inquit: Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ; quo in loco materia & forma exprimitur. Materia autem & forma sunt determinatæ a Christo ad minus in genere, non tamen ubique & semper in infima specie. Verba ipsa non concionatoria esse oportet, sed debent esse elementi consecratoria, & talia, quæ exprimere nata sunt actionem Sacramentalem, quod ex Baptismo parvulorum, atque ex perpetuo Ecclesiæ usu noscitur constare. Intentionem Ministri optimam illam esse, quæ actualis dicitur, convenit inter omnes; quamvis tamen virtutalem sufficere admittant communi consensu; rejiciunt nihilominus interpretativam, qualis in homine ebrio; sicut etiam habitualement, qualis in dormiente potest

test inveniri : nam Minister debet esse instrumentum *animatum & rationale* operans modo humano, & actionem ponens *humanam* ; sine intentione autem actuali vel virtuali actio quidem *hominis* poneretur, non actio *humana* ; ideo jure merito inter propositiones ab Alexandro VIII. Pontifice triginta & unam confirmatas & damnatas est hæc numero 28vo Anno 1690. posita : *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: non intendo, quod facit Ecclesia.*

Septem autem numero novæ Legis LVII. esse Sacramenta, & nec plura, nec pauciora constanti fide tenemus ex perpetua Apostolorum ac Patrum traditione, ex Orientalis ac Occidentalis Ecclesiæ consensu ; quia nempe *Baptismo* fideles regenerantur ; *Confirmatione* in fide roborantur ; *Eucharistia* cibantur & nutriuntur ; sanantur *Pœnitentia* ; *Extrema Unctione* in ultimo agone confortantur ; *Ordine* reguntur ; *Matrimonio* multiplicantur ; nam ut denuo advertit Catechismus Rom. *homini ad vivendum, vitamque conservandam, & ex sua, Reique publicæ utilitate traducendam hæc septem necessaria videntur, ut scilicet in lucem edatur, augeatur, alatur ; si in morbum incidat, sanetur, imbecillitas virium reficiatur.* Deinde quod ad *Rempublicam* attinet, ut *Magistratus* nunquam

P.II. Cap.
I. 20.

L. de Chri-
stiana Re-
ligione.

desint, quorum auctoritate & imperio regatur; ac postremo legitima prolis propagatione seipsum & humanum genus conservet. Quæ omnia vitæ illi, qua anima Deo vivit, respondere satis apparet: ex iis facile Sacramentorum numerus colligetur. Consonat S. Epiphanius per Petrum de monte latine redditus, & in eundem sensum loquens: Summus ille & Omnipotens Deus, neque infinitæ sapientiæ suæ, neque salutis nostræ abunde satisfactum esse existimavit, si nos tantum per gratiam suam ad virtutem a vitiis, ab erroribus ad viam veritatis vocasset, nisi & remedia invenisset, quibus veluti quibusdam adminiculis hanc suam in nobis gratiam servaremus, & quasi, quando illam præ fragilitatis nostræ, & humanæ naturæ corruptela amiserimus, in nostra esset potestate, illam per hæc salutaria adjumenta recuperare - ea autem sunt hæc: Baptismus, Pœnitentia, Confirmatio, Eucharistia, Matrimonium, Ordo & extrema Unctio. Ubi obiter animadvertendum venit, quod Philippus Melanchton anno 1559. doctrinam S. Epiphaniï ut veram agnoscat & Orthodoxam; nam in epistola ad Patriarcham Constantinopolitanum scripta e Saxonia in medio ejusdem hoc ponit: Commemorare poterit nos vera retinere pietate sacras litteras tam Prophetarum, quam Apostolorum, Sanctarum etiam Synodorum de dogmatibus Canones, atque Patrum doctrinam: Irenæi, Basilii, Athanasii, Gregorii, Epiphaniï, Theodo-

doreti, aliorumque, qui cum his consentiunt. Ubi cernitur Epiphanius nominatim expressus; unde sicut cum S. Augustino dicimus in Deo tres Personas, non quia Scriptura dicit, sed quia non contradicit; ita ex traditione Apostolica & Patrum septem dicimus Sacramenta, quia Scriptura non contradicit; tametsi enim, si Matrimonium excipias, de nullo alio conceptis verbis dicat: *Hoc est Sacramentum*; quia tamen in omnibus septem recensitis designat signum sensibile & externum gratiæ invisibilis & internæ, septem utique Sacramenta designat: ubicunque enim detegitur rei alicujus essentia, ibi res ipsa existereprehenditur; ubi animal rationale, ibi homo; at in septem illis essentia Sacramenti offenditur; igitur & ipsa Sacramenta. Sed opponis: tres sunt, qui I. Joann. testimonium dant in terra: Spiritus & aqua & sanguis; ergo duo tantum sunt Sacramenta: aqua seu Baptismus, & cœna seu sanguis. Repono: bellissima illatio; tres sunt, ergo duo tantum. Ubi, quæso! manet tertium, seu spiritus, forte Poenitentia? Quis duo tantum determinavit? an Christus? sed hoc ubi scriptum est? profecto nullibi. In nostris econtra Sacramentis numero septenario definitis reperitur ubique signum externum, & gratia interna: in Baptismo ablutio externa per aquam, & gratia interna a

L. 7. de
Trin. C. 4.

I. Joann.
V. 8.

peccato mundans & animam justificans: in *Confirmatione* unctio Episcopi per *Chrisma* & *signum crucis*, interne recipitur *Spiritus S.* roborans in fide: in *Eucharistia* species & *verba consecrationis*; interne gratiam confert Auctor gratiæ Christus: in *pœnitentia* externum est confessio ex corde con-vel attrito; internum gratia justificans & peccata delens: in ordine externum est manuum impositio; internum gratia cuilibet ordini propria: in *extrema unctione* externum unctio olei; internum gratia corroborans: in *Matrimonio* externum est contractus per *verba aut signa initus*, internum, est gratia salvans per filiorum generationem. Ubique ecce! Sacramenti essentiam constituentia; ergo ubivis quoque res ipsa Sacramenti.

LVIII.

Septenarium isthunc Sacramentorum numerum Sacra ipsa constabunt scriptura; primum *Baptismus* ante Christi passionem institutus juxta illud: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei*; post resurrectionem cœpit obligare, quod uterque Apostolorum Princeps supponit; S. Petrus, cum ait: *regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis*. S. autem Paulus aiens: *se ipsum tradidit - - mundans eam (Ecclesiam) lavacro aquæ in verbo vitæ*; unde post resurrectionem præceptum Apostolis est datum: *Euntes ergo docete*

Joan. III.
5.

I. Petri I.
3.

ad Ephes.
V. 26.

Matth.
XXVII. 19.

docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spiritus S. addit S. Mar- Marci XVI. 16.
cus: qui crediderit, & baptizatus fuerit, sal-
vus erit. Et in prima sua concione S. Petrus: pœnitentiam agite, & baptizetur unus- Aët. II. 38.
quisque vestrum in nomine Jesu Christi in re-
missionem peccatorum vestrorum; baptismus enim, quo in Christo renascimur, janua
est ceterorum Sacramentorum: ante passionem est institutus, dum, ut ait Au-
gustinus: Baptizatur Dominus, non mundari in- Serm. 29. 36. & 37.
digens, sed tactu mundæ carnis aquas mundans, de tempore
ut vim abluendi habeant; at a passione tan-
quam omnium Christi actionum fine vim suam & efficaciam duxit. Deinde confir-
mationem verum esse novæ legis Sacramentum itidem evincunt scripturæ, quia
baptizatis jam Apostolis præcepit Dominus: Sedete in civitate, quoadusque indua- Lucæ XXIV. 49
mini virtute ex alto; nam accipietis virtutem
supervenientis Spiritus S. in vos, & eritis Aët. I. 8.
mibi testes &c. de quo Spiritu S. Paulus lo-
quitur, ubi ait: qui confirmat nos vobiscum II. ad Cor. I. 21. 22.
in Christo, & qui unxit nos Deus, & qui signa-
vit nos, & dedit pignus Spiritus in Cordibus nostris; Ipseque Paulus Ephesios quos-
dam confirmavit: & cum imposuisset illis Aët. XIX. 6.
manus Paulus, venit Spiritus S. super eos, &
loquebantur linguis; nascentis enim Eccle-
siæ tempore, quando per Confirmationis Sacramentum dabatur Spiritus S.
hoc est, uberior Spiritus S. gratia ro-
borans

borans in fide conferebatur, id aliquo signo visibili prodebatur, ut dono linguarum, quemadmodum patet ex Actor. cap. VIII. v. 18. ficut igitur per baptismi gratiam in novam vitam gignimur, sic per Confirmationis Sacramentum, qui geniti sumus, evadimus viri evacuantes, quæ erant parvulorum juxta illud: cum

I. ad Cor. autem factus sum vir, evacuavi, quæ erant par-
XIII. 2. vuli, ut explicat S. Thomas ita scribens:

S. Th. 3. p. vitam spirituales accipit homo per baptismum,
q. 72. a. 1. qui est Spiritualis regeneratio; in Confirmatione

autem homo accipit quasi quandam perfectam ætatem Spiritualis vitæ. Et profert ibidem S. Melchiadis Papæ tricesimi tertii anno 314. defuncti locum ex epistola ejusdem unica ante medium Tom. I. Conciliorum, quæ habetur c. 13. de consecrat. distinctione S. Hispaniarum Episcopis sic rescribentis: Spiritus S. qui super aquas baptismi salutifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam; in confirmatione augmentum præstat ad gratiam; in baptismo regeneramur ad vitam; post baptismum confirmamur ad pugnam: in baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Potuisset Angelicus Doctor adducere etiam S. Clementem Papam a S. Petro III^{tium} aliis IV^{tum} ita scribentem: Omnibus festinandum est sine mora renasci Deo, & demum ab Episcopo consignari, id est, septiformem gratiam Spiritus S. percipere, cum alioqui perfectus Christianus nequa-

L. 3. Apost.
Constit. c.
16.

quaquam possit esse is, qui injuria & voluntate, non autem necessitate compulsus hoc Sacramentum prætermiserit; ut a Beato Petro accepimus, & ceteri Apostoli præcipiente Domino docuerunt. Sacramenti hujus materiam constat esse *Chrisma* ab Episcopo consecratum; formam illa verba: *Signo te signo crucis & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris & Filii & Spiritus S.* Ordinarius ejus Minister Episcopus est; sicut enim ex S. Chrysostomo aqua baptismi purgare peccata credentium non posset, nisi tactu Domini Corporis sanctificata fuisset; sic materia confirmationis, quia Dominus ipso usu non sacra-
Hom. 4. in Matth. re-
latus de
Consecrat.
d. 14. cap.
nunquam.
 cravit, necesse est, ut Sanctis precautionibus ab Episcopo consecratur; hinc Philippus, qui tantum erat Diaconus, a se baptizatos confirmare non poterat, Act. VIII. a 15.
 sed Petrus & Joannes id peragere debent, ab Apostolis, non ex imperio, sed ex fraterna charitate missi ad Samaritas.

Tertio eadem sacra scriptura aper-
LIX.
 tissime pluribus locis testatur, *Eucharistiam* verum esse novæ legis Sacramentum; ut enim illum locum, de quo infra uberius, prætermittam: *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus;* Joan. VI. 56.
 cum novatores contendunt toto illo sexto Joannis capite non de reali & Sacramentali, sed de manducatione Spirituali duntaxat agi; *Eucharistiam* novæ legis esse Sacramentum ex ipsa illius institutio-
Matth. XXVI. a 26.
 ne

ne a tribus Evangelistis, & ab Apostolo
Paulo descripta, & ad nos usque trans-
 missa aperte demonstratur. Dicitur a
 sacris scriptoribus etiam *cibus*, quo in
 peregrinatione hujus vitæ alimur & su-
 stentamur; rursus *viaticum*, quo aditus
 ad vitam æternam nobis munitur; & de-
 nique *cæna*, quia in novissima cœna a
 Christo est instituta. Ejus materia est
 panis triticeus, seu *Azymus*, ut in Eccle-
 sia latina; seu *fermentatus*, ut in Græca
 Ecclesia adhibetur; & *vinum de vite*; *forma*
 sunt illa verba: Hoc est corpus
 meum; hic est sanguis meus &c. *Mini-*
ster, sacerdos rite ordinatus. Quarto lo-
 co pœnitentiam, qua post suscepta pec-
 catorum vulnera fauciatu restituimur
 Sanitati amissæ, in Sacramentorum nu-
 mero innumeris locis ponit sacra scri-
 ptura; pauca ex illis delibasse fuerit sa-
 tis, e quibus luculentus est ille *Matthæi*
 locus: *quæcunque alligaveritis super terram,*
erunt ligata & in cælo, & quæcunque solveritis
super terram, erunt soluta & in cælo. Sicut
 & ille alius: *quorum remiseritis peccata, re-*
mittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta
sunt. Atque ideo hortatur S. *Jacobus:*
confitemini alterutrum peccata vestra - ut Sal-
vemini. Et S. *Joannes:* *si confiteamur pecca-*
ta nostra, fidelis est, & justus, ut remittat nobis
peccata nostra, & emundet nos ab omni iniqui-
tate; non quod lege justitiæ peccato ve-
nia

Marci
XIV. à 22.

Lucæ
XXII. à 17

I. ad Cor.
XI. à 23.

Matthæi
XVIII. 18

Joan. XX.
23.

Jacobi V.
16.

I. Joan. I. 9.

nia debeatur, sed quod promissorum
 fervare fidem pars aliqua justitiæ videa-
 tur; inde ait *Paulus*: *Dedit nobis ministe-* II. ad Cor.
rium reconciliationis; & posuit in nobis verbum V. à 18.
reconciliationis; pro Christo ergo legatione fun-
gimur. Materia hujus Sacramenti remota
 necessaria sunt peccata lethalia propria seu
 commissionis, seu omissionis post baptis-
 mum contracta & nondum confessa; ve-
 nialia sunt materia remota sufficiens; pro-
 xima materia sunt actus poenitentis, contri-
 tio, confessio & satisfactio, quatenus ad ple-
 nam & perfectam peccatorum remissio-
 nem ex Dei institutione requiruntur;
 forma sunt illa verba: *Absolvo te; Minister*
ordinarius est sacerdos. Quintum, ex-
trema unctio, per quam peccatorum reli-
 quia tolluntur, & animi vires recrean-
 tur, & nonnunquam etiam corporis, pro-
 batur Sacramentum esse ex illo: *unge-* Marci VI.
bant oleo multos ægros, & sanabant. Euclea- 13.
tius vero ex eo: infirmatur quis ex vobis, Jacobi V.
inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super à 14.
eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, &
si in peccatis sit, remittentur ei. Materia est
 oleum ab Episcopo consecratum; forma
 illa verba deprecatoria: *per istam S. Un-*
ctionem indulgeat tibi Deus, quidquid &c. Mi-
 nister sacerdos & proprius Pastor, vel
 ejus vices gerens. Sexto ordinem ve-
 rum esse Sacramentum ex illo patet:
insufflavit & dixit eis: accipite Spiritum S. Joan. XX.
 Et 22.

Act. XIII. Et ex eo: segregate mihi Saulum & Barnabam,
 à 2. in opus, ad quod assumpsi eos; tunc jejunantes,
 & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt

I. ad Tim. eos. Et Apostolus inquit: noli negligere gra-
IV. 14. tiam, quæ in te est, quæ data est tibi per pro-
 phetiam cum impositione manuum presbyterii.

II. ad Tim. Resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impo-
I. 6. sitionem manuum mearum. Materia est tradi-
 tio instrumentorum, & manuum impositio; for-
 ma, verba potestatem conferri significan-
 tia; Minister, Episcopus. Matrimonium de-

ad Ephes. nique appellat Sacramentum ipse Apostolus:
V. 32. Sacramentum hoc magnum est; ut enim ex
 legitima, sanctaque maris & feminae con-
 junctione proles ad Dei cultum, & hu-
 mani generis conservationem procrea-
 rentur, & religiose educarentur, Chri-

Matth. stus Matrimonium elevavit ad dignitatem
XIX. 3. Sacramenti, & non permisit dimittere
 uxorem quacunque ex causa. Materia hujus
 Sacramenti est contractus verbis vel signis
 expressus; & forma ejusdem idem contra-
 ctus acceptatus mutuo; Ministri ipsi Contra-
 hentes. Alii volunt materiam esse contra-
 hentium Consensum verbis vel signis ex-
 pressum; formam esse verba Parochi:
 Ego vos conjungo &c. Ministrum esse Paro-
 chum, vel de ejus licentia alium Sa-
 cerdotem.

LX. Præterea septenarium hunc Sacra-
 mentorum numerum traditio a primis
 Ecclesiæ cunabulis ad nos porrecta, &
 vetus

vetustissimorum Patrum testimonia, & jugis Ecclesiæ praxis ad oculum demonstrant; ut enim S. Clementis Beati Petri discipuli, & S. Melchiadis Papæ testimonia paulo ante prolata non retexam, satis ad rem facit S. Augustinus dicens: *Sacramentum Chrismatis - Sacrosanctum est, sicut ipse baptismus.* Et S. Ambrosius de pœnitentia loquens: neque interest, utrum per pœnitentiam, an per lavacrum hoc jus sibi datum sacerdotes vendicent. Ad hoc pœnitentiæ Sacramentum debite administrandum auricularem & articulare omnium peccatorum confessionem requiri, traditio eadem & continuus Ecclesiæ usus evincit; nam disertis S. Cyprianus verbis inquit: *Confiteantur singuli peccatum suum, dum adhuc, qui deliquit, in seculo est.* Et Lactantius: *Confessio adeo necessaria est, ut, qui peccata secreta celant, veniam non consequantur.* Non abs re fuerit, hac super re inspicere S. Augustinum in cap. 66. Jeremiæ, C. 14. 15. & libro de vera & falsa pœnitentia, ubi alia inter ita habet: designanda sunt loca, in quibus peccasti; si recordaris, & tempora; personæ, cum quibus peccasti; ætas; utrum semel, an consuetudine, an ex voluntate - - hæc si taceantur, animam jugulant; cujus rei ratio est, quia licet olim varia sacrificia pro peccatis offerebantur, ut in levitico fuisse potest legi, in novo nihilominus testamento hostias & oblationes

L. 2. contra
litteras Pe-
tiliani c.

104.

L. 2. de
pœnitentia
cap. 10.

L. de Lap-
sis.

L. 4. insti-
tut. c. 17.

C. 14. 15.
& 20.

ad Hebr.
X. 8.

tiones & holocaustomata noluiſti ; nec placita
 ſunt tibi , quæ ſecundum legem offeruntur ; ſed
 Chriſtus novæ legis ſacerdotibus com-
 mune ſecum fecit *Ministerium reconciliatio-*
 nis, ut, ſicut ipſemet *authoritate propria* di-
 miſit peccata, ſic iſti *potestate delegata*, pro
 Chriſto *legatione fungentes* peccata dimitte-
 rent ; Chriſtus enim non ſolum qua
 Deus , ſed etiam qua filius hominis di-
 mittendi peccata potestate pollebat, at-
 que hanc ſeu retinendi, ſeu dimittendi
 facultatem cum diſcipulis ſuis, eorum-
 que ſucceſſoribus communicavit : ut ſcia-
 tis, quia filius hominis habet potestatem in terra
 dimittendi peccata. Quomodo autem noſſe
 poterit ſacerdos , quæ dimittere valeat,
 quæ retinere, ſi omnia & ſingula eidem
 in confeſſione non aperiantur ? cum
 cordium arcana aliorum penetrare ſu-
 pra ſuam indagandi vim noverit eſſe ;
 cumque S. Joannes dicat : *eſt peccatum ad*
 mortem, non pro eo dico, ut roget quis. Quan-
 do in notitiam hujus peccati ad mor-
 tem poterit venire, ſi illud ei pœnitens
 non revelaverit ? cum rurſum Chriſtus
 ipſe aſſeveret : *qui dixerit contra Spiritum*
 S. non remittetur ei neque in hoc ſeculo, neque
 in futuro ; qualiter ſciet blaſphemiam in
 Spiritum S. eſſe admiſſam, niſi didice-
 rit ex Confeſſione ? Conſultius igitur
 egerant primi Chriſtiani, dum multi cre-
 dentium veniebant conſiſtentes & annuntiantes
 actus

II. ad Cor.
V. 19.

20.

Matthæi.
IX. 6.

I. Joan. V.
16.

Matth.
XII. 32.

Act. XIX.
18.

actus suos. Veritas equidem fidei est :
Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab I. Joan. I.
omni peccato ; at hac præmissa veluti con- 7.
 ditione *sine qua non* seu materialiter, seu
 saltem *formaliter integra* confessione ; hac
 vero cum actibus pœnitentis peræque
 necessariis præsupposita sacerdos de-
 mum fungitur *legatione pro Christo*, & obit
ministerium reconciliationis, ac potestatem de-
 legatam dimittendi peccata exercet ; po-
 testatem inquam, exercet, & non nudam
 vim obtinet *declarandi* peccata esse re-
 missa. Si credit pœnitens, ajunt, sibi
 esse remissa, sunt ei remissa ; quo igitur
 fervit illa declaratio ? si non credit :
 supervacanea, immo mendax illa decla-
 ratio ; nam non sunt ei remissa. Certe
 quando Christus *convocatis duodecim Apo-* Lucæ IX.
stolis dedit illis virtutem & potestatem super 1.
omnia dæmonia, & ut languores curarent, ve-
 ram illi exercebant potestatem, dæmo-
 nia vere ejiciebant, & non nude ejecta
 esse *declarabant*, languores vere cura-
 bant, mortuos suscitabant, ut S. Petrus Act. IX.
Tabitham, seu *Dorcam*, *Paulus Eutychum* 40.
puerum, *Petrus & Joannes claudum ad* Act. XX.
portam, quæ dicebatur *speciosa*, vere 12.
erexerant, & non solum erectum de-
 clararunt. Idem igitur de potestate di-
 mittendi peccata tenendum est. Pro-
 pterea Petrus de hac potestate certus
 non quærit : an possit dimittere ? sed tan-

Matth. XVIII. 21. tum sciscitatur: *quoties peccabit, & dimit-*
tam ei?

LXI.

Isthic enimvero cursum annotare ju-
 verit, quod, cum ministelli ultro fatean-
 tur, se potestate peccata dimittendi de-
 stitui, nudamque sibi vim arrogant, pec-
 cata esse dimissa, superflue sane & ina-
 niter, quin & mendaciter, declarandi;
 quod, inquam, Sectariis alia reconci-
 liationis via non sit reliqua, quam *per-*
fecta contritio, quæ cum oppido sit rara,
 evenire necesse est, ut plerique in le-
 thale proprium lapsi, nec *perfecte contri-*
ti in peccato suo misere moriantur, eant-
 que in perditionem æternam; quos ne-
 quaquam æterni interitus reos pronun-
 ciamus, quia num perfectæ contritionis
 actum elicuerint, necne, nos viatores
 ignoramus, quod suo Deus judicio, ut-
 pote *scrutans corda & renes*, & cujus om-
 niscientiam nihil subterfugit, integre
 reservavit; interea tamen probe novi-
 mus, orthodoxis aliam patere viam ad
 vitam & salutem æternam; si videlicet
 vi absolutionis *Sacramentalis* Deo fuerint
 reconciliati, & per infusam intus gra-
 tiam, seu *propter inhabitantem Spiritum ejus*
 fuerint renovati; ad quod tamen indi-
 spensabiliter requiritur, ut rite confi-
 teantur, & clavibus omnia memoriæ oc-
 currentia peccata subjiciant, secus enim
 absolutionis beneficio excidunt, si vel
 uni-

Ps. VII.
10.

ad Rom.
VIII. 2.

unicum lethale silentio culpabiliter premunt : qui enim abscondit scelera sua, non dirigitur ; qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Quia namque habitualis & Sanctificans gratia cum peccato mortifero componi nulla ratione potest ; cum nemo Dei amicus una & inimicus, divini amoris, & simul odii objectum valeat esse ; nam quæ participatio justitiæ cum iniquitate, aut quæ societas luci ad tenebras ? quæ autem conventio Christi ad Belial ? nequit eodem in homine componi membrum Christi cum membro diaboli. Noster es, petit Josue, an adversariorum ? Quare si unicum lethale taceatur, neque hoc, neque ulla alia condonantur. Ut tacitus præteream, quod opposita de clavibus Ecclesiæ doctrina ab Ecclesia in Montanistis, Novatianis, Albigenis, Wicleffistis, Waldensibus pridem, & in Tridentino novissime sit damnata. Eadem traditio, idemque Ecclesiæ sensus & usus probat extremam unctionem novæ legis esse Sacramentum, ut tradit Concilium Nicænum I. & S. Augustinus dicens : ipsa olei sacrati delibutio intelligitur Spiritus S. Typicalis unctio. Et S. Carolus Borromæus ajens : prima utilitas & effectus hujus Sacramenti est, quod peccati reliquias tollat, tanquam complementum pœnitentiæ. Idem quoque obtinet de Matrimonio, quod, etsi apud judæos & gentiles sit naturalis

Prov. XXVIII.

13.

II. Cor. VI. 14.

Josue V. 13.

L. 2. de visit. infirm. c. 4.

in institutionibus

de bono
nuptiar.
cap. 18.

c. 24.

Matthæi
XIX.5.&c

Epist. 92.
ad rusti-
cum c. 4.

L. de fide
& operibus
cap. 7.

Act. I. 3.

L. 19. con-
tra Fau-
stum c. 13.
similia ha-
bet eodem
l. c. 1. &
epist. 118.
item enar-
rat. in Pf.
73.

corporum conjunctio, apud Christianos tamen est Sacramentum dicente Augu-
stino: *In nostratum nuptiis plus valet Sancti-
tas Sacramenti, quam fecunditas uteri. Et ma-
gis inferius: bonum nuptiarum est et-
iam in Sanctitate Sacramenti, per quam nefas
est etiam repudio discedentem alteri nubere,
dum vir ejus vivit; cum Christus præce-
perit: propter hoc dimittet homo Patrem &
Matrem, & adhærebit uxori suæ: quod ergo
Deus conjunxit, homo non separet. Propte-
rea S. Leo inquit, societatem nuptiarum ita
ab initio esse constitutam, ut præter sexuum con-
junctionem haberet in se Christi & Ecclesiæ Sa-
cramentum. Et iterum Augustinus: in Eccle-
sia non solum vinculum, sed etiam Sacramentum
commendatur. De ordine atque Euchari-
stia postea agetur. Ceterum omnia se-
ptem a Christo sunt instituta; pars an-
te Passionem, pars post resurrectionem
suam intra illos quadraginta dies, qui-
bus apparuit discipulis loquens de regno
Dei, seu de Ecclesia sua. Prima quidem,
id est, veteris legis Sacramenta, cum suo
adventu Christus implevisset, ablata sunt, inquit
S. Augustinus, & alia sunt instituta, virtute ma-
jora, utilitate meliora, actu facilia, numero
pauciora. Vetera illa gratiam promittebant
per Christum dandam: nova conferunt
gratiam sub alia & alia ratione; baptis-
mus sub ratione regenerationis; confirma-
tio sub ratione augmenti & roboris Spiritu-
tualis*

tualis; Eucharistia sub ratione *alimenti & nutritionis*; Pœnitentia sub ratione *medicamenti & curationis*; Extrema unctio sub ratione *præsidi* adversus tentationes in mortis agone; Ordo sub ratione dispositionis ad munia Ecclesiæ rite obeunda; Matrimonium sub ratione *castæ conjunctionis* inter conjuges animorum.

Opportune hoc loco, nec sine omni LXII.
pagellas has legentium compendio animadvertere fas fuerit, Sacramenta Novæ legis certis cum cerimoniis administrari consuevisse, quæ quidem non, ut ipsa Sacramenta conferunt gratiam ex opere operato, sed tamen ex opere operantis natæ sunt excitare salutare quosdam in animis motus, quibus fideles ad peccata detestanda, & promerendas gratias *actuales* permoveantur, & ob hoc ipsum pie & utiliter eas adhiberi in propatulo est, maxime cum dicat Apostolus, *ut omnia* I. ad Cor.
honeste & secundum ordinem fiant. Vocantur XIV. 40.
etiam *Sacramentalia*, ut signum crucis, ejusdem crucis formatio in aere, exorcismi in baptismo, benedictiones panis, carniū & aquæ lustralis; sicut enim in veteri lege ceremoniæ, utpote a Deo præscriptæ, Deo placuerunt: *faciesque* Exodi
vestem Sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & XXVIII.
honorem; de quibus legi potest totum illud caput; sicut & XXIX. XXXVIII.
& LX. ejusdem Exodi; uti & Levitici

caput VI. & VIII. ita pariter Deo accepti sunt hodierni Ecclesiæ ritus, qui ex antiquissima & Apostolica traditione ad nostra usque tempora sunt propagati. Christus quidem & Apostoli in celebratione v. gr. Missarum usitatos hodie ritus minime adhibebant; quin nec ante Sylvestri Papæ, qui ab an. 314. sedit ad usque annum 335. tempora altaria erigebantur; perperam nihilominus temporum nostrorum novatores inferre abinde contendunt, hodie quoque eam disciplinam vigere debere, ut videlicet sine paramentis, vestibusque, ceterisque cerimoniis Missæ Sacrificium offeratur; alioqui in cryptis etiam, & non in templis oporteret celebrare, sicut quondam tempore persecutionum; & baptismum, ut olim, sine Patrinis conferre, quos tamen ab ipsis Acatholicis laudabiliter adhiberi in comperto est apud omnes. Pari modo thus adhibemus absque ulla idololatriæ umbra; alias Deus ipse idololatriam præcepisset, cum dixit Dominus

ad Moysen: sume tibi aromata, stacten, & Onycha, Galbanum boni odoris, & thus lucidissimum: æqualis ponderis erunt omnia. Nos enim non lignum quoque incensamus, quia fides acerram ducit, ut Soli Deo thus adoleamus; sicut Christo nato tres Magi venientes ab oriente non coram eo, quod viderant, sed quod crediderunt, proci-

derunt,

Exodi
XXX. 34.

Matth. II.
II.

derunt, aurum, thus & myrrham offerentes, & in homine Deum Sacrosanctæ humanitati unitum adoraverunt. Et quantis, putas, cerimoniis *David* reduxit arcam in domum *Obededom*? Quis eas improbare est ausus, nisi *Michol*? quæ proterviæ suæ poenam tulit, quæ magnum probro fuit, perpetuam sterilitatem. Quantis *Salomon* cerimoniis in templi dedicatione est usus? *Stetit ante Altare* - - *III. Reg. VIII. 22. 54. & 55.*
 & expandit manus suas in cælum; utrumque genu in terram fixerat, & manus expanderat in cælum. *Stetit ergo, & benedixit omni Ecclesiæ.* Quid non egit *Elisæus* in fuscitando a mortuis puero? *Incubuit super puerum; posuit os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus suas super manus ejus, & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri oscitavit puer septies, aperuitque oculos.* Allegorice Christus per Incarnationem ad nostram se demisit infirmitatem, ut nos a morte liberaret, ut exponit *Augustinus*; & sicut *Baculus sine Elisæo* nihil valebat sic *crux sine Christo* nihil poterat; inquit idem S. Doctor. Hæc occasionaliter: redeamus ad pristina, & cœpta prosequamur; quantas Christus ceremonias adhibuit, cum surdum & mutum curaret? *misit digitos in auriculas ejus, & exspuens tetigit linguam ejus, & suspiciens in cælum ingemuit, & ait illi: Epphetta, quod est: adaperire. Et statim apertæ sunt aures ejus, & solutum est vinculum lin-*

II. Reg.
VI. 23.

III. Reg.
VIII. 22.
54. & 55.

IV. Reg.
IV. 34.

35.

Serm. XI.
de verbis
Apostoli.

Serm. 106.
de temp.

Marci VII
à 33.

guæ eius, & loquebatur recte. En! qui solo verbo, immo solo voluntatis suæ nutu auditum & loquelam restituere poterat, quantis sit usus cerimoniis, ut unicum miraculum operaretur!

LXIII.

L. de Corona militis.

Epist. ad Demetriadem.

in vita Hilarionis.

Quid jam de signo Crucis censendum? audiatur Tertullianus sic differens: ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum, & exitum, ad vestitum & calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quocunque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus. Rursum S. Hieronymus: crebro signaculo crucis munias frontem tuam. Quo itidem referente discimus, in terribili post Juliani mortem terræ motu maria fines suos egressa Epidauro exitium esse minata; tum vero Epidauros ad S. Hilarionem venisse, & quasi ad prælium proficiscentes posuisse eum in littore, qui cum tria signa Crucis pinxisset in sabulo, manusque contra tenderet, incredibile dictu est, in quantam altitudinem intumescens mare ante eum steterit, ac diu fremens, & quasi ad obicem indignans, paulatim in se ipsum relapsus sit; additque: hoc Epidaurus, & omnis illa Regio usque hodie prædicat, matresque docent liberos suos ad memoriam in posteros transmittendam. At in re Ecclesiæ veteri usitatissima prolixior rem esse fere pudet; hinc prætereo S. Augustinum de Matrona quadam, quæ Innocentia vocabatur, narrantem, quod

a can-

a cancri finum depascentis incurabili morbo curata sit solo Crucis signo; ficut & S. Athanasium dicentem: signo Crucis ^{L. de 'In-} ^{carnat.} magica omnia compescuntur. Neque multum moror in Gregorio Nazianzeno, qui de *Juliano Apostata* refert, quod, cum magicis ^{Orat. I. in} artibus operam daret, ad abdita loca ^{Julian,} a veneficiis sit deductus, ut mysteria tenebrarum illic perageret, audito spectrorum strepitu territus sit, & memor adhuc Christianæ, quam paulo ante deseruerat, disciplinæ, signo se se Crucis muniret, spectra omnia actutum diffugisse, & strepitum quievuisse. Ubi vides. Imperatorem *Apostatam* ex more Christiano Cruce semet signasse, memorem virtutis, quam signo crucis inesse ab Ecclesia nuper est doctus. Verum committere hic non ausim, ut pauca verba facere de piis ad loca quædam sacra peregrinationibus omittam: quippe cum laude ejuscemodi peregrinationes pias suscipi, & ingenti cum fructu eas frequenter obiri persuasissimum habeo; quemadmodum enim non quævis flumina quosvis pisces vehunt, nec omnis fert omnia tellus: ita plane Deus non quælibet ubique beneficia vult impertiri, nec quasvis ubique gratias sanitatum conferre consuevit, sed in uno aliquo loco potiores, in alio rariores. Certe Moyse Dominus ^{Exodi} non in monte *Libano*, sed in monte ^{Ho- III. I.} ^{reb,}

- reb* , vel *Sinai* apparere dignatus est ;
 pallium non *Joseph* , sed *Eliae* divisit
 IV. Reg. II. 14. aquas *Jordanis*. *Naaman* Syrum cura-
 re noluit a lepra in *Abana* , & *Pharphar*
 fluviis *Damasci* , sed dici eidem voluit
 IV. Reg. V. 10. per *Elisæum* : vade , & lavare septies in
Jordane , & recipiet sanitatem caro tua , &
 mundaberis. Christus etiam Dominus *Pe-*
 Matth. XVII. 1. 2. trum , *Jacobum* , & *Joannem* non in *Car-*
melum , sed duxit illos in montem excelsum
 seorsum , & transfiguratus est ante eos. An-
 gelus quotannis non in torrentem *Ce-*
 Joan. V. 4. dron , sed in probaticam piscinam descen-
 dit , & sanabatur unus , qui prior de-
 scenderat. Illum a nativitate cæcum non
 Joann. IX. 7. in cisterna *Bethlehem* , sed in natatoria
Siloe Christus illuminavit. Nimirum
 operatur Deus , ubi , quando & per
 quem vult operari , & in loco , quem
 elegit ; cum nullis ipse legibus sit ad-
 strictus ; hinc ipse puer *Jesus* factus
 Lucæ II. à 41. annorum duodecim cum parentibus pe-
 regrinatus est in *Jerusalem* , & proces-
 sionem ipse comitatus est ascendentem
 secundum consuetudinem diei festi. Ad hæc
 legimus in *Historia Ecclesiastica Theodosium*
 M. cum aulico ministerio processioni
 interfuisse , & serenitatem aëris impe-
 L. 2. Hist. trasse , sicut refert *Ruffinus* , ut mirum
 Eccl. C. 33. plane videri debeat , quod nostrorum
 temporum alienati a Catholica Eccle-
 sia homines , nescio , quid superstitio-
 nis

nis aut impietatis videant in peregrinationibus istis, & publicis processionibus, cum plenæ potius sint pietatis, & magnæ in Deum fiduciæ argumenta debeant existimari, ut magnus ille Imperator *Theodosius*, & tota illius Aula, aliique Viri magni nominis censuerunt perpetuo. His obiter attactis fit

QUÆSTIO XI.

DE

SACRAMENTO ORDINIS.

Ordo est Sacramentum N. L. quo gratia & potestas spiritualis confertur ad Ecclesiastica munia, quæ ad Dei cultum, salutemque animarum pertinent, rite obeunda; quoniam autem potestatis istius plenitudo continetur in novæ legis Sacerdotio, ideo, sicut in veteri lege designantur generis Levitici secundum ordinem Aaron Sacerdotes, sic in lege nova secundum ordinem Melchisedech Sacerdotes consecrantur; nam ut optime argumentatur Apostolus: *translato ad Hebr. Sacerdotio necesse est, ut & legis translatio VII. 12. fiat.* Atque ut habet Tridentinum: *Sacri-Sessione ficium & Sacerdotium ita Dei ordinatione con-XXIII. juncta sunt, ut utrumque in omni lege extite-Cap. 1. rit: cum igitur in novo Testamento sanctum Eucharistiæ Sacrificium visibile ex Domini insti-*

stitutione Catholica Ecclesia acceperit, fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile, & externum Sacerdotium, in quod vetus translatum est. Eo fine Dominus & Salvator

Lucæ VI. noster exiit in montem orare, & erat per-
 à 12. noctans in oratione Dei; & cum dies factus esset, vocavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominavit. Quibus, eorumque in Sacerdotio successoribus potestatem posthac tradidit dimittendi peccata, & retinendi, uti etiam potestatem consecrandi, offerendi, ac ministrandi Corpus & Sanguinem ejus, quando post resurrectionem suam in Sacerdotes illos ordinans insufflavit & dixit eis: *Accipite Spiritum S.* ut Ecclesiæ Catholicæ perpetuo tenuit traditio, & sacræ quoque litteræ docent; de potestate quidem in peccata, tum sæpe alias, tum loco mox prolato S. Joannis, quo *Potestatem clavium* illis contulit; de potestate vero consecrandi iis verbis: *hoc facite in meam commemorationem*, id est, ad perennem mortis meæ memoriam Sacrificium celebrate, uti semper Catholica Ecclesia intellexit & docuit, inquit Tridentinum, & oppositam doctrinam damnare, & a Sancta Ecclesia eliminare hoc Canone constituit: *si quis dixerit, illis verbis: hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi, alique Sa-*

cer-

Joann.
XX. 22.

Lucæ
XXII. 19.

Sessione
XXII.
Cap. I.
Can. 2.

cerdotes offerrent Corpus, & sanguinem suum, anathema sit. Septem autem ordines Tridentino conformiter numerari solent, Sessione XXIII. Cap. 2. *Majores videlicet & Sacri tres, Sacerdotum, Diaconorum, & Subdiaconorum; quatuor minores, Acolythorum, Exorcistarum, Lectorum, & Ostiariorum; quibus Canonistæ accensent Episcopatum, & primam tonsuram; sed de his viderint Scholastici: hic eorum solum meminisse satis, superque est, quæ sunt de fide, Ordinem nimirum, seu Ordinationem in Presbyterum, verum esse N. L. Sacramentum, ut in ipso hujus quæstionis ingressu dictum est, non quod conceptis verbis Scriptura dicat: *Ordo est Sacramentum*; sicut neque de Baptismo claris terminis dicit: *Baptismus est Sacramentum*; neque de Cœna Domini: *Cœna est Sacramentum*; sed quod Ordini non minus, ac Baptismo & Cœnæ, conveniat definitio Sacramenti, atque adeo & *essentia*, seu *esse* Sacramenti, quod peræque ac duo illa signum sit *visibile & externum*, & conferat *gratiam internam* per inhabitantem in nobis Spiritum S. qui nunquam recipitur sine interna, & sanctificante gratia. Ex quo sponte fluit, Ordinationem non esse nudam gratiæ *promissionem*, sed ipsius esse gratiæ *collationem*; promissio enim gratiæ non est ipsa gratia: vetera Sacramenta erant meræ gratiæ*

ad Galat. III. 16. ad Hebr. VI. 15. I. ad Cor. X. 11. ad Rom. VI. 15. L. 2. contra epist. Parmeniani C. XIII. n. 28. L. de præscript. C. 41. De captiv. Babylon. epist. ad Magistratum Pragensem.

tiae promissiones, eaque propter meræ figuræ novorum: *Abrahæ dictæ sunt promissiones. Adeptus est repromissionem. Omnia in figura contingebant illis. Nobis autem dicitur: non sub lege estis, sed sub gratia. Quia igitur Ordinationi haud minus ac Baptismo convenit esse Sacramenti, utrumque est Sacramentum, quæ illatio est S. Augustini. Longe aliter de sui temporis hæreticis testatur vetustissimus Scriptor Tertullianus, de his enim sic loquitur: hodie Presbyter, qui cras Laicus, nam & Laicis Sacerdotalia munia injungunt. Quos imitatus est Lutherus, qui quemlibet Christianum contendit esse Sacerdotem. Et alias scribit, Sacerdotem in lege nova non fieri, sed nasci, omnesque prorsus Christianos vult esse Sacerdotes. Quam perperam vero istud, immo & mendaciter, ex ipsis sacris litteris evincitur aperte.*

LXV. Nam Ordinem, & cumprimis Presbyteratum, signum esse *sensibile* a Christo institutum ad conferendam gratiam, manifestum fit ex illa scriptura, quæ Paulum & Barnabam per manuum impositionem Episcopos esse ordinatos aperte testatur: ministrantibus illis Domino & jejunantibus, dixit illis Spiritus S. segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos; tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos; ordinatos

tos per manuum impositionem in Episcopos, & gentium Apostolos, ut explicant SS. Patres, & nominatim S. Chrysostomus, & S. Leo. Inde soli Timotheo suo Paulus stimulos admovet, ita illi I. ad Tim. scribens: *noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterii; ubi profecto loquitur de gratia gratum faciente, non de gratia gratis data, quam supponit iis verbis: quæ data est tibi per prophetiam, quæ præcefferat ordinationem in Episcopum, dixerat enim: hoc præceptum commendo tibi fili Timothee! secundum præcedentes in te prophetias, ut milites in eis bonam militiam.* Quod autem de gratia sanctificante sermonem faciat, fit abinde liquidum, quia ubi de suscitanda eum gratia admonet, mox adjicit: *non enim dedit nobis Spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis; prius enim ait: resuscites gratiam Dei, quæ in te est per impositionem manuum mearum.* Signum porro a Deo esse institutum inde patescit, quia nemo alius, quam Spiritus S. segregari sibi iussit Saulum & Barnabam, juxta quod etiam Paulus dixit: *attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Neque alius, ac ipse Deus, Ministrorum ordines distinxit: *Et ipse quidem dedit quosdam Apostolos, quosdam Prophetas, alios vero*

I. ad Tim.

IV. 14.

I. ad Tim.

I. 18.

II. ad Tim.

I. 7.

6.

Actor.

XX. 28.

ad Ephes.

IV. 11.

Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores. Quare sic nos existimet homo ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei; nam idoneos nos fecit Ministros novi Testamenti. Adhuc autem luculentius: Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Jam quod ordinatio gratiam conferat ordinatis, supra dicta faciunt palam; cum Apostolus Timotheum hortetur: nolit negligere gratiam, quæ illi data est per impositionem manuum suarum, & quæ refuscitet gratiam in ipso manentem; Christus etenim Apostolos ordinavit in Sacerdotes; isti successores suos, ut S. Paulus Titum: hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quæ desunt, corrigas, & constituas per Civitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Ex Apostolica igitur traditione Sacerdotes eligi, & ab Episcopis per manuum impositionem debent ordinari: cum constituerent illis per singulas Ecclesias Presbyteros. Propterea S. Ambrosius ait: Episcopus initiat ordinem, & Deus tribuit dignitatem. Unde fit, ut Ecclesiarum Patroni, qui gaudent jure Patronatus, personas habiles valeant præsentare, non autem eas ordinare; & ideo in primitiva jam Ecclesia fidelium multitudo elegerunt Stepha-

I. ad Cor. IV. 1.
II. ad Cor. III. 6.
ad Hebr. V. 1.
ad Tit. I. 5.
A&t. XIV. 22.
de dignit. Sacerdot. C. 5.
A&t. VI. 5.

phanum Virum plenum fide, & Spiritu S. & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum advenam Antiochenum; hoc est, profelytum ex gentilibus parentibus Antiochiæ natum, sed postea circumcisum, a quo mutuari putantur nomen turpes *Nicolaitæ*, quos tamen a turpitudine excusant *Clemens* in hunc *Alexandr. Augustinus*, & *Eusebius* apud *Cor-* locum.
nelium a lapide. Verum septem electos hos statuerunt ante conspectum Apostolorum, & v. 6.
 orantes imposuerunt eis manus, non utique in ministerium mensæ; hoc enim absque manuum impositione: immo ipsæ hoc poterant feminae; sed in ministerium Altaris & Verbi, ideo Verbum Dei crescebat; quia mox a manuum impositione septem illi Diaconi prædicabant Verbum Dei; hinc S. *Laurentius* dixerat v. 7.
 ad S. *Sixtum* Papam II. seu juniorem: in Breviario 10. *Augusti.*
Nunquam sine Ministro Sacrificium offerre consueveras.

Vide sis ex immediate dictis, Ec- LXVI.
 clesiasticam Hierarchiam in primitiva jam Ecclesia constitutam, cujus etiam meminit S. *Paulus* epistolam sic inscribens: ad Philipp.
Paulus & Timotheus - - omnibus Sanctis, qui I. 1.
sunt Philippis - - cum Episcopis, & Diaconibus; ut eapropter *Synodus Tridentina* ab Sessione
 Apostolis edocta verissime doceat, Epif. XXIII.
 copos Apostolorum locum tenentes ad Cap. 4.
 hunc ordinem Hierarchicum præcipue

- pertinere, utpote a Spiritu S. positos regere Ecclesiam Dei, eosdemque Presbyteris superiores esse, ac Sacramentum Confirmationis conferre, Ministros Ecclesiæ ordinare; contrariamque doctrinam sequentibus Canonibus configat: si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam Divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris, anathema sit. Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi, vel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem, vel ordines ab ipsis collatos, sine populi, vel potestatis secularis consensu, irritos esse - - anathema sit. S. proinde Epiphanius Episcoporum a simplici Sacerdote discrimen abinde ducit, quod Episcopi præ simplicibus Sacerdotibus potestate polleant Presbyteros ordinandi, ait enim: Episcoporum ordo ad gignendos Patres præcipue pertinet; hujus enim est Patrum in Ecclesia propagatio; alter, cum Patres non possit, filios regenerationis lotionem producit. Et S. Bernardus Præbyteris postponit Diaconos; quia enim Diaconi præcedentiam ante Presbyteros prætenderant dicentes: propiores assidemus, ita eos reprimit: hoc totum non dignitatis privilegium, sed sedulitatis debitum est - - propiores assistitis, ut habeat paratiores. De quibus etiam S. Ignatius Martyr agens ait: necessarium est, ut sine
- Episcopo

Can. 6.

Can. 7.

hæresi 75.

L. 4. de
Concl.
C. 5.Epist. ad
Trallenses.

Episcopo nihil agatis, sed & Presbyterio subditi sitis, ut Apostolis Jesu Christi. S. item Cyprianus Diaconos nonnisi ab Apostolis Epist. 65. fuisse electos inquit: meminisse Diaconi ad Roga- debent, quoniam Apostolos, id est Episcopos & tianum. Presbyteros Dominus elegit; Diaconos autem post ascensum Domini in Caelos Apostoli sibi constituerunt, Episcopatus sui & Ecclesiae Ministros. Ex quibus omnibus infertur, de fide certum esse, quod Sacerdotium sit vere & proprie Ordinis Sacramentum, quod nemo dubitat, ait S. Augustinus. L. 2. contra Parmenionem Non ita certa, & extra dubium posita C. 13. res est de Diaconatu, nam Bellarminus de de Sacram. Diaconis ita discurret: valde probabile est, Ordinis eorum ordinationem esse Sacramentum, licet id C. 6. non sit certum de fide; quod non sit certum ex fide, patet, quia id non potest evidenter deduci ex Verbo Dei scripto, vel tradito, neque extat ulla Ecclesiae de hac re expressa determinatio. Tametsi vero constaret Diaconatum fuisse a Christo institutum, quod utique certum non est, minime inde sequeretur Diaconatum esse Sacramentum, cum etiam Apostolatus fuerit a Christo immediate institutus, neque tamen sequitur Apostolatum esse Sacramentum; sicut nec Episcopatus inter Sacramenta ab omnibus recensetur, etsi a Christo sit immediate institutus; sicut de Sacerdotio Mystico seu metaphorico certum est, illud non esse Sacramentum;

cum alias omnes Christiani forent Sacerdotes sacris Ordinibus initiati, cum
 Apoc. I. 6. de illis dicatur: *fecisti nos Regnum & Sacerdotes Deo & Patri suo*; hoc est, Sacerdotes *metaphorice* tales, qui per pœnitentiam offerunt Deo Sacrificium spiritus
 Apoc. V. 10. contribulati. *Fecisti nos Deo nostro Regnum & Sacerdotes*; regnum, in quo Deus nunc regnat per gratiam, regnaturus postea per gloriam. Et S. Petrus de fidelibus omnibus dicit: *vos genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis*, nempe acquisiti à Christo in sanguine suo; tales utique Sacerdotes, quales & Reges, mystici videlicet, qui passionibus suis dominantur, & sequiores affectus regunt; ut & Sacerdotes, qui offerunt *Spirituales Hostias acceptabiles Deo per Jesum Christum*, hoc est, qui offerunt Deo preces, bona opera, sicque eo modo sunt *Sacerdotium*, quo & *regnum*, non proprie, sed *metaphorice* & *improprie* dictum.

QUÆSTIO XII.

DE

AUGUSTISSIMO EUCHARISTIAE SACRAMENTO.

LXVII. **E**ucharistiam verum esse novæ Legis Sacramentum, fide Divina docemur,

mur, quod *vere, realiter, & substantialiter* continet Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini ad spiritua-
lem animarum refectionem. Hoc qui-
dem illi commune est cum ceteris Sa-
cramentis, ut explicat *Tridentinum*, quod Sess. XIII.
fit *Symbolum rei sacræ, & invisibilis gratiæ* Cap. 3.
forma visibilis; verum illud in ea excellens,
& singulare reperitur, quod reliqua Sacra-
menta tunc primum sanctificandi vim habeant,
cum quis illis utitur; at in Eucharistia ipse
Sanctitatis Auctor ante usum est. Nondum
enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli
susceperunt, cum vere tamen ipse affirmaret,
corpus suum esse, quod præbebat; & semper
hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post con-
secrationem verum Domini nostri Corpus, ve-
rumque ejus Sanguinem sub panis & vini spe-
cie una cum ipsius Anima & Divinitate exi-
stere. Sed Corpus quidem sub specie
panis, & Sanguinem sub specie vini vi
verborum; ipsum autem Corpus sub spe-
cie vini, sanguinem sub specie panis,
animamque sub utraque vi naturalis illius
connexionis & concomitantiae, qua partes
Christi Domini, qui jam ex mortuis
resurrexit, non amplius moriturus, inter se
copulantur; Divinitatem vero propter ad-
mirabilem illam ejus cum Corpore & Anima
hypostaticam Unionem. Quapropter verissimum
est, tantundem sub alterutra specie, atque sub
utraque contineri: totus enim & integer Chri-
stus

stus sub panis specie, & sub quavis ejus speciei parte, totus item sub vini specie, & sub ejus partibus existit. Vivus igitur Christus, & totus adest cum Corpore, Sanguine, Anima, humanitate, & Divinitate; seu deinde accidentia, five species panis azymæ sint, five fermentatæ; species vini albæ sint, vel rubræ. Qui ab hac doctrina discedunt, Corporis & Sanguinis Christi substantiam nequeunt habere, aut in sua Cœna sumere; cumprimis, quia propria eorundem confessione Pastores eorum non sint Sacerdotes; aliunde vero sola fumentium fides Christum non valeat sistere præsentem; sicut enim olim, qui ex Levi secundum ordinem Aaron non descenderunt, Davidi, ejusque Viris panes propositionis nullatenus poterant dare, nec in Sancta Sanctorum ingredi, cui quia se muneri Dathan & Abiron non vocati ingerere attentarunt, dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum devoravit eos, descenderuntque viventes in infernum; ita qui non sunt Sacerdotes secundum ordinem Melchisedech ab Episcopo rite ordinati, consecrandi & conficiendi Corpus & Sanguinem Christi nulla sunt præditi potestate. Itaque solos apud Catholicos vera Corporis & Sanguinis Christi substantia reperitur; nam soli ipsi veros censent Sacerdotes, Corpus Christi

Numer.
XVI. à 30.

Christi conficere potentes. Hoc autem Eucharistiæ Sacramentum consistere tenemus *in re permanente*, hoc est, formaliter in corpore, & sanguine Christi sub speciebus panis & vini contento; cum autem nonnunquam species dicuntur Sacramentum, Sacramentum *inadæquate* accipitur pro ea sola parte, quæ sensibilibus est; nequaquam igitur consistit in benedictione, consecratione, aut sumptione, quæ sunt actiones *transseunt*es. Porro Christi corpus *vere, realiter* atque *substantialiter* præsens esse in Eucharistia, ipsa plenissime evincunt institutionis verba; Dominus enim illam apud *Matthæum* Matth. XXVI. à 25. his verbis instituit: *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur*, quoad fructum & efficaciam; id est, pro omnibus, quoad sufficientiam pretii & redemptionis. Iisdem utitur apud *Marcum*: *sumite, hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur.* Marci XIV. à 22. Rursus apud *Lucam*: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Hic est calix novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur.* Lucæ XXII. à 19 Quod autem institutioni præmittat illa verba: & accepto calice gratias egit & dixit: *accipite & dividite inter vos*, facit id per anticipationem aliis quoque historicis non raro communem, qui non semper ordinem re-

rum attendunt ; alias namque Calicem Apostoli bibissent nondum Sanctificatum , & antequam institutionis verba Christus pronuntiasset. Constat etiam Sacramentum hoc esse *specie unum* , quia datur *per modum convivii* , quod est *unum specie* ; esto , fiat ex pane & vino specie distinctis ; & est *multiplex numero* , quia numerica distinctio ex variis sumitur panis & vini speciebus. Denique Apostolus, sicut a Domino accepit, sic nobis tradidit seriem & verba institutionis :

I. ad Cor. XI. à 24. accepit, inquit, panem, & dixit : Hoc est corpus meum , quod pro vobis tradetur ; hoc facite in meam commemorationem ; Hic calix novum testamentum est in meo sanguine ; hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam commemorationem.

LXVIII. En ! habes hic trium Evangelistarum, & gentium Apostoli aperta verba, testimonia minime perplexa, & quarta usque vice repetita ; e quibus illa *ratio*, conficitur : *Summa* in cognoscendo & loquendo *veritas* toties asseverat, & assertum repetit, & utrobique affirmat, hoc esse suum corpus, hunc sanguinem suum, ergo est verum illius corpus, verus ejus sanguis, idque statim, cum affirmat, & antequam sumatur ; quanquam propter usum, & animæ alimoniam tanquam finem instituerit isthoc Sacramentum ; alioqui non sacerdos *consecrans*, sed homo *hostiam*

stiam consecratam *sumens* Sacramentum conficeret, quod absolum esse, satis apparet. Quoniam sicut in Cana Galilææ vinum ex aqua factum, fuit revera *vinum*, antequam potaretur; & sicut uxor Loth statua salis, mox ubi respiceret, evasit, nec homo amplius esse perstitit, etsi hominis speciem præferret: *respiciensque* Gen. XIX. 26. *uxor eius post se versa est in statuam salis*; ita prorsus, panis fit Corpus Christi, & non manet panis, licet præferat speciem panis, quia videlicet Christus dixit: *Hoc est corpus meum*, neutiquam autem dixit: *in, sub, vel cum* pane est corpus meum; sicut pecunia, quæ in bursa servatur, non est ipsa bursa. Similiter: *Ego sum*, Exodi III. 14. *qui sum; qui est, misit me ad vos. Hic est Filius meus dilectus*. Certe tametsi nemo crederet, Deum esse, *qui est*, aut Filium esse Matthæi XVII. 5. *Filium dilectum*, tamen Deus esset, *qui est*, & Filius esset Patri *dilectus*. Unde neque de *figura* corporis sui locutus fuisse Christus putari potest, quia juxta S. Augustini regulam verba scripturæ in nativo & proprio sensu, obvioque toties accipi debent, quoties proprius ille sensus neque fidei, neque bonis moribus adversatur; at enim natus sensus de Christi præsentia *reali*, fidei nihil est adversus; vel proferatur scripturæ aut traditionis testimonium; neque bonis moribus repugnat; quod enim flagitium est,

L. 3. de
doctr. Chri-
stiana c. I.

est, Christum eo modo in Eucharistia manducari, quo a Catholicis admittitur? liquido igitur constat, illa verba: *Hoc est corpus meum*, in sensu proprio, obvio, ac *litterali*, non in *figurato*, accipienda esse; nunquam enim dixit: *hic panis est figura corporis mei*. Atque generatim loquendo, *signum* de quapiam re nunquam affirmatur, quam nec ex sua natura, nec ex instituto significat, nisi prius auditores admoneantur, propositionem in sensu *figurato* accipiendam esse; nam ridetur, qui truncum ostendens diceret: *hic truncus est figura cæsaris*; qui autem pictam tabellam, quæ cæsarem repræsentat, exhibens diceret: *hic est cæsar*, ex usu humano loqui censeretur; quia ex usu inter homines recepto, tabella cæsarem repræsentans dicitur cæsar; sed Christus, quando in ultima cœna dixit: *Hoc est corpus meum*, panis neque ex natura sua, neque ex hominum instituto significabat corpus Christi, ut per se patens est; neque Christus Apostolos admonuit, daturum se aliquando corporis sui signum & figuram; omnino igitur absurde affirmasset, panem esse corpus suum, si voluisset, panem duntaxat *signum* esse corporis sui & *figuram*; jure proinde optimo discipuli Christo asseveranti: *Hoc est corpus meum*, credere & volebant, & debebant hoc esse *realiter & substantialiter* ipsum Christi-

Christi corpus, totamque rationem facti & faciendi esse omnipotentiam facientis, ut loquitur S. Augustinus; probissime enim no-
 verant, eum, qui loquitur, esse omnipo-
 tentem, atque adeo panem, qualis vide-
 batur, in corpus suum convertere po-
 tentem, sicut viderant eum aquam ante
 hac convertisse in vinum; quod Tridenti-
 na Synodus transubstantiationem vocat
 ita declarans, per consecrationem panis &
 vini, conversionem fieri totius substantiæ panis
 in substantiam Corporis Christi Domini nostri, &
 totius substantiæ vini in substantiam sanguinis
 ejus: quæ conversio convenienter & proprie a
 Sancta Catholica Ecclesia transubstantiatio est
 appellata. Quod idem postea repetit, &
 definit. Verum non absolum fuerit tan-
 tisper inspicere mendacia, quibus veri-
 tatem sole ipso magis conspicuam in-
 umbrare nituntur Calviniani.

Ajunt primum, illam propositionem: LXIX.
Hoc est corpus meum, figuratam esse, non
 propriam, eo quod Christus loqueretur
 ea de re, quam manu tenebat, quam be-
 nedixit, fregit, & discipulis distribuit;
 manu autem panem tenuit, benedixit &
 fregit: propositio igitur *figurata* fuit, eo
 quod, quando disparatum unum de alio
 æque disparato affirmatur, propositio
 evadat *figurata*. R. quando unum dispa-
 ratum de alio non affirmatur duntaxat,
 sed præterea in aliud convertitur, ve-
 rissi-

Epist. 137.

Sess. XIII.

cap. 4.

Can. II.

rissime propositio de hoc alio verificatur & enunciatur ; ut quando aqua in vinum fuit conversa, vera fuit propositio affirmans : *Hoc est vinum.* Secundo inquiunt quærentes : num pronomen. *Hoc*, ad panem seu panis *speciem* referatur, num ad corpus Christi ? non ad hoc : cum enim Christus istud : *Hoc*, pronuntiaret, necdum aderat corpus Christi, quia necdum facta est mutatio totius panis, ergo ad panem referatur, necesse est ; si autem ad panem refertur, patet propositionem esse *figuratam*. R. propositionem illam : *Hoc est corpus meum*, propositionem esse *præctam*, quæ causat *transubstantiationem* ; quare illud, *Hoc*, eo instanti, quo tota propositio nondum est prolata, *confuse* refertur ad id, quod subjicitur, non vero *distincte* ad panem, qui tum incipit *desinere* ; non etiam *distincte* ad corpus Christi, quia hoc nondum est positum ; refertur ergo *indeterminate* ad substantiam, quæ præsens est ; id quod plane evenerat in nuptiis factis in Cana Galilææ : dicit eis Jæsus : implete hydrias aqua ; & impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis Jæsus haurite nunc, & ferte architriclino ; & tulerunt : ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam, & non sciebat, unde esset ; ministri autem sciebant, qui hauserant aquam. Quo eventu veridice ministri dixissent : *Hoc est vinum*, non vero : *Hoc est signum vini* & *figura*

Joan. II. à
v. 7.

figura ; sic in priore casu vere assererat
 Christus: *Hoc est corpus meum* ; secus enim,
 si corporis figuram Christus mente vol-
 veret, falsam & illusoriam Christus sen-
 tentiam protulisset (quam vomere blas-
 phemiam nec ipsi Calvinistæ audebunt)
 nam asseruisset, quod sit *nudum signum*,
 quale ex natura rei non fuerat, nec ex
 mero loquentis arbitrio, quia auditores
 nullo modo præmonuerat ; certum si-
 quidem est, panem nec ex sua natura,
 nec ex usitato apud homines loquendi
 modo corporis Christi signum esse &
 figuram: certum igitur est, propositio-
 nem in *sensu proprio*, & *litterali*, nulla ve-
 ro ratione in *figurato* accipiendam esse.
 Tertium: accumulans textus scripturæ,
 in quibus verbum: *Est*, ponitur pro: Gen.
Significat, uti: *Hoc est pactum meum* ; circum- XVII. 10.
cidetur ex vobis omne masculinum ; cum cir-
 cumcisio tamen pactum nude significet.
 Rursus: *septem oves pulchræ*, & *septem spi-* Gen. XLI.
cæ plenæ, septem anni ubertatis sunt ; id est: 26.
 Significant ubertatis annos. *Semen est* Luc. VIII.
verbum Dei. Ego sum vitis vera ; quæ om- II.
 nia in *figurato* & *Symbolico* sensu intelli- Joan. XV.
 guntur ; ergo in asserto pariter illo: I.
Hoc est corpus meum, illud: *Est* pro: *Signi-*
ficat, poni credendum est. En! nova ite-
 rum mendacia obloquentium iniqua.
 Vide sis, amabo, Domini Aloysii Wien-
 ner Nobilis de Sonnenfels, Orientalium
 lin-

linguarum variarum Magistri, viri Hebraice doctissimi, opusculum vere eruditum Viennæ an. 1753. impressum, in quo luculentissime ostendit, verbum: *Est*, non per: *Significat*, rite exprimi, sed in nativo & proprio sensu passim ab hebræis accipi pro nostro: *Est*, uti: *Hoc est corpus meum*; non autem: *Hoc significat corpus meum*. R. itaque, priora illa in sensu figurato ab omnibus accipi semper SS. Patribus consuevere; hoc posterius in sensu proprio, & obvio de Corpore Christi; perpetua autem ista & constans Patrum traditio, optima est dignoscendi regula, quæ in sensu proprio, quæ intelligi debeant in figurato. Accedit, quod priores illi textus manifesti exhibeant sensum figuratum; nam in primo textu expressis verbis additur: *ut sit signum fæderis inter me, & vos*. In altero ex se clarescit, boves & spicas annos non esse, sed illos duntaxat præfagire & significare. In illo de *Semine*, quod sit verbum Dei, ipsa parabolæ subjuncta explicatio aperit sensum figuratum; velut etiam de *Vite* eo sensu accipitur, quo in illo: *Vos estis palmites*, obvium unicuique esse patet, metaphoras esse, ut ex usu humani sermonis, & ex antecedentibus ac consequentibus cuivis facile innotescit; sicut neminem latere potest in hoc: *Hic est calix, qui pro vobis effundetur*, tropum esse,

Gen.
XVII. 11.

se, qui *Synecdoche* appellatur; cuilibet enim de trivio notum est, vas pro liquore, & *continens* sumi pro *contento*. Opportunum forte fuerit Patronos *figuralis* sensus commonefacere, quod primitivæ Ecclesiæ Patres, S. Ignatius Antiochenus, Apologista S. Justinus, & S. Irenæus, clarissimi Christi Martyres eadem mente, eodemque ore asseverant, omnipotentiam videlicet Divinam splendore peræque illustri lucere in Eucharistia, ac in ipsa Verbi Divini Incarnatione, quodque ab inde sequitur, æque solius esse omnipotentiae opus, cum sua nos carne Christus nutrire instituit, ac nostra se carne vestire verbum dignabatur. Verum enim vero si signum duntaxat & corporis figuram, nudumque passionis suæ Symbolum posuit, non est, unde singulare solius omnipotentiae opus inde eruamus; Næ enim passio Domini ad vivum depicta in tabula, vel pathetico sermone populo exposita majores animorum motus in intuentibus & audientibus ciebit, quam quævis disparata figura; nec erit, cur singulare omnipotentiae opus in opere Eucharistiæ detegatur, illique penitus par, quod enitescit in Verbi Incarnatione. Immo illa SS. Patrum comparatio frivola prorsus, omnique energia evadet vacua. Præterea quod gentium Apostolus

Epist. ad
Ephes.
apologia ad
Imp. & Se-
natum. L.
4. c. 14. &
l. 5. c. 2.

- ad Gal. I. 12. *lus, qui Evangelium non ab homine accepit, neque didicit, sed per revelationem Jesu Christi, apertissime doceat, sicut Israelitæ olim de victimis participabant, ita nos Christi carnem fumentes fieri participes victimæ in cruce oblatae: nonne, inquit, qui edunt hostias, participes sunt altaris?*
- I. ad Cor. X. 18. *non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum. Unus panis & unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus. Paulo post addit: quotiescunque manducabitis panem hunc, vel calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis; jungitque terribilem comminationem: quicumque manducaverit panem, vel biberit calicem indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. Et*
- I. ad Cor. XI. 26. *gravissime exhortatur: probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat: qui manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini. Nudum sane Symbolum, & sterilem figuram impune quisque intueatur, quin & cum fructu, cordis compunctione, ac morum emendatione; neque est, cur probet se ipsum, cur judicium sibi manducet, & Corporis Domini reus constituatur!*

LXX. *Omnis hic Philosophia naturæ principiis hærens conticeſcit, & frustra vociferatur, idem corpus in duobus simul & semel locis reperiri nequire; nam naturaliter id evenire non posse, libens, lubensque do; sed quis istud neget omnipo-*

nipotentia Divinae supra totius naturae vires operanti? ut enim sensate S. Ambrosius: *L. 2. Heret. c. 2.*
*Cum sermo ejus ortus naturae sit, jure usurpat dare legem naturae, qui originem dedit. Supernaturaliter ergo id fieri posse cur dubitemus? difficilius sane non est, in locis diversis statuere simul & semel unum, idemque corpus, ac duo corpora in loco eodem per penetrationem dimensionum & quantitatum, ut loquimur; at enim profecto Christus redivivum corpus per lapidem sepulchralem eduxit, & januis clausis ad discipulos intravit: cur igitur non etiam in diversis simul locis esse possit? quod non fit per novum e caelo descensum, sed per productionem corporis ejusdem. Non credunt hoc, inquit, S. Augustinus, qui etiam Dominum Jesum per integra Virginalia Matris enixum, & ad discipulos suos ostiis clausis ingressum fuisse non credunt. Verumtamen traditio eandem veritatem de praesentia reali Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia penitus persuadet; neque opus est, integrum Patrum Catalogum adducere; abunde fuerit attulisse paucos, quos inter primum locum tenet S. Clemens, D. Petri discipulus, Constitut. Apostol. l. 8. c. 14.
 ajens: qui pretiosum corpus, & pretiosum Sanguinem Jesu Christi participavimus, agamus gratias. S. Justinus Martyr: quemadmodum per Verbum Dei incarnatus est Jesus Christus -- Apologia 2. ad Antoninum Imp.
 sic per preces Verbi Dei ab ipso Eucharistia factus*

L. 8. de
Trinitat.

Myſtago-
gia 4.

Serm. 31.
in Cant. n.
10.

Serm. 54.
in Cant.
n. 1.

in Feſto
OO. SS.
Serm. I.
n. 3.

Serm. in
cœna Do.
mini n. 3.

factus est cibus. S. Hilarius : de veritate Car-
nis & Sanguinis non est relictus dubitandi locus,
nunc enim & ipsius Domini Professione, & fide
nostra vere caro est, & vere Sanguis. S. Cy-
rillus Hierosolymitanus : cum ipse de pane
pronuntiaverit : Hoc est corpus meum ; quis au-
debit deinceps ambigere ? & iterum : panis
hic, qui videtur a nobis, non est panis, etiamsi
gustus panem esse sentiat, sed est Corpus Christi ;
& vinum, quod a nobis conspicitur, tametsi sen-
sui gustus vinum esse videatur, non tamen vi-
num, sed Sanguis Christi est. En ! quid sen-
serint hi primorum quatuor seculorum
scriptores ! prætereo, ex seculo itidem
quarto, S. Ambrosium, ex seculo quinto
S. Chrysostomum, SS. Hieronymum & Angusti-
num, qui eadem sententia eandem fidei
veritatem profitentur ; verum commit-
tere non debeo, ut omittam Mellifluum
Patrem meum S. Bernardum seculi duo-
decimi scriptorem hæc exarantem : Ani-
mam dat pro ovibus ; animam pro illis, carnem
illis ; illam in gratiam, istam in cibum. Res mi-
ra ! ipse Pastor, ipse pascua est, ipse redemptio.
Et iterum : bonus Minister, qui carnem suam
in cibum, sanguinem in potum, & animam mi-
nistravit in pretium. Ipse vos pascit -- carne
Filii sui, quæ est vere cibus, illibatum Dominici
Corporis Sacramentum. Qui & alias jam
scripsit, Eucharistiam duo in nobis ope-
rari, ut videlicet & sensum minuat in minimis,
& in gravioribus peccatis tollat omnino consen-
sum :

sum ; tanquam antidotum , utor verbis Tri-Sess. XIII.
 dentini, quo liberemur a culpis quotidianis, & ^{cap. 2.}

a peccatis mortalibus præservemur. Et rur-

sum Bernardus : Septimus panis est Eucharistia, quoniam panis, quem ego do, caro mea est ^{Serm. in Dominic. VI. post Pent. n. 4.}
 pro mundi vita. Quoniam autem alio lo-

co scripserat: quid autem est, manducare ejus
 carnem, & bibere ejus Sanguinem? nisi com-
 municare passionibus ejus, & eam conversatio-
 nem imitari quam gessit in carne? diligenter
 hic observari debet, non modo a S. Ber-
 nardo, sed ab aliis etiam SS. Patribus Sa-
 crofanctam Eucharistiam sub multipli-
 ci nonnunquam considerari respectu;
 aliquando quidem illam spectant dogma-
 tice, ut ineffabile Mysterium, continens
 ipsum reale & substantiale Corpus &
 Sanguinem Christi; alias autem intuen-
 tur Species Sacramentales tanquam signa,
 & figuras Corporis & Sanguinis Christi,
 ut ita distinguant Corpus Christi Sacra-
 mentale a corpore ipsius naturali quoad exi-
 stendi modum. Non raro illud considerant
 ut commemorativum Dominicæ Passionis;
 non infrequenter etiam tanquam figu-
 ram & signum Ecclesiæ, veluti Corporis
 Mystici, cui in hoc simile est, quod, sicut
 Ecclesia multis ex fidelibus coalescit,
 sic Eucharistia in pane e multis granis,
 & in vino e multis guttis effecto confi-
 ciatur; cum attamen sub aliquopiam re-
 spectu Eucharistiam figuram esse, seu

signum affirmant, nunquam veram & realem Corporis Christi præsentiam inficiantur, quia scimus præscindentium non esse mendacium; quia igitur Eucharistia est quoddam compositum ex speciebus panis & vini, & ex ipso Corpore & Sanguine Christi, est verum & reale Christi Corpus, verus Christi Sanguis, & simul, sed alio respectu *signum* & *figura* Corporis & Sanguinis; unde recte nos quoque vocamus *Panem Sanctum*; Ecce *Panis Angelorum*! eo sensu, quo dicimus: *Cæci vident, claudi ambulant, muti loquuntur*; qui videlicet cæci erant, claudi & muti; ita, quod nunc est Corpus Christi, prius erat panis, & ob hoc dicitur *Panis Sanctus*, seu *Sanctificatus*.

LXXI.

Sess. XIII.
cap. 2.

Totum hoc complectitur illa *Tridentini* doctrina: *Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem Sacramentum hoc instituit, in quo divitias Divini sui erga homines Amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum, & in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annuntiare mortem, donec ipse ad judicandum mundum venerit; sumi autem voluit Sacramentum hoc, tanquam Spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita illius, qui dixit: qui manducat me, & ipse vivet propter me - - pignus præterea id esse voluit futuræ nostræ gloriæ - - Symbolum unius illius corporis, cuius ipse caput existit, cuique nos tanquam membra - -*
fidei.

fidei, Spei & Charitatis connexionem adstrictos esse voluit. Quandoquidem autem Tridentinum ea verba : qui manducat me, & ipse vivet propter me ; & S. Bernardus ad probandum intentum suum illa adhibet : panis, quem ego do, caro mea est, manifeste supponunt, ex celebri capite Joannis sex- Joan. VI.
to demonstrari, Christum loqui de vera, & reali manducatione corporis sui, non de figurata, quando promittit se daturum carnem suam ad manducandum ; cum diserte & affirmatim dicat : panis, v. 52.
quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Et : nisi manducaveritis carnem Filii hominis, 54.
& biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in nobis. Qui manducat meam carnem, & 56.
bibit meum sanguinem, habet vitam æternam ; caro enim mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus ; cum enim non obiter hoc enuntiet, sed toties repetat, & identidem inculcet, aperte prorsus indicat, de vera & reali corporis sui manducatione, non de metaphorica per fidem, & figurata se loqui, ut manifeste etiam apparet ex totius capitis hujus contextu ; nam si de manducatione Spirituali per fidem loqui institueret, facile caperetur ; quia hac jam ratione ipsum manducassent, qui eum audientes crediderunt in ipsum ; neque judæi ipsius Auditores scandalizati fuissent, si sermo illi de Spirituali per fidem manducatio-

N 4
ne ;

Serm. 6.
de jejun.
7^{imi} men-
lis.

Joan. VI.
54.

Actione
VI.

ne; nihil enim novi ipsis & inusitati fuisset, in Messiam credendum esse, quia pridem hoc jam ipsum audierunt. Et sane contextum illum Joannis capite VI. de vero Christi Corpore S. Leo intellexit inquiens: *nam dicente Domino: nisi manducaveritis &c. sic Sacræ mensæ communicare debetis, ut nihil prorsus de veritate Corporis & Sanguinis Christi ambigatis; hoc enim ore sumitur, quod fide creditur, & frustra ab illis: amen, respondetur, a quibus contra id, quod accipitur, disputatur. Quin & Concilia integra in eandem abeunt Sententiam; nam Ephesinum, quod est generale tertium, approbat epistolam Synodicam Alexandri ad Nestorium, in qua veritatem Eucharistiæ probat ex illo Joannis: nisi manducaveritis carnem Filii hominis. Et Nicænum II. quod est septimum Generale, iconoclastas contendentes Eucharistiam, Corporis Christi imaginem esse, sic refellit: nullus Apostolus, aut illustrium Patrum nostrorum incruentum Sacrificium nostrum, quod in commemorationem Christi Dei nostri, ac omnis dispensationis ejus efficitur, dixit imaginem corporis ejus; neque enim accepimus a Domino sic dicere, vel confiteri; sed audiant eum evangelice dicentem: nisi manducaveritis Carnem Filii hominis - - & non dixit: accipite & comedite imaginem Corporis mei. Quare meritissimo jure Tridentinum hanc definitionem in Calvinianos intorfit: *siquis dixerit in Sacrosancto**

sancto Eucharistiæ Sacramento remanere substantiam panis & vini una cum corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi, negaveritque mirabilem illam & singularem conversionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ Vini in sanguinem, manentibus duntaxat speciebus panis & vini, quam quidem conversionem Catholica Ecclesia aptissime transubstantiationem appellat, anathema sit. Sic etiam Epiphanius Diaconus in dicta Nicæna II. Synodo ex iis verbis Joannis: nisi manducaveritis &c. ostendit, in Eucharistia non esse nudam imaginem, sed verum Christi Corpus. Et S. Ambrosius: non valebit Christi sermo, ut species mutet elementorum - præter naturæ ordinem Virgo generavit, & hoc, quod efficimus, Corpus ex Virgine est. Et S. Augustinus: Mediatorem Dei & hominum Christum Jesum, carnem suam nobis manducandam, bibendumque sanguinem, dantem, fideli corde, atque ore fuscipimus.

L. de
Myst. ini-
tiandis c. 9.

L. 2. con-
tra adver-
sar. Legis.
C. 9.

Nihilominus hoc loco nostri interpretes fatentur, non in toto illo sexto Capite Joannis sermonem institui de Eucharistia; in principio enim famosi illius Capitis describitur miraculum de multiplicatione panum in populum distributorum: qui discubuerunt Viri numero quasi quinque millia; a versu autem vicesimo septimo, Christo sermo est de manducatione spirituali per fidem; à versu demum quinquagesimo secundo ad us-

LXXII.

Joann.
VI. 10.
27.

52.

que Capitis finem agit Christus de Eucharistia, ubi submota omni æquivocatione clare designat Eucharistiam; cum toties repetat nomina *carnis*, *cibi*, *potus*, *manducationis*. Verum tamen cum dicit: *qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*; subaudit: *qui manducat bene & digne*, plane sicut in illo: *qui crediderit, salvus erit, idem est, ac: qui recte crediderit: ut etiam in illo: qui petit, accipit*; hoc est: *qui bene & rite petierit*; quod explicat S. Augustinus inquit: *nos accipimus visibilem cibum, sed aliud est Sacramentum, aliud virtus Sacramenti*; quam multi de Altari accipiunt & moriuntur. item: *de mensa Domini accipitur, quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium*. Neque vero Christus corporalem manducationem rejicit, cum ait: *hec vos scandalizat?* & subinfert: *Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam*; quippe rejicit ibidem manducationem corporalem & oralem eo in sensu, quem ei attribuerant Capharnaitæ, nullatenus vero eo in sensu, quo eam perpetuo intellexit, & hodiedum intelligit Catholica Ecclesia: Capharnaitæ suspicati sunt Christum suam carnem præbiturum in partes dissectam, ad eum modum, quo carnes dissecari solent in macello; quod animadvertit S. Augustinus dicens: *acceperunt illud stulti carnaliter, & putaverunt, quod*

55.

Marci
XVI. 16.Matth.
VII. 8.Tract. 26.
in Joann.Joan. VI.
62. 64.

in Ps. 98.

quod præcisurus erat Dominus particulas quasdam de Corpore suo, & daturus illis; atque adeo errabant in modo manducandi, arbitantes modum manducandi crassum, corpori nutriendo parem; cum modum spiritualem, & nihilominus realem, qui animam vivificet, intelligere eos oportuisset; unde rursus Augustinus: Caro non prodest quidquam, sed quomodo intellexerunt illi; in Joann. Tract. 27. Carnem quippe sic intellexerunt, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritus vegetatur. Proinde sic dictum est: caro non prodest quidquam; quomodo dictum est: Scientia inflat - sic enim caro non prodest quidquam, sed sola caro; accedat spiritus ad carnem, quomodo accedit charitas ad scientiam, & prodest plurimum. Quia autem post illud Judæorum: quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? subdit Christus: hoc vos scandalizat? si ergo videritis filium hominis ascendentem, ubi erat prius? spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam; verba, quæ ego locutus sum, spiritus & vita sunt; monet S. Augustinus, id spiritualiter accipiendum esse; in Ps. 98. se; verum illud spiritualiter intelligit comparate ad carnalem Judæorum sensum, quo stulte & carnaliter verba Christi exposuerant, minime vero comparate ad sensum Catholici dogmatis, juxta quod spiritualiter quidem, vere attamen, simul & realiter sumitur Christi Corpus. Cum vero

L. 3. de
doctrina
Christiana
C. 16.

vero idem S. Doctor dicit: hæc locutio: *nisi manducaveritis &c* flagitium vel facinus videtur jubere; figura ergo est præcipiens Passionis Dominicæ esse communicandum; recurrit profecto ad sensum figuratum; quia Eucharistia est Dominicæ Passionis commemoratio; propterea nihilominus ne-utiquam præsentiam Corporis Christi realem excludit, quia, dum Eucharistia spectatur sub uno respectu, ob id non rejicitur sub alio, ut jam supra memini; Compertissimum enim habemus, SS. Patribus, cum primis in sermonibus ad populum, familiare fuisse, sensui litterali adjungere mysticum & moralem, ut ita ad vitæ integritatem, & dignam Sacramenti suscipiendi præparationem populum exhortarentur: quid enim prodest, ait S.

Homil. 22. Gregorius M. Corpus & Sanguinem illius per-
in Evang. cipere, & ei perversis moribus contraire?

Et certe non dixit Christus: caro mea non prodest quidquam, sed caro, hoc est: carnalis animus, ut interpretatur

Homil. 46. S. Chrysostomus sic loquens: non de ipsa
super Jo- carne dicit: absit; sed de his, qui carnaliter
annem. accipiunt, quæ dicuntur. Et paulo post: quomodo non prodest caro, sine qua nemo potest vivere? vide, quod ea particula: Caro non prodest quidquam, non de ipsa carne, sed de carnali auditione dictum est.

Sic Christus Petrum spirituali sensu loquentem laudavit: Caro & sanguis non revelavit tibi,
Matth. XVI. 17. sed

sed Pater meus, qui in cœlis est. Ad sensum autem carnalem deflectentem, dicentemque : absit a Te Domine, non erit 22.
Tibi hoc, eum reprehendit dicens: vade 23.
post me sathana, scandalum es mihi, quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea, quæ sunt hominum ; qui enim carnali affectu, & ex humana prudentia, non Divina loquebatur, non immerito a Christo arguebatur. Idem evenerat Capharnaitis, verbis Christi carnalem sensum tribuentibus.

QUÆSTIO XIII.

DE

COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE.

Certum est, atque indubitatum inter LXXIII.
 præsentia *realis* assertores, a Christo in ultima cœna Eucharistiæ Sacramentum, sub utraque panis & vini specie, fuisse institutum ; nam *cœnantibus* Matth.
illis accepit panem, & ait : accipite & comedite : Hoc est Corpus meum ; & accipiens Calicem dedit illis, dicens: bibite ex hoc omnes: XXVI.
Hic est enim Sanguis meus ; quod idem recensent S. Marcus, S. Lucas, Evangelistæ ; uti & Apostolus, qui utramque speciem à 26.
 Marci
 XIV. à 22.
 Lucæ
 XXII. 19.
 ciem 20,

- I. ad Cor. XI. 28. *ciem conjungens inquit: probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de Calice bibat; indeque est, quod ab ipso Apostolorum tempore usus obtinuerit, ut ipsis etiam Laicis sub utraque specie porrigeretur, quod ad duodecimum saltem usque seculum non solum in Græca Ecclesia, quæ id hodie adhuc retinet, sed in Latina etiam servabatur; hinc S. Cyrillus Hierosolymitanus seculo quarto scripsit: cum ipse de pane pronuntiaverit, ac dixerit: Hoc est Corpus meum; quis audebit deinceps ambigere? & cum idem tam asseveranter dixerit: Hic est Sanguis meus; quis unquam dubitaverit, ut dicat non esse ejus Sanguinem? aquam aliquando mutavit in vinum, quod est sanguini propinquum; & non erit dignus, cui credamus, quod vinum in Sanguinem suum commutasset? cum omni certitudine Corpus & Sanguinem Christi sumamus.*
- Catechesi Myſtagog. 4. *Et S. Augustinus: a cujus sacrificii Sanguine in alimentum sumendo non solum nemo prohibetur, sed ad bibendum potius omnes exhortantur, qui volunt habere vitam. Demum de suo, hoc est, decimo tertio seculo,*
3. P. q. 80. à 12. *S. Thomas Aquinas testatur, quod provide in quibusdam Ecclesiis observetur, ut populo Sanguis sumendus non detur, sed solum a Sacerdote sumatur; quia nempe, ut præmittit, requiritur summa reverentia & cautela, ne quid accidat, quod vergat in injuriam tanti Myſterii, quod præ-*
ci-

cipue posset accidere in sanguinis sumptione, qui quidem, si incaute sumeretur, de facili posset effundi; quia autem seculo XV. *Hussitæ* Calicem Laicis restitui prætenderant, dicti ob hoc *Calixtini*, in Concilio Constantiensi anno Sess. 13. 1415. sunt damnati; cum enim a seculo XI. I. toto in Occidente obtinuerit usus, Laicos sub sola panis specie communicandi, immo ab ipsis Apostolorum temporibus, pluribus in casibus, Communio sub sola panis specie licita fuerit & permessa, infert Concilium: *cum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia, & SS. Patribus rationabiliter introducta, & diutissime conservata sit, habenda est pro lege.* Quia igitur hoc de Communionem seu sub *una*, seu sub *bina* specie sumenda punctum, Ecclesia ad solam *disciplinam*, quæ mutationi utique est obnoxia, pertinere perpetuo judicavit, prægnantes sane causas habuit, ut tum ad *irreverentiam*, tum ad alia incommoda vitanda sanciret, a Laicis, atque etiam a Sacerdotibus, Missam actu non celebrantibus, hoc Sacramentum sub sola panis specie esse accipiendum; cum primis cum probissime nosset, quod mox probandum venit, a Christo Communionem *sub utraque* nusquam præceptam fuisse, neque ulla ad salutem necessaria gratia laico more communicantes defraudari; cum præterea

va-

varia incommoda expenderet, quæ ex Communionem *sub utraque* enasci solebant, valdeque difficile esse, sub specie vini Communionem dispensari, ubi numerosissimus accurrit populus, & unicus reperitur Sacerdos, ut ruri passim, & in pagis evenire sæpenumero videmus; accesserunt & alia rationum momenta, ut quod in communicantium multitudine præsentissimum sit periculum *irreverentiæ* & effusionis; quod in compluribus locis, ut in Suecia & Russia vini habeatur penuria, ut vix sufficiens pro sacrificantibus sit invenire; quod plures Laici sint abstemii, qui nonnisi cum nausea & vomitu vinum sumere possunt; quod non modica sit difficultas asservandi species vini pro Communionem infirmorum; maxime autem, quod Ecclesia meminisset, in primitiva Ecclesia pluribus in casibus sub sola specie panis Eucharistiam fuisse porrectam, idque omnibus subsequentibus seculis usitatum fuisse. Quibus momentum ad *subtrahendum* Laicis Calicem est permota, iis duntaxat exceptis, quibus specialiter utraque species est indulta, ut *Regi Franciæ* in sua coronatione, & in articulo mortis. Ex quibus omnibus consequi verosimillime videtur, *tantundem* gratiæ conferri sumentibus sub *una*, ac sumentibus sub *bina* specie,

cie ; non plus his , non minus illis ; quia videlicet sub *unica* specie *totus* continetur & *integer* Christus gratiæ *omnis* fons & origo , a quo sub symbolis contento , non autem a Symbolis omnis gratia promanat. Et profecto : Ecclesia sollicita Mater forte nunquam Calicem Laicis ademisset , si censuisset uberio-rem conferri gratiam iis , qui sub *bina* , ac qui sub *una* specie Christum gratiæ auctorem accepturi fuissent ; totus vero difficultatis nodus in eo volvitur : Extet , necne Christi alicubi præceptum de hoc , ut Eucharistiam sub *utraque* specie fideles sumere astringantur ? hoc ex Bohemico anfare *Hufs* nati anferes *Calixtini* & verbis , & Patriæ ac toti viciniæ infestis armis ante tria , & amplius secula contenderunt ; hoc etiam , ex illo anfare redivivi , ante bina , & , quod supra , secula *Cygni* totis viribus prætendunt.

Verum hac in re ad *meram discipli-* LXXIV
nam pertinente (circa quam variam in Ecclesia praxim & usum fuisse jam in prioribus dixi , quam Ecclesiæ praxim damnare erroris nemo , nisi solus hæreticus potest) nullum uspiam datum a Christo præceptum fuisse , nunc imus demonstratum. *Primum* quidem abinde , quia nullum hac de re præceptum ostendi potest , ex S. Scriptura , quod argumen-
 O tum

tum alias, ut vocant, *negativum* hic effi-
 cax est, & convincens. Quin immo
 Christus unam fumentibus speciem pro-
 mittit parem fructum, quem fumentibus
 utramque; qui enim dixit: *nisi*
 Joann. VI. 54. *manducaveritis & biberitis &c.* ipsissimus
 etiam dixit: qui manducat hunc panem, vi-
 59. *vet in æternum.* Et qui dixit: Qui man-
 ducat meam Carnem, & bibit meum Sangui-
 57. *nem, in me manet; ipse pariter dixit:*
qui manducat me, & ipse vivet propter me.
 58. Ex eodem sacrosancto Christi ore pro-
 dierunt ista: qui manducat, & bibit &c.
 52. & hæc alia: panis, quem ego dabo, Caro
 mea est pro mundi vita; ut optime colli-
 Sess. XXI. git Tridentinum, quod & anathema dicit
 Cap. I. *volentibus, ex Dei præcepto utramque spe-*
 Can. I. *ciem sumi debere; & item dicentibus, Ec-*
 II. *clesiam Catholicam non justis causis & ratio-*
 III. *nibus adductam fuisse, ut Laicos, aut etiam*
Clericos non conficientes, sub panis tantum spe-
cie communicaret; aut in eo errasse; sicut
etiam negantibus, totum & integrum Chri-
stum, omnium gratiarum fontem & auctorem,
sub una specie panis sumi. Altera ratio pe-
 ad Rom. VI. 9. *titur inde: quia Christus resurgens ex mor-*
tuis jam non moritur, atque adeo, qui
sub una specie Christum recipit, totum
vivum & inviolatum Christum recipit
cum Corpore & Sanguine, Anima &
Divinitate. Sed neque testamento pri-
vantur, qui arcentur a Calice, nam Ca-
 lix

lix *materialis* non est testamentum; cum enim ait: *accipite, & dividite inter vos*; Lucæ certe non loquitur de universis fide- XXII. 17. libus: quid enim iste, tot inter & tantos? quam ingens sit Calix, oportet, qui omnibus suffecerit? testamentum quippe *æternum* sit, oportet: *Deus pacis*, ad Hebr. qui *eduxit de mortuis Pastorem magnum ovium* XIII. 2c. in *sanguine testamenti æterni*, *Dominum nostrum Jesum Christum*; Calix autem *materialis* adeo *æternus* non est, ut jam ne quidem existat. Quare Christus loquitur de *formali* ipsius calicis, seu de *contento*, non de *continente*, uti cum dicit: *Hic est* Marci *Sanguis meus novi testamenti*; *cujus profe-* XIV. 24. *cto participes sumus omnes, quicunque sub una specie carnem sumimus, & sanguinem bibimus; quia videlicet sumimus Christum vivum: nunquid divisus est* I. ad Cor. *Christus?* totum & indivisum sub una I. 13. *specie Christum accipimus. Immo omnis* I Joann. *spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est;* IV. 3. *& hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit.* Quapropter etiam toto illo sexto Joannis Capite, cum sæpius repetatur: *qui manducat me &c. nisi manducaveritis - & biberitis &c.* de Calice tamen nec unico verbulo fit mentio; quia nimirum, qui carnem manducat, utpote *vivam*, hoc ipso Calicem simul bibit, sique *digne* manducat & bibit, habet eo ipso vitam æternam. Sed ne-

ad Rom. VIII. 17. que privati Calice privantur *hæreditate* ;
 nam *hæreditas* est *vita æterna* : *si autem filii*, & *hæredes* ; *hæredes quidem Dei*, *cohæredes autem Christi* ; *si tamen compatimur*, ut
 ad Ephes. I. 14. & *conglorificemur* ; Sanguis vero Christi
 est *pignus hæreditatis nostræ in redemptionem acquisitionis* ; species demum sunt figilla, seu signa hujus pignoris, hujusque testamenti : qui manducat me, & ipse vivet propter me. Theſim eandem validissime confirmat *perpetua traditio* & *praxis Ecclesiæ docentis*, iis quoque temporibus, quibus fideles promiscue omnes sub *duplici* ut plurimum specie sacram Synaxim acceperant, multoties communicatos sub *una* specie fuisse, idque ab Ecclesia approbatum, quæ ratam habuit Communionem sub *una domesticam*, *infantium* item, & *infirmorum* ; tempore enim persecutionis, & in periculis fluminum aut itinerum solebant fideles in mundis linteolis Eucharistiam domum secum deferre sub sola panis specie, & ita se ipsos in præſenti periculo communicare ; ad infirmos etiam sic eandem afferre, ut testantur SS. *Justinus Martyr*, *Ambrosius*, & *S. Cyprianus* de puella quadam, quæ idolothyta præguſtavit, cui Diaconus reluctanti aliquid de Calice intudit, quæ mox vini species evomuit ; sicut etiam *Eusebius* de *Serapione* sub sola specie panis communicato scripto testamentum reliquit. At

Apol. 2. ad
 Antonin.
 Orat. de
 obitu fratris
 Satyri.
 L. de lapsis.
 L. 6. historiarum
 c. 41.

At inquires: nunquid verbis illis tam LXXV.
 affirmatim mandatum ferentibus: *amen*, Joann.
amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem VI. 54.
fili hominis, & biberitis ejus sanguinem, non
habebitis vitam in vobis. Et illis mox ad-
 jectis: *qui manducat meam carnem, & bibit* 55.
meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego
resuscitabo eum in novissimo die; expressum
 contineri de utraque specie præceptum
 liquidissime constat, idque sub pollici-
 tatione vitæ æternæ, aut hujus amissio-
 ne? Quæstioni huic satisfacere pronis-
 simum est, modo animadvertatur, iis
 verbis præcipi Communionem quoad sub-
 stantiam, nullatenus autem quoad modum;
 seu ut hoc, illove modo, sub una, vel
 duplici specie sumatur. Ratio in pro-
 patulo est, tum quia idem ibidem Chri-
 stus Dominus categoricas has assertio-
 nes enuntiat: *si quis manducaverit ex hoc* 52.
pane, vivet in æternum, & panis, quem ego
dabo, caro mea est pro mundi vita. Qui man-
 ducat hunc panem, vivet in æternum; tum v. 59.
 quia praxis ipsa Ecclesiæ, & recepta a
 diebus antiquis consuetudo sole meri-
 diano clarius genuinam Christi mentem
 apertissime declarat; tum denique, quia
 in Scripturis sanctis particula: *Et*, usi-
 tatissime ponitur pro particula: *Vel*,
 quod ipsum claris terminis explicando
 Apostolus tradit dicens: *quicumque mandu-* I. ad Cor.
caverit panem hunc, vel biberit Calicem Domi- XI. 27.

ni indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Do-
 mini. Qui vel ederit, vel biberit indigne,
 reus erit non Corporis duntaxat, sed &
 Sanguinis Domini; præmiserat enim ve-
 ro, non, ut biberent, præcipiendo, sed
 25. exhortando: *hoc, inquit, facite, quoties-*
cunque bibetis, in meam commemorationem;
 26. *quotiescunque enim manducabitis panem hunc,*
& Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabi-
tis. En! de pane enuntiat absolute: hoc
facite; de Calice nonnisi conditionate: quo-
tiescunque bibetis. Hinc ipse Christus Do-
minus euntibus in Emaus se adjungens,
 Lucæ
 XXIV. 31 & rogatus ab illis, intrans cum illis,
 porrexit se ipsum sub sola specie panis,
 quando Cleophas, & itineris ejus Comes,
 multorum opinione Lucas, eum cogno-
 verunt in fractione panis, quæ non vulgaris
 fractio fuit, qualis amico præstari solet
 ab amico, sed fractio consecrativa; nam
 accepit panem, & benedixit, ac fregit, & por-
 30. rigebat eis - - & cognoverunt eum, Si insti-
 teris: nonne Christus præcipiendo di-
 xit: *bibite ex hoc omnes. Et rursus: hoc*
 Matth.
 XXVI. 27 *facite in meam commemorationem. Verum*
 Lucæ
 XXII. 19. repono, Christum ita affatum esse Apo-
 stolos tum præsentem, ac Sacerdotes, a
 quibus fieri omnino volebat, quod ipse
 fecerat, ut apparet ex lectione conte-
 xtus; ideo S. Marcus addit: & biberunt
 Marci
 XIV. 23. *ex eo omnes; utique tum præsentem; nam*
absentes, ut Magdalena, & ceteri Chri-
 stia-

stiani Jerosolymis tunc degentes non biberunt ex eo. Illud vero: *hoc facite*; explicat S. Paulus adjiciens: *quotiescunque* I ad Cor. bibetis, *in meam commemoratione*; aut, si ad XI. 25. omnes præceptum porrigitur, facere id jubentur omnes quantum ad *substantiam*, & ipsam rem, non quantum ad *modum*; alioquin pariter post cœnam sumi deberet, & a non jejunis. Cum autem dicit Christus: *quod vobis dico, omnibus dico*; ser- Marci monem facit de morte; ideo subdit: *vigi-* XIII. 37. *late*; ut enim omnibus est moriendum, sic omnibus est vigilandum. Instas vero: cur Gelasius Papa apud Gratianum ait, sine C. compe- grandi sacrilegio unam speciem sine al- rimus 12. tera sumi non posse: aut enim integra Sacra- distinct. 2. menta percipiant, aut ab integris arceantur, quia de conse- divisio unius, ejusdemque Mysterii sine grandi cratione. sacrilegio non potest provenire. R. Vere hoc dici, si hæretice & Manichæorum more id fiat; agit enim ibidem Gelasius de Manichæis, qui, ne dignoscerentur, miscebant se se Catholicis, & quia a vino, tanquam diaboli creatura, abhorrebant, præcepit Gelasius S. Leonis M. post Hilarium, Simpli- cium, & Felicem II. successor, ut Catholici sub utraque specie fumerent Sacramen- ta, quod eo in articulo, in re, ad solam disciplinam pertinente, salva Sacramen- torum substantia, facere Ecclesia potuit, immo & prudenter illis in circumstan- tiis fecit; sicut fere de Baptismo disposuit,

Serm. 41.
qui est
quartus de
Quadrages.

I. ad Cor.
X. a 15.

ut, qui per immersionem conferebatur, nunc fiat per asperionem. Quod ante Gelasium jam observavit S. Leo M. ait enim: cum ad tegendam infidelitatem suam nostris au-
deant interesse Mysteriis, ita in Sacramentorum communione se temperant, ut interdum, ne penitus latere possint, ore indigno Christi corpus accipiant, sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declinent. Sublata hodie illa superstitione Ecclesia ob prægnantes causas aliter circa hoc disciplinæ punctum ordinavit. Audiatur vero & Apostolus: vos ipsi judicate, quod dico. Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne Communicatio Sanguinis Domini est? & panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus. En! legem participandi de uno pane, quem frangere etiam Laici possunt; Calicem soli benedicere possunt Sacerdotes, & ideo soli de Calice participare; hoc quidem Sacramentum per modum Cænæ & convivii est institutum, tota tamen Cænæ substantia per solam Corporis functionem habetur, utpote compositi integralis & vivi, carnem & sanguinem, cibum & potum complectentis.

QUÆSTIO XIV.

DE

EUCHARISTIA TANQUAM SACRIFICIO.

Sacrificium, non laxè & improprie pro **LXXVI.**
 actu interno operis boni, vel pro ip-
 so opere bono externo sumtum, ut in
 illo: *Sacrificium laudis honorificabit me.* Et: Ps. 49.
sacrificium Deo Spiritus contribulatus; sed sa- Ps. 50.
 crificium stricte & rigorose dictum aliud
 nihil est, quam *actio religiosa*, qua per le-
 gitimum *Ministram* res aliqua sensibilis
soli Deo ita offertur, ut in *agnitionem supre-*
mi, quod in res omnes habet, domini
 mactetur, destruatur, aliove modo im-
 mutetur. Quare *Sacrificium* denotat *actio-*
nem offerendi; *hostia* vero vel *victima* signi-
 ficat rem ipsam *oblatam*; indeque venit,
 quod teutonice *hostias* vocemus *Obla-*
ten, seu *oblatum*, non vero nude *come-*
stum; sicut dicimus de *Sacramento*, quod
 ex primario suo fine institutum est ad
 edentis hominis Sanctificationem; cum
Sacrificium ex primario fine institutum
 sit in *agnitionem supremi*, quod solus
 Deus in res omnes habet, domini, in
 vitam etiam, & necem hominum; hinc
Soli Deo in cultum *latriæ* offerri potest,
 qui soli Deo debitus est, cum solus ipse
 sit *supremum hominis bonum*, & *ultimus finis*,

L. 8. de
Civ. Dei
cap. 27.

L. 10. de
Civ. c. 4.

L. 22. c.
10.

L. 20. con-
tra Fau-
stum c. 21.

ut optime animadvertit S. *Augustinus* ita scribens: quis audivit aliquando fidelium, stantem sacerdotem ad altare etiam super Sanctum Corpus Martyris ad Dei honorem, cultumque constructum dicere in precibus: offero tibi Sacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane? Cum apud eorum memorias offeratur Deo, qui eos & homines, & Martyres fecit, & Sanctis suis Angelis cælesti honore sociavit, ut ea celebritate & Deo vero de eorum victoriis gratias agamus & nos ad imitationem talium coronarum, atque palmarum, eodem invocato in auxilium, ex illorum memoriæ renovatione adhortemur. Et postea: quis Sacrificandum censuit, nisi ei, quem Deum aut scivit, aut putavit, aut finxit? Et in eodem opere magis infra: Martyribus nostris non templa sicut diis, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivit Spiritus, fabricamus; nec ibi erigimus altaria, in quibus Sacrificemus Martyribus, sed uni Deo, & Martyrum & nostro. Quod alio in opere confirmat iisdem verbis: quamvis in memoriis Martyrum constituamus Altaria; quis antistitum in locis Sanctorum Corporum assistens altari aliquando dixit: Offerimus Tibi Petre aut Paule, aut Cypriane? sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit. In vera porro Ecclesia verum & stricte dictum Sacrificium perpetuo fuisse oblatum, ille vix inficias ibit, qui meminerit in veteri testamento varia secundum ordinem Aaron, & vera Sacrificia fuisse oblata: igitur pariter

ter in Ecclesia novi Testamenti verum
 necesse est offerri Sacrificium, idque se-
 cundum ordinem Melchisedech, ut pro-
 bat *Apostolus ad Hebræos*. Vera proinde a cap. I. us-
 Ecclesia esse non potest, quæ vero de- que ad XI.
 stituitur Sacrificio, uti destituuntur ex-
 tra Catholicam omnes; nam *translato Sacer-* ad Hebr.
dotio, necesse est, ut & legis translatio fiat; Sa- VII. 12.
cerdotio quippe Aaronico imperfecto,
carnali, & temporario substituit Chri-
stus Spirituale & æternum secundum or-
dinem Melchisedech, & legem veterem,
non quidem naturalem decalogo com-
prehensam, sed Mosaicam Cæremonia-
lem, & judiciale abrogavit, & substi-
tuit Evangelicam: dicendo autem novum, ad Hebr.
veteravit prius; quod autem antiquatur & se- VIII. 13.
nescit, prope interitum est. Quocirca aufert
primum, ut sequens statuatur. Hoc novæ legis
seu Missæ Sacrificium in vera Ecclesia sem-
per usitatum, & Novatoribus necquic-
quam blasphemantibus ad usque mundi
finem semper frequentabitur, & Deo
vivo & vero offeretur; cum omnibus
veteris legis Sacrificiis fuerit adumbra-
tum, eorumque omnium diversitatem sua
unius plenitudine complectatur. Verum
est, quod per impietatem Antichristi pro-
pe mundi finem quoad manifestum &
publicum cultum auferetur; sed occulte &
privatim etiam tum non desinet offerri:
a tempore videlicet, ut habet vaticinium
 Da-

- Dan. XII.** *Danielis, quo ablatum fuerit jure Sacrificium,*
II. *& posita fuerit abominatio in desolationem, dies*
12. *mille ducenti nonaginta - - beatus, qui exspectat,*
& pervenit usque ad dies mille trecentos trigin-
ta quinque tunc enim flos de radice Jesse
ascendens, seu Christus Dominus, Judex
- Isa. XI. 4.** *verus, & justus Spiritu labiorum suorum in-*
II. ad *terficiet impium. Quod ita reddit S. Paulus:*
Theffal. II. *quem Dominus Jhesus interficiet Spiritu oris sui,*
8. 9. *& destruet illustratione adventus sui eum, cujus*
est adventus secundum operationem Sathanæ in
omni virtute, & signis & prodigiis mendacibus,
per quæ Sathanas operationem suam
exercebit; fallacibus signis & præstigiis
seducens, & in errorem inducens homi-
v. 10. *nes, qui charitatem veritatis non receperunt, ut*
salvi fierent; at Dominus eum interficiet
Spiritu oris sui, seu jussu suo & senten-
tia sua, quam in secundo & terribili ad-
ventu suo adversus eum, ejusque sequa-
ces est in totius mundi ambone pronun-
tiaturus.
- LXXVII.** *Ostenditur nunc hoc novæ legis, seu*
Missæ Sacrificium olim prænuntiatum
Jerem. *esse a Prophetis; nam ecce dies veniunt,*
XXXI. 31 *dicit Dominus, & feriam domui Israel, & do-*
32. *mui Juda fædus novum, non secundum pactum,*
quod pepigi cum Patribus eorum, quod fædus
erat lex timoris; Christus autem dabit
fuis fidelibus legem amoris, quodque
abinde consequitur, instituet novum Sa-
cerdotium, & novum Sacrificium, ut

pau-

paulo ante citatus explicuit Sanctus Paulus : dicendo novum veteravit vetus ; auferit primum , ut sequens statuatur. Sed longe luculentius veridico id oraculo edidit Propheta Malachias pravos Sacerdotes Malachiae alloquens : ad vos , o Sacerdotes ! qui - - I. 4. offertis super altare meum panem pollutum - - - IO. non est mihi voluntas in vobis , dicit Dominus exercituum , & munus non suscipiam de manu vestra ; ab ortu enim Solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus , & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda , quia Nomen meum Magnum est in gentibus. Jam vero Prophetam Malachiam de novae legis, seu Missae Sacrificio passim intelligunt SS. Patres ; S. Justinus , in dialogo cum ait : de necessariis gentium , quae in omni cum Tryloco offeruntur, Sacrificiis, hoc est de pane Euphone. charistiae , & poculo similiter Eucharistiae , jam tum locutus Malachias, praedixit. Idem censeat S. Irenaeus S. Polycarpi discipulus ; sicut L. 4. c. 32. & S. Cyprianus ; S. Augustinus L. I. contra L. 2. epist. adversarium legis & Prophetarum cap. 3. ad Cæ. XX. qui & alibi sic loquitur : verus ille cilium. mediator , in quantum formam servi accipiens, Mediator effectus est Dei & hominum , homo Christus Jesus , cum in forma Dei Sacrificium L. 10. de cum Deo Patre sumat , cum quo & unus Deus Civ. c. 20. est , tamen in forma Servi Sacrificium maluit esse , quam sumere - - per hoc & Sacerdos est, ipse offerens, ipse & oblatio. Ita alii passim Patres, qui profecto testes sunt illustres, &

& omni prorsus exceptione majores. Et sane Propheta non potest intelligi de Sacrificiis judaicis, cum dicat offerri in *gentibus*, neque de S. Jobi, aut gentilium, quorum paucissimi inter pios censebantur; cum tamen asseveret Propheta *offerri in omni loco*; multo minus loqui putandus est de Sacrificiis idololatrarum; ista enim omnino immunda erant, non autem *oblatio munda*; non denique de Sacrificio crucis; hoc enim semel tantum, & in *Monte Calvariae* oblatum fuit; non *offertur in omni loco*; ergo necessario Propheta loqui existimandus est de *Missæ Sacrificio incruento*; huic siquidem omnia conveniunt ad proprie dictum Sacrificium requisita: est quippe actio *Religiosa* offerens Deo Patri rem *sensibilem*, Christum nimirum tanquam *victimam* sub sensibilibus panis & vini Speciebus, quæ species immutantur, & quatenus consecratae seorsim ponuntur ac separantur, in signum separationis animæ Christi a Corpore ipsius ritu aliquo *Mystico*, atque offeruntur a *legitimo Ministro*, nempe Sacerdote; quod exigit *Apostolus* dicens: *Omnis Pontifex ex hominibus assumtus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & Sacrificia pro peccatis.* Ast præclarus præterea typus Sacrificium novæ legis præsignans erat Sacrificium *Melchisedech*, de quo legitur:

ad Hebr.
V. 1.

Gen. XIV
18.

at

at vero Melchisedech rex Salem proferens panem & vinum (erat enim Sacerdos Dei altissimi) benedixit ei. Hic panem & vinum non Abrachæ vernaculis porrexit; cum isti e præda abundanter fuerint refecti: exceptis his, quæ comederunt juvenes; sed obtulit Deo in Sacrificium; unde manifeste exhibuit Sacrificii nostri figuram; ut testatur S. Augustinus, & alii passim Patres; ut ideo dicatur Christus Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Verum omnium clarissime id evincunt ipsa institutionis verba Q. XII. prolata, ubi claris verbis præcipitur Apostolis: hoc facite in meam commemorationem; puta: non solum aliis date, sed ipsi Sacrificate & offerete; eo, quo alibi dictum est modo: faciet unum pro peccato, id est, offeret; ego faciam bovem alterum, id est: Sacrificabo; tam enim in ultima cœna, quam in Missa datur Corpus, & Sanguis funditur; in cruce autem dabitur & effundetur pro multis, hoc discrimine, quod in cruce Sanguis sit effusus in specie propria, & modo cruento; in Cœna & Missa sub specie aliena, & modo incruento ut enim Tridentinum loquitur: una, eademque est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola ratione offerendi diversa tantum abest, ut illi per hunc quovis modo derogetur. Et S. Augustinus supra citatus: ipse offerens, ipse & oblatio. Post hæc omnia

24.

L. 16. de Civ. c. 22.

Psal. 109.

Pariter ad Hebr. V. & VIII.

Levit. XV 15. III. Reg. XVIII. 23

Sess. XXII cap. 2.

L. 10. de Civ. c. 20.

nia SS. Patres passim Missam appellant *Sacrificium*, Christum ajunt *offerri*, *immolari*, *hostiam* & *victimam* esse, commemorant *Altaria*, *Sacerdotes*, *Sacrificantes*, ut mirandum valde sit, quomodo in mentem tantum venire potuerit A catholicis, ut contra naturalem omnium hominum inclinationem, contra totius Ecclesiæ veteris usum, contra communem Patrum sensum tentarint, immo tentare potuerint *Sacrificii externi & visibilis* in Ecclesia abrogationem, & ex Ecclesia eliminationem!

LXXVIII

Enchiridii
cap. 109.

Ex hactenus dictis illud etiam promanat, quod *Sacrificium* Missæ sit pariter *propitiatorium* pro peccatis seu *vivorum*, seu *fidelium defunctorum*, qui in *Charitate* decesserunt, ac dum viverent, ut *sibi talia prodesse*, meruerunt, ut notat S. *Augustinus*; idem enim Christi Sanguis, qui in remissionem peccatorum effusus est in cruce, suo modo effunditur in Missa, & ideo Christus hoc idem facere jusserat: *hoc facite*; nam Missa aliud non est, quam *Sacrificium Crucis*; cum hujus sit continua repræsentatio Christum *realiter* & *substantialiter* exhibens præsentem. Quare sicut vetera *Sacrificia vera* erant *Sacrificia novi Sacrificii figurativa*, ita Missa verum est *Sacrificium, incruentum licet, cruenti attamen commemorativum*, illudque repræsentans: *hoc facite*. Probant hanc *facti veritatem* variæ Ecclesiæ, ut *Græca*,
Ne-

Nestoriana, Æthiopica, sicut & antiquiores liturgiæ SS. Basilii & Chrysostomi, quæ commemorationem vivorum faciunt & defunctorum; SS. itidem Patres confirmant, quos inter unus sufficiat S. Augustinus sic scribens: in multis Sacrificiis, quæ pro peccatis offerebantur, unum hoc nostrum Sacrificium significatur, in quo vera fit remissio peccatorum. Rursumque: in Machabbæorum libris legimus oblatum pro mortuis Sacrificium; sed etsi nusquam in scripturis veteribus omnino legeretur, non parva est Ecclesiæ universæ auctoritas, quæ in hac consuetudine claret, ubi in precibus sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum. Ubi obiter adverte, Orientales Ecclesias paulo ante memoratas, tametsi ab Occidentali seu latina Ecclesia sint separatæ, in puncto nihilominus Transubstantiationis & Commemorationis defunctorum cum latina & Catholica sentire; quia videlicet nobiscum agnoscunt, quod Christus ipse sit propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Et quia una nobiscum noverunt, priscos illos Patres, Abraham, Isaac, & Jacob peccasse in Adam, in quo omnes moriuntur; per sua autem viros istos opera peccatorum veniam consequi non potuisse, sed per merita Christi omnes in Christo vivificabuntur, qui solus Chirographum decreti, quod ad-

Quæst. 57.
in Levit.

L. de cura
pro mor-
tuis c. 1.

I. Joan.
II. 2.

I. ad Cor.
XV. 22.

Genesis II. 17. *versus nos scriptum erat illis verbis: in
 quacunque die comederis ex eo, morte morieris;
 & erat contrarium nobis; tulit de medio
 affigens illud cruci. Accedit, quod, sicut
 Christus post mortem non cessat esse ca-
 put Ecclesiæ, sic mortui non cessent mem-
 bra esse Christi; ergo participare pos-
 sunt de fructu Sacrificii ipsius. Tenet
 quidem Apostolicum illud effatum: Chri-
 stus resurgens ex mortuis jam non moritur; si-
 cut & illud: hoc fecit semel se ipsum offeren-
 do; nec non & illud: Christus semel obla-
 tus est ad multorum exhaurienda peccata. At
 noveris Apostolum illis locis agere de
 Sacrificio crucis cruento, quod non eva-
 cuat virtutem Sacrificii incruenti in Mis-
 sa, cum hoc sit continuata representatio
 illius; quomodo enim alias foret Sacer-
 dos in æternum; cum in propria persona non
 sacrificet, sed in persona duntaxat Sacer-
 dotum; non quod crucis Sacrificium in-
 sufficiens sit, sed quod grato animo cruen-
 tum recolentibus salutaris illius virtus
 nobis applicetur in remissionem pecca-
 torum; mediate quidem vivis, quatenus
 hoc Sacrificio fit, ut, si pœnitentes &
 contriti accedamus ad Deum, misericor-
 diam consequamur, & gratiam inveniamus in au-
 xilio opportuno; cum Deus hujus Sacrifi-
 cii oblatione placatus soleat donum pœni-
 tentiæ concedere; defunctis autem per mo-
 dum Satisfactionis tollat pœnam, non omnem
 sem-*

semper, sed prout meriti fuerant, dum agerent in vivis, & juxta *dispositionem*, ac *devotionem* ejus, a quo, & illius, pro quo offertur; quia, ut habet S. Thomas, in Sa- 3. parte. q. tisfactione magis attenditur affectus offerentis, 79. a. 5. quam quantitas oblationis (adducit in probationem exemplum viduæ duo æra minuta mittentis in gazophylacium, quæ plus omnibus dicitur *misisse*) fit satisfactoria illis, Luc. XXI. pro quibus offertur, vel etiam offerentibus secundum quantitatem suæ devotionis, & non pro tota pæna. Neque vero quis dicat, in Sacrificio oportere, victimam occidi, quia ad Hebr. sine sanguinis effusione non fit remissio; ubi enim IX. 22. testamentum est, mors, necesse est, intercedat testatoris; testamentum enim in mortuis confirmatum est; nam totum hoc tenet de Sacrificio cruento, in Sacrificio autem incruento corpus & Sanguis Christi non desinunt *realiter*, quasi Christus denuo moreretur, sed solum *Sacramentaliter*; quia Christus non amittit suum esse naturale, dum sumitur, sed suum esse *Sacramentale* quia definit esse in Altari.

Ratio totius hujus discursus illa est: LXXIX. quia *verum Sacrificium* tum fit, quando Deo ut supremo vitæ ac necis Domino res quæpiam proportionata per *proportionatam* ejusdem rei destructionem offertur; suprema quippe supra vitam & necem Authoritas dignus est titulus, ut in ejus tanquam *primi rerum omnium principii*,

& primæ causæ venerationem vita nobis charissima, destruat; sed quia nemini est licitum, sibi ipsi eripere vitam, sui que ipsius carnificem agere, *lege naturæ* cautum est, ut aliud quippiam surrogemus in Sacrificium; illud vero debet esse proportionatum; nam occidere muscam, extinguere candelam, comburere stupam non sunt modi proportionati *humano modo* reverendi superioritatem Dei; ejusmodi autem modus inter homines reputatur, *occidere animal* hominis loco *in honorem Dei*: cum enim *Sacrificare* ex antiquissima sua ab origine mundi institutione idem significet, ac: *maclare*, necessario *hostia* destrui debet, destructione attamen *proportionata*; uti fieri consuevit in Sacrificando *liquorem*, qui censetur destrui, cum coeperit effundi; vel in Sacrificio thuris, quod pariter destruitur, cum abierit in fenum; licet *formaliter* non statim destruat. Idem contingere in *incruento* Missæ Sacrificio facile intelligitur, quia per *utriusque* speciei consecrationem tale quippiam fieri cernimus, in cujus sensu *composito* nequit hostia perseverare: fit enim, ut in *uno* puncto loci *totum Christi Corpus* sistatur, in quo citra miraculum perseverare non posset; cum neque debitam *extensionem* partium retineat, neque unius partis ab altera *distantiam* conservet, quod *naturali*
sub.

subfistentiæ adverfatur. Meditato enim-
 vero dico : *utriusque speciei* ; cujus dicti
 eam afferro rationem : quia Chriftus Sa-
 crificium instituit *plenum & adæquatum*,
 non inadæquatum duntaxat ; plenum au-
 tem & adæquatum ftat in utriusque spe-
 ciei confecratione ; inadæquatum folum
 foret in alterutrius speciei confecratio-
 ne, quia Chriftus *binarium* ex duabus spe-
 ciebus, ficque adæquatum instituit Sa-
 crificium, feu *fecundum ordinem Melchisedech*,
 quod utramque speciem importat, ut pa-
 tet *ex ipfa institutione* ; hocque ideo, quia
 ita voluit, quæ eft ultima institutionis
 ratio : *Subeft enim Tibi, cum volueris, poffe.* San. XII.
 Ex quo pariter fponte fequitur, Sacrifi- 18.
 cium nofttrum non effe unum *unitate fim-*
plicitatis, quin neque *compositionis phyficæ*
 ex actu & potentia, feu materia & for-
 ma, fed unum *unitate morali*, cujus una &
 ultimata ratio eft Chrifti instituentis
 voluntas. Confequitur ulterius, quod
 confecratio rem factam non fupponat,
 fed *exercite ponat* eam ; quamvis enim
 alias ideo res dicatur effe, quia *eft* re
 ipfa ; in præfenti tamen cafu aliter res
 habet, quia Sermo Divinus eft *Operato-*
rius, ut loquitur S. Ambrosius, & *exercite* L. 4. de
 id facit, quod *signate* dicit ; ficut fere, Sacramen-
 cum dico : *ego nunc loquor*, hæc mea pro- tis c. 4.
 pofitio non me locutum fupponit, fed
 nunc meam locutionem ponit ; ita pla-

Sess. XXII
cap. 2.

in Can.
Missæ.
Apoc.
XIX. 20.

ne particulæ illæ: *Hoc, Hic*, tametsi sint demonstrativæ, non tamen demonstrant id, quod prius est, sed id, quod modo fit: usitatus est siquidem apud homines loquendi modus per particulam demonstrativam non solum id, quod fuit, exprimere, ut: *hic homo est mortuus*, seu qui fuit homo; sed id etiam, quod modo fit, vel mox futurum est, ut: *hæc domus exædificatur*, etsi nondum domus fit. Sic in præsentī, quod modo fit: *Hoc est corpus meum*, id est: *Corpus Christi*, quia nomine Christi Sacerdos illa verba profert, cum sit causa solum ministerialis, ut ait *Tridentinum*: *Sacerdotum ministerio*; causa namque principalis efficiens est Omnipotentia Divina; Christus autem ibi *formaliter* est per præsentiam definitivam; unde cum Sacerdos post consecrationem dicit: *panem Sanctum vitæ æternæ*, eo sensu id effert, quo dicimus: *cæci vident, claudi ambulant, vivi missi sunt in stagnum ignis*; hoc est: qui paulo ante panis erat; qui erant cæci, claudi, vivi. Consecratio igitur est victimæ immolatio, & effectio nutritivi Sacramenti; *victima* vero jam immolata est Sacramentum & animæ cibus. Et propterea Sacrificium active sumtum non est Sacramentum, sed effectio Sacramenti, neque Sanctificat usu suo, & ex Opere Operato; hoc enim facit Sacrificium passive sumtum, seu *victima* ipsa, quæ usu suo & come-

comestione dispositum Sanctificat; Hinc *essentia* Sacrificii *active* sumti stat in consecratis panis & vini speciebus propter *Ordinem Melchisedech*; & simul in Corpore & Sanguine Christi propter *fructum propitiatorium, Eucharisticum & impetratorium*. Unde etiam Eucharistia diversa Consideratione & respectu est *testamentum, alimentum & Sacrificium*; verumtamen pro solis Sacrificantibus habemus altare, de quo edere ad Hebr. XIII. 10. non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt.

Pro non celebrantibus mensa ponitur: accipite, & manducate. Calix benedictionis, cui I. ad Cor. X. 16. 17 benedicimus, nonne Communicatio Sanguinis Christi est? & panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? - - unum Corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus. Ubi distinguit inter benedicere & participare; primum illud faciunt, qui celebrant, & sacrificant; posterius hoc, qui laico more Sacramentum sumunt, & de Sacrosancto illo pane participant.

QUÆSTIO XV.

DE

INDULGENTIIS.

Indulgentiæ recte reducuntur ad Sacramentum Pœnitentiæ, de quo, quantum visum erat, supra Q. X. a N. LIX. **LXXX.**

actum est, & quidem tanquam pars *integralis*, quæ satisfactio appellatur. Indulgentiæ istæ seculo abhinc fere sesquitercio occasionem præbuerant *Lutheranism*, eo quod *Leo* Papa X. *Alberto* Moguntino Archiepiscopo prædicationem earum demandarit, quam spartam quia altesatus Archiepiscopus *Joanni Tezelio* Dominicanano delegavit, *Martinus Lutherus* præteritum se indignatus cœpit contra indulgentiarum abusus non raros, & ex iis pecuniarum perceptores declamare, moxque invidiæ æstu abreptus ulterius Indulgentias ipsas, legitimumque earum usum orsus est debachari; hinc *Wittembergæ* contra indulgentias publice affixit theses an. 1517, sicque in apertam hæresim præceps ruere incepit. Ut autem indulgentiarum nomen & natura intimius perspiciatur, statuenda est earum definitio, ex qua earum notitia est petenda. Indulgentia igitur aliud non est, quam remissio pænæ temporalis & satisfactoriæ Deo debitæ ex Communi Ecclesiæ thesauro petita, per applicationem videlicet Satisfactionis Christi ac Sanctorum in cœlo coronatorum, & cum Christo regnantium; indeque venit, quod ad concedendam legitime indulgentiam requiratur in dispensante auctoritas, in causa pietas, in recipiente charitas, seu status gratiæ; non enim quævis satisfactionis relaxatio cenferi potest indulgentia,

tia, sed illa duntaxat, quæ conceditur
 a legitimis Ecclesiæ Prælatiis, a quibus
 solis pendet dispensatio thesauri Eccle-
 siæ, & in quibus residet potestas dispen-
 sandi, atque in illos solos quidem, in
 quos exercent *jurisdictionem fori externi*,
 & qui eorum in spiritualibus subditi
 sunt; nam Episcopus in eos fideles,
 qui ejus jurisdictioni non subsunt, in-
 dulgentias conferre non potest, ut de-
 cidit S. M. *Alexander* Papa III. sicut re-
 fertur in L. VI. decretal. tit. 38. his
 verbis: *cum a non suo iudice ligari nullus va-*
leat, vel absolvi, remissiones prædictas pro-
desse illis tantummodo arbitramur, quibus ut
pro sint, proprii iudices specialiter indulserunt.
 Quam ipsam ob causam indulgentia exi-
 stimari & dici potest *vera solutio*, non
 quod per se ipsum, & ex propriis ope-
 ribus quis solvat, sed quod ex thesauro
 Ecclesiæ, e Christi, B. V. M. & SS. sa-
 tisfactionibus, quibus ipsi non egebant,
 vel quæ ipsis superabundabant, colle-
 cto exhibeatur solutio; quatenus Ec-
 clesiæ Prælati satisfactiones Christi ac
 SS. pœnitentibus applicant, atque ita
 non *absolutionem* solum impendant, sed
 veram simul præstent *solutionem*. Decu-
 mana igitur falsitas est dicere, indul-
 gentias esse *pias fidelium fraudes*, ut Lu-
 theri- & Calvini-Colæ garriunt; re-
 vera quippe sunt Christi, & SS. merita,
 P 5 quæ

Cap. quod
 autem 4. de
 pœnit. &
 remiss.

Numer.
XV. 20.

23.

II. Reg.
XII. 13.

14.

10.

11.

ad Ephes.
IV. 7.

Lucæ

VII. 47.

quæ rite pœnitentibus applicantur. Verum equidem est, quod per *absolutionem Sacramentalem* reatus culpæ & pœnæ æternæ a debite confitente, pœnitente ac disposito auferatur; at non semper in totum aufertur *reatus pœnæ temporalis*; nam precante Moyse ait Dominus, *dimisi juxta verbum tuum, reatum videlicet culpæ*; ast non dimisit omnem pœnam temporalem; subjungit enim: *non videbunt terram, pro qua juravi Patribus eorum, nec quisquam ex illis, qui detraxit mihi, intuebitur eam.* Sic pariter Davidi corde perfecte contrito confitenti: *peccavi Domino; culpa est remissa: Dominus quoque transtulit peccatum tuum non morieris; non est tamen ablatus reatus pœnæ temporalis, additur enim: propter verbum hoc, filius qui natus est tibi, morte morietur. Et prius: non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum. Ecce! ego suscitabo super te malum de domo tua.* Probe quidem tenemus, Christi merita in se valoris esse simpliciter infiniti, verum tamen non cuivis in particulari infinite applicantur, sed secundum propriam cujusvis dispositionem, & secundum mensuram donationis Christi, ita, ut elicienti ardentis charitatis actum tota, vel potior pœnæ quoque temporalis pars remittatur juxta illud: *dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; cui autem minus dimittitur, minus diligit.* Qui
ve-

vero omnem pœnam temporalem nondum aboleverunt, eo, quod *fructum dignum pœnitentiæ* nondum fecerunt, illis succurri potest, & succurritur per indulgentiam ex infinito Christi meritorum thesauro depromptam; hunc enim thesaurum, quia pro se illo egere non potuit, utpote Pontifex Sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior cœlis factus; qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum Sacerdotes, prius pro suis delictis Hostias offerre, deinde pro populi; hunc, inquam, thesaurum Ecclesiæ suæ donavit; nam qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?

Matth.
III. 8.

ad Hebr.
VII. 26.

27.

ad Rom.
VIII. 32.

Potestatem porro legitimam concedendi indulgentias penes Ecclesiæ Pastores residere, verba Christi evincunt, quibus potestatem istam Apostolis, eorumque successoribus delegavit dicens: *quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo*; quæ manifeste indicant potestatem ligandi, pœnasque satisfactorias imponendi; illa vero, quæ mox sequuntur: *quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo*; parem in Ministris Ecclesiæ denotant facultatem satisfactiones remittendi, quod fieri constat per indulgentias. Ubi vides, Christum nequaquam dixisse: *si credideritis*, sed:

Matth.
XVIII. 18

LXXXI.

fed : *quæcunque solveritis ; ubi fimul ad-
 verte , causam remissionis principalem fem-
 per Deum esse , cui , utpote offenso , ex-
 acta satisfactio debetur ; causam rursus
 meritoriam esse Christum , qui promeruit
 sibi dari omnem potestatem in cælo , & in ter-
 ra : data est mihi omnis potestas . Si omnis :
 ergo & potestas remittendi pœnam , eam-
 que potestatem delegandi , quam opere
 ipso exercuit inquit : ut sciatis , quia
 filius hominis habet potestatem in terra dimit-
 tendi peccata . Et Apostolis , eorumque
 successoribus dixit : Sicut misit me Pater ,
 & ego mitto vos - - quorum remisistis pec-
 cata , remittuntur eis , & quorum retinueritis ,
 retenta sunt . Inde gentium Doctor : Omnia
 autem ex Deo , qui nos reconciliavit sibi per
 Christum , & dedit nobis ministerium reconcilia-
 tionis ; nam pro Christo legatione fungimur .
 Hac ipsemet potestate est usus , cum in-
 cestuosum Corinthium , quem prius tra-
 didit Sathanæ in interitum carnis , postea
 ab excommunicatione absolvit , pœnæ-
 que simul residuum illi remisit ; ait
 enim : sufficit ei , qui ejusmodi est , objurgatio
 hæc , quæ a pluribus fit , ita , ut e contrario
 magis donetis , & consolemini , ne forte abun-
 dantiori tristitia absorbeat - - cui autem ali-
 quid donastis , & ego : nam & ego , quod do-
 navi , si quid donavi , propter vos ; hoc est ad
 preces vestras ; in persona Christi , pro quo
 legatione fungor ; hoc est : potestate a Chri-
 sto*

Matth.
 XXVIII.
 18.
 Lucæ V.
 24.

Joann.
 XX. 21.
 23.

II. ad Cor.
 V. 18.

I. ad Cor.
 V. 5.

II. ad Cor.
 II. 6.

7.
 10.

sto accepta donavi. Ubi animadvertas, velim, *Apostolum*, cum ait: *donastis*, seu *condonastis*, solos Ecclesiæ Ministros designare, qui Corinthiis Episcopali & Sacerdotali præerant authoritate, sicut in priori epistola, in qua excommunicari, & sathanæ eundem tradi iusserat, solos Ecclesiæ est allocutus Prælatos, ad quos solos pertinet in foro externo, ut ligare, ita & relaxare, atque indulgentiam, modo *plenariam*, modo *non plenariam*, prout visum fuerit, dispensare, idque, ut jam memini, ex Ecclesiæ thesauro, quem *primario* componunt infinita merita Christi; cum enim *actiones sint suppositorum*, quælibet Christi actio ob *Theandricam humanitatis cum personalitate Verbi unionem* infiniti esse valoris dignoscitur, innumeris mundis par redimendis, atque etiam *superabundans*, & quoniam toto illo valore pro se non habuit opus; ut in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Et: in ipso inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter; omnem illum meritorum & satisfactionum cumulum reposuit in Ecclesiæ thesauro, quem *secundario* constituunt satisfactiones Sanctorum, nam *B.V. Mariæ Sanctissimam animam pertransiit gladius*, ut plus, quam Martyrem non immerito prædicemus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus, inquit

Lucæ II.

35.

Serm. in

verba

Apoc. Si-

gnum ma-

gnum n. 14.

S. Ber-

S. Bernardus ; ipsa autem ab omni semper peccati labe pura , nulla pro se satisfactione eguit. Sic itidem *S. Paulus* abundanti-
 I. ad Cor. XV. 10. *us illis omnibus laboravit ; bonum certamen certavit , fidem servavit , cursum consummavit ; SS. etiam Martyres plus sæpe*
 II. ad Tim. IV. 7. *satisfactionis præstiterant , quam exigent peccata eorum : quod igitur superabat , pro nobis in Ecclesiæ thesauro est repositum ob communionem Sanctorum , quam in symbolo profite-
 Artic. 9. in Symbolo. *mur ; hinc S. Paulus : cuius (Evangelii) factus sum ego Minister , qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis , & adimpleo ea , quæ defunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus , quod est Ecclesia ; non quod defectum aliquem suppleat , qui nullus est ; cum passio Christi infiniti sit valoris , & superabundans , finiti autem ad infinitum nulla sit proportio ; sed quod Sancti studeant fidelibus applicare merita passionis Christi ; per membra viva Christi , passio ipsius Christi nobis applicatur , cum membra illius viva pro suo Capite patiuntur : si tamen compatimur , ut & conglorificemur.*
 ad Rom. VIII. 17. *Craffissima enimvero est calumnia dicere , quod indulgentias emamus , cum pro indulgentiarum bullis aliquid pecuniæ pendimus ; notum enim cuivis de trivio est , id fieri pro charta , scriptura , labore & sustentatione Cancellariæ Papalis , ejusque ministrorum : dignus est enim**

enim operarius cibo suo. Et: dignus est ope- Lucæ X. 7.
rarius mercede sua; sicut pariter insignis
calumnia est, Datariam ita vocari a
dabitis, vel dantes; nam Dataria sic dici-
tur a dato: quia videlicet brevia Apo-
stolica signantur in fine hoc modo: da-
tum ad Mariam majorem, datum ad S.
Petrum.

Verum præter hucusque allata tra- LXXXII.
 ditio etiam Ecclesiæ abunde docet po-
 testatem concedendi indulgentias com-
 petere Ecclesiæ Pastoribus; cum ipse
Tertullianus Montani jam erroribus imple- L. de pudici-
 xus hanc Ecclesiæ praxim ut indubi- cia c. 22.
 tatam supponat, Catholicum ita allo-
 quens: *Domini, non famuli, est jus - - at* item L. 15.
tu & in Martyres tuos effundis hanc potesta- C. 3. L. de
tem. Et S. Cyprianus, testis locuple- relapsis.
 tissimus, suis in epistolis passim testa-
 tur, ad Martyrum preces remissum
 fuisse lapsis tempus pœnitentiæ, & ali-
 quid de injunctis laboribus, pœnisque
 per Episcopos relaxatum. Concilium
 dehinc *Ancyranum* declarat, Episcopum Can. 5.
 oportere licentiam habere, *tempus alicui*
pœnitentiæ breviandi. Et magnum illud *Ni-*
cænum Concilium ait: *licebit Episcopo de* Can 12.
his, qui suam conversionem non simula-
tione, sed rebus ipsis demonstrant, ali-
quid humanius cogitare. Usus denique se-
 culo jam nono invaluit in Ecclesia, ut
 publicæ pœnitentiæ labores piis Ope-
 ri-

ribus, jejuniis, eleemosynis, & flagellationibus redimerentur. Atque Urbanus Papa II. seculo undecimo in Concilio Claramontano Bullam cruciatam publicavit, ubi expresse statuitur: quicunque pro sola devotione - - ad liberandam Ecclesiam Dei Ierosolymam profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia reputetur. Hinc S. Bernardus seculo XII. Encyclica ad Orientales Franciæ, Clerum & populum cohortatur scribens: *Suscipe signum crucis. & omnium pariter, de quibus corde contrito Confessionem feceris, indulgentiam obtinebis.* Solus Joannes Huss, Waldenses secutus reclamavit; sed in Concilio Constantiensi seculo decimo quinto est damnatus, inter cuius articulos damnatos numeratur decimus nonus, quod indulgentiæ Papæ, sive Episcoporum nihil prosint. Oppositam huic articulo doctrinam his verbis stabilit Tridentinum: *cum potestas conferendi indulgentias a Christo Ecclesiæ concessa sit, atque huiusmodi potestate divinitus sibi tradita antiquissimis etiam temporibus illa usa fuerit, Sacrosancta Synodus indulgentiarum usum Christiano populo maxime salutarem, & sacrorum Conciliorum autoritate probatum, in Ecclesia retinendum esse docet, & præcipit, eosque anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant.* Sed cum probat indulgentiarum usum, reprobat plane earundem abusus

An. 1116.
Can. 2.

Epist. 363.

Sess. XV.

Sess.
XXV. &
ultima in
decreto de
indulgent.
post Caput
XXI. de
reformat.

sum sequentibus mox verbis: *abusus vero, qui in his irrepserunt - - emendatos & correctos cupiens præsentì decreto generaliter statuit, parvos quæstus omnes - - omnino abolendos esse.* Indulgentia porro plenaria est relaxatio totius pœnitentiæ, quæ per Canones imponi potuisset, simulque pœnæ temporalis, quæ illi pœnitentiæ apud Deum respondisset; celeberrima autem plenariæ Indulgentiæ species est *Jubilæum*, cujus author in veteri Lege ipsemet est Deus; nam in Levitico sic legitur: *Clangente buccina - - propitiationis tempore in* Levitici XXV. à 9. *universa terra vestra sanctificabis annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ; ipse enim Jubilæus est.* Vetus illud nihilominus Jubilæum figura erat, nostrum vero Jubilæum est figuratum; quia omnia in figura contingebant I. ad Cor. X. 11. illis. Jubilæum hoc solus S. Petri in Cathedra ejusdem Petri Successor indicere potest pro Ecclesia universali, quia ipsi soli specialiter claves in persona S. Petri creditæ sunt: *Tibi dabo claves Regni* Matth. XVI. 19. *Cælorum* Ipsi soli primario & Oves, & Joann. XXI. à 15. *Agni commissi sunt pascendi: pascere agnos meos, pascere oves meas.* Bonifacius Papa VIII. extravag. antiquorū. de pœnit. & remiss. C. 1. primum Jubilæum instituit an. 1300. celebrandum; cum autem ob vitæ humanæ brevitatem paucis pervenire contingat ad annum centesimum; Clemens Papa VI. Jubilæum reduxit ad quinquagesimum

extravag.
Unigeni-
tus C. II.

Canone 62

mum quemque annum, & celebrari illud jussit an. 1350. Postea *Urbanus* Papa VI. ad trigésimum tertium quemque annum alligavit intuitu 33. Christi annorum; tandem *Paulus* Papa II. ob memoratam vitæ humanæ brevitatem revocavit Jubilæum ad *viceſimum quintum* quemque annum, qualiter prima vice habitum est an. 1475. atque ab eo tempore usque hodie taliter observatur; nonnunquam tamen ob singularem Ecclesiæ, vel Reipublicæ Christianæ necessitatem, ut electo summo Pontifice, tempore gravis & periculosi belli, vel morbi contagiosi, extraordinariæ, & extra tempus solitum consueverunt Jubilæorum indulgentiæ concedi, & fidelibus indici; quamvis autem spectato jure communi particulares etiam Episcopi pro Diæcesibus suis plenarias conferre indulgentias poterant, ea tamen potestas ipsis in Concilio *Lateranensi* IV. est restricta, ubi habetur: quia per indiscretas & superfluas indulgentias - - Claves Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur, decernimus, ut - - non extendantur indulgentiæ ultra annum - & in anniversario dedicationis tempore quadraginta dies de injunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat. Et post hoc Concilii decretum ab eo tempore, nempe anno 1215. pro plenariis indulgentiis impetrandis ad sedem Pontificiam recurri consuevit.

QUÆSTIO XVI.

DE

PURGATORIO.

Purgatorii nomine venit *tertius* qui- LXXXIII
dam *locus*, qui sit *medius* inter *Cælum*
empyreum seu sedem beatorum, ac in-
ter *infernum*, seu locum damnatorum.
In tertio hoc loco maculæ e peccatis
venialibus natæ, & necdum satis dele-
tæ penitus abolentur, vel etiam pœnæ
temporalis reatus lethalibus culpis de-
bitus per dignos pœnitentiæ fructus in
vita condigne non abolitus expurgari
habet. Qua tamen ratione, ignene,
num alio modo purgatio hæc peraga-
tur, Ecclesia nihil definivit; quippe in
Concilio *Florentino* oborta Græcos inter
& Latinos controversia de igne conven-
tum ita est, ut *communi concluso* statuere-
tur, *animas pœnis purgatoriis* purgari post
mortem; nihil vero interesse, ignene,
aliove id modo fiat: quod quidem sive
ignis, sive obscuritas, sive turbo, sive id ge-
nus aliud, non putamus referre. Et Triden-
tinum his præcise se exprimit verbis: Sess. VI.
Si quis post acceptam justificationis gratiam Can. 30.
cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti,
& reatum pœnæ æternæ deleri dixerit, ut nul-
lus remaneat reatus pœnæ temporalis exolven-
dæ vel in hoc seculo, vel in futuro in purga-

Sessione
XXV.
ultima.

& torio, antequam ad Regna Cælorum aditus patere possit, anathema sit. Et in decreto de purgatorio methodum instruendi fideles sic præscribit: Cum Ecclesia Catholica Spiritu S. edocta, ex sacris Litteris, & antiqua Patrum traditione in sacris Conciliis, & novissime in hac Oecumenica Synodo docuerit, purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili Altaris sacrificio juvari; præcipit S. Synodus Episcopis, ut sanam de purgatorio doctrinam, a SS. Patribus, & sacris Conciliis traditam, a Christi fidelibus credi, teneri, doceri, & ubique prædicari diligenter studeant. Tametsi vero nihil de igne sit definitum, comunior tamen & verior visa semper fuit sententia Latinorum de vero igne, quo animæ purgantes torqueri in purgatorio creduntur; cum enim sacra Scriptura litteraliter, & sine metaphora aut figura debeat accipi, quoties fidei id, & bonis moribus haud repugnat; scriptura autem de igne frequenter loquatur, ut mox videbimus, de vero igne melius intelligi potest, ac debet, maxime cum Ecclesia refrigerium pro fidelibus defunctis petat, contra ignis utique activitatem; & SS. Patres de vero plerumque igne loqui consueverint, ut S. Augustinus ajens: cur non dicamus, quamvis miris, tamen veris modis etiam spiritus incorporeos posse pœna temporalis ignis affligi? si spi-

in Canone
Missæ.

L. 21. de
Civ. Dei
C. 10.

spiritus hominum etiam ipsi profecto incorporei
 & nunc potuerint includi corporalibus membris,
 & tunc poterunt corporum suorum vinculis in-
 solubiliter alligari. Et alibi eadem de re
 agens sic effatur : quia dicitur : *salvus* in Psal. 37.
erit, contemnitur ille ignis ; ita tamen, quam-
vis salvi per ignem, gravior tamen erit ille
ignis, quam quidquid homo pati potest in hac
vita. Cui consonat S. Gregorius M. di-
 cens : *illum transitorium purgatorii ignem* in Psal. 3.
omni tribulatione præsenti æstimo intolerabilio- pœnitent.
rem. Hæc SS. Patrum doctrina mani- sub init.
 feste prodit continuam in Ecclesia tra-
 ditionem pro existentia purgatorii, quam
 alii passim SS. Patres confirmant, quo-
 rum alii quidem conceptis terminis pur-
 gatorii meminerunt, alii asserunt vivo-
 rum suffragiis adjuvari defunctos ; sic
 S. Gregorius Nyssenus ait : *non poterit Di-* Orat. de
vinitatis particeps fieri, nisi maculas sibi im- mortuis.
mixtas purgatorius ignis abstulerit. S. Augu-
 stinus de infante recens baptizato inquit : L. 21. de
non tantum pœnis non præparatur æternis, sed Civ. C. 16.
nec ulla post mortem purgatoria tormenta pa-
titur. S. Clemens S. Petri discipulus, ro- L. 8. const.
 gemus, inquit, ut Deus, qui animam susce- Apost. c. 47
 pit, dimittat ei omne peccatum. Tertullianus : de Corona
 oblationes pro defunctis facimus. S. Epipha- militis c. 3.
 nius testatur Aërium seculo IV. ab Eccle- Hæresi 53.
 sia damnatum, quod doceret, non oportere, orare, vel offerre pro mortuis. S. Augu-
 stinus sæpius, ut in Enchiridio : non ne- Cap. 109.

L. 9. Con-
fess. C. II.
& 13.

Serm. 31.
de verbis
Apostol.
nunc 172.

Serm. in
obitu
Humberti
n. 8.

Serm. XV.
de diversis
n. 3.

LXXXIV.

gandum est, defunctorum animas pietate suorum
viventium relevari, cum pro ipsis Mediatoris
sacrificium offertur. Sanctam autem Ma-
trem suam morti proximam sic ex more
Ecclesiæ, & seculi sui sensu locutam in-
ducit: ponite hoc corpus ubicunque, nihil vos
ejus cura conturbet; tantum illud vos rogo,
ut ad Domini Altare memineritis mei. Tan-
tummodo memoriam sui ad Altare tuum fieri
desideravit. Vide pariter S. Doctorem
in libro de cura pro mortuis Cap. I. supra
Q. XIV. num. LXXVIII. citatum. De-
nique concludit: Orationibus Ecclesiæ, &
sacrificio salutari, & eleemosynis - - non est
dubitandum, mortuos adjuvari. Agmen clau-
dat Mellifluus meus Doctor S. Bernardus
ita differens: post hanc vitam in purgabili-
bus locis centupliciter, quæ fuerint hic neglecta,
reddentur usque ad novissimum quadrantem - -
durum est homini dissoluto apprehendere discipli-
nam - - sed durius, & multo durius erit fu-
turas illas molestias tolerare. Ex quo ita
subinfert: sicut Sanctis animabus imitatio-
nem, sic minus Sanctis compassionem debemus,
illinc exemplum, hinc gemitum haurientes.

Purgatorium post mortalem hanc
vitam, seu statum tertium, coelum inter
& infernum, medium, in quo detinentur
justorum animæ in Dei gratia & amici-
tia quidem e corpore migrantes, at nec-
dum plene expiatæ, tamque id diu, do-
nec plene, seu igne materiali, seu alio
quo-

quocunque modo expurgentur, non uno sacra & novi & veteris testamenti pagina loco innuit, annuitque. Vetus quidem pagina clamat: Dominus patiens, & multæ misericordiæ, auferens iniquitatem & scelera, nullumque innoxium, hoc est: impunitum derelinquens; quia nempe sublato culpæ & æternæ pænæ reatu non continuo semper aufertur totius pænæ temporalis reatus, ut supra N. LXXX. argumento sunt Israelitæ post dimissam ad preces Moysis culpam a terra promissionis exclusi; & David pœnitens post translatum licet peccatum in prole, malisque intestinis ac domesticis pœnas adhuc dependens. Quod ipsum in libro quotidianæ experientiæ nos ipsi legimus, qui sublata per Baptismum culpa mortis temporariæ pœnam subire cogimur omnes, quia statutum est hominibus semel mori, tristiquæ experientia quotidie commonefimus cum S. Augustino, nullum prorsus esse dedecus culpæ sine decore vindictæ; & cum S. Bernardo: nec pœna ulla fuisset, nisi iniquitas præcessisset; in multis offendimur, quia in multis offendimus omnes; econtra fidelis extat sententia irrefragabili veritate subnixa: nulla nocebit adversitas, si nulla dominetur iniquitas; si autem accedat malum, appropinquare necesse est & flagellum; flagellans autem pœna non semper ex toto remittitur in hoc seculo;

Numero-
rum XIV.
18.

ad Hebr.
IX. 27.

L. 3. de
Lib. arbitr.
C. 15.

Serm. 34.
de divers.
n. 2.

de convers.
ad Cleri-
cos c. 22.

Psal. 90.

ergo aliqua expungitur in futuro, ut
 Psal. 84. *miserericordia & veritas obvient sibi, justitia
 & pax se se osculentur: Misericordia ho-
 minem ob leviores culpas, amicitiam
 Dei minime dissolventes, non patitur
 trudi in infernum; justitia non finit eum
 recipi in cœlum, quia illuc non introibit
 Apocal. *aliquid coinquinatum; igitur mittetur in*
 XXI. 27. *purgatorium seu tertium & medium lo-
 cum. Non ignobilis rursus est ille Za-
 Zachariæ IX. 11. *chariæ locus: Tu quoque in sanguine testa-
 menti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo
 non est aqua; ubi Propheta loquitur de
 9. Christo: ecce Rex tuus veniet tibi justus &
 Salvator; ipse pauper & ascendens super as-
 nam, qui in statu exinanitionis redemit
 nos in sanguine suo: Hic est Sanguis novi
 Marci *testamenti, qui pro multis effundetur; non sa-*
 XIV. 24. *ne pro beatis, qui non egent; non pro
 damnatis, qui non resurgunt: in inferno
 Ecclesia in *nulla est redemptio; locus igitur nec est*
 Officio *damnatorum, seu infernus, neque bea-*
 Defunct. *torum, seu cœlum; ergo locus est me-*
 III. No- *dius, seu purgatorium; iccirco filius*
 curno 12. I. *Sirach hortatur: mortuo non prohibeas gra-*
 Ecclesiasti- *tiam per suffragia, & sacrificia; quod*
 ci VIII. *egregie olim præstitit Judas Machabæus,*
 37. *cujus factum insigne ministrat argumen-*
tum pro probando tertio animarum sta-
tu seu purgatorio; nam facta collatione
 Lib. II. *duodecim millia drachmas argenti misit Fero-*
 Machabb. *solymam offerri pro peccatis mortuorum sacrifi-*
 XII. 43. *cium*****

cium, bene & Religiose de resurrectione cogitans. Et disertissime concludit hisce verbis: Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. Nihil illustri huic loco officit, quod Machabæorum libri a Novatoribus inter Apocryphos numerentur; satis namque est, quod a vera & Catholica Ecclesia reponantur inter Canonicos Augustino teste L. 18. de Civ. Dei c. 36.
 Et iterum: Scripturam, quæ appellatur Machabæorum, non habent judæi sicut legem & Prophetas, & psalmos, sed recepta est ab Ecclesia, ut videlicet habeatur, L. 1. contra Gaudent. c. 23.
 sicut lex & Prophetæ. Nec mirum, in canone judæorum eos non fuisse, quia canon iste Conditus est ab Esdra ducen-
 tis ferme annis ante Machabæorum tempora; hinc ab Ecclesia recte recipi poterant, & vero etiam recepti sunt tanquam Canonici. Quin immo, tametsi non ut Canonici, sed ut pure *historici* spectarentur, invincibiliter adhuc probarent, tempore illo ante Christum eandem fuisse tunc *fidelium* mentem de purgatorio, qualem nunc tuentur Catholici; neque enim offerrentur preces & Sacrificia, nisi pro certo teneretur *status* *medius* beatos inter & damnatos; nam beati precibus non egent, ut a peccatis solvantur; damnati precibus non juvantur, quia in inferno nulla est redemptio; quod

axioma Catholicum in Scriptura funda-
 Marci IX. tur: *ubi vermis eorum non moritur, & ignis*
 43. *non extinguitur*: Reliquum proinde est, ut

L. II. Ma-
 chabb. XII
 42. 43.

*Juda profertur exemplum, sed omnes be-
 nedixerunt justum judicium Domini - atque ita
 ad preces conversi rogaverunt, ut id, quod fa-
 ctum erat, delictum oblivioni traderetur; quia
 vel lethaliter non peccarunt, vel de
 peccatis in articulo mortis pœnitentes
 & contriti decesserunt in gratia; quia
 itaque fideles ejus temporis pro eis ora-
 runt, in purgatorio detineri eos exi-
 stimaverunt.*

LXXXV. Catholicam hanc de purgatorio ve-
 ritatem evincit quoque pluribus locis
 sacra novi testamenti pagina, & cum-
 primis eandem exprimit insignis ille

I. ad Cor.
 III. 11. &
 1eqq.

*Apostoli locus: fundamentum aliud nemo po-
 test ponere præter id, quod positum est; quod
 est Christus Jēsus; si quis autem superædificat
 super fundamentum hoc, aurum, argentum, la-
 pides pretiosos, lignum, fœnum, stipulam; unius-
 cujusque opus manifestum erit; dies enim Do-
 mini declarabit, quia in igne revelabitur, &
 uniuscujusque opus, quale sit, ignis probabit: si
 cujus opus manserit, quod superædificabit, mer-
 cedem accipiet: si cujus opus arserit, detrimen-
 tum patietur, ipse tamen salvus erit, sic tamen,
 quasi*

quasi per ignem. Totus hic locus nequaquam accipi sana ratione valet de tribulationis igne, ac camino persecutionis, quo omnes, qui vivere volunt in Christo, in præfenti vita exercentur: omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, ^{II. ad Tim. III. 12.} persecutionem patientur; non enim dicit: per hujus vitæ misérias probavit; sed: dies Domini declarabit; ignis post vitæ hujus terminum in futura vita probabit; quippe statutum est hominibus semel mori, post ^{ad Hebr. IX. 27.} hoc autem judicium, puta: particulare; nam post universale, tantum cœlum & infernus erit: dum judicamur autem, a Domino corripimur, statim profecto a morte, ut ^{I. ad Cor. XI. 32.} non cum hoc mundo damnemur; corripimur autem non in cœlo beatorum sede: gaudium & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis; non in inferno damnatorum & supplicii loco; ubi nulla correptio, quia nulla emendatio, sed cruciabantur die, ac nocte in secula seculorum: ergo ^{Apoc. XX. 10.} correptio adhibebitur in tertio quopiam loco, seu purgatorio, veritatem eandem constabit ille pariter Matthæi celebris locus: esto consentiens adversario tuo cito, ^{Matth. V. 25. 26.} dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius judici, & judex tradat te ministro, & in carcerem mittaris: amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem. Iste adversarius juxta S. Bernardum Sermo Dei ^{Serm. 124. n. 1.} est, qui semper vitiis adversatur; vel est propria

Serm. 85. *pria conscientia, cujus recto dictamini*
 in Cant. *consentire jubemur; at istud est impossibi-*
 n. I. *le, inquit idem, nisi dissentias tecum; nisi*
tibimet adverseris; nisi gravi, & vigili lucta
tu ipse contra te ipsum infatigabiliter prælie-
ris - - id quidem durum, si tuis attentaveris
viribus; tale erit, ac si - - ipsum Jordanem
denuo coneris convertere retrorsum. Quid fa-
cies? quære verbum, cui consentias; ipso fa-
ciente, ut consentias - - & sit ad immutandum
efficacior infusa gratia, quam incensa ira. Dum
es in via cum eo: via est præsens vita:
 II. ad Cor. *dum sumus in corpore, peregrinamur a Domi-*
 V. 6. *no. Ideo S. Lucas eundem locum tra-*
ctans de dispensatione fideli, seu præpa-
ratione ad mortem agit, & post mortem
 Luc. XII. *ait non exiturum, donec novissimum minu-*
 à 58. *tum reddat, atque adeo ante judicium ex-*
 Eccl. XI. *tremum, quia post istud, si ceciderit lignum*
 3. *ad austrum, aut aquilonem, in quocunque loco*
 Matth. *ceciderit, ibi erit. Et: ibunt hi, seu impii*
 XXV. 46. *post finalem sententiam in supplicium æter-*
num, justi autem in vitam æternam. Pro eadem
 I. Petri *quoque veritate facit illud S. Petri: in*
 III. 19 *quo & his, qui in carcere erant, Spiritibus ve-*
niens prædicavit. Supervacaneæ & inuti-
liter damnatis prædicasset; proficue pur-
 ad Ephes. *gantibus animabus, hanc enim Christus*
 IV. 8. & *ascendens in altum captivam duxit captivitatem;*
 Psal. 67. *alioquin, subinfert S. Paulus, quid facient, qui*
 I. ad Cor. *baptizantur pro mortuis? baptismo utique*
 XV. 29. *laborioso per satisfactoria poenitentiae*
opera,

opera, seu *lachrimis* se suis baptizant, non pro damnatis, sed pro mortuis requiescentibus in spe, ut explicat S. Cyprianus. Serm. in Cœna Domini.
 Non in vanum etiam Apostolus orat pro defuncto Onesiphoro sic precatus: *det illi Dominus invenire misericordiam a Domino in die illa*, Dominus videlicet Pater a Domino Filio suo nempe Christo, qui qua homo iudex futurus est in die illo. Si beatus jam erat: precibus non eguit; quia coronam justitiæ jam recepit. Si damnatus: oratio illi non profuit; nam ut Bernardus: *nec ulla omnino credenda est erga impios futura illic miseratio, ubi nec ulla speranda est correctio.* in Ps. 30. n. II.
 Quia ubi jam non erit Tract. de Dilig. Deo n. 40.
misericiordiæ tempus, nullus profecto esse poterit misericordiæ affectus. Sunt quidem beati mortui, qui in Domino moriuntur; amodo Apoc. XIV. 13.
jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis, opera enim illorum sequuntur illos. Amodo & mox post mortem hoc dicit Spiritus, non tamen dicit, ut amodo quiescant, sed cum plene fuerint ab omni iniquinamento purgati, quia non intrabit in eam Apoc. XXI. 27.
aliquid coinquinatum.

QUÆ.

QUÆSTIO XVII.

DE

CULTU, ET INVOCATIONE
SANCTORUM.

- LXXXVI.** **S**anctorum cultus in sacra scriptura, sicut præceptus non est, ita neque vetitus, nulla vero ratione aut idololatri-
cus, aut honori Christi *derogans* potest existimari, immo nobis a Domino adhucdum peregrinantibus valde esse uti-
lis detegitur; nam ut loquitur Tridenti-
num: *juxta Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ usum a primævis Christianæ Religionis temporibus receptum docemur, Sanctos cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum atque utile esse, suppliciter eos invocare, & ob beneficia impetranda a Deo per Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, qui solus Redemptor, & Salvator est, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere. Et profecto psalmographo attestante: mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus.*
- Seff. XXV. post Caput XXI. de invoc. SS.** **Et affirmante Christo:** *si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus; qua quæso! fronte nos eis honorem abnuamus? si Pater honorificando Christi Amicos ministerio ipsius deditos nihil adversus Christi honorem agit, quomodo Christi nos honori derogare poterimus,*
- Psal. 138.**
- Joan. XXI. 26.**

rimus, cum Dei fervos, Ministros & Amicos Christi debito prosequimur honore; extra quidem dubitationis aleam positum est, quod *Soli Deo honor & Gloria* I. ad Tim. I. 17. in creatione, redemptione, vocatione nostra, & electione; hoc est: Soli Deo Divinus, & *latriæ* cultus, & uni Deo debetur; at cum hoc examussum Cohæret, B. V. Mariæ cultum *Hyperdulæ*, ceterisque Sanctis Dei Amicis cultum *Dulæ* optimo posse jure dependi; cum hi cultus sint valde inferiores supremo illo *latriæ*, & Divino cultu. Similiter inconcussa tenet veritas, quod *Mediator Dei & hominum* solus & unus sit Christus: unus enim I. ad Timoth. II. 5. Deus, unus & *Mediator Dei & hominum homo* Christus *Jesus*; Mediator plane *reconciliationis & redemptionis*, cum quo tamen bene stat, quod Sancti esse queant mediatores *intercessionis*; qualiter de se ait Moyse: *Ego sequester & medius fui inter Dominum & vos in tempore illo*; Næ enim, si mediatores *intercessionis* fideles in vivis adhuc agentes sibi invicem esse, alter alterius preces exposcere, & pro alterutro intercedere valent in terris, cur idem non valeant Sancti in Cælesti patria regnantes cum Christo pro nobis exulibus in valle hac lachrymarum adhuc peregrinis? an forte nihil sciunt de nobis? cum scriptum sit: *mortui nihil noverunt amplius.* Eccl. IX. 5. Et iterum: *Abraham nescivit nos, & Israel* Ila. LXIII. 16. *igno-*

ignoravit nos. At enim probissime nos,

L. 4. *Dia-* nostrasque misérias noverunt : *quid est,*
logg. c. 33. quod ibi nesciant, qui scientem omnia sciunt?

Tom. III. *inquit S. Gregorius, cui consonat Venera-*
in c. XVI. bilis Beda inquires : qui creatoris sui clari-
Lucæ.

tatem vident, nihil in creaturis agitur, quod vi-
dere non possint. Et quomodo vociferan-

Luc. XVI. *tem divitem : miserere mei, & mitte Laza-*
24. *rum, audivit Abraham, & respondit? re-*

25. *cordare, quia recepisti bona in vita tua ; mor-*

Eccl. IX. *tui itaque nihil norunt amplius de se-*
7. *culi divitiis & carnis deliciis, de qui-*
bus ibidem sapiens agit, cum ait : comede

in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vi-
num tuum ; mortui quippe nec esuriunt

panem, nec sitiunt vinum. Pari ratio-
ne optime Abraham novit posteros suos,

sed noverat, ut ajunt, Speculative, nosse
eos noluit practice, hoc est : noluit inter-

pellare pro eis toties in idololatriam
relapsis ; ad eum modum, quo Christus

probe sciens fatuas Virgines, attamen
Luc. XIII. *dixit : nescio vos, quia nescivit illas pra-*
27. *ctice, hoc est : noluit eas Salvare, cum*

merendi illis tempus jam evanisset.
Quo itidem sensu dixit : nescio vos, unde

sitis ; discedite a me omnes operarii iniquitatis ;
ad eum fere modum, quo familiare ho-

minibus esse videmus, ut de projectæ
vitæ homine, & qui corrigi nolit, dicere

soleant, se nec scire, nec quidquam au-
dire de illo velle ; econtra Sancti in Cœ-

lo

lo & intelligunt facile & libenter audiunt illos viatores, qui vere pœnitetes, supplices ipsis fiunt, quia *sunt sicut Angeli in Cælis*, de quibus scriptum est: *gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam, agente*; non gauderent autem, si nihil omnino scirent, quia *ignoti nulla cupido*. Samuel certe pluribus ante annis defunctus probe scivit, quid eventurum esset Sauli, ejusque filiis, sicut & castra in manus Philisthiim tradenda. Moyses rursus & Samuel pridem demortui orare soliti erant pro judæis: *si*, inquit sacer textus, *steterit Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum*. Præterea vidit Machabæus Oniam & Hieremiam multum orare pro populo, & universa civitate, tametsi pridem defuncti fuissent. Et Raphael Archangelus unus ex septem, qui astant ante Dominum, diserte ait: *Ego obtuli Orationem tuam Domino, quam, si non audisset, profecto non obtulisset*. Ad hæc; vivi vivorum preces passim efflagitant, cur non vivi exposcerent preces Sanctorum mortuorum? animæ certe interfectorum propter Verbum Dei voce magna clamabant: *usquequo Domine! non judicas, non vindicas sanguinem nostrum de iis, qui habitant in terra?* sciebant itaque eos, qui sanguinem illum fuderunt. Jacob denique propediem moriturus inquit: *invocetur super eos nomen meum,*

Marc. XII.

25.

Luc. XV.

10.

I. Reg.

XXVIII.

19.

Jer. XV. 1.

II. Machabb. XV

14.

Tob. XII.

12.

Apoc. VI

10.

Gen.

XLVIII. 15

Daniel.
III. 35.

meum, nomina quoque Patrum meorum Abraham & Isaac. Horum sane opem ferventer Daniel implorabat: propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel Sanctum tuum; nimirum ob Communionem Sanctorum, propter quam Ecclesia triumphans precibus adjuvat militantem; ista suffragiis & Sacrificiis succurrit purganti & patienti; hinc S. Petrus promisit: dabo operam, & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.

II. Petri
I. 15.

LXXXVII. Postremo venerandæ antiquitatis usus, Ecclesiæ ac SS. Patrum praxis morem atque doctrinam de colendis, utiliterque invocandis Sanctis in luce prorsus ponit, firmiterque constabilit: obsecrandi sunt Angeli, ait S. Ambrosius, qui nobis ad præsidium dati sunt; Martyres sunt obsecrandi, quorum videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vindicare - non erubescamus eos intercessores nostræ infirmitatis adhibere, quia ipsi infirmitatem corporis, etiam cum vincerent, cognoverunt. S. Augustinus: Cum recolit animus, ubi sepultum sit Charissimi corpus, & occurrit locus nomine Martyris venerabilis, eidem Martyri animam dilecti commendat recordantis & precantis affectus, qui cum defunctis, a fidelibus, charissimis exhibetur, eum prodesse non dubium est iis, qui, cum in corpore viverent, talia sibi post hanc vitam prodesse meruerunt. S. Bernardus de S. Victore loquens ait: in terris visus est, ut esset

Libro de
Viduis.

de cura
pro mortuis c. 4.

Serm. 2. de
S. Victore
n. 1.

esset exemplo; in cælum levatus est, ut sit patrocinio; hic informat ad vitam, illic invitat ad gloriam; affertque quatuor alibi rationes, ob quas Sanctorum nobis suffragia sunt petenda; prima est: nostis flagitium nostrum, nostis periculum nostrum - - dolos adversariorum - - eorum impetus, & nostram fragilitatem - - in eadem tentatione fuistis. Altera: transeuntes de hoc mundo ad Patrem sancta nobis pignora reliquerunt. Tertia: absit a vobis Ægyptia illa crudelitas pincernæ. Quarta: nec est, quod de eorum pia erga nos solitudine dubitemus, quandoquidem non consummandi sine nobis - - expectant nos, usque dum retribuatur nobis. Quibus persuasus rationibus eam postea deducit conclusionem, quod Sancti favorabili quadam pietate nostris se votis libenter inclinent, utpote de sua felicitate securi, de nostra adhuc salute solliciti; mira enim jucunditate considerant pericula, quæ evaserunt; labores, quos pertulerunt; certamina, quæ vicerunt; quibus omnibus nos adhuc obnoxios meminerunt; viatores quippe homines in loco tentationis constituti, & in medio laqueorum ac periculorum incedentes sæpe non præsumunt per se ipsos ad Deum accedere, sed sua desideria tutius malunt proponere Deo per Sanctos Dei amicos: quia ergo timent, & merito timent per se ipsos accedere, student per alios supplicare - - S. Petre ora pro nobis, ait idem

Serm. 5. de
OO SS. n.
10. & 11.

Sermone
LXII. in
Cant. n. 2.
Serm. II.
de OO. SS.
n. 5.

Sermone
XXV. de
diverf. n. r.

Serm. XV.
in Cant.
n. 3.

Genes.
XXIII.
7.
II. Reg.
I. 16.

iterum: *Unum scio, si Philippum & Andre-*
am habuerimus Oſtiarios, repulſam omnino non
patimur. Eſt quidem Chriſtus Advoca-
tus noſter apud Patrem primarius, ſeu
Meſſias, & miſſus, ac Mediator princi-
palis; quia qua homo adovocatum agere,
& cultum ſubmiſſionis Patri poteſt exhibe-
re: Sancti nihilominus poſſunt eſſe Ad-
vocati ſecundarii, & Mediatores ſecundi
ordinis; cumque his ipsis tanquam Lega-
tis ſecundi ordinis exhibetur honor,
Deo exhibetur leganti, & ideo non San-
ctos in Deo, ſed Deum adoramus in San-
ctis, quando Sanctos invocamus. Soli
dicimus Deo: Miſerere nobis, ſalva nos,
libera nos; Sanctis autem: Orate, interce-
dite pro nobis; ſolum namque Deum
Divino & latriæ cultu adoramus, San-
ctos autem in eo ſenſu, quo Abraham
adoravit populum terræ, filios videlicet Heth.
Et quo modo inclinavit ſe Bethſabee, & ado-
ravit Regem; Deum nempe latria, & Di-
vino proſequimur cultu tanquam rerum
omnium, ſicut principium, ita ſinem ulti-
mum; Sanctos autem colimus debito &
congruente ipsis cultu; qui tamen ipsis de-
latus non eſt mere politicus & civilis, cujus-
modi exhibetur Regibus, & Magiſtrati-
bus terrenis, ſed eſt cultus quidam religio-
nis, & religioſus, non principalis ille, &
latreuticus, ſed inferioris ordinis, & ſe-
cundarius, & relativus, qui Sanctis, ut Dei
ſer-

fervis & amicis defertur propter Deum; non enim Sancti sunt, sicut Deus, in substantia, sed sunt tales per gratiam, & donum Dei participatum, tanquam Dei templa, & Christi membra, qui fervorum honor in Dominum, & Martyris honor in Christum Martyrum Dominum redundat: non enim colimus ut Deos, sed ut Sanctos, inquit S. Augustinus; eoque pacto verum est, quod dicit: *Ego Dominus, hoc est nomen meum, gloriam meam alteri non dabo*; non enim suam dat Sanctis gloriam, sed congruam illis, & competentem Dei fervis. Pariter etiam dicit: *invoca me in die tribulationis, & eruam te*; Me, ut omnis boni principium; meos autem, ut Amicos meos, ubi a Sanctis præscindit, non eos excludit; nam, ut inquit S. Bernardus: *nostros sudores non suos, nostras, non suas lacrymas offerunt Deo; nobis quoque ejus munera referunt, non sua*. Non parum interea fructuosa invenitur memoria festiva Sanctorum languorem, errorem, teporemque depellens; cum eorum intercessione juvetur infirmitas nostra, consideratione beatitudinis excitetur negligentia nostra, ignorantia quoque nostra ipsorum erudiatur exemplis.

Præ omnibus enimvero Sanctis præcipua, omnique illa, quæ puræ creaturæ, at præstantissimis gratiæ donis ornata competere potest, veneratione prosequenda B. V. Maria, vera Dei Ma-

in Pi. 96.

Isaiæ
XLII. 8.

Psal. 49.

Serm. I.
in festo S.
Michaelis
n. 2.Serm. II.
de OO.SS.
n. I.

LXXXVIII

L. 5. ad-
versus
Gnosticos.

In verba
Apocal. si-
gnum Ma-
gnum n. 4.

- ter, ac Genitrix Deipara, atque adeo *Hyperdulæ* cultu honoranda venit, qui infinite inferior quidem est cultu *latriæ*, sed multum superior *Dulæ* cultu ceteris Sanctis debito; de ipsa quippe *secundo* jam *seculo* ita scripsit S. Irenæus: *sicut Eva seducta est, ut effugaret Deum; sic Maria suasa est, ut obediret Deo, ut Evæ Virgo Maria fieret Advocata. Quam S. Bernardus suo, hoc est, duodecimo seculo vivis pingit coloribus, dum scribit: Sola contrivit universam hæreticam pravitatem: alius non de substantia carnis suæ Christum edidisse dogmatizabat; alius parvulum non peperisse, sed reperisse sibilabat - per Herodem draco insidiatus est parienti, ut nascentem excipiens filium devoraret. Additque: opus est Mediatore ad Mediatorem istum, nempe Christum.*
5. *Maria inter Christum & Ecclesiam constituta - vestis solem nube, sole ipso vestiris. Neque Mediatrix agnoscit utiliore præ Maria, quam infinitis Matri viventium Evæ præponit parasangis*
6. *inquiens: illa, seu Eva, ministra seductionis, hæc, nempe Maria, propitiationis; illa suggessit prævaricationem, hæc ingessit redemptionem - omnibus misericordiæ sinum aperit, ut de plenitudine ejus accipiant omnes: captivus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, Angelus lætitiā, denique tota Trinitas gloriam, Filii persona carnis humanæ substantiam,*
- ut

ut non sit , qui se abscondat a calore ejus.

Deinceps plus , quam Angelicam commendat ejus puritatem ajens : illibatam 9.

Deo corporis simul & spiritus Sanctimoniam vovit ; probat enim propositi inviolabile fundamentum , quod tam constanter promittenti filium Angelo respondit : quomodo fiet istud ?

Fortitudinem laudat in Martyrio cordis : 7.

plus , quam Martyrem non immerito prædicamus , in qua nimirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus - - Filius mori 14.

corpore potuit , Maria commori corde non potuit ? Patrocinii ejus vim iis verbis supra SS. omnium intercessionibus attollit : 15.

Redempturus humanum genus pretium univer-

sum contulit in Mariam - - totius boni plenitudinem posuit in Maria - - totum nos habere Serm. in Nat. B.V.

voluit per Mariam. Denique : totius mundi M. feu de Aquæ ductu. n. 6. 7.

reparationem obtinuit , salutem omnium impetavit ; constat enim pro universo genere humano Serm. IV. in assumpt.

fuisse sollicitam , cui dictum est : invenisti gratiam ; utique , quam quærebas. Et profecto : B. V. M. n. 8.

si Salomon honoravit Matrem , & surrexit III. Reg. II. 19.

in occursum ejus , adoravitque eam , & sedit super thronum suum , positusque est thronus Matri Regis , quæ sedit ad dexteram ejus ; quanto amplius suam vult Christus Matrem honorari ? a qua esse suum , & substantiam

a radice Jesse tanquam flos de radice ascen-

dens traxit , quique venit non solvere legem , sed adimplere , datam de Patre & Matth. V. 17.

Matre honorandis legem impleverit ad Exodi XX. 12.

Serm. I.
in assumpt.
n. 1. & 2.

Cant. IV.
7. & I. 7.

Lucæ I.
28. 42.

Proverb.
XXXI. 29

Lucæ I. 25

Serm. II.
in assumpt.
n. 2.

Serm. IV.
in assumpt.
n. 5.

amissim? Ex quo iterum arguit S. Bernardus: *Mariæ præsentia totus illustratur orbis, adeo, ut & ipsa jam cælestis Patria clarius rutillet Virgineæ lampadis irradiata fulgore; nihil sic potest potestatis ejus seu pietatis magnitudinem commendare; nisi forte aut non creditur Dei Filius honorare Matrem, aut dubitare quis potest omnino in affectum charitatis transisse Mariæ viscera, in quibus ipsa, quæ ex Deo est, charitas novem mensibus corporaliter requievit. Tota pulchra ipsa, & macula non est in ea, pulcherrima inter mulieres, quæ ab Angelo salutatur gratia plena, benedicta in mulieribus, & ab Elisabetha, benedicta inter mulieres prædicatur. Non certe similis aliis mulieribus, sed supergressa universas. Spiritus S. superveniet in te; ubi quærit S. Bernardus: ad quid? nisi ut adveniente jam Spiritu plena sibi, eodem superveniente nobis quoque superplena, & superfluens fiat? Unum est, in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentem, gaudia Matris habens cum Virginitatis honore. Næ si Esther honore putata est digna, quia a Judæis mortis sententiam avertit, uberius multo Maria meruit honorari, quæ vitæ auctorem peperit, a quo e potestate diaboli erepti sumus. Si Judith a Bethulitis dicitur beata, quod Holofernem interemerit, multo amplius Maria encomio Beatissimæ honoratur, quæ illum genuit, qui Holofernem infernalem superavit;*

unde

unde ipsamet instinctu Spiritus S. edo-
 cta de se canit: *ecce!* enim ex hoc bea- Lucæ I. 48
tam me dicent omnes generationes. Ab æter-
 no hæc Virgo est prædestinata, ut Ma-
 ter Dei esset; cum igitur *correlativa* sint
 Mater & Filius, hæc Mater sine hoc
 Filio nec esse, nec concipi potest; sicut
 itaque Christus *immediate* salus nostra
 est, & vita, sic B. V. Maria *mediate* sa-
 lus nostra est, & vita, utpote Mater
 vitæ nostræ, quæ est Christus; *Causa*
enim causæ est causa causati: Virginitate pla- Homil. II.
cuit, humilitate concepit - - singularis Virgi- super Mis-
nitas, quam non temeravit, sed honoravit fæ- sus. n. 9.
cunditas; & nihilo minus specialis humilitas,
quam non abstulit, sed extulit fæcunda Virgi-
nitas; Bernardi est Epiphonema. Nos
 itaque cum Davide laudemus Deum in San- Psal. 150.
 ctis ejus, quibus pervium est Divinitatis
 speculum, in quo, quæ nostra sunt, om-
 nia vident, & velut omniscii evadunt,
 non per naturam & essentiam suam, sed
 per gratiam, communicationem, & participa-
 tionem; cum primis ad Maternum B. V.
 Mariæ Dei & nostræ Matris finem con-
 volemus dicentes ei: Sit deinceps pieta- Serm. IV.
 tis tuæ ipsam, quam apud Deum invenisti, in assumt.
 gratiam notam facere mundo, reis veniam, n. 9.
 medelam ægris &c. obtinendo; ipsa enim
 quantum gratiæ in terris adepta est præ ce- Serm. I.
 teris, tantum & in Cælis obtinet gratiæ sin- in assumt.
 gularis - - quod præparavit gignenti se, & n. 4.

L. de Spiri-
tu S. c. 18.
ad Amphi-
lochium.

Serm. X.
in Pl. 118.

Exodi
XX. 4.

5.

Imperatorum, Regum, vel Majorum nostrorum imagines in pretio habemus & affectu; cur pari ferri studio non liceat in imagines Sanctorum, qui in fide & moribus doctrinam nobis, & exempla ministrarunt? verum est, aliquopiam venerationis nos cultu in imaginem ferri; at semper animo cultum illum ad exemplar imaginis transferimus. Cultus præterea imagini exhibitus multum inferior est illo, qui naturæ intelligenti & ratione utenti consuevit dependi, ad eum ferme modum, quo sacra Biblia atramento in papyro descripta osculamur ea causa, quia *Dei Verbum* in iis scriptum, & *Lex Domini* legitur exarata. Recte igitur S. Basilius sentit, cum scripsit: *imago Regis Rex dicitur, & imago Christi Christus, sed ut totus honor imaginis ad Christum ascendat.* Et S. Ambrosius: *Qui honorat imaginem Imperatoris, utique illum honorat, cujus imaginem honoravit.* Nihil enimvero de cultu imaginibus congruente decerpit, multoque minus illum abrogat, aut vetat secundum Decalogi præceptum iis verbis promulgatum: *non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem*; nam hoc præceptum satis se ipsum explicat sequentibus mox verbis: *non adorabis ea, neque coles - - Ego sum Dominus Deus tuus*; ideoque non facies sculptilia, ut adores illa; nam alias Dominus

minus fieri iussit Cherubim super Ar-
cam; & variæ picturæ in tabernaculo
& templo Salomonis visebantur. Dein-
de: non colimus *materiam*, sed imaginis
figuram, ut notat S. *Athanasius*. Si tolla-

Epist. ad
Antio-
chenſes.

tur *forma* imaginis ab imagine, cessat ma-
teriæ in imagine cultus, ubi depicta fuit.
In quem sensum Concilium *Eliberitanum*

Can. 35.

circa annum Christi 306. habitum, sta-
tuit: placuit, *picturas in Ecclesia non esse, ne,*
quod colitur, & adoratur, in parietibus depin-
gatur; ubi quidem sermo est de Dei ima-
gine, qui latria adoratur, potest tamen
accipi de aliis quoque imaginibus, ne
videlicet Christiani videantur eas ado-
rare, sicut gentiles sua adorabant idola.

Qua etiam ratione factum est, ut pri-
mis Ecclesiæ temporibus rarissimæ ima-
gines exponerentur publicæ veneratio-
ni; nimirum ne vigente tum adhuc per-
secutione, & gentilium *superstitione* peri-
culum *offensionis* adirent *ethnici*, aut scan-
dalum paterentur *judæi*; nihilominus se-
culo secundo jam sacros calices *imagine Chri-*

L. de pu-
dicitia c. 6.
Matth. IX.
à 20.

sti Pastoris insigniri solitos, testis est *Ter-*
tullianus; quin primo seculo statuam Sal-
vatori erexit mulier sanguinis fluxum
annis duodecim passa, & a Christo cu-
rata, de qua *Brietius*, quod ad basim sta-
tuæ nascerentur herbæ, quæ, ubi fim-
briam vestis Christi osculabantur, fie-
bant Panaceæ, vimque illam perstitisse,

Decade IV
ad annum
Christi 31.

do-

Eusebius
1. 7. c. 14
Sozom. 1.
5. hist. Ec-
cles. c. 5. &
alii relati à
Molano de
SS. imagg.
1. 2. c. 4. 9.
Baronius
an. 31.
L. 7. hist.
Eccl. c. 14.

donec *Julianus Apostata* evulso Christi ca-
pite huic statuæ suum imposuisset, tum
enim cœlestibus ignibus fuisse afflatam.
Mitto Christi vultum linteo Veronicæ
impressum; imagines a S. Luca pictas;
Christi imaginem, quæ missa est *Edes-
sam*: SS. Petri & Pauli imagines pingi
solitas, testantur historici antiquissimi,
quos inter est *Eusebius*.

XC.

I. ad Cor.
III. 16.

ad Rom.
XIII. 7.
Lucæ 16.
Sess. XXV
de Reli-
quiis.

Hoc, quod de imaginibus, tenendum
pariter est de *Reliquiis*, quarum venera-
tio coæva est Ecclesiæ, fuitque sæpenu-
mero prodigiosa; unde nulla se isthic
miscet *superstitio*, nulla intervenit *idolola-
tria*; neque enim tanquam idola hono-
ramus reliquias, sed ut Sanctorum Dei
Servorum Corpora & viva Dei templa:
*templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in
vobis*, & honorem illis neutiquam *Divi-
num*, sed *Competentem*, & iis debitum præ-
stamus juxta illud: *reddite ergo omnibus
debita - - cui honorem, honorem*. Qui autem
vos spernit, me spernit. Unde Tridentinum
ita decernit: *Sanctorum Martyrum, & alio-
rum cum Christo viventium Sancta Corpora, quæ
viva membra fuerunt Christi, & templum Spiri-
tus S. ab ipso ad æternam vitam suscitanda &
glorificanda, a fidelibus veneranda esse, quæ
proprio suo corpore ipse Sanctus Sancto-
rum cibavit, facietque, ut rediviva a
mortuis resurgant in gloria*. Prodigiiis
au-

autem & miraculis Sanctorum Reliquias à Deo non semel illustratas esse, tam est compertum, quam quod compertissimum: quis enim scripturas recipiens in dubium vocet, quod Ossa Elisei contactu suo suscitarent mortuum? Quidam autem *IV. Reg. XIII. 21.* sepelientes hominem viderunt latrunculos, & projecerunt cadaver in sepuichro Elisei, quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos; iccirco de eo Scriptura alia dicit: mortuum prophetavit corpus *Ecclesiast. XLVIII. 14. 15.* ejus. In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est. Quis deinde ignorat, umbram S. Petri in lectulis & grabatis positos obumbrando ab infirmitatibus suis liberasse, & vexatos a Spiritibus immundis curasse omnes? addit S. Augustinus: si tam medicabilis fuit obumbratio *Serm. 29. de Sanctis.* visitantis, quanto magis catena vincientis? si inanis quædam species vacuæ imaginis habere potuit in se vim salutis, quanto plus de corpore meruerunt attrahere salubritatis ferreo pondere sacris impressa membris vincula passionis? Quis demum tam in Scripturis hospes est & peregrinus, qui nesciat de S. Paulo sacrum eloquium testari: Virtutesque non *Actor. XIX. 11. 12.* quaslibet faciebat Deus per manum Pauli, ita, ut etiam super languidos deferrentur a coprore ejus sudaria, & semicinclia; & recedebant ab eis languores, & Spiritus nequam egrediebantur. Et nunquid Christus ipse reliquias reverenter haberi voluit, cum jussit:

col-

Joann. VI. colligite, quæ superaverunt fragmenta, ne per-
 12. eant? an non paruerunt discipuli? qui
 Marci VI. sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim Co-
 43. phinos, plenos. Denique Deus ipse præ-
 Numeror. cepit Altare aureum involvi hyacinthino vesti-
 IV. 11. 12. mento, & omnia vasa -- hyacinthino pallio. An
 Deus ipse Pater & author est idolola-
 triæ, si hujus Mater sunt Reliquiæ?
 Quin immo Balthassar, qui afferri sibi fe-
 cit sacra vasa, & bibit ex eis, in flagran-
 ti pœnas dedit profanationis, & scriptu-
 ram ita digestam vidit: *Mane, Thecel,*
 Danielis V. 25. 30. *Phares*, eademque nocte interfectus est Balthas-
 sar Rex Chaldaeus. Demum: quando Ma-
 Joann. ria unxit pedes Jësu, & extersit pedes ejus
 XII. 3. capillis suis, fremente contra pium factum
 Iscariothe, causæ ejus patrocinium sus-
 cepit Dominus inquiens: *sinite illam, ut*
 7. *in diem sepulturæ meæ servet illud; opus enim*
bonum operata est in me. Certe: etiam sine
 omni idololatriæ umbra Jöseph homo
 dives ab Arimathæa acceptum corpus Do-
 Matth. mini involvit illud in sindone munda, & po-
 XXVII. 59. 60. *suit illud in monumento suo novo; de quo pri-*
 Isaiæ XI. *dem Isaias: Et erit sepulchrum ejus gloriosum;*
 10. *vaticinando prædixit.* Hæc autem om-
 nia insignes sunt Reliquiæ, sicut etiam
 I. ad Cor. Crux Christi, pereuntibus quidem stultitia, iis
 I. 18. *autem, qui salvi fiunt, id est, nobis Dei virtus*
 23. *est; Judæis quidem scandalum, gentibus autem*
stultitia. Non frustra etiam Christus præ-
 dicat beatos Apostolorum oculos, & au-

aures: vestri autem beati oculi, quia vident; Matth.
 & aures, quia audiunt; non sicut habent XIII. 16.
 Judæi oculos ad Christi miracula cœ-
 cos, & aures ad Verbum Dei furdas;
 sicut itidem Christus annuit mulieri ela-
 ta voce dicenti: *Beatus venter, qui Te por-* Lucæ XI.
tavit, & ubera, quæ suxisti; neminem vero ^{27.}
 tam effrontem crediderim, qui ambige-
 re auset, B. V. Mariæ ubera ampliore
 veneratione digna, quam ubera alicujus
Putipharæ; vel aurem S. Petri cultu majore
 excipiendam, quam aurem *Malchi;* Chri-
 sti *Lanceam* *Jerosolymis* primum, tum *An-*
tiochiæ, postea *Constantinopoli,* demum an-
 no Christi 1492. suasu *Petri de Ambussan*
Innocentio VIII. a *Bajazethe* missam, Romæ,
 hodie *Norimbergæ* in templo S. Spiri-
 tus asservatam ampliore veneratione
 prosequendam, quam lanceam *Saulis,* qua I. Regu u
 Davidem interficere tentavit; vel lan- XVIII. 1
 ceam *Joadi,* qua *Absalonem* transfixit. II. Regum
 Quis demum tam infanus, & consumtissi- XVIII. 14
 mæ mentis homo, ut æquiparare audeat
 Crucem, in qua ad finitram Christi pe-
 pendit reprobus *Gestas,* Cruci, cui affi-
 xus est Salvator mundi? & cui cum Ec-
 clesia justissime dicimus: *Tuam Crucem* in Officio
adoramus Domine, Tuam recolimus Passionem, Breviarii.
miserere nostri, qui passus es pro nobis. Et
 cum S. Leone attoniti exclamamus: *O ad-* Serm. IV.
mirabilis potentia Crucis! - - *O ineffabilis glo-* de passione
ria Passionis, in qua & tribunal Christi, & ju- Domini.
 S di-

Matth.
XXIV. 30°
in Brevia-
rio.

dicium mundi & potestas est Crucifixi - - - Crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Hæc Crux peculiariter dicitur signum Filii hominis: Tunc parebit signum Filii hominis in cælo; unde Ecclesia: Hoc signum Crucis erit in cælo, cum Dominus ad judicandum venerit.

XCI.

L. adver-
sus Vigi-
lantium C.
2. item 3.4.

Verum enim vero præter irrefragabilia illa Scripturæ testimonia de corpore *Elisæi*, de *S. Petri* umbra, de semicinctiis *Pauli*, vetustissimus pariter Ecclesiæ usus, & perpetua praxis vindicat sacris Reliquiis debitam venerationem, jureque optimo in omnes, qui idololatriam hic impropierant, illud potest *S. Hieronymi* intorqueri, quod de SS. Martyribus objicit *Vigilantio*: *quis, o insanum caput! aliquando Martyres (dico ego, Reliquias) adoravit? quis hominem putavit Deum? Reliquiis tenuit aliquid inesse Divinum? pressius autem de Reliquiis agens Vigilantium vocat portentum in terras ultimas deportandum; quod reliquiis illudens scribere aufit: Ergo cineres suos amant animæ Martyrum, & circumvolante eos - ne forte, si aliquis peccator advenerit, absentem audire non possint; ubi palam supponit, in more Christianis positum, Martyribus apud Reliquias eorum supplicandi. Idem S. Doctor in exponendis*
sa-

in vita S.
Hilarionis.

sacris Scripturis *Maximus* memorat *Constantiam* quandam, quam vocat feminam
Sanctissimam, *pervigiles in sepulchro S. Hilari-*
rionis noctes solitam ducere. Et *S. Augustinus* L. 22. de
 narrat, alteram *Matronam*, nomine *Pal-* Civ. Dei
ladium, a foedissimo morbo non sine in- C. 8.
 genti miraculo per hoc liberatam, quod
 ad *S. Martyrem Stephanum* constanter oraret;
 quo in libro usque decies *S. Doctor* me-
 moriam *S. Stephani* memorando repetit.
 Quibus gravibus utique & fidis relato-
 ribus adstipulatur *Gennadius Massiliensis* ita
 scribens: *Sanctorum corpora*, & praecipue L. de Eccl.
Beatorum Martyrum Reliquias, ac si membra dogmat.
Christi, sincerissime honorandas, & *Basilicas* c. 73.
 eorum nominibus appellatas, velut loca sancta
 Divino cultui mancipata, affectu piissimo & de-
 votione fidelissima adeundas credimus; si quis
 contra hanc sententiam venerit, non *Christianus*,
 sed *Eunominianus*, & *Vigilantianus* creditur;
 adde: sed *Protestans*, sed *Puritanus* est ha-
 bendus. Quanto vero in honore anti-
 quis reliquiae fuerint, discimus a *Socrate*, L. 3. c. 16.
Theodoreto & *Sozomeno* historicis oppido L. 3. c. 9.
 antiquis, apud quos legimus, *Christia-* L. 5. c. 18.
 nos convenisse, & ossa *S. Babylae* a *Daphne*
 suburbio *Antiochiam* transtulisse, cum mu-
 lieribus ac pueris exultantes gaudio, psalmosque
 canentes. Pariter *Evagrius* scribit jussu L. 1. Cap.
Magni Theodosii ossa *S. Ignatii Martyris* eo 16.
 fuisse translata: qua de causa festum cele-
 bre & laetitia communis ad nostram usque eta-

L. I. adver-
sus Vigi-
lantium
C. 16.

L. XXII.
de civ. Dei
C. 8.

L. IX.
Confess.
C. 7.

tem peragitur. Refert quoque S. Hierony-
mus, cum ossa Prophetæ Samuelis ævo suo
jussu Arcadii e Palæstina Constantinopolim
fuiſſent delata, omnium Ecclesiarum populos
occurriſſe Sanctis Reliquiis, & tanta lætitia,
quasi præſentem, viventemque Prophetam cerne-
rent, ſuſcepisse, ut de Palæstina usque Chalce-
donem jungerentur populorum examina, & in
Christi laudem una voce reſonarent. Quibus
jungi poteſt S. Auguſtinus commemorans
S. Stephani Reliquias pluribus in locis
diſperſas; & apud eas Deum patraſſe
miracula, ut ipſe loquitur, per Martyrem,
opitulatione Martyris, Martyre impetrante, &
nominatim narrat mulierem cæcam re-
cepisse viſum: præibat exultans, viam car-
pens, & viæ ducem ulterius non requirens. Va-
ria poſtea miracula ibidem recenſet.
ſimile quiddam refert de S. Ambroſio,
SS. Protasii & Gervasii corpora levante,
eoque pacto femineam, at Regiam ra-
biem, Juſtinæ nimirum Auguſtæ, ſed Ar-
rianæ, coercente: cum enim propalata & ef-
foſſa digno cum honore transferrentur ad Am-
broſianam Baſilicam, non ſolum, quos immundi
vexabant ſpiritus, confessi eiſdem dæmonibus
ſanabantur; verum etiam plures annos quidam
cæcus Civis Civitati notiffimus, cum populi tu-
multuantis cauſam cognoviſſet, & audiſſet, exi-
iit, eoque ſe ut duceret, ſuum ducem rogavit,
quo perductus impetravit admitti, ut ſudario
tangeret feretrum pretioſæ in conſpectu tuo mor-
tis

*tis Sanctorum tuorum ; quod ubi fecit , atque
admovit oculis , confestim aperti sunt. Notum
etiam est , quod narrat S. Gregorius sub
idem tempus , quo passi sunt SS. Petrus
& Paulus , venisse fideles ab Oriente , &
petiisse Reliquias suorum quondam Ci-
vium , & impetrasse ; sed cum eas de-
ferrent usque ad secundum ab urbe la-
pidem , divinitus esse impeditos , ne ul-
terius progredierentur , & ideo eas re-
tulisse Romam , ubi a fidelibus apud
Catacumbas sunt reconditæ , & posthac
a Cornelio Papa , ut constat ex Epistola I.
ad loca illa translatas , in quibus Mar-
tyrium fuerunt passi , partim nempe ad
Vaticanum , & partim in prædium Lu-
cinæ in via Ostiensi , ubi magnifica fue-
runt templa erecta. Ex quo facto ma-
nifeste constat , Reliquias primo jam se-
culo fidelibus in honore & veneratione
fuisse ; unde cum S. Augustino concludi-
mus : non contemnenda , & abjicienda sunt cor-
pora defunctorum , maximeque justorum ac fide-
lium , quibus tanquam organis & vasis ad omnia
opera bona Sanctus est usus Spiritus - si enim
paterna vestis & annulus , ac si quid hujusmo-
di tanto carius est posteris &c. quæ vide-
fis ibidem.*

S. Gregor.
Turonensis
de gloria
Martyrum

L. I. de
Civit. Dei
C. 13.

Prætermitti vero hic non debet , XCII.
valde inter se discrepare publicum totius
Ecclesiæ cultum , & privatum alicujus ,
aut aliquorum particularium ; pronum

Joannis
XVI. 13.
in vita S.
Martini.

in vita Bo-
nifacii
VIII fol.
mihi 247.

siquidem est privatos homines circum-
veniri & fraude deludi; at enim totam
Ecclesiam induci in errorem est prorsus
impossibile: promissam enim habet in-
fallibilem Spiritus S. assistentiam, & *Spi-
ritum veritatis*, qui docet illam omnem ve-
ritatem. Exemplum de cultu privato pro-
fert *Severus Sulpitius*, fuisse impostorem
quemdam diu tanquam Martyrem cul-
tum; verum ad S. *Martini* preces esse
detectum, umbra illius ad sepulchrum
apparente, seque damnatum fatente.
Consimile exemplum profert *Platina*, &
testatur, notorium hæreticum fuco san-
ctitatis populum delusisse, postque mor-
tem sanctitatis famam per annos viginti
conservasse, tandem vero agnitum jussu
Bonifacii VIII. effossum ac combustum
fuisse. Toto cælo diversa res est de pu-
blico Ecclesiæ cultu, quo sacra illa pi-
gnora, tanquam *victimas* Deo seu per
Martyrium, seu per veram *pœnitentiam* im-
molatas, Ecclesia velut viva Christi
membra, & Spiritus S. *templa*, quæ a mor-
tuis olim ad gloriam suscitabuntur, de-
bita veneratione prosequitur: iste ete-
nim cultus, sicut totus *incipit* a Deo, sic
totus quantus *desinit* in Deum. Deus
equidem totum cordis humani amorem
ex ipsa sibi sua essentia deposcit, *proxi-
mum* attamen propter Deum diligere jure
suo ipsemet & exigit, & præcipit; ita
pa-

pariter omnem honorem & gloriam sibi soli exhiberi postulat, Divinum nempe, & *primarium*, seu *latriæ*; illum nihilominus æque probat, qui Supremæ illius Majestatis & dignitatis intuitu Christi sui membris dependitur, quæ ipse etiam honorare dignatur; probat, inquam, ipsis *debitum & competentem*, seu unicuique *suum*, Deo videlicet *latriæ*, B. V. Mariæ Dei Matri, & singularem in cœlo Hierarchiam constituenti *Hiperdulæ*, ceteris Sanctis cultum *Dulæ*. Nihil enimvero incommodi inde enascitur, quod tanto nonnunquam numero circumferantur particulæ, ut compositæ Giganteum corpus effecturæ videantur; nam constat, multos ejusdem nominis Sanctos sæpe extitisse, plures *Petros*, plures *Paulos*, *Iustinos* multos, plurimos *Joannes*, & quorum diversis corporibus, quid mirum, si multæ possint haberi particulæ? sic etiam plures, quam quatuor clavi per orbem terræ monstrantur, quia revera plures extiterunt, quibus sacræ Crucis partes hinc inde neceiebantur; plures itidem spinæ, quæ Christi caput convulneraverunt. Demum de *thesauro seculorum*, ut appellat *Bernardus*, seu de *Epist. 175.* *vivifico Crucis ligno* plurimæ visuntur particulæ, quæ tamen omnes Crucem, non leucas aliquot longam fuisse probant, sed magnæ illam molis fuisse ostendunt;

ut plurimum enim particulæ illæ sunt admodum parvæ, quæ bene omnes ex ingenti trabe Crucis defumi potuerunt. Quid autem, si ille ipse, qui paucis panibus pavit multitudinem hominum ingentem, & tulerunt reliquias duodecim Cophinos; manducantium autem fuit numerus quinque millium virorum, exceptis mulieribus & parvulis; discubuerunt ergo viri quasi quinque millia. Rursus, qui fecit, ut panis viduæ in Sarepta non deficeret, tametsi non haberet, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho: hydria farinæ non defecit, & lecythus olei non est imminutus: si inquam ille ipse multiplicare velit lignum ejus Crucis, cui chirographum decreti contrarium nobis affixit, ut tanto vivacius efficaciusque mortis in Cruce memoriam refrigeret? nunquid abbreviata & parvula facta est manus mea, ut non possim - - aut non est in me virtus? ecce non est abbreviata manus Domini; an non licet illi, quod vult facere? ceterum non modo vivificum illud lignum, sed alias quoque cruces vulgari e ligno fabricatas, tanguam veræ Crucis figuras habemus in honore; quod si tamen Crucis figura a vulgari ligno auferatur, lignum illud transversum haud amplius positum secure pedibus calcamus, figura utpote Crucis a ligno sublata, ut discimus a S. Athanasio. Cum au-

Matth.
XIV. 20.
21.

Joannis
VI. 10.

III.Regum
XVII. 16.

Isaïæ L. 2.

Isaïæ LIX.

7.
Matth.
XX. 15.

Q. 38. ad
Antioch.

autem Crucis *figuram* adoramus , non id per se proprie facimus , sed per accidens *cum respectu ad Christum* , qui Deus est per communicationem idiomatum.

at vero hic petes : cur Michael Archan- Epistola
Judæ 9.
gelus cum diabolo disputans altercabatur de *Moyse corpore* ? cur sepelivit Deus Moy-
sen in valle terræ Moab contra Phogor , & Deuteron.
XXXIV.
6.
non cognovit homo sepulchrum ejus usque in
præsentem diem ? Responsio in promptu

est : ne Judæi ad Idololatriam pronis-
simi Moysen colerent ut Deum , ideo
ignotum esse voluit sepulchri locum.
At cur Christus exprobat Judæis : *væ* Lucæ XI.
47.
vobis , qui *ædificatis monumenta Prophetarum* ,

Patres autem vestri occiderunt eos ; vos au-
tem speciem pietatis exhibetis ? obvia
iterum & facilis est responsio ; non
enim Christus dicit : *quia* , sed qui *ædi-*
ficatis ; ædificabant enim ex *hypocrisi* ,
ut ita tegerent crimina Patrum suo-
rum ; cum pejora illis faciant , dum
Christum Prophetarum Dominum occi-
dere moliuntur : *quæritis me interficere ;* Joannis
VIII 40.
quin etiam meos : ex illis occidetis - - ut Matth.
XXIII. 34
veniat super vos omnis sanguis justus : pro- Lucæ XI.
48.
pterea testificamini , quod consentitis operibus
Patrum vestrorum.

QUÆSTIO XIX.

DE

APOTHEOSI SANCTORUM.

XCIII.

Apotheosis, seu Canonizatio est al-
 cuius in SS. *album*, seu *Canonem re-*
latio, sive *publicum* est *Ecclesiæ testimonium*
 de defuncti hominis sanctitate, qui a
 fidelibus invocari, & divino possit of-
 ficio coli. Differt canonizatio *acciden-*
taliter a *beatificatione* per hoc, quod ad
 canonizationem plura adhibeantur exa-
 mina, plura jejunia, & frequentiores,
 ac ferventiores Spiritus S. invocatio-
 nes; in eo velut *substantialiter* dignosci-
 tur differre, quod per *beatificationem* so-
 lum *permittatur* cultus publicus, isque
 multum restrictus; per canonizationem
 autem hujusmodi cultus *deberi* ab om-
 nibus *definiatur*. *Potestatem* canonizandi
 semper in Ecclesia viguisse probat coæ-
 va Ecclesiæ, & perpetua praxis; cum
 ex vetustissimis Ecclesiæ monumentis
 certissime constet, eandem a primis Ec-
 clesiæ temporibus frequentatam fuisse,
 tametii *quoad modum* non semel varia-
 tam, & non iisdem, quibus hodie per-
 agitur, ceremoniis, eademque solenni-
 tate celebratam. Nullatenus enimvero,
 quod protervi nonnulli nostro ævo gar-
 riunt, esse ceremoniam *superstitiosam*, sed
 actio-

actionem undiquaque religiosam, inde elucescit, quia Christi in terris Vicarius, in Cathedra Petri successor, Pontifex Summus, *infallibilis* in Sanctorum Canonizatione perpetuo est creditus esse; cum Spiritus Sancti *assistentia* ipsi a Christo iis verbis fuerit promissa: *Cum venerit ille Spiritus Veritatis, docebit* Joannis *vos omnem veritatem.* Non igitur Sum- XVI. 13.
 mus Pontifex testimoniis nititur *mere humanis*, sed *assistentia Spiritus S. Ecclesiæ*, ejusque Capiti promissa; unde in hac *quæstione facti* usque adeo connexa cum *quæstione juris* Pontificem falli prorsus est impossibile; quia honor, qui per canonizationem homini adjudicatur, & ab Ecclesia exhibetur, est quædam *fidei protestatio*, ut tenet Angelicus Doctor; si igitur damnato alicui posset discerni, Ecclesia in errorem posset induci, & ita portæ inferi prævalere adversus eam, quas nunquam prævaliturus pollicitus est Christus; posteaquam Matth. *Petrum* constituere decrevisset Vicarium XVI. 18.
 suum, & re ipsa constituit pro tota latitudine Regni sui, quod est Ecclesia Christi, quando ipsi usque tertio *Agnos*, *Agnos*, & simul *Oves*, utpote *Agnorum matres* commisit *pascendas*: *pasce Agnos*, Joannis *congeminians, pasce agnos meos, pasce oves* XXI. à 15.
meas. Quibus una verbis omnes Petri in sede Petri successores designavit, ne
 Ec-

Ecclesiam suam post *S. Petri* obitum destitueret; unde quemadmodum *Petrum*, sic quemlibet illius legitimum successorem, Pastorem, cui universas oves crederet, statuit animarum, & Episcopum Episcoporum, Pastorem *universalis Ecclesiæ*, & Patrem Patrum instituit, Principem Pastorum voluit esse, quodque sonat idipsum, *Servum Servorum Dei*; indeque manat, quod cuncti fideles ipso religionis instinctu ad agnoscendum supremum Pontificem ducantur, eumque nominare consueverint *Sanctissimum Dominum nostrum Papam*. His acedit, quod in Canonizatione cujuscumque, incredibilis adhibeatur diligentia, in examinandis & miraculis pie defuncti, ut adeo res ipsa plane evidenter credibilis reddatur, neque possibile omnino sit, aliquem hic intervenire errorem. En! hanc in rem, mentem & verba *Gregorii Papæ IX.* ad hoc, ut *Sanctus* habeatur apud homines in Ecclesia militante, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet, & miracula; nam seu Martyrem, seu Confessorem non facit pœna, sed causa ex *Augustino*. *S. Bernardus*, postquam dixisset causam, virtutem, fructum & formam *Martyrii* Christum esse, ait *Machabæos* in Ecclesia cum novis Martyribus eandem consuetæ celebritatis gloriam affecutos esse; quia non solum causam, sed & formam novi Martyrii

te-

in Bulla
Canoniz.
S. Antonii
de Padua.

Epist. 174.
Sermone
XXVIII.
in Cant.
n. 10.

tenuerunt. Et addit: *Martyrium facit cau-* Epist. 98.
sa ; tempus , genusque discernunt ; non soli ,
qui pro Domino , sicut Martyres , sed & qui
in Domino moriuntur , sicut Confessores , pro-
fecto beati sunt ; duæ proinde res mihi viden-
tur mortem facere pretiosam , vita & causa ,
sed amplius causa , quam vita : porro illa erit
pretiosissima , quam & causa commendat , &
vita. Exinde intelligitur nota paroemia a quibusdam S. *Augustino* , ab aliis D. *Gregorio M.* ascribi solita, at non probata: multorum corpora honorantur in terra, quorum animæ torquentur in gehenna ; illud enim intelligitur vel de gentilibus, vel de aliis , magnis in oculis hominum viris , vel de hæreticis apud suos magni habitis , & per magnifica Mausolea honoratis ; nullatenus autem de Martyribus ab universa Dei Ecclesia agnitis , vel de Sanctis ritu Solemni Sanctorum Catalogo adscriptis ; hos enim indubitata fide tenemus cum Christo regnare in cœlis , quorum pignora possidemus in terris : *ibi , ibi , benignissime* Epist. proxime cit.
Jesu ! ibi statim , ut de hoc seculo nequam
Sanctus quisque eripitur , adimpletur lætitia
cum vultu tuo , inquit S. Bernardus ; & fi-
ducialiter illis dicimus : illis proficiat ad in Missa
honorem, nobis autem ad salutem ; & illi pro Oratione
nobis intercedere dignentur in cœlis , quorum ante : Ora-
memoriam agimus in terris ; idque per Do- te fratres.
minum nostrum Jesum Christum.

Cer.

XCIV.

L. 10.
Cap. 20.ad annum
1027.Sect. XIX.
n. 35°.in vita
Leonis III.
Pontif. n.
marg. 113.

Certum porro est hodierno usu authoritatem canonizandi Sanctos soli summæ Sedi reservatam esse; sed est oppidò incertum, quando hæc reservatio primum invaluerit; Doctissimus P. Morinus in suo commentario de administratione Sacramenti pœnitentiæ ostendit, ante Innocentium Papam II & Alexandrum III. sine magnis ceremoniis fuisse peractam, & admodum simplicem fuisse canonizationis ritum; ut ex Petro Damiano constat in fine vitæ Sancti Romualdi, testaturque Cardinalis Baronius: obtinebatur, inquit, ab iis, quibus curæ erat illa Canonizatio, a Sede Apostolica facultas altare supra corpus defuncti erigendi; eo erecto peracta erat Canonizationis solemnitas. Burius in sua notitia Pontiff. & quidem in Elencho notitiæ scribit, antea moris fuisse, cum aliquis martyrio occubisset, ut Episcopus, sub cujus ditione id accidisset, rem gestam scriberet ad Primate[m], a quo mature adhibitis ad Consilium Collegis Episcopis, an inter Martyres esset recipiendus, decernebatur. Et alias ex S. Ludgero primo Monasteriensium Episcopo tradit Sanctum Swibertum a Leone Papa III. post lectam ipsius vitam, & miracula discussa, postque actas preces, & celebrata jejunia, de consensu Cardinalium, præsentente Carolo M. Sanctorum Confessorum Catalogo adscriptum fuisse - - quæ prima sollemnis Sancti alicujus Confessoris Apotheosis seu Canon-

nonizatio memoratur. Verum observat citatus paulo ante Morinus, confictam esse epistolam ante forsan trecentos annos, aut, ut maxime, ante quadringentos, nomine S. Lüdgeri, ab aliquo Werdensi Monacho pro honore sui Monasterii. Deinde S. Swiberti in Sanctorum Catalogum relationem eodem ordine & modo enarrat, quo nunc, & ab annis quadringentis celebrari solet; certum est autem, hanc celebrationem cæpisse trecentis post Leonem III. annis, & amplius. Pergit: primus, quem perhibent antiqua documenta, a Pontificibus canonizatum esse, est Hugo Carthusianus Gratianopolitanus Episcopus, secundus est S. Bernardus. Sed considera, quæ epistolæ, seu bullæ Pontificum de istorum Canonizatione referunt, & ea compara cum eis, quæ Auctor ille de Canonizatione S. Swiberti scribit, deprehendesque ceremonias hodiernas a Leone III. multo diligentius & copiosius, quam ab Innocentio II. aut Alexandro III. fuisse observatas. Quod argumentum certum est, bene infert, istius epistolæ authorem post annum millesimum ducentesium scripsisse. Et concludit: undique rimosa est historia ista, & fabellis veritati assutis fatiscit. Solemnem hanc Apotheosim Mabillonius Vir per omnia Eruditissimus, anno seculi hujus septimo, seu 1707. piissime defunctus, ut exhibet lapis ejusdem sepulchralis a me ante tres annorum Decades, & supra, in Monasterio Benedictinorum
ad

Præfat. in
Sec. V. Be-
nedictinū.

Tomo IV.
P. II. Col-
loqu. II.
pag. mihi
II 2. A.

ad S. Germanum Parisiis visus; hanc, inquam, Apotheosim Mabillonius alligat Ecclesiæ seculo decimo, & refert a Joanne Papa XV. S. Udalricum solemniter in Concilio Romæ Anno 993. habito in Sanctorum numerum esse relatum: primum, inquit, indubitatæ fidei monumentum de solenni per Romanum Pontificem Canonizatione invenies Diploma Joannis XV. qui in frequenti Episcoporum conventu ad preces Luitulphi Episcopi Augustani Udalricum ejusdem Ecclesiæ Episcopum in SS. album retulit. Denique SS. Canonizationes Apostolicæ Sedi reservatas fuisse per Alexandrum Papam III. existimat Graveson in sua historia Ecclesiastica, aitque, inter SS. solenni Canonizationis ritu seculo duodecimo adnumeratos esse S. Eduardum Regem Angliæ; S. Bernardum Claravallensem Abbatem; S. Helenam genere Wigotham; S. Canutum Daniæ Regem; S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem; verum litem istam de tempore, quo solennis Apotheosis Sedi Apostolicæ fuerit reservata, accuratiori Historicorum crisi lubens, volensque dimitto, ego ad opusculi præsentis finem ultro propero; unde fit

QUÆ-

QUÆSTIO XX.

COMPLURES MISCELLANEAS QUÆSTIONES COMPLEXA.

Quæstio I. num miracula in confir- XCV.
 mationem Religionis patrata sint
 convincentia veræ, Deoque probatæ re-
 ligionis argumenta? R. omnino sic esse;
 nam *vera*, & quæ *totius naturæ* vires tran-
 scendunt, *miracula* sunt genuina & in-
 dubitata *veræ* Religionis argumenta;
 quæ quoniam nulla in *Lutherana*, *Calvi-*
niana, aliave heterodoxa communitate
 proferri queunt, in *Catholica* autem Ec-
 clesia sunt innumera omni ævo edita,
 liquet solam *Catholicam*, & nullam extra
 illam, ab eaque separatam, *veram* esse
 posse Ecclesiam & Religionem, *ad quam*,
 ut habet S. Cyprianus, *perfidia habere non* Epist. 65.
possit accessum. Ratio est, quia miracula
 sunt veluti *credentiales* litteræ, quibus
 Apostoli, & Apostolici Viri extraordi-
 nariam *missionem* suam probare queant;
 sicut olim *Moyſes* *missionem* suam co- Exodi
 ram *Pharaone* & *ſiis Israel* probavit mi- VII. & ſeq.
 raculis; sic Apostoli, cum ad prædi-
 candum in universo mundo Evange-
 lium mitterentur, *missionem* suam mi-
 raculis astruxerunt: *Signa eos*, ait Evan- Marci
 gelista, *qui crediderint, hæc ſequentur* : in XVI. a 17.

- nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, super ægros manus imponent, & bene habebunt; cumque Apostolos ad prædicandum Regnum Dei Dominus misisset, dedit eis potestatem super spiritus immundos, & dixit: infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, dæmones ejicite; gratis accepistis, gratis date.
- Matth. X. 8. *Lucæ I. 33.* Quandoquidem vero Regni ejus non erit finis, sicut apud primos Ecclesiæ fundatores, & per totum terrarum orbem annuntiatores Apostolos, sic pariter apud ejusdem Ecclesiæ & fidei propagatores Christus primarius Architectus manet, manebitque usque in finem: Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Quare impiorum illa est vox: virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere, in malignitate autem nostra consumti sumus. Verum est, non omnia nunc fieri, quæ ab Apostolis facta sunt, neque eo ubique numero, ut observat S. Augustinus dicens: Neque enim nunc usque, cum manus imponitur baptizatis, sic accipiunt Spiritum Sanctum, ut loquantur linguis omnium gentium. At statim annectit: sed non sic accipiendum est, quod dixi, ut nunc in Christi nomine miracula nulla fieri credantur; nam ego ipse, quando ipsum istum Librum scripsi, ad Mediolanensium corpora Martyrum in eadem Civitate cæcum illuminatum fuisse
- Matth. XXVIII. 20. Sap. V. 13. L. I. retract. c. 13.

fuisse jam noveram, & alia nonnulla. Et
postea: hoc autem dixi, quia non tanta, nec
omnia modo, non quia nulla sunt etiam modo.
Hinc plurima sui ævi, id est, sub fi-
nem seculi IV. & initium V. ipse mira-
cula recenset. Legatur, obsecro, si li-
bet, vita S. Bernardi ab Illustrissimis
Scriptoribus ad nos transmissa, & no-
minatim liber miraculorum, ubi lector
innumera leget miracula Bernardi ævo,
seu seculo XII. per ipsum edita, inter
quæ memorabile illud de panibus ad con-
fundendos Henricianos temporis illius hæ-
reticos ab ipso benedictis, & omnibus,
qui eos fumerent, indiscriminatim af-
ferentibus sanitatem. Videatur etiam
vita S. Xaverii Indiarum Apostoli, & ge-
mino abhinc seculo maximi Thaumaturgi,
qui miracula sine numero, &
maxima edidit, quorum non infimæ no-
tæ est illud, quod ad fidem, quam prædica-
bat, utique Romano-Catholicam, certam, & indu-
bitatam faciendam mortuum resuscitarit ad
vitam. Si quis autem harum vitarum
Scriptoribus omni exceptione majori-
bus fidem habere tergiversetur, pari
iste jure, nec fronte impari negaverit
Julium Cæsarem aliquando Romæ extitisse,
vel Alexandrum in Macedonia. Con-
fulatur P. Vitus Pichler cum honore sem-
per memorandus, qui de seculo ad se-
culum ad nos usque authentica enar-

C. 14.

L. 9. Confess. C. 7. & L. 22. de Civ. Dei Cap. 8.

L. 2. C. 3. vitæ S. Bernardi auctore Guillelmo.

Bulla Canonizationis. Item Joannes Crasset in historia Ecclesiæ Japonicæ L. I. n. XLI.

Cursu Theol. Polem. contrōv. 3. c. 2. a. 4. Edit. 3. tiæ pag. m. 284.

rat miracula; nihil simile in *Protestantibus Ecclesiis* reperies; miraculum *Lutheri*, sed oppido foetidum, lege sis apud *Staphylum* in responsione absoluta contra *Jacobum Schmidelin*. Rursus illud de *Niseno* quodam aquis hausto, & submerso, necquicquam ad vitam revocato, apud *Cochlæum* ad annum 1523. *Calvini* miraculum de *Brulæo* quodam paupere simulante mortem, & in poenam simulationis invento revera mortuo apud *Bolsæcum*. Neque vero mirum istud, nam *Novatores* isti ultro fatente non semel *Luthero* familiare cum dæmone habuerunt commercium, & si *sathanas sathanam* ejicit, adversus se divisus est, quomodo ergo stabit regnum ejus? Aliud valde est de *S. Joanne Baptista*, quem edidisse miracula non memorat *S. Scriptura*, quia videlicet ipse non novam prædicavit Religionem, sed veteris Religionis fideles ad poenitentiam hortabatur, & parandam venturo *Messiae* viam, quem audire, illique obedire docebantur; ut etiam illud non præteream, quod *Pater* ad tempus mutus, nato mox filio facundus, *Elisabeth* prophetans, & ipse *Joannes* in utero exiliens vera fuerint miracula, sicut & tota *Joannis* vita unum & continuum noscitur fuisse miraculum.

XCVI.

Quæstio altera: num liberum arbitrium in natura lapsa fuerit extinctum?

Re-

Respondet *Tridentinum*, *extinctum* minime Sess. VI.
 esse, tametsi viribus sit *attenuatum*, & in- Cap. I.
clinatum, hocque posterius ob famosas
 illas plagas per primum peccatum ho-
 mini inflictas, ignorantiae videlicet, mali-
 tia, concupiscentiae & debilitatis, quarum
 quaelibet plaga primo peccato invec-
 ta per peccata actualia & personalia mi-
 rum quantum recrudescebat. Ratio re-
 sponse: quia liberum arbitrium tum
 S. Scriptura, tum Ecclesiae sensus, &
 SS. Patrum consensus, tum ipsum na-
 turæ inditum rationis lumen irrefraga-
 bilibus testimoniis astruunt, &, tan-
 quam minime ancipitem, sed exploratissi-
 mam omnibus, veritatem proponunt;
 primum Scriptura: quare transgredimini II. Paralip.
 præceptum Domini, quod vobis non proderit, XXIV. 20
 & dereliquistis Dominum, ut derelinqueret vos?
 En! ut prius dereliquerunt Dominum,
 quam a Deo derelinquerentur! pote-
 rant igitur cum Deo permanere: ergo
 liberum habebant arbitrium, & gaude-
 bant libertate non a coactione duntaxat,
 sed etiam a necessitate, hoc est, libertate
 indifferentiae præditi erant, atque poten-
 tia, quæ positis omnibus ad agendum prære-
 quisitis agere posset, vel non agere, unum
 e duobus eligere, respuere alterum pro
 innata sibi libertate, five contradictionis
 illa fuerit, five contrarietatis. Quid ve-
 ro clarius Scriptura illa: potuit trans- Ecclesiast.
 gredi, XXXI. 10

Isaiæ
LXV. 12.

Apolog. ad
Antonin.

Lib. V.
Cap. 10.

L. de gra-
tia & libero
arbitr. n. 10

ibid. n. 1.
& 2.

I. ad Cor.
XV. 10.

ubi supra
n. 47.

gredi, & non est transgressus, facere mala,
& non fecit. Et illa alia: quæ nolui, ele-
gistis. Alia sine numero testimonia ta-
citus prætereo. Et ex PP. suffecerint
pauci; *Iustinus* certe Martyr ita ratio-
cinatur: nisi libero arbitrio genus humanum
& res turpes fugere potest, & pulchras ac bo-
nas sectari, extra causam, culpamque est eorum,
quæ quoquo modo aguntur. S. autem *Augu-
stinus* tum alias frequenter, tum de Ci-
vitate Dei ita habet: multa facimus, quæ
si nollemus, non utique faceremus; nam si vo-
lumus, est; si nolumus, non est; non enim
vellemus, si nollemus. Denique S. *Bernar-
dus* fatetur peccato premi voluntatem,
non perimi, & libertatem peccato esse
captivam, seu miseram, non tamen amis-
sam, atque ut a *Pelagio* se quam maxime
distare ostendat, profitetur duo sibi ef-
se necessaria: doceri, & juvari, doctrinam,
& adjutorium, sine quibus duobus, seu
sine gratia & libero arbitrio salutem effici
non posse defendit, idque illo Apostoli
loco confirmat: gratia Dei sum id, quod
sum; & gratia ejus in me vacua non fuit;
sed abundantius illis omnibus laboravi, non
autem ego, sed gratia Dei mecum. Addit
Bernardus: sic tamen ista cum libero arbitrio
operatur, ut tantum illud in primo præveniat,
in ceteris comitetur, ad hoc utique præveniens,
ut jam sibi deinceps cooperetur, ita tamen,
quod a sola gratia cæptum est, pariter ab utro-
que

que perficitur, ut mixtim, non sigillatim, simul, non vicissim, per singulos profectus operentur; non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere individuo peragant; totum quidem hoc, & totum illa, sed ut totum in illo, sic totum ex illa. Absque omni vero ratione, & absque ullo fundamento impii quidam a Divina Præscientia necessitatem voluntati induci prætendunt: Deus namque ab æterno præscivit eos, qui peccaturi sunt, sed eos, inquam, qui libere, pro libertate & arbitrio suo sunt peccaturi, quod sic eximie explicat S. Augustinus dicens, Domi- Tract. 53.
 num præscium futurorum prædixisse infidelita- in Joann.
 tem Judæorum; prædixisse tamen, non se- n. 4.
 cisse: non enim propterea quemquam Deus ad peccandum cogit, quia futura hominum peccata novit; ipsorum enim præstivit peccata, non sua - - si non malum, sed bonum facere voluissent, non prohiberentur, & hoc facturi præviderentur ab eo, qui novit, quid sit quisque factururus. Quibus verbis illa præmisit: quia illius præscientia falli non potest, sine dubio non alius, sed ipsi peccant, quos Deus peccaturos esse præscivit: fecerunt ergo peccatum Judæi, quod eos non compulit facere, cui peccatum non placet, sed facturos esse prædixit, quem nihil latet. Postremo ipsum naturæ lumen pro libertate arbitrii stare inde colligitur. quia omnes ipso naturæ instinctu excusamus a culpa infantes, &

amentes, tametsi a coactione liberos, & agnoscimus eos non peccare ob defectum libertatis a necessitate. Et unde, amabo, apud adultos, cum culpa se inquinant, unde venit verecundia illa cuiusvis congenita? unde horribiles illi conscientiae stimuli, & remorsus, nisi quia agnoscunt libere se peccasse, & a peccando abstinere liberrime potuisse? Sancte propterea Tridentinum ponit sequentes Canones, & definit: si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum nihil cooperari - - sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere - Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum, amissum, & extinctum dixerit, aut rem esse sine titulo, immo titulum sine re, figmentum denique a sathana invectum in Ecclesiam - Si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, Deum operari: non permissive solum, sed etiam proprie, & per se, anathema sit.

Sess. VI.
Can. 4.

Can. 5.

Can. 6.

XCVII.

Quæstio III. utrum ad meritum satis sit, non cogi hominem; seu utrum sufficiat libertas a coactione? R. minime gentium, sed omnino necessaria est libertas a necessitate antecedenter prorsus inevitabili; manifeste id apparet in infantibus & amentibus, qui ob perperam facta a nemine sanæ mentis aut iudicantur, aut condemnantur; quocirca
cum

cum Doctor Mellifluus ait: volens (Deus) Serm. 29.
nobilem creaturam hominem recuperare: si, in- de divers.
quit, invitum coegero, asinum habebo non ho- n. 2.
minem; idem vult dicere, ac: si ine-
vitabili eum necessitate constrinxero;
quod sane patet in brutis animantibus,
quæ necessario feruntur appetitu; licet
vero non cogantur, nec laude tamen,
nec vituperio digna habentur; nam ut
declarat S. Augustinus: pecoribus natura da- Tomo V.
tum est instituyente Creatore, ut non movean- Serm. 8.
tur ad feminas, & ad concubitum, nisi cer- n. 6.
tis temporibus; neque enim ratione se cohibet
alio tempore pecus, sed omnino ipso motu fri-
gescente torpescit; homo autem ideo semper
moveri potest, quia & refrenare motum potest.
Ex quo eleganter infert S. Bernardus, li- Serm. 81.
bertatem esse plane Divinum quiddam præ- in Cant.
fulgens in anima, tanquam gemmam in auro, n. 6.
ex hac nempe inest illi inter bonum quidem,
& malum - - & cognitio iudicii, & optio eli-
gendi - - inter ipsa Censorius quidam arbiter
(is animæ oculus) dijudicat, & discutit, sicut
arbiter in discernendo, ita in eligendo liber,
unde & liberum nominatur arbitrium; inde
homo ad promerendum potis. Longe diver-
sum de carentibus ratione animantibus
fert iudicium; nam ista, inquit, sensu ibidem.
aguntur, feruntur impetu, rapiuntur appetitu - -
inde est, quod non judicantur, quia non judi-
cant; quanam quippe ratione ab his exigatur
ratio, quam non acceperunt? homo ipse ra-

de gratia
& lib. ar-
bitr. n. 24.

ibid. n. 42.

ad Rom.
VII. à 19.

Tom VII.
contra 2.
epist. Pela-
gii l. I. c. 13

tione vigens, ut ratione vivat, integram retinet libertatem, non quidem in sensus suos, attamen in suos consensus, qua ratione loqui censendus est idem S. Bernardus, cum ait: *habet ergo, etiam post peccatum, liberum arbitrium, etsi miserum, tamen integrum, hoc est: habet libertatem in formale peccati, quod fit per consensum; non autem in materiale peccati, seu in sensum mali; libertatem, inquam, habet potentiae, seu facultatem electivam; nam exercitium, seu applicatio ad bonum a gratia pendet, cujus (liberi arbitrii) inquit, conatus ad bonum & cassi sunt, si a gratia non adjuventur; & nulli, si non excitentur. Ceterum mali sensus opponitur perfectioni justitiæ, consensus in malum opponitur justitiæ actioni; in præsentī vita pervenire non valemus ad justitiæ perfectionem, valemus autem, dum volumus, etiamque tenemur facere actionem justitiæ, ideoque sensus mali nos facit miseros, solus in malum consensus facit reos; atque hoc sensu libertas per peccatum originis est imminuta, misera, ac limitata; cum eo ex peccato enatus sit in nobis fomes peccati: non enim, quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago, si autem, quod nolo, hoc facio, jam non ego operor illud, sed, quod habitat in me, peccatum.* Ubi concupiscentiam mali vocat peccatum, non utique, quia peccatum est, sed quia pec-

peccato facta est, inquit S. Augustinus; si- de nupt. &
cut lingua vocatur locutio, quam facit lingua, concupisc.
& manus vocatur scriptura, quam facit ma- L. 7. c. 23.
nus; nam talis est concupiscentia, ut maneat contra Ju-
in homine per continentiam confligente, quamvis lianum L.
ejus reatus, qui fuerat generatione contractus, 6. C. 8.
jam sit regeneratione transactus. Et Tridentina
Synodus fatetur, & sentit, manere in bapti- Sess. V. in
zatis concupiscentiam, quæ, cum ad agonem decreto de
relicta sit, nocere non consentientibus, sed uti- peccato
liter per Jesu Christi gratiam repugnantibus n. 5.
non valet - - quam aliquando Apostolus pecca- ad Rom.
tum appellat, non quod vere & proprie in re- VI. 1.
natis peccatum sit, sed quia ex peccato est, VII. 7. 8.
& ad peccatum inclinat. In quem sensum
loquitur S. Bernardus, cum dicit: agun- Tract. de
tur quidem in me, sed a me non aguntur, si moribus &
non consentio; sane si mei non fuerint domi- offic. Epif-
nati, tunc immaculatus ero - - non solum si copp. c. 6.
caruero, sed & si observavero me ab iniqui-
tate mea, mea dixerim, non quia facio, sed
quia sustineo. Et S. Augustinus de Sacris L. I. de
Virginibus in captivitatem abductis, & Civ. Dei
per Barbaros violenter oppressis agens c. 25.
eodem modo loquitur, cum ait: quod
si illa concupiscentialis inobedientia, quæ adhuc
in membris moribundis habitat, præter nostræ
voluntatis legem quasi lege sua movetur, quan-
to magis absque culpa est in corpore non con-
sentientis, si absque culpa est in corpore dor-
mientis? non nocet igitur materiale pec-
cati, seu sensus mali; nam velle adjacet mi- ad Rom.
hi, VII. 18.

hi, perficere autem bonum non invenio; solus in malum consensus, qui in nostra est libertate positus, animam necat.

XCVIII.

Quæstio IV. num non perimat merendi, demerendique vim *gratia victrix Cornelii Jansenii*? Responso liquet ex hactenus disputatis, quod videlicet libertatem omnino sustollat; cum haud aliam, ac libertatem a coactione incolumem tueatur, & conservatam velit, libertatem autem a necessitate ad meritum, demeritumve prærequisitam penitus auferat, quia nempe gratiam victricem ponit Jansenius omnino irresistibilem, cui resisti non possit; ipse quippe S. Augustinus, cujus se premere vestigia comminiscitur, ipsi refragatur ita arguens: *quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? peccatur autem, peccato utique personali, de quo agit ibidem; caveri igitur potest; si quippe gratia victrix defuerit, impossibile est ei cooperari; si adsit; necesse est illi consentire, cui resisti non potest; abindeque manat, quod gratia liberum arbitrium non vincat, sed adjuvet illud ad tentationes pervincendas, ad abigendam veri ignorantiam, & concupiscentiam mali & lumine & robore firmet. Neque etiam ratio ullam voluntati necessitatem imponit, quia, ut arguit S. Bernardus, data est voluntati, ut instruat illam, non destruat; quod si absque consensu libero propria*

L. 3. de libero arbitrio.
c. 18.

de gratia & libero arbitrio.
n. 4.

priæ voluntatis & ex necessitate, justa, injustave fieri possunt, rationalis creatura aut misera profecto esse nulla ratione deberet, aut beata penitus non posset. Ex quo ulterius hanc ducit sequelam: *juste profecto, si pec-* n. 5.
cat, patitur, quod nolit, qui non peccat, nisi
velit - - quod sui liberum non esse cognoscitur,
quo pacto vel bonum ei, vel malum imputa-
tur? excusat quippe utrumque necessitas. Ce-
 tera nomen gratiæ victricis in Ecclesia
 ante Jansenium non est auditum; neque
 illo usus est aliquando S. Augustinus, qui Tomo X.
 semel duntaxat nomen adhibuit victricis C. 19. n.
delectationis L. 2. de peccatorum meritis 32. 33.
 & remissione, ubi tamen eam conjun-
 git certæ scientiæ, & paci perfectæ ad per- L. 10. Con-
 fessionem justitiam; & alias vocat pacem fess. c. 30.
 plenariam. Ex quo optime colligit ocu- n. 42.
 latissimus P. Jacobus Merlin S. J. in au-
 reo opusculo suo e Gallico latine non
 pridem reddito, & Viennæ anno 1740.
 typis Joannis Ignatii Heyigner impres-
 so, quod inscribit: *Vera Clavis Operum*
Augustini; in quo luculentissime osten-
 dit, victricem delectationem nequaquam esse
 gratiam medicinalem, sed esse, in Patria
 quidem statum beatitudinis, & intuitivæ
 visionis, in via autem statum innocentiae,
 seu sanitatis, in quo conditus & positus
 primus homo Adam caruit hoste inter-
 no, neque vidit aliam legem in membris ad Rom.
 suis repugnantem legi mentis suæ, & capti- VII. 23.
 van-

Serm. 2. in
Septuages.
n. 3.

Libro de
continentia.

vantem se in lege peccati; unde non ab interno, sed externo duntaxat hoste victus est, & debellatus; aliter nobiscum agitur in statu naturæ lapsæ, & fauciata: non sic, inquit D. Bernardus, in nobis libera ratio, sed undique ei luctandum est - - sic enim & ab infimis visco quodam captiva tenetur, & a Summis indigna repellitur, ut nec ab his sine dolore possit avelli, nec ad illa sine magno gemitu vel raro queat admitti. Atque ob hoc in statu naturæ lapsæ ad depellendas, quas peccando contraximus, animi ægritudines medicinali Salvatoris gratia indigemus, quia, ut ait S. Augustinus: hanc pugnam non experiuntur in semetipsis, nisi bellatores virtutum, debellatoresque vitiorum; non expugnat concupiscentiæ malum, nisi continentiae bonum - - cum hortatur Apostolus, ut spiritu facta carnis mortificemus, bellum, in quo versamur, ostendit, & ut acriter dimicemus, & hostes nostros mortificemus, ne ab eis mortificemur, accendit. Quia vero S. Doctor, ubi loquitur de adiutorio quo prædestinatorum, & de adiutorio sine quo non Adami, Adamum comparat cum folis prædestinatis, sensatissime infert laudatus P. Merlinus adiutoria illa quo, & sine quo non, non esse gratias internas, quas effugere nequeat voluntas, sed esse adiutoria Providentiæ & assistentiæ Divinæ, quibus fit, ut prædestinati vel tentationi nunquam, vel nonnisi ad tem-

tempus succumbant, sed a lapsu denuo resurgant; atque adeo non esse gratias *actuales*, sed *habituales*; eaque propter de his loquentem S. Augustinum studiose evitare terminos, quos gratiis *actualibus* adjungere solebat, nec dicere: *consentire*, *correspondere* &c. sed his eum uti: *perseverare*, *manere*, *stare*, *tenere*. Unde concludit, adjutoria illa exacte definiri debere ita, quod sint *Providentia quædam peculiariter misericors*, quæ gratiarum tum internarum, tum externarum, ex se invicem pendentium *seriem ac quasi catenam* continet, ac dirigit prædestinatos, ut earum ope salutem infallibiliter consequantur. Dicit quidem S. Augustinus: in expositione epist. ad Galat. n. 54. quod amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est; sed explicat se dicens: sectabimur autem, quod dilexerimus; ubi vides, eum loqui de amoribus *liberis*, de delectationibus *deliberatis*; taceo, quod opus illud scripserit anno 394. quando eum Jansenius putat Semi-Pelagianismo favisse; ergo scripsit in sensu *libertati indifferentiæ* favente, non in sensu Janseniano hanc libertatem evertente.

Quæstio V. an Dei præcepta serva- XCIX.
tu sint possibilia? Responso est obvia:
quin immo per gratiam Dei sunt plane
facilia servatu, quia *mandata ejus gravia* Joan. V. 3.
non sunt; deinde *jugum meum suave est*, & Matth.
onus meum leve; cum suavitate igitur & XI. 30.
de-

- delectatione possunt observari : quā
namque fronte de jugo suo & onere
Christus hoc asseveraret , si impossibi-
lia Deus , & Christus Dominus præce-
pissent ? qui regnum , inquit S. Bernardus,
Serm. III. de diverl. n. 2. *ineffabiliter delectabile pollicetur , ipse jugum
suum suave , & onus leve esse testatur - -
quid incredulitatis istud est , immo quid insanie ?
quasi vero aut falli sapientia , aut fallere ve-
ritas possit ; quasi aut charitas , quod offert ,
dare nolit ; aut omnipotentia non valeat red-
dere , quod promittit .* Quis hominum adeo vo-
luptati & luxuriæ deditus est , qui non sobrie-
tatem & castitatem magis diligeret , si certus
esset , eas sibi delectabiliores fore ? - - nunc
autem frustra clamat de levitate oneris sui ,
sine causa jugum suum suave prædicat ; quan-
doquidem ab ipsis , qui Christiano censentur no-
mine , onus diaboli , & jugum carnis atque se-
culi hujus delectabilius reputatur ; sed unde tibi
inconsiderato tanta Domine ? - - dulciorem su-
per mel & favum spiritum tuum asseris , &
ecce ! isti dulciorem invenerunt carnem vena-
tionis , carnem , proh pudor ! meretricis , se-
culi vanitatem ! Bene ergo Propheta Re-
Psal. 92. *gius : nunquid adhæret tibi sedes iniquitatis ,
qui fingis laborem in præcepto ? ac si dice-
ret : loqueris ex sede iniquitatis , qui
intolerabilem laborem , immo impossi-
bilitatem fingis in præcepto .* Addit S.
Serm. 97. de diverl. n. 1. *Bernardus : nec laborem verum imponderet , sed
magis fingeret in præcepto - - quomodo non
fictus*

fictus labor, ubi non labor, sed requies invenitur, & refectio virium? Ego reficiam vos. Et invenietis requiem animabus vestris. Matth. XI. 28. 29.
 Alius valde Davidis est sensus, quem *singulari præconio Deus nominat* *Virum secundum cor suum, qui faciet omnes voluntates ejus.* I. Regum XIII. 14. & Actor. XIII. 22. *Iste David sæpius memorat se custodisse legem Domini, & servasse omnia mandata ejus.* Pf. 118. & alibi. *Profecto Deus, cujus natura bonitas, cujus voluntas potentia, cujus opus, misericordia est, ut loquitur S. Leo; vel ut ait S. Bernardus:* Serm. 2. de nativ. Dñi. Serm. 22. in Cant. n. 11. *cujus doctrina seminarium prudentiæ, cujus misericordia opus justitiæ, non est tyrannus, qui nesciret, aut non attenderet figmentum nostrum; imo fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* I. ad Cor. X. 13. *Christus adolescenti de via ad vitam perveniendi æternam sciscitanti reposuit: si vis ad vitam ingredi, serva mandata, quæ ibi commemorat; cui adolescens: omnia hæc custodivi a juventute mea; custodivit, ergo custodire potuit.* Matth. XIX. 17. 20. *Hinc dilectus Christo discipulus: in hoc scimus, quia cognovimus eum, si mandata ejus observamus; qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est.* I. Joan. II. 3. 4. *Ergo mendacium docet, qui mandata Dei servari non posse contendit. Hoc nihilominus Protestanti cuipiam ultronee potest dari,*

dari, quod Deus, pro Suprema sua Authoritate, sed & quemlibet efficaciter adjuvandi potestate voluerit nonnunquam admodum *difficilia*, & *moraliter* quodammodo *impossibilia* injungere, quale illud erat *Abrachamo* de immolando unico & unice dilecto filio datum præceptum: *tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, atque offeres illum in holocaustum.* Quale illud etiam erat SS. Martyribus datum de constantia inter tormenta & cruciatus tenenda: *nolite timere eos, qui occidunt corpus.* Quale etiam illud est, quod omnes tangit: *si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam.* Et illud: *angusta porta est, & arcta via est, quæ ducit ad vitam.* Et: *Regnum Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Quocirca cum S. Augustinus ita scribit: *ideo jubet aliqua, quæ non possumus. ut noverimus, quid ab illo petere debeamus, loquitur de his, quæ non possumus solis naturæ viribus, quia de hoc posse loquebatur Pelagius; nam S. Doctor paulo ante ait: non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri, quis hoc nesciat? Et S. Bernardus: aut vix, aut nunquam invenitur aliquod præceptum datum hominibus, quod transeat terminos, possibilitatemque naturæ. Neque dicas: diligere Deum ex toto corde non possumus in hac vita; nam Philip- pus dixit Eunucho: si credis ex toto corde,*

Genes.
XXII. 2.

Matth. X.
28.

XVI. 24.

VII. 14.

XI. 12.

de lib. ar-
bitr. c. 16.

Serm. 16.
de divers.
n. 4.

Act. VIII.
37.

de, licet; & respondens ait: credo. Si igitur possumus credere ex toto corde, cur non possemus diligere ex toto corde? Verum attamen est, quod, sicut perfectionem iustitiæ, ita nec perfectionem charitatis assequi possimus in hac vita; at illa nec nobis præcipitur, nec ad illam aliunde tenemur: perficere non invenio, ut nuper ex Apostolo agebam; quod ita declarat S. Bernardus: *Est charitas in actu, est & in affectu, & in illa quidem, quæ operis est, puto datam esse legem hominibus; nam in affectu quis ita habeat, ut mandatur? ergo illa mandatur ad meritum, ista in præmium datur.* Ais, totam impotentiam fervendi legem esse ad peccatum originis consequentem; nam fomes peccati pariter consequens est ad peccatum: quis autem in eo peccat, quod eum fomitem a se non abjiciat, cum abjicere eum supra vires & facultatem suam esse sciat? similiter igitur non adimplendo legem non peccaret quis, si adimplere eam minime posset.

Serm. 50.
in Cant.
n. 2.

Quæstio VI. Quid tenendum de præceptis Ecclesiæ? R. illud firmissime & indubitanter credendum, quod de necessitate sit salutis, leges & præcepta Ecclesiæ observare: qui enim Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, hoc est: per Ecclesiæ Præsules excommunicetur, & ab Ecclesia ejiciatur:

C.

Matth.
XVIII. 17

Apocal.
XXII. II.

Epist. 54.
ad Marcel-
lam contra
Montanū.

Serm. in
Dominica
I. Quadrag.

Serm. 62.
de tempo-
re.

Deut. IX.
9.

ut agnita culpa pœnitens redeat, & non
in sordibus sordescat adhuc. Quoniam ve-
ro inter Ecclesiæ leges celeberrima illa
est de *Jejunio Quadragesimali*, non otiose
meminisse hic juvat, Quadragesimæ in-
stitutionem S. Hieronymum, qui seculo IV.
vixit, & devixit V. seu anno Christi
420. repetere a traditione Apostolorum, cui
utique plus fidei debetur, quam nostri
temporis Novatoribus; ipse itaque, quid
sui ævi Ecclesia senserit, sic exponit:
nos unam Quadragesimam secundum traditio-
nem Apostolorum, toto anno, tempore nobis
congruo jejunamus; illi (Montanistæ) tres
in anno faciunt Quadragesimas, quasi tres passi
sint Salvatores; non quod & per totum an-
num, excepta Pentecoste, jejunare non liceat,
sed quod aliud sit necessitate, aliud voluntate
munus offerre. Cui concordat coævus S.
Ambrosius dicens, idem tenuisse sui se-
culi Christianos tanquam a Patribus ac-
ceptum, ait enim: sicut reliquo anno jeju-
nare præmium est, ita in Quadragesima non je-
junare peccatum est; illa enim voluntaria sunt
jejunia, hæc necessaria; illa de arbitrio ve-
niunt, ista de lege; ad illa invitamur, ad ista
compellimur. Utrique adstipulatur æquæ-
vus S. Augustinus inquiens: aliis diebus je-
junare remedium est, aut præmium, in Qua-
dragesima non jejunare peccatum est. Hoc
suo jejunium præivere exemplo duo
summi Viri Moyses & Elias; ille perse-
ve-

veravit in monte quadraginta diebus ac noctibus panem non comedens, & aquam non bibens; iste ambulavit in fortitudine cibi illius, III. Regum XIX. 8. qui genuinus erat Eucharistiæ typus (s. in hunc locum.) juxta SS. Patres in sensu allegorico ita hunc cibum accipientes, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus; ubi per ambulationem *Lyranus* intelligit tropologice progressum in via perfectionis de virtute in virtutem, donec videatur Deus Deorum in Sion. Psal. 83. Cum primis vero Christus Dominus Divino suo exemplo hoc quadraginta dierum jejunium consecravit; qui & ipse de certo dæmoniorum genere edixit: Matth. IV. 2. hoc autem genus non ejicitur, nisi per orationem, & jejunium. S. etiam Paulus frequenter in fame & siti & jejniis multis agebat. Matth. XVII. 20. II. ad Cor. XI. 27. Ne vero dixeris: non, quod intrat in os, coinquinat hominem; ita sane: nam quod intrat in os, per se non coinquinat hominem: omnis enim creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur; at vero coinquinat transgressio præcepti Ecclesiæ, quam Deus jubet audiri; & ideo, qui Ecclesiam non audit, ei que non obedit, non Ecclesiæ solum legem transgreditur, sed una præceptum Dei Ecclesiam audiri præcipientis transgreditur. Jejunandum igitur est, & Ecclesiæ leges minime solvendæ, sed more apud fideles recepto examussim implendæ; at, ut monet Sanctus Bernardus,

Serm. 2. de Jejunio
n. 4.
Serm. 3. de
eodem n. 4.

dus, jejunandum est longe amplius a vitiis, quam a cibis. Iterumque: si gula sola peccavit, sola quoque jejundet, & sufficit; si vero peccaverunt & membra cetera, cur non jejudent & ipsa? jejundet ergo oculus, qui depredatus est animam meam, jejundet auris, anima jejundet & ipsa. Execrabilis enim vero est Manichæorum abstinencia, qui a carne & vino, tanquam a naturis malis, seu a diabolo, ut principio malo, profectis abhorrebant; laudabilis Christianorum abstinencia, qui congruo tempore abstinent a carne, ne nimis nutrita petulciat, & spiritui resistat; unde recte

Serm. 66. in Cant.
n. 6.

S. Bernardus Albigenes, veluti novellos Manichæorum furculos redarguit scribens: abstinent a cibis - - hinc quoque se hæreticos probantes, non quia abstinent, sed quia hæretice abstinent; nam & ego interdum abstineo, sed abstinencia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate - - abstinebo a vino, quia in vino luxuria est; abstinebo a carnibus, ne dum nimis nutriunt carnem, simul & nutriant carnis vitia - - hæreticus aliter nempe horret - omne, quod ex coitu procreatur; recte, & Christiane, si non idcirco: quia ex coitu, sed ne ad coitum provocent. Denique Rechabite laudantur, quod præceptum Patris sui de vino non bibendo custodierint, cur non præconiis extollantur, qui Matris Ecclesiæ præceptis obtemperant? Ninivite, in-

Jerem.
XXXV.
14.

tra

tra quadraginta dies subvertendi, veniam sunt consecuti, quia jejunium prædicarunt: *homines, & jumenta, & boves, Jonæ III. & pecora non gustent quidquam, nec pascantur, 7. & aquam non bibant; cur non idem sperent Christiani? Oratio, ait S. Bernardus, Serm. 4. virtutem impetrat jejunandi, & jejunium gratiam promeretur orandi. Hic solum eorum de Jejunio n. 2. curiositatem taxandam duco, qui anxie disquirere præsumunt, cur hoc illudve Ecclesia præcipit? non nostrum est hanc indaginem facere, sed simpliciter ejus oportet sanctionibus deferre: in ad Coloss. simplicitate cordis timentes Dominum; melior III. 22. est enim obedientia, quam victimæ. Diaboli I. Regum solius est illa vox: cur præceperit vobis XV. 22. Deus? ut bene advertit S. Bernardus di- Gen. III. cens: Deus affirmat, mulier dubitat, ne forte Serm. 22. moriamur; Sathan negat: nequaquam de diverl. moriemini, ait ille nequam. n. 3.*

Quæstio postrema: quomodo judæi CI. revincendi, Messiam jam venisse? operosa res, & eventus fere deplorati; nam cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret (per enallagen ponitur pro: intret) & sic omnis Israel salvus fiet; donec itaque eorum, qui ex gentibus sunt credituri, numerus impleatur, cæcitas Judæorum ex toto haud aufertur: usque in hodiernum diem velamen positum II. ad Cor est super cor eorum; frontem eapropter, III. 15. quam omni filice duriores majori ex

Genes.

XLIX. 10.

parte induerant, antea non ponent, quam velamen a cordibus eorum, quod *Severus Judex* permiserat, auferat *pius & misericors Pater*, quod sub mundi finem ad prædicationem *Elie* demum novimus eventurum; nihilominus interea, cum *Pentateucho* credant, ex eoque habeant, *Abracham, Isaac, & Jacob* extitisse aliquando in rerum natura, discredere eidem *Pentateucho* nec possunt, nec audent, ubi diserte dicit: *non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est*, hebraice: *Siloh*, id est, Salvator mundi, seu Christus, verus Messias, & ipse erit expectatio gentium. Quam utique Prophetiam impletam esse constat; Messias ergo jam venit; quia sceptrum de Juda ante octodecim fere secula jam est ablatum, quando nempe *Marcus Antonius* Regem Judææ præfecit *Herodem Ascalonitem*, natione, non Judæum, sed *Idumæum*, qui regnavit præterpropter triginta sex annis, post cujus filios, Regni hæredes, *Hircanum, & Aristobulum*, ipso agente cæsos, Judæa in provinciam Romanam, ac Romæ subditam est redacta. Hoc *Herode* regnante natus in *Bethlehem* est Christus Dominus, seu Messias, qui confirmavit pactum multis; quod luculentissime omnium, & apertis verbis sic prænuntiavit Propheta: *septuaginta*

Daniel.

IX. 27.

24.

ginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum - - ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas - - & ungatur Sanctus Sanctorum - - ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur *Jerusalem* usque ad Christum Ducem hebdomades septem & sexaginta duæ erunt - & post hebdomades sexaginta duas, prioribus videlicet septem junctas, occidetur Christus - - confirmabit autem pactum multis hebdomada una, & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium, & erit in templo abominatio desolationis, & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio. Dicuntur septuaginta hebdomadæ abbreviatæ, quod idem sonat, ac definitæ, ut ex hebræo ostendit *Petavius*. Ab exitu sermonis idem est, ac: a promulgatione edicti, quo facultas facta est ædificandi templum & urbem, juxta illud *Lucæ*: exiit edictum a *Lucæ II.* *Cæsare Augusto*. Ostendit porro *Eruditissimus P. Schwarz*, intelligi non posse *P. I. Q.* hebdomadas *Jubilæorum*, & minus *XXI. in* *seculorum*, sed accipi omnino debere hebdomades annorum, ita nimirum, ut hebdomades septuaginta conficiant annos *Colleg. histor.* *quadringentos nonaginta*. Laudat posthac laudatus *P. Schwarz* opiniones *Riccioli*, *Petavii*, & *Gravesonii*, at sententiam, systemati chronologico *Saliani* adaptatam, facit suam. Verum, salva tantorum Virorum pace, illæ 70. hebdomadæ ad

vitandas ambages videntur computari posse hoc modo: juxta Olympiades, & marmora Arondelliana *Xerxis expeditio*, & *per Hellespontum transitus* incidit in annum U. C. 273. obitus autem *Tiberii* in annum U. C. 789. postquam imperasset annis 22. cum 7. mensibus, & aliquot diebus, hoc est, post *Augusti* decessum 20mo anno; si jam ab annis 789. demas illos 273. remanent anni 516. Rursus a transitu Hellesponti, & *Xerxis* per *Artabanum* cœsi fluxerunt 16. anni adusque *Artaxerxis Longimani* primum annum; his 16. ex illis 516. deductis restant anni 500. Quia autem *Artaxerxes Longimanus* epistolam, seu edictum, cujus meminit *Daniel* dicens: *ab exitu sermonis*, edictum, inquam, dedit post 6. annos imperii

I. Esdræ 8. sui, ut colligitur ex illo: & *venerunt in Jerusalem in mense quinto, ipse est annus septimus Regis*; detrahendi veniunt primi 6. anni *Artaxerxis Longimani*, manentque anni 494. Quia autem *Cassiodorus* mortem *Pilati* in annum 4.^{rum} *Caligulæ* rejicit, seu, ut *Eusebius* loquitur, in annum 7.um post Christi mortem mors *Pilati* incidit, iccirco hi 4. anni detrahendi sunt ex illis 494 & ita prodeunt anni 490. a *Daniele* prænuntiati, quos conficiunt hebdomades Annorum 70. In dimidio autem hebdomadæ septuagesimæ, seu anno 19.º *Tyberii*, & ab exitu

tu *Sermonis* circiter anno 486. crucifixus est Christus. Brevius sic: annus 19.^{nus} *Tyberii* cadit in annum U. C. 785. annus primus *Artaxerxis* in annum U. C. 289. Deme ex 785. illos 289. manent 496. Subtrahe primos 6. annos *Artaxerxis*, habes quæsitos 490. At sic hebdomades 70. definerent in morte Christi. De hac igitur re confule Chronotaxim peritiorum, quorum plerique 70. hebdomadas ducunt a secundo edicto *Artaxerxis Longimani* anno 20.mo Regni ejusdem dato *Nechemiæ*: factum est in mense *Nisan* anno vigesimo *Artaxerxis Regis*. In mense *Casleu* anno vigesimo, & ego eram in *Susis Castro*, Regia *Perfarum*. Alio ex capite *Judæos* convincere solide conatur Reverendissimus D. *Adolphus Piarum Scholarum Generalis*, & posthac ob præclara sua in Ecclesiam & Rempublicam merita *Episcopus Jaurinensis* in opere suo, quod *Hebraico-Rabinica lingua*, cujus peritissimus erat, conscripsit, ex illo nimirum *Isaiæ*: de *Sion* exhibit lex, & Verbum Domini de *Jerusalem*, lex videlicet nova & Evangelica, sicut lex vetus olim de monte *Sinai*. Quo vero id eventu præstiterit, me hætenus latet; laudabilis tamen fuit conatus, ut propterea memoria Viri in benedictione, & honore merito sit apud omnes. Interea verum manet: donec plenitudo gentium intraret, tunc omnis *Israel* ad Rom. XI. 26.

II. *Esdrae*

II. I.

II. *Esdrae*

I. I.

Isaiæ II. 3

Israel salvus fiet. Ex quo bene arguit S. Epist. 363. Bernardus: non sunt persequendi Judæi, non Psal. 58. sunt trucidandi - - interrogate eos Divinas paginas: ne occidas eos, disperge eos in virtute tua. Vivi quidam apices nobis sunt, representantes Dominicam Passionem, propter hoc dispersi sunt in omnes regiones, ut, dum justas tanti facinoris pœnas luunt, testes sint nostræ Redemptionis, interim sane, qui moritur, Epist. 365. manet in morte. Copiosius triumphat Ecclesia de Judæis per singulos dies vel convincens, vel convertens eos, quam si simul & semel Psal. 146. consumeret eos in ore gladii - - Dispersiones Israelis congregabit. Docere adversum vocat monstruosam scientiam, sapientiam infernalem, contrariam Prophetis, & Apostolis inimicam, subversionem pietatis, & gratiæ immundissimam hæresim, meretricem sacrilegam, quæ imprægnata de spiritu falsitatis, concepit dolorem, & peperit iniquitatem.

Isthic jam opusculo, quod præ manibus sumpsi, coronidem impono, & finem facio, ubi non est finis, ne videlicet, si auge scat, a synopsis, & epitomes nomine contra propositum cadat. Qui cupit ampliora, Bellarminum adeat Ecclesiastica dignitate Eminentissimum, longe vero doctrinæ laude, & sanctitatis fama, ac gloria eminentiorem, tamque celebratum, ut dubium nullum super sit, Beatorum eundem Catalogo non multo post tempore inferendum; cumulatim apud

apud hunc inveniet, unde ardentem
 sitim, sanctamque cupiditatem possit
 explere; detectos illic latices offendet,
 e quibus, velut copiosis salutaris fon-
 tibus aquam salutis *salientem in vitam æter-*
nam hauriat, in plateis dividat, & in
 creditos curæ suæ populos affatim dis-
 pertiat; cumprimis vero salutem gre-
 gis, ad quem mittitur, promoturus est,
 si illum ita in viam pacis direxerit,
 ut Cathedræ Petri indivulse conjunctum
 teneat, & a Sede Apostolica divelli
 nullo colore finat, quia ipsa sola est,
 ad quam *perfidia*, Deo eidem usque ad
 seculi consummationem jugiter præsi-
 dente, eamque protegente, *accessum* ha-
 bere non potest, & *ubi fides sentire non*
potest defectum, ait S. Bernardus. In illa Tract. de
 Ecclesia permanendum, ad eamque iis, erroribus
 qui inde digressi sunt, redeundum, quæ, Abaëlarði
 ut habet S. Hieronymus, ab Apostolis fun- in præfat.
 data usque ad diem hunc durat; sicubi audie- Dialog.
 ris eos, qui dicuntur Christi, non a Domino contra lu-
 Jesu Christo, sed a quopiam alio nuncupari,
 ut puta, Marcionitas, Valentinianos, Mon-
 tenses, seu Compitas (adde, Lutheranos,
 Calvinianos, Socinianos &c.) scito, non Ec-
 clesiam Christi, sed Antichristi esse Synagogam;
 ex hoc enim ipso, quod postea instituti sunt,
 eos se esse indicant, quos Apostolus prænun-
 ciat I. ad Tim. II. Judæ I. 19. nec sibi blan-
 dianur, si de Scripturarum Capitulis viden-
 tur

*sibi affirmare, quod dicunt cum diabolus de
 Scripturis aliqua sit locutus, & Scripturæ
 non in legendo consistant, sed in intelligendo.
 Sane Deus Cœli, & Regnorum terræ
 omnium supremus ac universalis ex na-
 tura sua Dominus: ipse mutat tempora &
 ætates, transfert Regna, atque constituit;
 ipse Regnum Christi, quod est ejus Ec-
 clesia, constituit, & constabilivit us-
 que in sempiternum, ut prænuntiavit
 Propheta dicens: suscitabit Deus Cœli Re-
 gnum, quod in æternum non dissipabitur: com-
 minuet autem, & consumet omnia regna hæc,
 & ipsum stabit in æternum, secundum quod
 vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine
 manibus, Christus de Virgine sine Viri
 consortio conceptus, & illibata Virgi-
 nitate Matris natus; & comminuit testam,
 & ferrum, & æs, & argentum, & aurum;
 lapis autem, qui percusserat statuam, factus
 est mons magnus, & implevit universam ter-
 ram. Mons magnus Catholica est Eccle-
 sia, quæ replevit faciem universæ ter-
 ræ, quam ab ortu suo immanes tyran-
 norum persecutiones, variæque singu-
 lis prope seculis exortæ hæreses infe-
 starunt, & impugnarunt, nunquam con-
 vulserunt, aut expugnarunt, neque in
 æternum totæ inferorum portæ adver-
 sus eam poterunt prævalere; unde be-
 ne monet Vincentius Livinensis seculi V.
 Scriptor: Omnia, quæ fide a Patribus*

ac-

in Com-
 monitorio.

accepta sunt, eadem fide filiis confi-
 gmentur, nosque Religionem, non qua veli-
 mus, ducere, sed potius, qua illa ducat, se-
 qui oportere, idque proprium est Christianæ
 modestiæ & gravitatis, non sua Posteris tra-
 dere, sed a Majoribus accepta servare. Pro-
 pterea habentes nubem testium, SS. Apo-
 stolos, Martyres, Doctores & Confes-
 sores, per patientiam curramus ad propo-
 situm nobis certamen, aspicientes in Auctorem,
 & Consummatorem fidei, hoc est, in Chri-
 stum, qui fidei est Auctor, quia eam ut
 Deus infundit, ut homo docuit, & præ-
 dicavit; est etiam fidei Consummator, quia
 eam miraculis firmavit, & quotidie fi-
 deles transfert a fide ad spem, & bea-
 tificam visionem, quæ ultima fidei est
 perfectio & consummatio, quia prove-
 cta huc anima nec metuet, nec cupiet
 quidquam ultra. Unicum adhuc his
 adjungo, plus videlicet ad curam ani-
 marum collaturam junctam exemplo
 operis orationem charitate incensam,
 ac quamlibet subtilissimam disputatio-
 nem; immo S. Bernardus indignum ju-
 dicat rationem fidei humanis committi ratiun-
 culis agitandam, quam tam certa, ac stabili
 veritate constat esse subnixam, ut nec Phi-
 losophorum ventosa loquacitas, nec prava do-
 gmata hæreticorum subvertere valeant il-
 lam; Navicula quippe Petri per Arcam
 Noë præfigurata neque aquis, & verbo-
 sita-

ad Hebr.
XII. 1.

2.

Epist. 189.

Serm. 58.
in Cant.
n. 7.

Serm. 79. *Stitute Philosophorum elui, neque ventis, &*
in Cant. *cavillationibus hæreticorum dissolvi,*
n. 4. *neque gladiis persecutorum potest scindi:*
Ipsa manet inconcussa, & una, ac Cen-
trum totius unitatis: in ipsa tuto vehuntur,
qui ad portum æternæ felicitatis per-
tingere moliuntur.

In omnibus glorificetur DEUS. Regula
SS. P. Benedicti. Cap. 57.

Briger, Candidus,

Synopsis polemica, potiores fidei quaestiones, immo laesiones disquirens,
quae inter ortho- et heterodoxos, seu inter catholicae fidei professores,
atque eos, qui seu Lutherum, seu Zwinglium, et Calvinum antesignanos
secuti circa fidem nostris temporibus naufragaverunt

Viennae 1759

Polem. 2671

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10776773-5

VD18 14735105-001